

Úřední věstník

Evropské unie

C 211

Svazek 51

České vydání

Informace a oznámení

19. srpna 2008

Oznámení č.

Obsah

Strana

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

444. plenární zasedání ve dnech 22. a 23. dubna 2008

2008/C 211/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Konkurenceschopnost evropských regionů na základě výzkumu a inovací Příspěvek k vyššímu růstu a k vytváření více a lepších pracovních příležitostí KOM(2007) 474 v konečném znění	1
2008/C 211/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně chodců a ostatních nechráněných účastníků silničního provozu KOM(2007) 560 v konečném znění – 2007/0201 (COD)	9
2008/C 211/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o schvalování typu motorových vozidel a motorů s ohledem na emise z těžkých nákladních vozidel (Euro VI) a o přístupu k informacím o opravách a údržbě vozidel KOM(2007) 851 v konečném znění – 2007/0295 (COD)	12
2008/C 211/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochranných konstrukcích chránících při převrácení kolových zemědělských a lesnických traktorů (statické zkoušky) (kodifikované znění) KOM(2008) 25 v konečném znění – 2008/0008 (COD)	17
2008/C 211/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Směrem ke společné energetické politice	17

CS

Cena:
18 EUR

(Pokračování na následující straně)

2008/C 211/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k — návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/54/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou — návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem — návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů — návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1228/2003 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou — návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1775/2005 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám KOM(2007) 528 v konečném znění – 2007/0195 (COD) — KOM(2007) 529 v konečném znění – 2007/0196 (COD) — KOM(2007) 530 v konečném znění – 2007/0197 (COD) — KOM(2007) 531 v konečném znění – 2007/0198 (COD) — KOM(2007) 532 v konečném znění – 2007/0199 (COD)	23
2008/C 211/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Integrovaná námořní politika pro Evropskou unii KOM(2007) 575 v konečném znění	31
2008/C 211/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského Parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1172/98 o statistickém vykazování silniční přepravy zboží, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi KOM(2007) 778 v konečném znění – 2007/0269 (COD)	36
2008/C 211/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Malé, čisté a konkurenceschopné Program na pomoc malým a středním podnikům při dosahování souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí KOM(2007) 379 v konečném znění {SEC(2007) 906, SEC(2007) 907, SEC(2007) 908}	37
2008/C 211/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o přezkumu doporučení 2001/331/ES, kterým se stanoví minimální kritéria pro inspekce ochrany životního prostředí v členských státech KOM(2007) 707 v konečném znění	40
2008/C 211/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o potravinách určených pro zvláštní výživu (přepřacované znění) KOM(2008) 3 v konečném znění – 2008/0003 (COD)	44
2008/C 211/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Přizpůsobení právních aktů regulačního postupu s kontrolou/návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi KOM(2008) 104 v konečném znění – 2008/0042 (COD)	45
2008/C 211/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu přizpůsobení právních aktů regulačního postupu s kontrolou/návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi KOM(2008) 105 v konečném znění – 2008/0038 (COD)	46

2008/C 211/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 999/2001 (o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií), pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi KOM(2008) 53 v konečném znění – 2008/0030 (COD)	47
2008/C 211/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – K obecným zásadám flexibility: větší počet a vyšší kvalita pracovních míst prostřednictvím flexibility a jistoty KOM(2007) 359 v konečném znění	48
2008/C 211/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Boj proti rozdílným v odměňování žen a mužů KOM(2007) 424 v konečném znění	54
2008/C 211/17	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Prevenci terorismu a násilné radikalizace	61
2008/C 211/18	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o jiných než základních sazbách DPH KOM(2007) 380 v konečném znění – SEC(2007) 910	67
2008/C 211/19	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie pro nejvzdálenější regiony: výsledky a výhledy do budoucnosti KOM(2007) 507 v konečném znění	72
2008/C 211/20	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Svoboda sdružování ve středomořských partnerských zemích	77
2008/C 211/21	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Jednání o nových obchodních dohodách – postoj EHSV	82
2008/C 211/22	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Partnerství pro komunikaci o Evropě KOM(2007) 568 v konečném znění a příloha KOM(2007) 569 v konečném znění	90

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

444. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 22. A 23. DUBNA 2008

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Konkurenceschopnost evropských regionů na základě výzkumu a inovací Příspěvek k vyššímu růstu a k vytváření více a lepších pracovních příležitostí

KOM(2007) 474 v konečném znění

(2008/C 211/01)

Dne 16. srpna 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci sdělení

Komise Konkurenceschopnost evropských regionů na základě výzkumu a inovací Příspěvek k vyššímu růstu a k vytváření více a lepších pracovních příležitostí.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. dubna 2008. Zpravodajem byl pan PEZZINI.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 130 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor může jednoznačně podpořit iniciativu Komise pouze do té míry, pokud zohledňuje nejen problémy spojené s poptávkou, ale také – a především – optimalizaci na straně nabídky díky zamezení nezdarům a snížení byrokracie.

1.2 Výbor je pevně přesvědčen, že podpora iniciativ na místní a regionální úrovni a schopnost začleňovat je do sítě tak, aby bylo možné uskutečnit Lisabonskou strategii, je nezbytná pro společné úsilí výzkumu a vývoje, které úspěšně povede k zakládání a rozvoji inovačních podniků na celém území Unie, především však pro zapojení hospodářských a sociálních subjektů činných na daném území do uskutečňování společných cílů větší a lepší zaměstnanosti v rámci udržitelného a konkurenceschopného globálního rozvoje.

1.3 Výbor zdůrazňuje důležitost trojúhelníku znalostí (vzdělání, výzkum, inovace), který hraje zásadní roli v podpoře růstu a zaměstnanosti, a považuje za prvořadý úkol urychlit reformy, podporovat špičkovou úroveň vysokoškolského vzdělávání a partnerství vysokých škol, výzkumných středisek a podniků a zajistit, aby všechny oblasti vzdělávání a odborné přípravy plnily svoji úlohu při podpoře kreativity a inovací, ze-

jména na místní a regionální úrovni. To se týká především zvláštních regionů (EUREGIO), kde k zapojení sousedních regionů, obcí a partnerů do sítě dochází v oblastech přesahujících státní hranice.

1.4 Výbor se domnívá, že konkurenceschopností, hospodářským a sociálním rozvojem a rozvojem zaměstnanosti v evropských regionech se všichni musí zabývat podstatně aktivněji a koordinovaněji než dosud, aby bylo při uskutečňování cílů Lisabonské strategie dosaženo co nejlepších konkrétních výsledků.

1.5 Výbor plně souhlasí s analýzou nedostatků ve společném a koordinovaném využívání nástrojů Společenství, kterou provedla Komise, vyjadřuje však politování nad tím, že s odstupem více než deseti let se tato klíčová otázka stále ještě analyzuje, aniž by se dospělo k jádru problému s cílem vybudovat nové kapacity „souběžného řízení“⁽¹⁾ mezi různými typy opatření na úrovni Společenství i Evropy.

1.6 Výbor považuje za nezbytné, ne však dostačující, jednat pouze na straně poptávky. Domnívá se, že by se mělo učinit více, než jen pouhé prohlášení o nezbytnosti zvýšit pozornost regionů, a dospět k:

⁽¹⁾ Ve smyslu dokumentů Komise, tj. „souběžného plánování“.

- územní strategii pro výzkum a technologický a inovační rozvoj,
- konkrétním úvahám o přeshraniční spolupráci (EUREGIO),
- koordinovanému využití nástrojů Společenství,
- většímu množství informací o možnostech nabízených na národní a evropské úrovni,
- výraznému snížení administrativní zátěže.

1.7 Podle Výboru je třeba se hlouběji zabývat nabídkou, aby byl zajištěn soudržný a snadno přístupný rámec všech dostupných nástrojů rozvoje konkurenceschopnosti evropských územních celků, a byly tak překonány překážky právní povahy, nesoulad v termínech zahájení a v rozdělování finanční pomoci.

1.8 Výbor považuje za nezbytné vypracovat evropskou praktickou příručku, která by přehledně zrekapitulovala:

- typy potenciálních opatření na úrovni Společenství i celé Evropy,
- rozdíly v požadavcích na vymahatelnost a v kritériích hodnocení,
- soulad a nesoulad v postupech a řízení,
- slučitelnost a doplňkovost možných opatření.

1.9 Výbor se navíc domnívá, že jasné a přesné opatření Společenství již nelze odkládat, jelikož musí být zajištěny nové kapacity souběžného řízení mezi různými typy opatření a optimalizovány a shromážděny zdroje na daném území.

1.10 Výbor tedy v souladu s tím, co již vyjádřil ⁽²⁾, považuje za prioritní vyřešit problémy velkého počtu úrovní řízení a roztržitosti opatření nezbytných pro oživení konkurenceschopnosti evropských regionů, a navrhuje zahájení nové iniciativy Jasmine (Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europe) pro účely zacelení všech existujících institucionálních mezer jak na straně poptávky, tak i nabídky, a docílení výrazného snížení administrativní zátěže.

1.11 Cílem iniciativy Jasmine by mělo být lepší porozumění a větší jednotnost v chování různých subjektů vyzvaných k účasti v propojeném rozhodovacím procesu v rámci jednotného a soudržného rámce územního plánování.

⁽²⁾ Viz stanovisko, zpravodaj: pan Wolf, Úř. věst. C 44/1, 16.2.2008. „Výbor doporučuje vypracovat jasná a srozumitelná pravidla pro rozličné nástroje na podporu a koordinaci výzkumu a vývoje ze strany Společenství, včetně shrnujícího seznamu (a návodu k použití) veškerých nástrojů a forem podpory a spolupráce, které má Komise pro cíle VaV k dispozici.(...)“.

2. Úvod

2.1 Evropské regiony znalostí se potýkají s mnoha faktory změn, které představují zároveň výzvy, ale i příležitosti ovlivňující jejich schopnost dosáhnout cílů obnovené Lisabonské strategie.

2.2 Mezi faktory změn lze uvést následující:

- **vnější faktory:** intenzivnější globalizace, rozvoj evropských oblastí s rychlým tempem růstu, značný nárůst cen energie a surovin, neočekávaný vědecký a technologický rozvoj, internacionalizace inovací, problémy spojené se změnou klimatu, často neřízené nebo neřiditelné migrační tlaky,

- **vnitřní faktory:** stárnutí obyvatelstva, ochrana životního prostředí a zachování kvality života, zastarávání výrobních systémů a služeb, modernizace veřejného sektoru, rostoucí vzájemné ovlivňování nových znalostí a dostupného lidského kapitálu, schopnost kulturního vývoje a kreativity, rozvoj společných územních infrastruktur – hmotných i nehmotných.

2.3 Výbor se k těmto tématům několikrát vyjádřil, a to jak na obecné úrovni – v rámci rozvoje Lisabonské strategie a politiky Společenství pro výzkum, inovace, životní prostředí, vzdělávání a odbornou přípravu, tak i konkrétněji.

2.4 Výbor zejména zdůraznil potřebu, aby obnovená politika soudržnosti umožnila celé oblasti EU reagovat na výzvy znalostní ekonomiky a tím pádem pomoci všem regionům vzít na vědomí lisabonské cíle ⁽³⁾.

2.5 Výbor kromě toho uvedl, že „významné změny si vynucuje nová konfigurace konkurenčních modelů na globálním trhu. Nové integrované platformy a sítě se musejí zabývat tématy, jako jsou výzkum a inovace, [...] řízení nových [...] lidských zdrojů [...], propagace a marketing, účetnictví a úvěrové finančníctví, logistika a trh a řízení zákaznických služeb“ ⁽⁴⁾.

2.6 Výbor vyjadřuje své přesvědčení, že podpora iniciativ na místní úrovni a schopnost propojit je tak, aby byla uskutečněna Lisabonská strategie, jsou důležité pro podporu zakládání inovačních podniků v rámci udržitelného a konkurenceschopného rozvoje. To by se mělo rovněž týkat především všech regionů (EUREGIO) a činností, kde k propojení sousedních regionů a obcí s partnery dochází v oblastech přesahujících státní hranice.

⁽³⁾ Viz stanovisko, zpravodaj: pan Malosse, Úř. věst. C 10/88, 14.1.2004 [není k dispozici v češtině].

⁽⁴⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 255/1, 14.10.2005.

2.7 Ve svém stanovisku k zelené knize Evropský výzkumný prostor: nové perspektivy Výbor doporučil „doplnit Evropský výzkumný prostor o Evropský prostor znalostí s cílem vytvořit evropskou znalostní společnost“ a zmínil nezbytnost „koordinace ze strany Komise [...] také k tomu, aby byly [...] vybudovány účinné řídicí a poradenské struktury a dobře fungující organizace práce“⁽⁵⁾.

2.8 Výbor také zdůraznil význam „trojúhelníku znalostí“ tvořeného vzděláním, výzkumem a inovacemi, který hraje zásadní roli v posilování zaměstnanosti a růstu. Je tedy velmi důležité reformy urychlit, podporovat špičkovou úroveň ve vysokoškolském vzdělávání a v partnerství vysokých škol, výzkumných středisek a podniků a zajistit, aby všechny oblasti vzdělávání a odborné přípravy plnily svoji úlohu při podpoře kreativity a inovací, především na regionální a místní úrovni.

2.9 Výbor se domnívá, že konkurenceschopností, hospodářským a sociálním rozvojem a rozvojem zaměstnanosti v evropských regionech se všichni musí zabývat podstatně aktivněji a koordinovaněji. Komise se musí snažit překonat překážky kladené různými právními základy a procesními předpisy, aby bylo prostřednictvím různých rozpočtových nástrojů Společenství dosaženo co nejlepších konkrétních výsledků při uskutečňování cílů Lisabonské strategie a naplněna očekávání daňových poplatníků. To je důležité i z hlediska efektivity společného přístupu, koordinace, synergie a souladu potenciálních opatření na úrovni Společenství i celé Evropy, aby bylo dosaženo kritického množství nezbytného k docílení zesilujícího účinku.

2.10 Podle integrovaných hlavních směrů pro růst a zaměstnanost obnovené Lisabonské strategie stanovuje politika soudržnosti tři strategické priority⁽⁶⁾:

- větší atraktivitu členských států, regionů a měst („města vědy“)⁽⁷⁾ zlepšením jejich dostupnosti, zajištěním odpovídající úrovně kvality služeb a ochranou životního prostředí,
- podporu inovací, podnikání a rozvoje znalostní ekonomiky prostřednictvím výzkumu a inovačních aplikací, včetně informačních a komunikačních technologií,
- vytvoření více a lepších pracovních míst zapojením více osob do výdělečné činnosti a do podnikání, zlepšením adaptability podniků a pracovníků a zvýšením investic do lidského kapitálu.

2.11 Na straně nabídky jsou obtíže při zajišťování pákového efektu a koordinovaného využívání finančních nástrojů pro

dosažení těchto cílů způsobené hlavními charakteristikami těchto nástrojů, tedy:

- různými hlavními směry pro postupy a řízení, které je upravují,
- jejich rozměrem, který je obvykle územní nebo nadnárodní,
- specifičností cílů, které mají sledovat,
- různými právními základy,
- udělením rozhodovacích a řídicích pravomocí různým jednotkám a organizacím.

2.12 Na straně poptávky v regionech často:

- chybí jasný, určený a společný pohled na územní strategii pro výzkum a technologický a inovační rozvoj,
- vznikají informační a komunikační obtíže,
- nejsou dostatečné kapacity pro řízení komplexních projektů strukturovaných do více úrovní a s různými cíli,
- nedostatečně se rozvíjí územní uskupení a sítě,
- chybí odpovídající rozvoj profesních, technických a organizačních kapacit nezbytných k optimálnímu využívání inovační strategie.

2.13 Nedostatky je třeba řešit zajišťováním technické a koordinační pomoci již od počátku všech programů Společenství.

2.14 Chvályhodné iniciativy na zajištění součinnosti, které se objevují v nejrůznějších programech a strukturálních opatřeních na období 2007–2013, se zdají být nutným, avšak nedostačujícím, předpokladem pro optimalizaci konkrétních výsledků.

2.15 Výbor se vyjádřil kladně k iniciativám Komise jako je Jeremie, navrhl vytvořit kontaktní místo Jeremie, které by sloužilo jako jednotka koordinace a informace mezi různými činnostmi, a zdůraznil, že „chybí [...] ucelený přístup jak koordinovat a dokončit velký počet již existujících nástrojů pro poskytování úvěru“⁽⁸⁾.

2.16 Výbor podporuje a plně sdílí prohlášení komisařky Danuty Hübnerové ohledně iniciativ Jasper, Jeremie a Jessica⁽⁹⁾, které v členských státech, regionech i mezi sociálními partnery ze všech regionů EU probudily novou dynamiku a očekávání investic, růstu a pracovních míst.

⁽⁵⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 44, 16.2.2008.

⁽⁶⁾ Rozhodnutí Rady ze dne 6. října 2006.

⁽⁷⁾ Viz iniciativa Science Cities [města vědy] www.sciencecities.eu.

⁽⁸⁾ Viz stanovisko, Úř. věst. C 110, 9.5.2006.

⁽⁹⁾ **Jeremie**: Společné evropské zdroje pro mikropodniky a malé a střední podniky, **Jessica**: Společná evropská podpora udržitelných investic do městských oblastí, **Jaspers**: Společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech.

2.17 Výbor se domnívá, že obecné zásady přijaté evropským Výborem pro vědecký a technický výzkum CREST⁽¹⁰⁾ a zveřejněné v září 2007 představují důležitý orientační nástroj, i když je omezený na vzájemnou součinnost rámcového programu Společenství pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace a nových strukturálních fondů.

3. Návrh Komise

3.1 Návrh Evropské komise ukazuje potenciální synergii finančních nástrojů v koncepční stavbě politik evropského výzkumu, inovací a soudržnosti, které mají zúčastněné strany k dispozici pro zvýšení konkurenceschopnosti evropských regionů v závislosti na tom, jak jsou schopny tyto prostředky využít.

3.2 Jako hlavní nástroje se uvádějí sedmý rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj, nový rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace a nové hlavní směry strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.

3.3 Komise udává, že na práci nasadila řadu poradních skupin pro koordinaci, které doporučily následující:

- vypracování zvláštní strategie pro koordinované využití rámcového programu a programů politiky soudržnosti jako součást strategie výzkumu, technologického rozvoje a inovací,
- posílení řízení strategií výzkumu a technologického rozvoje prostřednictvím výměny a vytváření sítí,
- účinné synergie k posílení a k rozvoji kapacit výzkumu a technologického rozvoje, rozvíjení špičkové kvality, věnování pozornosti malým a středním podnikům, navazování spolupráce na evropské i mezinárodní úrovni a zhodnocování výsledků,
- zlepšení komunikace a spolupráce mezi celostátními a regionálními zúčastněnými stranami a s příjemci,
- využití zvláštního programu Kapacity sedmého rámcového programu v zájmu koordinace činností,
- posílení synergií mezi politikou soudržnosti a sedmým rámcovým programem, pokud jde o výzkumné infrastruktury, se zapojením členských států.

3.4 Komise vyzývá členské státy, aby zlepšily opatření na koordinovanou přípravu a využití nástrojů Společenství zavedením systémů informování zúčastněných subjektů o příležitostech, které se jim nabízejí, a zavazuje se do roku 2007 uveřejnit praktickou příručku o možnostech financování výzkumných středisek, která bude obsahovat i způsoby toho,

jak na celostátní a regionální úrovni zavádět mechanismy pro podporu koordinovaného přístupu k financování.

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor plně souhlasí s analýzou nedostatků ve společném a koordinovaném využívání nástrojů Společenství, kterou provedla Komise, avšak nesouhlasí se zvoleným řešením a domnívá se, že nestačí k dosažení cílů politik Společenství, a to především v oblasti výzkumu, inovací a odborné přípravy.

4.2 Výbor souhlasí s Komisí⁽¹¹⁾, že „klíčem k realizaci obnoveného partnerství pro růst a zaměstnanost je snaha podporovat znalostní ekonomiku, a to zvláště výzkumem, technologickým rozvojem a inovacemi“, ale domnívá se, že toto partnerství musí vycházet ze společné odpovědnosti všech zainteresovaných stran, v prvé řadě na úrovni Společenství, ale také národní, regionální a místní úrovni.

4.3 Výbor je toho názoru, že je třeba učinit více, než vypracovat územní strategii pro výzkum a technologický a inovační rozvoj, a více využívat:

- nástroje pro předvídaní a SWOT analýza⁽¹²⁾ pro účely zjišťování strategických příležitostí regionů,
- vhodné akce na vybudování kapacit a na odbornou přípravu,
- posílení atraktivity práce ve výzkumu a vývoji v zájmu zamezení odlivu mozků jak v rámci EU, tak i do celého světa,
- výměnu kvalifikovaných odborníků a inovačních zkušeností,
- podporu rozvoje a spolupráce znalostních průmyslových distriktů,
- evropské technologické platformy a společné evropské iniciativy,
- koordinované využití nástrojů Společenství zavedením interaktivních systémů informování zúčastněných subjektů o příležitostech, které se jim nabízejí,
- možnost komunikace a výměny zkušeností, zejména mezi MSP.

4.4 Podle Výboru je třeba se hlouběji zabývat nabídkou, aby byl zajištěn snadno přístupný rámec ke všem dostupným nástrojům rozvoje konkurenceschopnosti evropských územních celků v souladu s cíli vytvoření „sociálně odpovědných území“, se zapojením sociálních partnerů, obchodních komor, akademických kruhů a organizované občanské společnosti a v souladu se strategiemi pro udržitelnost evropské průmyslové politiky⁽¹³⁾ a pro udržitelnou výrobu i spotřebu.

⁽¹¹⁾ Viz KOM(2007) 474 v konečném znění.

⁽¹²⁾ SWOT: analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení, na jejímž základě jsou určovány vnitřní a vnější faktory, které umožňují/znesnadňují dosáhnout vytyčených rozvojových cílů.

⁽¹³⁾ KOM(2007) 374 v konečném znění ze dne 4. července 2007.

⁽¹⁰⁾ Obecné zásady CREST – 1. června 2007.

4.5 Výbor se nicméně domnívá, že označení nástrojů, které prostřednictvím výzkumu a inovací přispívají k posílení růstu a ke kvantitativnímu i kvalitativnímu zlepšení zaměstnanosti a konkurenceschopnosti evropských regionů, je z pohledu relevantních nástrojů Společenství neúplné a z hlediska škály dostupných možností evropských regionů a potřeby koordinace dostupných evropských a mezinárodních nástrojů nedostatečné.

4.6 Ve sdělení nejsou zmiňovány – nebo jsou zmiňovány jen okrajově ⁽¹⁴⁾ – následující možnosti zásahu:

- Evropská investiční banka a její četné nabídky,
- iniciativa Inovace 2010 (i2i),
- společné činnosti zahájené na evropské úrovni a na úrovni Společenství, jako jsou Evropské strategické fórum pro výzkumné infrastruktury (ESFRI) nebo evropské technologické platformy,
- možnosti pro evropské lidské zdroje v oblasti vědy a technologie, EIBURS (*EIB University Research Sponsorship Programme* – Program EIB na podporu výzkumu na vysokých školách),
- STAREBEI (*STAgEs de REcherche BEI* – Výzkumné stáže EIB), *EIB University Networks* (Podpora EIB sítím vysokých škol),
- regionální a místní dotace na výzkum, vývoj a inovace,
- veřejné a soukromé investice do výzkumu, vývoje a inovací,
- služby IKT a audiovizuální materiál,
- integrovaný akční program Vzdělávání a odborná příprava 2010, který se skládá z dalších odvětvových programů pro „celoživotní učení jako základ znalostí, kreativity a inovací“ ⁽¹⁵⁾ a je nedílnou součástí „trojúhelníku znalostí“ (vzdělávání, výzkum a inovace),
- nástroje Společenství pro informační společnost s programy v rámci iniciativy i2010 ⁽¹⁶⁾,
- přínos sociálního dialogu k posílení znalostní společnosti,
- rozvoj celoživotního a opakovaného vzdělávání,
- Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci ⁽¹⁷⁾, jehož cílem je poskytovat zvláštní jednorázovou podporu k usnadnění opětovného profesního začlenění pracovníků v oblastech nebo odvětvích, jež utrpěly otřes způsobený vážným narušením hospodářství ⁽¹⁸⁾.

4.7 Navíc nejsou zmíněny programy a celoevropské iniciativy (mimo rámec Společenství), které však ovlivňují inovační rozvoj na území EU, jako např.:

- iniciativa EUREKA – celoevropská síť pro tržně orientované organizace průmyslového výzkumu a vývoje, která podporuje konkurenceschopnost evropských podniků navazováním spojení a vytvářením inovačních sítí ve 36 zemích, s nimiž Komise uzavřela dohodu o spolupráci,
- program EUROSARS – společná iniciativa EU a EUREKA, která stanoví celoevropský systém podpory pro MSP při vývoji nových výrobků a služeb,
- Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), která s Komisí uzavřela dohodu o partnerství za účelem snazšího vypracovávání velkých projektů spolufinancovaných z Fondu soudržnosti a Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), zejména v období 2007–2013 v nových členských státech,
- program OECD LEED (*Local Economic and Employment Development Programme*), který i ve spolupráci s Evropskou komisí představuje, analyzuje a šíří inovační myšlenky pro místní rozvoj a přispívá k lepšímu řízení malých a středních podniků,
- Rozvojová banka Rady Evropy (CEB), která uzavřela dohodu o partnerství s Komisí a financuje sociální projekty na zvýšení hospodářské a sociální soudržnosti a na posílení sociální integrace, ochrany životního prostředí a rozvoje lidského kapitálu v regionech,
- různé aktivity a iniciativy EUREGIO,
- iniciativy „města vědy“.

4.8 Výbor se mimoto domnívá, že uvedené obtíže a překážky společného a koordinovaného uplatňování dostupných nástrojů na národní, regionální a místní úrovni ⁽¹⁹⁾ a ze strany jednotlivých hospodářských subjektů je třeba více upřesnit (přitom je však třeba mít na paměti čl. 54 odst. 5 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006), a to nejen vzhledem k různým právním základům, tematické specializaci, zeměpisným oblastem a prováděcím pravidlům, ale také zásadním (a občas bránícím) rozdílům, jako např.:

- nadnárodní povaze projektů (či nikoli),

⁽¹⁹⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 44/1, 16.2.2008. „Dosavadní nástroje podpory ze strany Společenství a koordinace. Výbor doporučuje vypracovat všeobecná, jasná a srozumitelná pravidla pro rozličné nástroje na podporu a koordinaci výzkumu a vývoje ze strany Společenství. V tomto ohledu by bylo velmi účelné, kdyby Komise vypracovala seznam a popis – tzn. jasný návod k použití – veškerých nástrojů, forem atd. podpory a spolupráce, které má pro cíle VaV k dispozici. Z něj by bylo rovněž zřejmé, zda jejich rostoucí značné množství ještě vykazuje dostatečně jasné úkoly a dostatek přesnosti v dělení, a zda jsou pro potenciální uživatele i pro samotné úředníky Komise nadále přehledné a použitelné, nebo zda vyžadují vyjasňující revizi“.

⁽¹⁴⁾ Viz SEK(2007) 1045 ze dne 16. srpna 2007.

⁽¹⁵⁾ Viz KOM(2007) 703 v konečném znění ze dne 12. listopadu 2007.

⁽¹⁶⁾ Viz KOM(2007) 146 v konečném znění.

⁽¹⁷⁾ Viz KOM(2006) 91 v konečném znění.

⁽¹⁸⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 318, 23.12.2006.

- souladu v termínech zahájení,
- souladu v termínech rozdělování finanční pomoci,
- souladu v termínech provádění,
- možnosti a schopnosti rozebrat celý projekt územních opatření na řadu dílčích projektů proveditelných v závislosti na náležitostech vyžadovaných jednotlivými komunitárními, celoevropskými a mezinárodními programy a nástroji.

4.9 Výbor považuje za nezbytné vypracovat evropskou praktickou příručku, která by přehledně zrekapitulovala typy potenciálních opatření na úrovni Společenství i celé Evropy, kritéria pro hodnocení, slučitelnost a doplňkovost možných opatření.

4.10 Výbor stvrzuje potřebu koordinovaného a společného postupu v záležitosti vztahů mezi strukturálními politikami Společenství a politikami výzkumu a inovace Unie, jak několikrát doporučoval, a zdůrazňuje, že úzká koordinace těchto politik je nezbytná pro dosažení optimální úrovně operační synergie a pro naplnění potřeb občanů, podniků a společnosti, přičemž celkovým cílem je středně a dlouhodobý udržitelný a harmonický růst v souladu s integrovaným přístupem k řešení problémů ze strany výzkumu, technologického rozvoje a demonstrací a s klíčovým významem těchto úrovní synergie pro rozvoj nehmotných investic ⁽²⁰⁾.

4.11 Výbor upozorňuje na velké množství politik Společenství, které spolu s politikou soudržnosti a výzkumnou politikou usilují o dosažení cíle rozvoje konkurenceschopnosti evropských regionů, a zdůrazňuje potřebu integrovaného a koordinovaného přístupu, a tedy:

- udržitelné průmyslové politiky, v souladu s prohlášením Evropské rady v Bruselu z prosince 2007, „že integrovaný přístup k evropské konkurenceschopnosti by měl být podporován udržitelnou průmyslovou politikou v kombinaci s inovacemi a dovednostmi, přičemž je třeba zároveň rozvíjet její vnější rozměr s cílem zajistit rovné podmínky“ ⁽²¹⁾,
- přezkumu politiky jednotného evropského trhu, s cílem zajistit příznivé podmínky pro inovace, ochranu duševního vlastnictví a spolupráci mezi vysokými školami, podniky a výzkumnými středisky a pro posílení politiky standardizace norem,
- sociální politiky a politiky zaměstnanosti, která zajistí strukturovaný sociální dialog a společné zásady flexikurity ⁽²²⁾ a podpoří aktivní stárnutí a aktivní politiky začleňování a celoživotního učení pro všechny občany,

- politiky udržitelného rozvoje a udržitelné spotřeby, která by se angažovala ve výzkumu a v uplatňování čistých inovačních technologií a zahrnovala integrovanou politiku v oblasti klimatu, energie, udržitelného řízení přírodních zdrojů a udržitelné výroby a spotřeby.

4.12 V tomto ohledu Výbor stvrzuje to, co již vyjádřil ⁽²³⁾:

- vypracovat a přijmout celkovou strategii Společenství zaměřenou na racionalizaci stávajících mechanismů a integraci různých souvisejících evropských politik, která by i přes zohledňování zvláštností jednotlivých regionů propůjčila opatřením Společenství jednotný ráz z hlediska konkurenceschopnosti a udržitelného a harmonického rozvoje systému Evropy,
- určit integrované nástroje místních, regionálních a národních trhů inovací...,
- definovat úroveň integrace a nezbytnou interakci mezi nimi, a to i v zájmu zajištění souladu a větší synchronizace mezi rozhodovacími a prováděcími systémy strukturálních politik soudržnosti, výzkumu, technologického rozvoje a inovací, které jsou nezbytné k jejich plné a účinné integraci,
- určit nové formy integrovaného přijímání opatření v oblasti soudržnosti a výzkumu, technologického rozvoje a demonstrací prostřednictvím zjednodušených a – pokud možno – jednotných a automatických postupů a metod a plně využívat možnosti měnit úroveň podpory pro výzkum a technologický rozvoj pro podniky,
- vytvořit systémy kontroly a monitorování společných opatření v oblasti výzkumu, technologického rozvoje, demonstrací a soudržnosti za účelem hodnocení jejich účinnosti z hlediska dosažených výsledků vzhledem k vytyčeným cílům, prostřednictvím předem stanovených a harmonizovaných ukazatelů výkonnosti a benchmarkingu na regionální úrovni.

4.12.1 Výbor kromě toho doporučuje integraci programů Společenství pro odbornou přípravu.

4.13 Výbor vyjadřuje politování nad tím, že s odstupem deseti let se tato klíčová otázka stále ještě analyzuje, aniž by se dospělo k jádru problému, který by znamenal přijmout opatření na úrovni Společenství s cílem zajistit nové kapacity **souběžného řízení** mezi různými typy opatření (v oblasti technologií, demonstrací, inovací, šíření, odborné přípravy, financování atd.), jejichž cílem by byl pozitivní vliv na zaměstnanost a výrobu v různých územních celcích ⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 40, 15.2.1999 [není k dispozici v češtině].

⁽²¹⁾ Závěry předsednictví ze zasedání Evropské rady v Bruselu (14. prosince 2007).

⁽²²⁾ Jak je vyjádřeno v závěrech Rady z roku 2007 a ve stanoviscích EHSV.

⁽²³⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 40, 15.2.1999 [není k dispozici v češtině].

⁽²⁴⁾ Viz poznámka pod čarou č. 23.

4.14 Výbor se domnívá, že **jasné a přesné opatření Společenství již nelze odkládat**, pokud nemá dojít k poklesu konkurenceschopnosti a zaměstnanosti v evropských regionech.

5. Návrh EHSV

Iniciativa Jasmine (Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europe)

5.1 EHSV důrazně vyzdvihuje požadavek, aby iniciativa Jasmine byla dobrovolným nástrojem na zjednodušení a odstranění byrokratických, procesních a koncepčních překážek společného využívání celoevropských, komunitárních, národních a regionálních programů, v souladu se zrychleným vytvářením Evropského výzkumného prostoru.

5.2 Za současné situace považuje Výbor za prioritní vyřešit problémy velkého počtu úrovní řízení různých potenciálních opatření, aby se oživila konkurenceschopnost evropských regionů, a navrhuje zahájit novou iniciativu Jasmine (Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europe) pro účely zacelení všech existujících institucionálních mezer v oblasti opatření na podporu inovací a výzkumu na daném území jak na straně poptávky, tak i nabídky.

5.3 Akce Společenství by měla být založena na propojování politik – *Policy Networking* – a měla by se soustředit na následující:

— vytvoření iniciativy Společenství, která by mohla nést název **iniciativa Společenství Jasmine** a která by vedle iniciativ Jasper, Jeremie a Jessica rozvíjela opatření na technickou podporu vnitrostátním, regionálním a místním orgánům a zúčastněným subjektům, aby koordinace opatření na úrovni Společenství, celoevropské, a vnitrostátní úrovni byla účinná a aby byly zohledněny veškeré potřeby **souběžného řízení** mezi různými typy opatření;

— akce je zaměřena na větší pochopení a větší soudržnost jednání různých subjektů jakožto účastníků propojeného rozhodovacího procesu a na jejich vzájemnou závislost ohledně informací, kapacit řízení, pravomocí a finančních zdrojů určených k nastolení souladu mezi opatřeními víceúrovňového řízení v rámci jednotného a soudržného rámce územního plánování, ať již se jedná o akce partnerství veřejného a soukromého sektoru či o vnitrostátní a nadnárodní projekty a projekty Společenství;

— politika vertikálního propojení, která zapojí řídicí instituce na různých úrovních (mezinárodní, Společenství, národní, regionální) do přesně definovaných a strukturovaných systémů spolupráce;

— politika horizontálního propojení, která zapojí veřejné a soukromé subjekty na daném území, např. místní samosprávy, podniky, banky, nevládní organizace, zájmové skupiny a organizace sociálního dialogu ⁽²⁵⁾;

— zřízení **kontaktního místa Jasmine, které by sloužilo jako jednotka Společenství pro kontakt** a informace – i prostřednictvím zvláštní internetové stránky, avšak bez přílišné centralizace ⁽²⁶⁾ – mezi různými úrovněmi a různými činnostmi (podléhajícími různým pravidlům a spadajícími do různých oblastí působnosti v rámci útvarů Komise nebo mimo ně) za účelem optimalizace výsledků;

— vytvoření **sítě kontaktních míst Jasmine ve Společenství** (v těch regionech, které si to budou přát) jakožto reakce na problémy celkového pojetí projektů rozdělených do jednotlivých dílčích projektů; spojitost mezi územní působností dílčích projektů a působností na více územích; hledání zahraničních a vnitrostátních partnerů pro návrhy více projektů; soulad v termínech jejich zahájení; soulad v termínech rozdělování finanční pomoci; soulad v termínech jejich provádění, zákaz kumulace;

— dobrovolné vytváření **regionálních podílových fondů Jasmine** ze strany regionů, které budou podléhat akreditaci Komise podle kritérií hospodárnosti, účinnosti, nestrannosti, rovného zacházení a transparentnosti postupů a budou se řídit schémata, jež Komise předem stanoví;

— přijetí **opatření Společenství na předvídaní** nazvaného **Konkurenceschopnost evropských regionů**, jež bude využívat zkušeností GŘ pro výzkum a zapojí nejvýše postavené odpovědné pracovníky ze všech zainteresovaných útvarů Komise, politické představitele regionů, Evropský parlament, Výbor regionů a Evropský hospodářský a sociální výbor;

— zařazení konkrétních opatření na **benchmarking** v zájmu úspěšnosti nových metod řízení založených na transparentnosti a zjednodušení postupů a na skutečných partnerství s místními a regionálními hospodářskými a sociálními subjekty ⁽²⁷⁾;

— akce na vybudování kapacit místních samospráv a hospodářských a sociálních subjektů, podporování rozvoje nadnárodních sítí pro projektová partnerství, monitorování synergie a souladu projektů, podporování transparentní a interaktivní komunikační a informační činnosti.

⁽²⁵⁾ Viz GŘ pro regionální politiku, Evropská komise, leden 2003.

⁽²⁶⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 44/1, 16.2.2008. „V každém případě by se mělo zamezit dojmu, že Komise usiluje o centrální řízení evropského výzkumu. Jinak by to totiž byl další příspěvek k již tak existujícím obavám občanů v členských státech z přílišné bruselské centralizace“.

⁽²⁷⁾ Viz stanovisko Úř. věst. C 10/88, 14.1.2004 [není k dispozici v češtině].

5.4 Nové priority regionálních programů zaměřených na inovace, konkurenceschopnost a vzájemné učení po celou dobu aktivního života by měly umožnit rozvoj aktivních politik podpory konkurenceschopnosti daného území, a to díky financování regionálních a meziregionálních opatření na předvídání, územních klastrů a sítí, které zajistí společnou strategickou vizi všech regionů, jež bude základem poskytování technické podpory při optimálním společném využívání nástrojů v rámci jednotlivých států, Společenství i celé Evropy a nejvhodnějších partnerství veřejného a soukromého sektoru.

5.5 Jasmine by se pro různé finanční instituce a programy mohla stát značkou záruky, která by usnadnila přijímání přímých projektů z hlediska doplňkovosti a/nebo návaznosti jednotlivých fází, a to na základě memorand o porozumění nebo dohod o spolupráci mezi Evropskou komisí a dalšími organizacemi v rámci Společenství i mimo něj popř. správních nařízení Komise určených jejím různým útvarům, které jsou odpovědné za jednotlivé programy, aby většina organizací, které finanční prostředky poskytují a kterým je tento balíček návrhů určen, přijala jedinou projektovou dokumentaci.

5.6 Cílem Jasmine je usnadnit přístup k finančním zdrojům, které spadají do různých oblastí působnosti a různých úrovní veřejné a soukromé správy, aby bylo dosaženo optimálního kritického množství zdrojů – zdůrazněním jejich celkového

pákového účinku – na vytvoření soudržného rámce pro více projektů, jež bude v plném souladu se společnou strategií jednotlivých evropských regionů k posílení jejich silných stránek v oblasti technologií a inovací.

5.7 Iniciativa Jasmine by měla stavět na zkušenostech iniciativy Lead Market, evropských technologických platform a společných technologických iniciativ, jakož i na výsledcích projektu ERANET a ERANET-PLUS, iniciativ Regiony pro hospodářskou změnu, Pro-Inno, Jeremie, Jaspers a Jessica ⁽²⁸⁾.

5.8 Díky Jasmine by konečně bylo možné optimalizovat úsilí v inovacích a ve výzkumu na daném území a v podnicích, lidských zdrojích, vysokých školách, výzkumných střediscích a správách na tomto území, a to i prostřednictvím „znalostních a inovačních společenství“ (Knowledge and Innovation Communities) Evropského technologického institutu (EIT). Je však třeba připomenout, že inovace jsou převážně podnikatelskou činností, která by měla být rozvíjena v co nejlepších rámcových podmínkách fungování, zejména co se týče zdanění výzkumných činností, zdanění využití duševního vlastnictví a jeho ochrany a zdanění špičkových zařízení pro vzdělávání a odbornou přípravu, což umožní vytváření více a lepších pracovních míst.

5.9 Jasmine by mohla přispět ke zhodnocení konkrétních předností regionů a k podpoře výměny v oblasti inovací a výzkumu.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁸⁾ Viz poznámka pod čarou č. 9.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně chodců a ostatních nechráněných účastníků silničního provozu

KOM(2007) 560 v konečném znění – 2007/0201 (COD)

(2008/C 211/02)

Dne 23. října 2007 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o ochraně chodců a ostatních nechráněných účastníků silničního provozu

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. dubna 2008. Zpravodajem byl pan RANOCCHIARI.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 155 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí a závěry

1.1 Následkem dopravních nehod každoročně umírá ve 27 členských státech 44 000 osob a dalších 1,7 milionu utrpí zranění. Více než 8 000 z počtu mrtvých a 300 000 ze zraněných patří do skupiny nejméně chráněných účastníků silničního provozu, tj. chodců a cyklistů⁽¹⁾.

1.2 Pro jejich větší ochranu byla v roce 2003 schválena rámcová směrnice, která stanovila zásadní změnu v konstrukci přední části vozidel. Tato změna probíhá ve dvou etapách: první již byla započata u typů vozidel schvalovaných od 1. října 2005, druhá by měla být zahájena v září 2010 na základě posouzení proveditelnosti, které se mělo provést do konce roku 2004.

1.3 Druhá etapa se po provedení velkého počtu studií nezávislými experty ukázala jako neproveditelná, přinejmenším v předpokládaných lhůtách. Komise proto nyní navrhuje ji přezkoumat a začlenit do ní také nová alternativní opatření, která oproti stávající směrnici každopádně zaručují, ba dokonce posilují stupeň bezpečnosti.

1.4 Předložený návrh nařízení přebírá řešení navržená především ve studii, kterou vypracoval expertní orgán pověřený Komisí⁽²⁾. Tato řešení spojují opatření aktivní a pasivní bezpečnosti v souladu s doporučeními, která předložila skupina CARS 21⁽³⁾, a s návrhem globálního předpisu (*Global Technical Regulation – GTR*) na ochranu chodců, který předložila Evropská hospodářská komise OSN (UNECE) v Ženevě.

⁽¹⁾ Zdroj: CARE (*Community Road Accident Database*) – databáze shromažďující a zpracovávající údaje o silničních nehodách, které poskytují členské státy.

⁽²⁾ Transport Research Limited UK.

⁽³⁾ Rámec právní úpravy pro konkurenceschopnost automobilového průmyslu ve 21. století – Postoj Komise k závěrečné zprávě skupiny na vysoké úrovni CARS 21 – Příspěvek ke strategii EU pro růst a zaměstnanost (KOM(2007) 22 v konečném znění) ze dne 7. února 2007.

1.5 EHSV se mimo jiné domnívá, že návrh nenarušuje volnou hospodářskou soutěž mezi výrobci, jelikož neomezuje nabídku modelů vozidel na trhu, ale jeho cílem je orientovat poptávku na modely se zvýšenými bezpečnostními požadavky.

1.6 Vzhledem k výše uvedenému EHSV bez výhrad podporuje návrh Komise, musí však vyjádřit nespokojenost se zpožděním (zhruba 3 roky), s nímž se začala přezkoumávat neproveditelná opatření a vypracovávat nová, i když toto zpoždění bylo zčásti pravděpodobně způsobeno získáváním údajů a technických řešení, které nebyly dostupné při schvalování platné směrnice.

1.7 EHSV vyzývá k odstranění tohoto zpoždění (o to závažnějšího, že se jedná o život a zdraví evropských občanů) rychlým a úplným schválením návrhu Evropským parlamentem a Radou, což umožní zahájit druhou etapu ve stanovených termínech.

1.8 EHSV vyjadřuje uspokojení s přijetím účinnějších technických opatření pro vozidla, vyzývá však evropské instituce a členské státy, aby s větším odhodláním prosazovaly také iniciativy, které se týkají dalších dvou aspektů přispívajících k bezpečnosti silničního provozu, tj. zlepšení infrastruktury a zajištění její bezpečnosti na jedné straně a výchovy účastníků silničního provozu a jejich osvěty na straně druhé. Tato výzva se týká i místních a regionálních orgánů, které musí v této oblasti stále častěji přebírat rozhodující odpovědnost.

2. Úvod

2.1 Následkem dopravních nehod každoročně umírá ve 27 členských státech Evropské unie zhruba 8 000 chodců a cyklistů (tj. nejméně chráněných účastníků silničního provozu) a dalších 300 000 utrpí zranění.

2.2 V roce 2001 obdržela Evropská komise od výrobců automobilů závazek na vytvoření nových prostředků zvýšení ochrany chodců a cyklistů, a to jak z hlediska aktivní bezpečnosti (tj. před střetem), tak pasivní bezpečnosti (tj. při střetu).

2.3 Mezi různými prostředky, které tehdy výrobci navrhli, lze připomenout montování protiblokovacího brzdového systému ABS do všech vozidel, dobrovolný zákaz prodeje pevných ochranných rámců (*rigid bull bars*), montování světel pro jízdu za dne (DRL) (toto opatření bylo později odvoláno vzhledem k odporu některých členských států) a budoucí zavedení pokročilých systémů nových technologií pro aktivní bezpečnost, které jsou ve fázi výzkumu.

2.4 Rada a Evropský parlament ocenili závazek tohoto odvětví, zároveň však požadovaly, aby tato záležitost nebyla upravena dobrovolnou dohodou nebo doporučením, ale skutečným právním předpisem (konkrétní směrnici) na ochranu chodců.

2.5 Následně byla přijata rámcová směrnice 2003/102/ES ⁽⁴⁾ o ochraně chodců a ostatních nechráněných účastníků silničního provozu a později směrnice 2005/66/ES ⁽⁵⁾ o použití systémů čelní ochrany na motorových vozidlech (vyloučení pevných rámců).

2.6 Rámcová směrnice o ochraně chodců vychází ze zkoušek a mezních hodnot doporučených Evropským výborem pro zvýšení bezpečnosti vozidel (EEVC) a stanoví provádění ve dvou etapách, které jsou obě zaměřeny na pasivní bezpečnost. První etapa se týká konstrukčních změn a odlehčení kapoty a nárazníků vozidel kategorií M₁ a N₁ ⁽⁶⁾ s hmotností nepřekračující 2 500 kg a vstoupila v platnost 1. října 2005 pro schvalování typu vozidel. Ve druhé etapě jsou stanoveny přísnější zkoušky a mezní hodnoty a tato etapa má být zahájena 1. září 2010 pro schvalované typy vozidel.

2.7 Již v průběhu diskuse o návrhu v Evropském parlamentu vyvstalo mnoho pohyb ohledně proveditelnosti zkoušek stanovených na druhou etapu, a to vzhledem k tomu, že směrnice ve svém konečném znění stanovila Komisi vypracovat studii proveditelnosti druhé etapy do 1. července 2004. Studie měla určit zejména proveditelnost „alternativních opatření – pasivních opatření nebo kombinace aktivních a pasivních opatření – která jsou přinejmenším rovnocenná ve smyslu skutečné účinnosti“ ⁽⁷⁾.

2.8 Řada studií vypracovaných nezávislými experty (včetně expertů pověřených Komisí) prokázala, že je technicky nemožné uskutečnit požadavky druhé etapy ve lhůtách stanovených EEVC a provést přitom zkoušky stanovené EEVC. S ohledem na tento

závěr uvádí nový návrh revidované parametry pasivní bezpečnosti a nové prvky aktivní bezpečnosti, které mezitím vyvinulo odvětví a které odpovídají požadavkům (či je dokonce překračují) uvedeného článku 5 směrnice a které jsou tedy „přinejmenším rovnocenné ve smyslu skutečné účinnosti“.

2.9 Nyní navržené zkoušky jsou mimo jiné stejné jako zkoušky obsažené v návrhu *Global Technical Regulation* na ochranu chodců, který předložila Evropská hospodářská komise OSN (UNECE). Možná harmonizace evropské a mimoevropské legislativy, která by následovala, by přinesla také zjevné výhody pro konkurenceschopnost evropského automobilového průmyslu.

3. Návrh Evropské komise

3.1 Nový návrh (tentokrát ne návrh směrnice, ale nařízení) stanoví především kombinaci požadavků směrnice o systémech čelní ochrany s požadavky předcházející směrnice o ochraně chodců, která bude změněna tak, aby byla zaručena její použitelnost. V případě schválení tohoto nařízení by tedy tyto dvě směrnice byly zrušeny.

3.2 Zkoušky, kterými musí typy vozidel projít, aby mohly být schváleny podle navrženého nařízení se týkají:

3.2.1 nárazu makety hlavy dítěte nebo malého dospělého do přední části kapoty, nárazu makety hlavy dospělého do zadní části kapoty a nárazu dolní a horní části makety nohy do nárazníku, přičemž parametry byly částečně změněny oproti druhé etapě stanovené v platné směrnici. Už ne za účelem schvalování typů, ale za účelem vyhodnocování (vzhledem k očekávanému technickému rozvoji v budoucnosti) jsou požadovány zkoušky nárazu pánve do náběžné hrany kapoty a nárazu makety hlavy dospělého do čelního skla;

3.2.2 co se týče systémů čelní ochrany (bývalá směrnice 2005/66/ES), jsou jako zkoušky pro schválení potvrzeny náraz dolní a horní části makety nohy a náraz makety hlavy dítěte nebo hlavy malého dospělého do tohoto systému. Dále jsou stanoveny určité zkoušky za účelem vyhodnocování a ustanovení týkající se výroby a montáže těchto systémů.

3.3 K opatřením pasivní bezpečnosti se mimo to připojuje instalace systémů aktivní bezpečnosti, aby byla zajištěna úroveň bezpečnosti stanovená v předcházejících dvou směrnicích. Jedná se o systém asistence při brzdění (*Brake Assist System – BAS*), který pomáhá řidiči, jež se snaží rychle nouzově zabrzdit, ale bez dostatečné síly. Jeho kombinování s ABS zajišťuje maximální tlak na brzdu a optimalizuje dobu zpomalení a citelně snižuje rychlost při střetu s chodcem.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 321, 6.12.2003, s. 15.

⁽⁵⁾ Úř. věst. L 309, 25.11.2005, s. 37.

⁽⁶⁾ M₁ = vozidla pro 8 cestujících + řidiče s maximální hmotností 3 500 kg,

N₁ = užitková vozidla odvozená od kategorie M₁ s maximální hmotností 3 500 kg.

⁽⁷⁾ Článek 5 směrnice 2003/102/ES o ochraně chodců.

3.4 Vzhledem k tomu, že je v silničním provozu ve městech používán stále větší počet těžších vozidel (především SUV), se od nyníška doporučuje, aby se navržené požadavky nevztahovaly podle stávajících právních předpisů pouze na vozidla kategorií M₁ a N₁ s maximální hmotností nepřevyšující 2 500 kg, nýbrž po určitém přechodném období rovněž na vozidla s hmotností až 3 500 kg, což je maximální hmotnost uvedených dvou kategorií.

4. Připomínky EHSV k návrhu Komise

4.1 EHSV je obzvláště spokojen s rozhodnutím Komise spojit dvě předcházející směrnice do jednoho nařízení. Tato volba lépe objasňuje právní předpisy v této oblasti a zjednodušuje je, což EHSV svého času navrhoval ve stanovisku k návrhu směrnice o použití systémů čelní ochrany ⁽⁸⁾.

4.2 Z tohoto hlediska EHSV taktéž oceňuje volbu právního nástroje (tj. nařízení), jež zajišťuje konkrétní lhůty a způsoby provádění ve všech členských státech, což je obzvláště důležité pro právní předpis s vysoce technickým obsahem.

4.3 Na druhou stranu EHSV vyjadřuje politování nad tím, že zkoušky předepsané od EEVC na druhou etapu se ukázaly jako nepoužitelné, jelikož jejich proveditelnost nebyla ověřena ve stanovených lhůtách (1. července 2004), a následně došlo k více než tříletému zpoždění.

4.4 EHSV nicméně oceňuje řešení navržené po dlouhém, ale plodném procesu, ve kterém byla použita doporučení předložená skupinou CARS 21 ohledně integrovaného přístupu, což umožnilo také sladit evropské a mimoevropské právní předpisy. Výbor je potěšen především tím, že toto všechno bylo podpořeno důkladným posouzením dopadu, jež bylo prvním, které prověřil a schválil Výbor pro posouzení dopadu, který nedávno ustavila Evropská komise.

4.5 Zvolené řešení zahrnující také opatření aktivní bezpečnosti bude podle odhadů Komise a jejích expertů znamenat o 80 % resp. 44 % vyšší redukci úmrtí a vážných zranění než by byla redukce dosažená podle původní druhé etapy ⁽⁹⁾ (která se později ukázala jako nerealizovatelná), čímž se zachrání dalších 1 100 životů a sníží počet zranění o dalších 46 000. K tomu je nutné dodat, že náklady na nová opatření jsou velmi nízké a budou tak mít zanedbatelný vliv na ceny vozidel.

4.6 Vzhledem k výše uvedenému EHSV důrazně doporučuje, aby Evropský parlament a Evropská rada bez výhrad a neprodleně schválily návrh Komise a nedošlo tak k nevyhnutelnému skluzu souvisejícímu s *lead time* ⁽¹⁰⁾ v automobilovém průmyslu.

4.7 EHSV nicméně doufá, že nové požadavky najdou rychlé uplatnění také u těžších vozidel, včetně SUV, která jsou stále početnější v městském provozu. Za tímto by účelem by bylo vhodné již nyní stanovit přechodné období uvedené v návrhu nařízení.

4.8 Nelze pozapomínat ani na to, že tato opatření na ochranu samozřejmě neplatí pro starší vozidla, která jsou již v provozu, což pro nejméně chráněné účastníky silničního provozu představuje v této chvíli jedno z největších nebezpečí. Stačí připomenout, že samotný ABS, nyní účinně kombinovaný s BAS, se i přes dobrovolné šíření počínaje rokem 2004 stane povinným pouze s novým právním předpisem.

4.9 EHSV nakonec připomíná, že lze rozlišit dvě kategorie zranění vzniklých předmětným druhem nárazu: ta, která vznikají v důsledku „prvotního“ střetu chodce nebo cyklisty s přední částí vozidla, a ta, která vznikají „druhotným“ střetem s vozovkou, na niž je chodec často sražen. V každém případě je třeba upozornit na to, že doufat v ochranu chodce při „prvotním“ nárazu při rychlosti vyšší než 40 km je klamné.

4.10 S ohledem na výše uvedené poznámky je vhodné ještě jednou zdůraznit, že řešení tohoto problému, stejně jako i mnoha jiných problémů spojených s bezpečností účastníků silničního provozu, lze spatřovat v integrovaném přístupu, který musí kromě zlepšení technické stránky vozidel zahrnovat i další dva zásadní aspekty: chování účastníků silničního provozu a infrastrukturu. Evropské instituce a členské státy se vyzývají, aby za ně přijaly rozhodující odpovědnost.

4.11 EHSV se v tomto ohledu domnívá, že Evropská komise sama za sebe učinila mnohé a nadále tak činí tím, že předkládá návrhy zákonodárných a politických iniciativ, dává k dispozici finanční prostředky prostřednictvím evropských rámcových programů pro výzkum a programu na podporu bezpečnosti silničního provozu, a – v neposlední řadě – přijala Evropskou chartu bezpečnosti silničního provozu.

4.12 Přestože ostatní instituce a členské státy této problematice věnují pozornost, ne vždy adekvátně podporují iniciativy Komise. V této souvislosti by měl být zmíněn nedávný příklad související s návrhem Komise na zprůsvětlení norem bezpečnosti silniční infrastruktury ⁽¹¹⁾. Tento návrh, jenž EHSV považuje za nezbytný pro snížení počtu obětí silničních nehod, shledal Evropský parlament příliš normativním, a proto z něj v zájmu subsidiarity byly vyňaty důraznější závazné předpisy. I v tomto případě, vyjma nepravděpodobného přepracování při hlasování na plenárním shromáždění, přenáší Evropský parlament veškerou odpovědnost na členské státy.

⁽¹¹⁾ KOM(2006) 569 v konečném znění.

⁽⁸⁾ Stanovisko Úř. věst. C 118, 30.4.2004.

⁽⁹⁾ SEK(2007) 1244 – posouzení dopadu přiložené k návrhu nařízení.

⁽¹⁰⁾ Čas, který průmysl potřebuje ke splnění jakýchkoli nových požadavků, které vyžadují strukturální změny na vozidle.

4.13 Co se týče prvního shora uvedeného aspektu, tedy chování účastníků silničního provozu, je třeba podotknout, že nehody sice často zavinují neopatrní řidiči, ale stejně často je zavinují samotní chodci a cyklisté, kteří se nechovají korektně, nerespektují základní pravidla silničního provozu a někdy i jednají proti zdravému selskému rozumu. Vzdělávání a informování v této oblasti je třeba provádět již na základních školách a prostřednictvím pravidelných osvětových kampaní, jejichž cílem bude nabádat všechny účastníky silničního provozu ke korektnímu chování. Stejně důležité je stanovit přísná opatření postihující nebezpečné chování všech účastníků silničního provozu.

4.14 Druhým zásadním aspektem bezpečnosti silničního provozu je infrastruktura, především ve městech, kde dochází

k 80 % úmrtí chodců a cyklistů. Fyzické oddělení účastníků silničního provozu všude tam, kde je to možné, je nejúčinnějším způsobem, jak se vyhnout střetu automobilů s chodci a cyklisty. Z tohoto pohledu by vybudování chráněných přechodů pro chodce, nadjezdů, cyklostezek, vhodného osvětlení a dláždění, zavedení jasného a pokud možno ve všech členských státech jednotného dopravního značení atd. přispěly ke snížení počtu dopravních nehod, jakož i k vytvoření městského prostředí příznivějšího pro osoby se sníženou mobilitou.

4.15 Rozvoj iniciativ tohoto druhu posílí bezpečnost alepší kvalitu života ve městech. Bylo by tedy záslužné na tyto iniciativy odkázat ve všech návrzích Komise, které se týkají samotných technických požadavků na vozidla, jako je tento.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o schvalování typu motorových vozidel a motorů s ohledem na emise z těžkých nákladních vozidel (Euro VI) a o přístupu k informacím o opravách a údržbě vozidel

KOM(2007) 851 v konečném znění – 2007/0295 (COD)

(2008/C 211/03)

Dne 30. ledna 2008 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o schvalování typu motorových vozidel a motorů s ohledem na emise z těžkých nákladních vozidel (Euro VI) a o přístupu k informacím o opravách a údržbě vozidel

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. dubna 2008. Zpravodajem byl pan RANOCCHIARI.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 142 hlasy pro, žádný hlasy nebyl proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Rozvoj poptávky po mobilitě, podíl individuální dopravy a problémy spojené s přetížením dopravy zejména – ale nejenom – v městských oblastech přispěly k tomu, že se ze silniční dopravy stala jedna z lidských činností, na jejíž environmentální dopady se zaměřuje největší pozornost. Do tohoto kontextu zapadá i návrh Komise, jehož cílem je snížit emise látek znečišťujících ovzduší z těžkých nákladních motorových vozidel.

1.2 EHSV tento návrh podporuje a vzhledem k environmentálním požadavkům a dostatku času pro zavedení

v průmyslu ho považuje za vhodný jak z hlediska účinnosti, tak i z hlediska lhůt pro uplatňování.

1.3 EHSV souhlasí s tvrzením Komise, že nařízení, které je předmětem tohoto stanoviska, je krokem vpřed na cestě k postupné globální harmonizaci hladiny emisí.

1.4 EHSV se domnívá, že zvolený právní nástroj (tj. nařízení), jenž zajišťuje konkrétní lhůty a způsoby provádění ve všech členských státech, což je obzvláště důležité pro právní předpis s vysokou technickým obsahem, je přiměřený a mimořádně účinný.

1.5 EHSV plně podporuje právo nezávislých opravářů na volný přístup k informacím o opravách vozidel. Z níže popsaných důvodů však vyjadřuje rozpaky nad rozhodnutím využívat standardizovaný formát OASIS, který je určen pro osobní vozidla, i pro těžká nákladní vozidla.

1.6 V zájmu rozptýlení těchto pochybností EHSV doufá, že Komise bude pokračovat v hledání alternativních řešení, která by mohla přinést stejné výhody, jež se očekávají od systému OASIS, avšak která uživatelům umožní jejich snazší a méně nákladné provádění.

1.7 EHSV by znovu rád zdůraznil příležitost snížit na základě politik Komise emise znečišťujících látek, podpořit zavádění vozidel na alternativní pohon, která dosahují nízkých emisí oxidů dusíku a částic, a zajistit, aby byl v budoucím nařízení zohledněn i aspekt kvality paliv.

1.8 EHSV se domnívá, že není vhodné stanovovat v tomto nařízení, které by se mělo týkat pouze emisí znečišťujících látek, povinné měření emisí CO₂. Obává se totiž, že by se vzhledem ke komplexnosti a specifčnosti tématu, jež má značné dopady na hospodářskou soutěž, mohla rozproudit diskuse, která by mohla ohrozit časový harmonogram legislativního postupu, a zpozdit tak výsledky, jež se od tohoto nařízení očekávají. EHSV proto doporučuje, aby bylo nařízení ad hoc o tématu CO₂ vypracováno tehdy, až budou k dispozici spolehlivější údaje, než je tomu v současnosti.

2. Úvod

2.1 Ačkoli se kvalita ovzduší za posledních 10 let zlepšila, představuje pro celou Evropskou unii stále ještě závažný problém, a to zejména v městských oblastech a v hustě osídlených regionech.

2.2 I v roce 2020 bude EU ještě daleko od dosažení cílů šestého akčního programu pro životní prostředí. Z nejrůznějších druhů znečištění budí ve vědecké komunitě stále větší znepokojení zejména emise částic. Návrh nařízení, který je předmětem tohoto stanoviska, má za cíl dosáhnout zlepšení kvality ovzduší bez negativních dopadů na konkurenceschopnost průmyslu a volný pohyb zboží.

2.3 Nová norma Euro VI, jak ji komentoval místopředseda Verheugen, bude rovněž krokem vpřed na cestě ke globální

harmonizaci předpisů o emisích, neboť stanoví mezní hodnoty podobné těm, které platí v jiných zemích mimo Evropu, například ve Spojených státech amerických.

2.4 Prach tvořící částice (PM), který je částečně přírodního původu a částečně vyprodukovaný lidskou činností, zejména spalováním, má komplexní a různorodé složení jak z hlediska chemického, tak z hlediska rozměrů.

2.5 Je třeba připomenout, že ačkoli je akutní znečištění jemným prachem často spojováno s činností člověka, dochází k němu i daleko od hustě osídlených oblastí, neboť je důsledkem přírodních jevů daných zvláštními meteorologickými podmínkami a geografickým charakterem příslušného území. Procentní podíl různých zdrojů emisí se navíc může oblast od oblasti značně lišit. Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) odhaduje, že v EU-15 je silniční doprava zodpovědná za 26 % všech emisí spojených s lidskou činností.

2.6 To opět potvrzuje, že problém spojený s emisemi a znečišťujícími látkami musí být vždy posuzován komplexně a s integrovaným přístupem.

2.7 Z tohoto hlediska EHSV oceňuje, že Komise vypracovala návrh v souvislosti s programem Čistý vzduch pro Evropu (CAFE ⁽¹⁾), který poskytl technický základ pro přípravu Tematické strategie o znečišťování ovzduší.

2.8 EHSV oceňuje rovněž tzv. přístup rozdělení na úrovni (*split-level approach*), který Komise k této tematice zaujala. Navrhované nařízení totiž stanoví základní zásady pro nová opatření, která je třeba přijmout postupem spolurozhodování. Technické požadavky na provádění těchto opatření budou určeny jiným nařízením, které Komise přijme za podpory regulačního výboru pro přizpůsobení se technickému pokroku postupem projednávání ve výborech.

3. Návrh Komise

3.1 Záměrem Komise bylo určit opatření nezbytná k dosažení potřebné úrovně kvality ovzduší. Euro VI je důležitým opatřením pro snížení emisí plynů (jako jsou oxidy dusíku NO_x a uhlovodíky HC) a částic.

⁽¹⁾ CAFE, *Clean Air for Europe*. Jedná se o program zahájený na základě sdělení KOM(2001) 245 v konečném znění [není k dispozici v češtině] zaměřený na rozvoj analytické strategie, která umožní zhodnocení směrnic o kvalitě ovzduší a účinnosti programů probíhajících v členských státech, na zaručení stálého monitorování kvality ovzduší, na podpoření informování veřejnosti a na přispění k revizi a aktualizaci limitů emisí a k rozvoji nových systémů monitorování a modelování.

3.2 Navrhované nařízení se týká vozidel kategorií M_1 , M_2 , N_1 a N_2 uvedených v příloze II směrnice 2007/46/ES, s referenční hmotností přesahující 2 610 kg, a všech motorových vozidel kategorií M_3 a N_3 uvedených v téže příloze. Na žádost výrobce se však neuplatňuje na vozidla kategorií M_1 , M_2 , N_1 a N_2 s referenční hmotností nepřesahující 2 840 kg, pro která bylo uděleno schválení typu podle nařízení (ES) č. 715/2007 ⁽³⁾.

3.3 Oproti hodnotám Euro V (závazným pro nová schvalování od 1. října 2008) jsou navrhované nové mezní hodnoty emisí výfukových plynů (Euro VI) sníženy o 80 % u oxidů dusíku a o 66 % u částic. Povolená hladina emisí tak bude přizpůsobena hodnotám, které budou ve stejném období platné v USA. Nařízení dále předpokládá, že až bude vypracována náležitá metodologie měření, stanoví se mezní hodnoty pro počet emitovaných částic.

3.4 Navrhované nařízení určuje mezní hodnoty na základě současných zkušebních cyklů, ale předpokládá zavedení celosvětově harmonizovaných cyklů (WHDC), až bude možné korelovat emise měřené na základě současných cyklů s emisemi měřenými na základě harmonizovaných cyklů.

3.5 Ve srovnání se stávajícími platnými právními předpisy nařízení prodloužuje životnost vozidel v závislosti na životnosti zařízení k regulaci znečišťujících látek a shodnosti v provozu.

3.6 Pro tento účel bude životnost různých kategorií vozidel prodloužena následovně:

- a. 160 000 km nebo pět let podle toho, co nastane dříve, v případě motorů montovaných do vozidel kategorie M_1 , N_1 a M_2 ;
- b. 300 000 km nebo šest let podle toho, co nastane dříve, v případě motorů montovaných do vozidel kategorie N_2 , N_3 s nejvyšší technicky přípustnou hmotností do 16 tun a kategorií M_3 třídy I, II a třídy A a B s nejvyšší technicky přípustnou hmotností do 7,5 tuny;
- c. 700 000 km nebo sedm let podle toho, co nastane dříve, v případě motorů montovaných do vozidel kategorie N_3 s nejvyšší technicky přípustnou hmotností nad 16 tun a kategorie M_3 třídy III a B s nejvyšší technicky přípustnou hmotností nad 7,5 tuny.

⁽³⁾ Vozidla kategorie N jsou vozidla, která mají alespoň 4 kola a slouží k přepravě nákladů. Dělí se do 3 tříd (N_1 , N_2 a N_3) na základě nejvyšší přípustné hmotnosti: $N_1 < 3\,500$ kg, $N_2 < 12\,000$ kg, $N_3 > 12\,000$ kg. Třída N_1 se pak opět na základě hmotnosti dále dělí do tří podtříd (N_{1I} , N_{1II} a N_{1III}). Za vozidla kategorie M se považují vozidla, která mají alespoň 4 kola a slouží k přepravě cestujících. Dělí se na 3 třídy (M_1 , M_2 , M_3) na základě počtu míst a nejvyšší přípustné hmotnosti: $M_1 < 9$ míst, $M_2 > 9$ míst a $< 5\,000$ kg, $M_3 > 9$ míst a $> 5\,000$ kg.

3.7 Zkoumané nařízení stanoví, že Komise vydá další prováděcí nařízení, jež bude upravovat:

- emise z výfuku, včetně zkušebních cyklů, emisí mimo cyklus, počtu částic, emisí při volnoběhu, opacity kouře a správné činnosti a regenerace zařízení k regulaci znečišťujících látek,
- emise z klikové skříně,
- palubní diagnostické systémy a výkon zařízení k regulaci znečišťujících látek v provozu,
- životnost zařízení k regulaci znečišťujících látek, náhradních zařízení k regulaci znečišťujících látek, shodnost motorů a vozidel v provozu, shodnost výroby a pravidelné revize,
- emise oxidu uhličitého a spotřebu paliva,
- udělení rozšíření schválení typu,
- zkušební zařízení,
- referenční paliva,
- měření výkonu motoru,
- zvláštní předpisy k zajištění správné funkce opatření k regulaci emisí NO_x . Tato opatření by měla zajistit, aby vozidla, která v zájmu dodržení mezních hodnot emisí NO_x vyžadují použití činidla, nemohla být bez takového činidla provozována.

3.8 Nařízení navíc stanoví, že samostatným provozovatelům bude poskytnut neomezený a standardizovaný přístup k informacím palubního diagnostického systému a informacím o opravách a údržbě vozidla ⁽³⁾. Na základě odkazu na jiné podrobnější nařízení je rovněž stanoveno, že informace palubního diagnostického systému a informace o opravách a údržbě vozidla budou zpřístupněny na internetových stránkách ve standardizovaném formátu, který vypracoval technický výbor zúčastněných subjektů (tzv. norma OASIS ⁽⁴⁾).

3.9 Lhůty pro uplatňování mezních hodnot Euro VI stanovených v nařízení jsou následující:

- 1. duben 2013 pro nová schvalování,
- 1. říjen 2014 pro nové registrace.

⁽³⁾ „Informacemi o opravách a údržbě vozidla“ se rozumí veškeré informace potřebné pro diagnózu, údržbu, prohlídku, pravidelné sledování, opravu, přeprogramování nebo opětovnou inicializaci vozidla, které výrobce poskytuje svým autorizovaným obchodním zástupcům a opravným, včetně následných změn a doplňků těchto informací. Tyto informace obsahují všechny informace požadované k montáži součástek nebo vybavení do vozidel.

⁽⁴⁾ OASIS – Organization for the Advancement of Structured Information Standards (Organizace pro rozvoj strukturovaných informačních standardů).

4. Obecné připomínky

4.1 Navzdory značnému nárůstu provozu motorových vozidel se kvalita ovzduší v posledních deseti letech zlepšila. Celá EU je nicméně ještě velmi daleko od vyřešení problému znečištění ovzduší, a to zejména v městských oblastech a v hustě osídlených regionech. EHSV proto vítá návrh Komise na stanovení harmonizovaných předpisů pro konstrukci motorových vozidel s cílem zajistit řádné fungování vnitřního trhu a zároveň vysokou úroveň ochrany životního prostředí.

4.2 Mezní hodnoty emisí Euro IV pro nákladní vozidla a autobusy jsou platné od 9. listopadu 2006 a mezní hodnoty emisí Euro V pro nová schvalování budou uplatňovány od 1. října 2008. EHSV tedy považuje navrhované lhůty pro uplatňování nového nařízení za přiměřené.

4.3 EHSV podporuje uplatnění zásady subsidiarity, protože návrh nespadá do výlučné působnosti Společenství. Souhlasí nicméně s postojem Komise, která si je zcela správně vědoma nutnosti zabránit vzniku překážek jednotného trhu a přeshraničních dopadů znečišťování ovzduší a která se domnívá, že cílů návrhu nemůže být uspokojivě dosaženo činností na úrovni členských států, nýbrž že je zapotřebí přijmout společná závazná opatření na evropské úrovni.

4.4 EHSV taktéž oceňuje volbu právního nástroje (tj. nařízení), jež zajišťuje konkrétní lhůty a způsoby provádění ve všech členských státech, což je obzvláště důležité pro právní předpis s vysoce technickým obsahem.

4.5 EHSV souhlasí s tvrzeními v bodě odůvodnění 5 návrhu směrnice, že „dosažení cílů EU v oblasti kvality ovzduší vyžaduje trvalé úsilí o snížení emisí z motorových vozidel. Z tohoto důvodu by se měly průmyslovému odvětví poskytovat jasné informace o budoucích mezních hodnotách emisí“, a v následujícím bodě odůvodnění 6, že „stanovení mezních hodnot emisí oxidů dusíku již v rané fázi by mělo poskytnout výrobcům vozidel jistotu, která jim umožní dlouhodobé celoevropské plánování“.

4.6 EHSV taktéž souhlasí s konstatováním Komise, že při stanovení emisních norem je třeba zohlednit jak jejich dopad na konkurenceschopnost trhů a výrobců a na přímé a nepřímé náklady, které podnikům vzniknou, tak i jejich rostoucí výhody plynoucí z inovací, zlepšení kvality ovzduší, snížení zdravotních nákladů a prodloužení průměrné délky života.

4.7 EHSV plně podporuje právo nezávislých opravářů na volný přístup k informacím o opravách vozidel. Vyjadřuje však značné rozpaky nad rozhodnutím využívat standardizovaný formát OASIS, který je určen pro osobní vozidla, i pro těžká nákladní vozidla.

4.7.1 Velkosériová výroba vozidel je totiž vyňata z působnosti nařízení, které se použije na nákladní vozidla přesahující hmotnost 2 610 kg. Nákladní vozidla se vyrábějí v nejrůznějších variantách a verzích, což znesnadňuje a zdražuje pokusy o jednotnost informací ve srovnání se skutečnými výhodami, kterých by bylo možné dosáhnout, přičemž je třeba mít na paměti i skutečnost, že opravy nákladních vozidel jsou méně početné a jsou specializované na určité značky. Uplatňovat systém OASIS na opravy těžkých nákladních vozidel, z nichž většina jsou MSP, by znamenalo naložit na jejich bedra značnou finanční a organizační zátěž související se zavedením a správou nového systému. Tato zátěž by nebyla úměrná očekávaným výhodám pro uživatele tohoto systému.

4.7.2 Ve světle předcházejících připomínek tedy EHSV Komise doporučuje provést posouzení dopadu, které by analyzovalo náklady a výhody využívání OASIS oproti jiným – snazším a méně nákladným – možným řešením.

4.8 EHSV znovu zdůrazňuje příležitost, na kterou upozorňoval již dříve v souvislosti s jinými návrhy Komise, a to podpořit zavádění vozidel na alternativní pohon, která dosahují nízkých emisí oxidů dusíku a částic. Souhlasí tedy s nutností zavést mezní hodnoty pro uhlovodíky, uhlovodíky jiné než metan a metan.

4.9 V souvislosti se zkouškami, které tvoří základ nařízení o ES schvalování typu s ohledem na emise, EHSV doufá, že Komise přijme celosvětově harmonizované jízdní cykly hned, jak to bude možné.

4.10 Nařízení také stanoví měření spotřeby paliva a emisí CO₂, a proto určitým způsobem odbočuje od svého vytyčeného cíle, kterým je snížení emisí látek znečišťujících ovzduší.

4.10.1 Údaje určené pro tato měření by měly pocházet ze zkoušek motorů prováděných na brzdě, které však ve skutečnosti nemohou zcela zastoupit zkoušky na vozidle. Energetická účinnost vozidla, jak známo, totiž závisí na různých aspektech, z nichž je motor pouze jedním významným prvkem z mnoha (převod, aerodynamika, valivý odpor, pomocná zařízení atd.). Stejný typ motoru může být využíván ve vozidlech s velmi odlišnými vlastnostmi a emisemi (kamiony, pracovní stroje, městské autobusy atd.).

4.10.2 Není tedy náhodou, a EHSV by na to zde rád poukázal, že Komise ve svém sdělení o strategii na snižování emisí CO₂ (KOM(2007) 19 v konečném znění) zamýšlela obsáhnout i nákladní vozidla N₁, od čehož pak v návrhu příslušného nařízení (KOM(2007) 856 v konečném znění) vzhledem ke specifčnosti tématu a nedostatečného množství dostupných údajů upustila.

4.10.3 EHSV kromě toho připomíná, že trh důrazně požaduje snížení spotřeby paliva (úměrné emisím CO_2) u nákladních vozidel, neboť palivo představuje největší část provozních nákladů na dopravu. Faktorem, který výrobce automobilů nutí k nabídce nejmodernějších řešení z hlediska spotřeby paliva, a tím i emisí oxidu uhličitého, je proto hospodářská soutěž.

4.10.4 V souvislosti s měřením emisí CO_2 EHSV v neposlední řadě zdůrazňuje, že pokud by údaje o spotřebě a CO_2 měřené pouze na samotném motoru byly využívány ke stanovování eventuálních pobídek či daní, mohlo by dojít ke zbytečnému narušení trhu.

4.10.5 Ve světle výše uvedeného EHSV stvrzuje svůj souhlas s co nejrychlejším právním podchycením i emisí CO_2 z těžkých nákladních vozidel, avšak domnívá se, že by bylo vhodnější, kdyby toto téma bylo projednáváno a rozpracováno odděleně, a to ve zvláštním návrhu, částečně i proto, aby nedošlo k vášnivým diskusím, které by mohly oddálit schválení tohoto nařízení.

4.11 Vzhledem k neochotě trhu nakupovat ta nejlepší vozidla (z důvodu jejich nutně vyšší ceny) vítá možnost stanovit finanční pobídky pro jejich nákup a považuje za přiměřené, že by členské státy mohly díky různým systémům pobídek rychleji uvádět na trh ta vozidla, která splňují požadavky určené na úrovni Společenství.

4.12 EHSV přirozeně podporuje návrh, že je na členských státech, aby stanovily sankce ukládané za porušení ustanovení tohoto nařízení, a že sankce by měly být účinné, přiměřené a odrazující.

4.13 EHSV se domnívá, že lhůty pro uplatnění navržené Komisí (1. duben 2013 pro nová schvalování a 1. říjen 2014 pro nové registrace) jsou přiměřené. Pět let stability mezi jednou hladinou emisí a následující skutečně stačí k tomu, aby měl průmysl možnost získat zpět prostředky investované do uvádění nových řešení na trh.

4.14 EHSV souhlasí s návrhem Komise neuplatňovat nové nařízení na žádost výrobce na vozidla kategorií M_1 , M_2 , N_1 a N_2 s referenční hmotností nepřesahující 2 840 kg, pro která bylo uděleno schválení typu podle nařízení (ES) č. 715/2007.

Jinými slovy EHSV podporuje to, aby schvalování tonážně „mezních“ vozidel bylo do určité míry flexibilní, a mohlo tak účinněji vyhovět různým požadavkům zákazníků i co do kompromisu mezi spotřebou, počtem ujetých km a emisemi znečišťujících látek.

5. Konkrétní připomínky

5.1 EHSV souhlasí s navrženými mezními hodnotami emisí. Tyto mezní hodnoty odpovídají scénáři A ⁽³⁾, kterým se Komise zabývala a který byl příznivě přijat většinou zainteresovaných stran účastnících se konzultací.

5.2 EHSV nicméně považuje za nezbytné znovu upozornit na problém nepřímé úměrnosti mezi emisemi NO_x a CO_2 . Jelikož je snížení obou těchto emisí důležitým environmentálním cílem, je mimořádně důležité vyváženě stanovit mezní hodnotu oxidu dusíku tak, aby nedošlo k růstu emisí oxidu uhličitého. Očekávané snížení emisí NO_x totiž způsobí nárůst emisí CO_2 mezi 2 % až 3 %. Komise se na základě studie provedené v roce 2001 v USA domnívá, že v okamžiku, kdy nařízení vstoupí v platnost, naopak k současnému předpokládanému zvýšení díky pokroku v technologiích motorů nedojde. EHSV by přesto rád navrhl, aby byla předmětná studie aktualizována a byly získány co nejspolehlivější údaje o účinku navrhované mezní hodnoty NO_x na spotřebu paliv a na následné emise CO_2 .

5.3 Jak již bylo řečeno, EHSV souhlasí s přístupem rozdělení na úrovně (*split-level approach*), jenž vyhrazuje proces spolurozhodování pro politicky významnější otázky a prováděcí opatření i technické detaily přenechává postupu projednávání ve výbo-rech.

5.4 Výbor však zdůrazňuje, že četná opatření svěřená regulačnímu výboru (palubní diagnostické systémy OBD, počet částic, systémy přesvědčování řidičů v případě použití čidel, atd.) jsou velmi komplexní a zásadním způsobem ovlivňují technologii vozidel. Proto doporučuje, aby byly všechny tyto aspekty uskutečněny v jedné jediné fázi spolu s mezními hodnotami Euro VI a aby – obdobně jako u tohoto nařízení – byla poskytnuta odpovídající lhůta od vstupu v platnost do uplatnění, a průmyslu tak byl zaručen dostatek času nezbytného pro rozvoj.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ Posouzení dopadů, bod 6.6.2: Euro VI emission limit value sub-options.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochranných konstrukcích chránících při převrácení kolových zemědělských a lesnických traktorů (statické zkoušky) (kodifikované znění)

KOM(2008) 25 v konečném znění – 2008/0008 (COD)

(2008/C 211/04)

Dne 7. března 2008 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochranných konstrukcích chránících při převrácení kolových zemědělských a lesnických traktorů (statické zkoušky) (kodifikované znění)

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela vyhovující a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko, a to 143 hlasy pro a 6 členů se zdrželo hlasování.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Směrem ke společné energetické politice

(2008/C 211/05)

Dne 27. září 2007 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s článkem 29 odst. 2 Jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko k tématu

Směrem ke společné energetické politice.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. dubna 2008. Zpravodajem byl pan BUFFETAUT.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 23. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 173 hlasy pro, 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

umožňuje dosáhnout nezbytné velikosti potřebné k získání skutečného politického vlivu během mezinárodních jednání.

1.1 Otázka zásobování energií, diversifikace energetických zdrojů a rozvoj obnovitelných zdrojů energie bude jednou ze zásadních otázek pro budoucnost Evropy, světovou rovnováhu a úsilí o omezení změny klimatu.

1.3 Vítá zapracování hlavy XX o energetice do návrhu Lisabonské smlouvy, neboť se tím posílí právní základ působení Evropské unie v této oblasti.

1.2 EHSV je toho názoru, že rámec, který nabízí Evropská unie, je přiměřený k tomu, aby měl dostatečnou váhu v konfrontaci ve světovém měřítku, jež vznikla při honbě za energetickými zdroji a z důvodu řešení změny klimatu, neboť

1.4 EHSV zdůrazňuje zásadní význam výzkumu a vývoje v oblasti udržitelné energie a životního prostředí a zdůrazňuje, jak důležité je kvalitní přidělování zdrojů. Podporu zdrojů

energie, technologií pro snížení jejich spotřeby a technologií na snížení emisí, o nichž se lze celkem rozumně domnívat, že nedosáhnou hospodářské rovnováhy, je třeba sledovat s náležitou soudností, aby se neplýtvalo veřejnými prostředky na dotování technologií, které nemají budoucnost. Naopak je lepší přidělit zdroje na výzkum technologií, kterým vědecká komunita předpovídá slibnou budoucnost. Například na technologie umožňující minimalizování, resp. skladování emisí plynů způsobujících skleníkový efekt, dále na energetickou účinnost, čisté uhlí, vozidla na elektrický, příp. jiný alternativní pohon, palivové články, sluneční energii, energetickou účinnost při zhodnocování odpadů, jadernou fúzi, neutralizaci jaderného odpadu atd.

1.5 Dále zdůrazňuje význam energetické účinnosti zařízení a budov.

1.6 Považuje za nezbytné vypracovat na evropské úrovni skutečnou nákupní politiku, jež by umožnila čelit tlakům producentů, kteří jsou v některých případech velmi organizováni, a doporučuje na evropské úrovni koordinovat energetickou politiku a postoje v mezinárodních institucích jako WTO, OSN, NATO, OECD.

1.7 Zdůrazňuje význam diversifikace zdrojů zásobování, doporučuje postupovat konstruktivně, avšak opatrně, pokud jde o možnosti pro navázání partnerství s Ruskem a kavkazskými a středoasijskými republikami.

1.8 Trvá na tom, že by bylo vhodné prozkoumat možnost obnovy programů jaderné energetiky v zemích, kde v této otázce panuje všeobecná shoda, a posílit výzkum v oblasti jaderné fúze a recyklace odpadu. Podporuje rovněž rozvoj znalostí ve věci jaderné fúze v 7. rámcovém výzkumném programu Euratomu a prostřednictvím iniciativy ITER.

1.9 Je toho názoru, že je nezbytné posílit spolupráci a koordinaci v oblastech energetické politiky, zastupování a působení v mezinárodních institucích, rozvíjet politiku sousedství v oblasti energetiky a časem zvážit vypracování společné energetické politiky, jež by se případně opírala o vlastní instituce. Je toho názoru, že rozkvět obchodu s energií z obnovitelných zdrojů ve všech členských státech dokládá zájem občanů o tuto otázku. Tento stav spolu s novinkou, jakou představuje společná energetická politika vymezená v Lisabonské smlouvě, může být strategickou příležitostí pro její přijetí a rozvoj.

2. Úvod – Důvody pro vznik evropské energetické politiky

2.1 Obtížná geostrategická situace

2.1.1 Mezinárodní energetická agentura počítá se zvýšením světové energetické poptávky o 55 procent do roku 2030.

2.1.2 Sama Evropská unie je silně závislá v oblasti pevných fosilních paliv, ropných produktů a zemního plynu a tato závislost by měla v příštích letech ještě vzrůst. Při 80 % závislosti na fosilních palivech by měl dovoz energií do Unie vzrůst do roku 2030 z 50 na 70 %.

2.1.3 Prokázané zásoby ropy by měly začít ubývat počínaje rokem 2050, avšak další zdroje, které se dnes nevyužívají, budou hospodářsky využitelné v budoucnosti z důvodu rostoucí poptávky a díky technologickému pokroku.

2.1.4 Přechod k jiným druhům energie je nevyhnutelný, ale bude obtížný. Avšak svět již jednou zažil podobné změny, zejména v 19. století, když se přešlo od paliva pocházejícího z biomasy (především dřeva) na uhlí a pak na ropu. Jenže dnes ještě nemáme k dispozici prostředky k využití obnovitelné zdroje energie v takovém objemu, který by byl dostatečný pro změnu srovnatelnou s tou, k níž došlo v 19. století.

2.1.5 Obtíže souvisejí s mnoha faktory, jako jsou energetická hustota, plochy nezbytné pro výrobu biopaliv (na úkor jiných aktivit, zejména zemědělských), nepravidelné a obtížně předvídatelné proudění (vítr, sluneční energie, příliv/odliv) vyžadující důkladné plánování skladovacích kapacit, zeměpisné rozložení obnovitelných zdrojů energie. Pokud jde o jadernou energii, ani za předpokladu, že se dáme na velmi ambiciózní politiku obnovy a budování elektráren, světový jaderný průmysl by poptávku nedokázal pokrýt.

2.1.6 Evropa sama se vyznačuje silnou energetickou závislostí. V současnosti pokrývá 50 % svých energetických potřeb dovozem a tato závislost by do roku 2030 měla dosáhnout 70 %. Evropa by tak byla z 90 % závislá na dovozu ropy a ze 70 % v případě zemního plynu!

2.1.7 V březnu roku 2006 popsala Evropská rada současnou alarmující situaci, jež se vyznačuje těmito prvky:

- obtížná situace na trzích se zemním plynem a ropou,
- vzrůstající závislost Evropské unie,
- nárůst a kolísání cen energií, které od té doby ještě vzrostly,
- stoupající světová poptávka po energii,
- rizika týkající se zabezpečení zásobování,
- hrozby související se změnami klimatu,
- pomalý pokrok v oblasti energetické účinnosti a využití obnovitelných zdrojů energie,
- nezbytnost větší transparentnosti trhů s energiemi a další integrace a propojení vnitrostátních i mezinárodních trhů s energiemi v souvislosti s liberalizací trhů s energiemi,

— omezená koordinace činností na poli energetiky, přestože do energetické infrastruktury je nezbytné silně investovat.

Tento seznam vzbuzující obavy vedl k vypracování návrhů, jež obsahuje nový energetický balíček, který svým způsobem představuje odpověď na uvedené výzvy.

2.1.8 Vedoucí evropští představitelé tedy musí čelit dvojímu problému: na jedné straně úbytku tradičních primární zdrojů energie, na druhé straně problematickému zeměpisnému rozmištnění zdrojů, neboť většina z nich se nachází v politicky nestabilních zemích, které by mohly své zdroje použít jako nátlakový prostředek vůči nezávislým zemím, jak se již v minulosti stalo.

2.2 Představuje Evropská unie vhodný rámec?

2.2.1 Tato otázka se týká všech členských států Evropské unie, avšak je zjevné, že jednotlivé roztržité zásahy jsou oslabujícím faktorem při jednání s producenty, kteří jsou často organizováni.

2.2.2 Je tedy v zájmu členských států, aby se spojily a využily Evropské unie jakožto účinného nástroje pro vypracování společné energetické politiky, jejímž základem a cílem bude lépe řízená spotřeba a diversifikace zdrojů zásobování.

2.2.3 Evropská unie představuje náležitý rozměr a disponuje institucionálními nástroji. Může vypracovávat nadnárodní politiky, koordinovat vnitrostátní politiky, dosáhnout větší evropské soudržnosti v oblasti energetiky a vypracovat energetickou politiku vůči třetím zemím.

2.2.4 Dodejme, že po odmítnutí návrhu Smlouvy o Ústavě pro Evropu a v souladu s dynamikou Lisabonské smlouvy by evropská energetická politika mohla vytvořit novou sjednocující dynamiku a současně prokázat na konkrétním případě užitečnost Evropské unie.

2.3 Právní rámec, který by se měl vyvíjet

2.3.1 K dnešnímu dni nemá Evropská unie vlastní pravomoc v oblasti energetiky. Její vytvoření je jednou z důležitých inovací návrhu Lisabonské smlouvy.

2.3.2 Je pravda, že v době, kdy vznikalo Evropské hospodářské společenství, se tehdejšími energetickými otázkami zabývaly na jedné straně Euratom a na straně druhé ESUO.

2.3.3 Znamená to, že Evropská unie v otázce energetiky nic nepodnikla?

2.3.4 To jistě ne. Jednak vypracovala skutečnou energetickou politiku založenou na článku 308 ES, jednak na základě článku 154 Smlouvy o ES vypracovala politiku pro transevropské energetické sítě (viz rozhodnutí č. 1364/2006/ES). Pravidla pro vnitřní trh a hospodářskou soutěž byla samozřejmě uplatněna na trh s energiemi (směrnice 2003/55/ES o otevření trhu se zemním plynem, směrnice 2003/54/ES o elektrině, směrnice 90/377/EHS ve znění směrnice 93/87/EHS

o transparentnosti cen plynu a elektřiny). První účinky tohoto otevření trhů a konce veřejných monopolů někdy vyvolaly obavy týkající se cen energie, ale nárůst cen, k němuž někdy došlo, je ve skutečnosti především výsledkem nárůstu světové poptávky po omezených zdrojích, které jsou v některých případech již téměř vyčerpány.

2.3.5 K tomu je třeba přičíst texty Komise, které nejsou legislativními návrhy ve vlastním slova smyslu, ale spíše právně nevynutitelnými předpisy: zelená kniha pro evropskou strategii bezpečnosti zásobování (28. listopadu 2000), sdělení s názvem K evropské strategii bezpečnosti zásobování energií (26. června 2002), zelená kniha o energetické účinnosti aneb Méně znamená více, akční plán pro období let 2007–2012 (19. října 2006), sdělení o Globálním fondu pro energetickou účinnost a obnovitelnou energii (6. října 2006).

2.3.6 Evropská unie se tedy velmi zabývala energetickými otázkami, avšak její činnost spočívala na poněkud nejistém právním základě – článku 308 ES řečeném doložka flexibility, který stanoví, že „ukáže-li se, že k dosažení některého z cílů Společenství v rámci společného trhu je nezbytná určitá činnost Společenství, a tato smlouva mu k tomu neposkytuje nezbytné pravomoci, přijme Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem jednomyslně vhodná opatření“. Taktéž se touto otázkou nepřímo zabývala při uplatnění pravidel zvláště pro vnitřní trh, hospodářskou soutěž a životní prostředí. Přinejmenším na pohled byl tento postup spíše technické a právní než politické povahy.

2.3.7 Právě proto vzhledem k prvořadému významu energetické otázky jak pro každodenní život Evropanů, tak pro hospodářský život či světovou stabilitu obsahuje Lisabonská smlouva článek 176 věnovaný energii, která stanovuje cíle Unie v energetické oblasti „s přihlédnutím k potřebě chránit a zlepšovat životní prostředí“ a „v duchu solidarity mezi členskými státy“.

2.3.8 Evropská energetická politika se bude slovy budoucí smlouvy snažit:

- zajistit fungování trhu s energií,
- zajistit zabezpečení zásobování,
- podporovat energetickou účinnost a úspory energie, jakož i rozvoj nových a obnovitelných zdrojů energie,
- podporovat propojení sítí.

2.3.9 Tato politika bude spadat do pole sdílené pravomoci, kde by se mělo rozhodovat kvalifikovanou většinou – s výjimkou daňových otázek, o nichž je třeba rozhodovat jednomyslně. Nicméně čl. 176 A odst. 2 druhá odrážka uvádí, že opatření stanovená pro dosažení cílů v prvním odstavci tohoto nového článku se nedotýkají „práva členského státu stanovit podmínky pro využívání svých energetických zdrojů, jeho volby mezi různými energetickými zdroji a základní skladby jeho zásobování energií“.

2.3.10 Evropská unie tedy bude mít svou pravomoc, první nástroj, jenž je nezbytný pro silnější a konkrétnější působení. Bude tento nástroj dostačující, nebo je třeba jít na institucionální úrovni dál? Ale dříve, než bude tento nástroj hotov, je třeba vypracovat politiku a ta se v dané oblasti může vyvíjet pod vlivem vnějších podmínek a zároveň rozvoje služeb a technologií.

3. Jakou politiku?

3.1 Evropské politiky týkající se energie dosud podléhaly hospodářským požadavkům a/nebo požadavkům ohledně udržitelného rozvoje: odhodlání liberalizovat energetický trh pomocí směrnic a politika pro síťová odvětví, politika pro upřednostnění energetické účinnosti, politika na podporu a rozvoj obnovitelné energie, boj proti emisím CO₂.

3.2 Protože Evropská unie dosud neměla vlastní pravomoci v oblasti energetiky, jistým způsobem se věnovala této otázce poněkud nepřímou, zejména používáním pravidel pro vnitřní trh, hospodářskou soutěž a životní prostředí. Tento postup byl – přinejmenším na pohled – spíše technického a právního než politického rázu.

3.3 Jak jsme však viděli, nezabránilo jí to silně působit v oblasti legislativy a při vytváření doktríny na poli energetiky. Nedávno (19.9.2007) vydala řadu legislativních návrhů, jimiž se upravují stávající texty (změna nařízení o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou, nařízení, kterým se zřizuje Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů, úprava nařízení o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám, úprava směrnic o společných pravidlech pro vnitřní trh s plynem a elektřinou).

3.4 Pokud by byla Lisabonská smlouva ratifikována v současné podobě, Evropská unie by se mohla k této důležité politické otázce postavit jasněji a příměji. Avšak právní způsobilost sama o sobě ještě neznamená odstranění všech politických, hospodářských a sociálních obtíží. Je známo, že existují velmi různé opce jednotlivých zemí, zejména pokud jde o atomovou energii. Po neformální vrcholné schůzce v Hampton Court vymezila Evropská rada základy skutečné evropské energetické politiky, kterou shrnuje nový energetický balíček, jež společně vypracovaly GR pro energetiku a GR pro životní prostředí.

3.5 Již jsme viděli, že Evropská unie chtěla nejprve použít tržní mechanismy, neboť si přála vytvořit konkurenční prostředí, které by mělo být účinnější, a dosáhnout tak díky transevropským energetickým sítím vytvoření propojeného trhu.

3.6 Chtěla rovněž podpořit energetickou účinnost, zejména v nejvíce spotřebitelských odvětvích: vytápění a klimatizace budov, zpracovatelských průmyslových odvětvích, v dopravě.

3.7 Víme, že ambiciózním cílem akčního plánu na období let 2007–2012 (říjen 2006) je dosáhnout 20 % úspor z roční energetické spotřeby do roku 2020, což představuje úspory ve výši 1,5 % energetické náročnosti ročně až do roku 2020.

3.8 Rovněž silně naléhala na to, že je nutný další rozvoj energie z obnovitelných zdrojů. I v této oblasti je cíl, který si stanovila Evropská unie, velmi ambiciózní, neboť jde o dosažení 20 % podílu na celkové spotřebované energii do roku 2020 a měl by být stanoven závazný cíl dosáhnout přinejmenším 10 % objemu biopaliv (pracovní plán pro obnovitelné zdroje energie ze dne 10. ledna 2007).

3.9 Jenže tyto zdroje energie jsou oproti energii z fosilních zdrojů dosud znevýhodněny následujícími faktory: menší energetická hustota, prostorová náročnost (například pole fotovoltaických článků), nepravidelnost výroby a samozřejmě náklady na dotyčné technologie. Ačkoli znevýhodnění souvisejících s relativními náklady neustále ubývá, znamená to, že přechod na tyto technologie bude pravděpodobně postupný a bude trvat dlouho, nedorazí-li k výraznější politické a finanční podpoře, a že pro nové zdroje energie je třeba disponovat seriózními studiemi dopadu (viz OECD Observer z prosince 2006 č. 58/259; „Vaclav Smil: 21st century energy – some sobering thoughts“).

3.10 V oblasti energie použitelné pro dopravu se Komise zvláště zabývala podporou biopaliv a palivovými a vodíkovými články. Nicméně s plánovanou mírou rozvoje biopaliv jsou spojeny jisté problémy. Palivové články jsou totiž velmi výkonnými převodníky energie, které umožňují značnou měrou snížit produkci skleníkových plynů a znečišťujících látek. Je však málo pravděpodobné, že by tyto technologie v brzké době byly komerčně životaschopné.

3.11 Z tohoto důvodu a také proto, že jsou součástí 7. rámcového programu pro výzkum a společných technologických iniciativ za účelem zakládání partnerství veřejného a soukromého sektoru, Komise navrhla nařízení o založení společného podniku pro palivové články a vodík (KOM(2007) 571 v konečném znění), jehož cílem je realizovat program výzkumu, technologického rozvoje a demonstrací v oblasti palivových článků a vodíku.

3.12 S cílem umožnit rozvoj trhu s vozidly na vodíkový pohon rovněž navrhla nařízení o schvalování typu vodíkových vozidel (KOM(2007) 593 v konečném znění), aby se normy v jednotlivých členských státech nelišily, což by bylo pouze překážkou pro šíření této technologie.

4. Jsou tyto hlavní směry nezbytné? A jsou dostatečné?

4.1 Poptávka po energii z fosilních zdrojů bude i nadále silná a životně nezbytná. Již nyní je tedy třeba se touto skutečností, kterou nelze obejít, zabývat, avšak v oblasti energie z obnovitelných zdrojů musíme zůstat realističtí.

4.2 V této souvislosti je nezbytné, aby členské státy Evropské unie zavedly politiku fosilních paliv „v duchu solidarity“, jak se uvádí v Lisabonské smlouvě, který by byla vůči producentům zemím jednotná. Nákupní politika by rovněž byla velmi užitečná, avšak závisí převážně na multinacionálních podnicích ropného odvětví.

4.3 Trh s ropou je oficiálně organizován dohodou OPEC. Za těchto podmínek by seskupení 27 členských států mělo větší váhu, než má každý zvlášť, a to tím spíše, že patří mezi nejrozvinutější průmyslové země, a tedy silné spotřebitele energie. Je třeba připomenout, že Evropská unie představuje integrovaný trh téměř o půl miliardy spotřebitelů.

4.4 Nákupní blok tohoto druhu může disponovat skutečnou politickou silou vůči kartelu producentů ropy; situace je odlišná, pokud jde o plyn, protože v této oblasti kartelizace neexistuje.

4.5 Pokud se týká zabezpečení zásobování, zde je nezbytná diversifikace. V tomto ohledu je třeba jednat s Ruskem, velkým evropským národem, přinejmenším stejně dobře jako s OPEC. Stejným způsobem by bylo třeba uvažovat o vypracování politiky zásobování s kavkazskými a středoasijskými republikami.

4.6 Dále by bylo v oblasti energie z fosilních paliv velmi vhodné vytvořit alternativní odvětví, zejména na bázi uhlí. Výzkum „čistého uhlí“ činí značný pokrok, který bude třeba ještě urychlit, pokud chceme zabránit tomu, aby nový rozmach používání uhlí ještě zhoršil globální oteplování. V této oblasti by bylo třeba vypracovat velký evropský plán výzkumu a vývoje, a to tím spíše, že Evropa zůstává světadílem, jenž je bohatý na uhlí, a že tento zdroj je výrazně levnější než ropa na světovém trhu. Způsoby těžby uhlí zůstávají nadále velmi citlivou otázkou. Každý zná obtížné a někdy nebezpečné podmínky hornického povolání. Je tedy třeba věnovat obzvláště vysokou pozornost pracovním podmínkám, bezpečnosti práce a zdraví v tomto odvětví.

4.7 Použité automobilové pneumatiky by rovněž mohly být využity jako obnovitelný zdroj, pokud by byly úspěšně zachyceny emise vznikající při jejich spalování. Elektrárny zásobované pneumatikami pracují v různých zemích již několik desítek let.

4.8 Technologie skladování CO₂ se vyvíjejí, ale jsou nadále příliš drahé a složité a hrozí při nich rizika úniku, například pokud ve skále vzniknou praskliny či při otřesech půdy, a znečištění hlubinných podzemních vod. Těmito otázkami se budou zabývat právě připravovaná stanoviska EHSV.

4.9 Vedle fosilních paliv existuje bohatý, ba až příliš bohatý místní zdroj: odpad. Jde o miliardy tun vyprodukované v Evropské unii. Recyklace a opětovné využití odpadu se obvykle považují za nejlepší možné využití odpadu, neboť snižují poptávku po nerecyklovaných surovinách všeho druhu a zabraňují produkci skleníkových plynů, k níž dochází během většiny forem likvidace odpadu. Pokud však zde tato možnost není, je jistě třeba uvažovat o využití odpadu jakožto zdroji energie. I v této oblasti by bylo třeba podpořit výzkum a vývoj, abychom dosáhli lepší energetické účinnosti a současně co nejvíce snížili emise skleníkových plynů a dalších znečišťujících látek.

4.10 Bylo by třeba posunout legislativu a judikaturu v tomto bodě vpřed, protože energetická valorizace jako taková se neuznává. V revidovaném návrhu rámcové směrnice o odpadech, kterou projednává Evropský parlament, však byl nastoupen příznivý směr vývoje.

4.11 Nevyhnutelně bude třeba položit otázku jaderné energie. Bude nesnadné dosáhnout 20 % snížení emisí skleníkových plynů do roku 2020 bez toho, abychom se zabývali obnovou programů jaderných elektráren nové generace v členských státech, které se rozhodly pro využívání této energie. Ostatní státy by měly zlepšit své politiky v oblasti obnovitelných zdrojů.

4.12 Jistě, víme o velkých problémech, jakými jsou bezpečnost, spolehlivost a nakládání s odpady, související s rozvojem tohoto odvětví. Ale vážně se bez něj můžeme obejít?

4.13 Volba zdrojů energie vyvolává řadu polemik, avšak žádná z nich nedosahuje úrovně polemiky zvažující pro a proti jaderné energii. Existuje zde hluboký evropský nesoulad v pohledu na jadernou energii, kvůli němuž by bylo velmi žádoucí ponechat zcela na členských státech, zda budou tento zdroj energie využívat.

4.14 Evropa má k dispozici účinný nástroj, jakým je Euratom. Jeho smyslem je sloužit k zachování technologického pokroku, zabezpečit Evropě konkurenceschopnost, snížit energetickou závislost a zvýšit úsilí a posílit mezinárodní spolupráci za účelem bezpečnosti, spolehlivosti a nešíření. Bylo by rovněž možné uvažovat o tom, že by byl nově orientován i jinak.

4.15 Jedním z hlavních úkolů je výzkum věnovaný syntéze. Sedmý rámcový výzkumný program pro Euratom je dotován částkou přibližně 2,75 miliardy eur, z nichž jsou téměř dvě třetiny věnovány na výzkum energie získávané syntézou. Tuto prioritu je třeba posílit a zachovat, neboť zvládnutí této technologie by výrazně pomohlo usnadnit nakládání s odpadem za současného výrazného zkrácení jeho životního cyklu. Spuštění Mezinárodního termonukleárního experimentálního reaktoru (ITER) na území Evropské unie představuje přínosnou událost.

4.16 V oblasti pohonu vozidel by se měla Evropská unie zajímat o vozidla s hybridním pohonem, na sluneční energii, vozidla na palivové články a o pohon stlačeným vzduchem. I zde jde věda a výzkum kupředu; jeden francouzský inženýr vyvinul velmi úsporné vozidlo, které může při pohonu stlačeným vzduchem dosáhnout rychlosti 150 km/h, jeho výroba by měla být zahájena v příštích měsících. Slavná indická firma Tata na něj zakoupila práva pro Indii.

4.17 V této souvislosti Výbor také připomíná svá předchozí doporučení k problematice energetických zdrojů Evropské unie, která v tomto stanovisku uvádí a podporuje.

5. Jaké nástroje?

5.1 Vypracování politik a volba priorit jsou nezbytnými prvky, avšak je též třeba politických a právních nástrojů pro jejich realizaci. Pokud bude Lisabonská smlouva ratifikována, budou v tomto ohledu její ustanovení dostatečná, nebo bude třeba jít dále?

5.2 Hlásat nezbytnost ducha solidarity mezi členskými státy v oblasti energetiky je jistě vynikající věc a stanovení čtyř os pro tuto politiku je novum, k němuž si můžeme poblahopřát, i když tyto osy nejsou příliš inovující.

5.3 Ale jsme oprávněni se domnívat, že závažnost světových energetických otázek by si zasloužila víc.

5.4 Nebyla Lisabonská smlouva příliš nesmělá, ač je pravděpodobné, že společná energetická politika podpořená specifickým institucionálním rámcem po vzoru ESUO a Euratomu dnes ještě není možná?

5.5 Ve světové honbě za energií mají konkurující si subjekty kontinentální rozměry. Rámec Společenství dodává jeho členům více váhy, ale zřízení specifického orgánu pověřeného zejména energetickou „diplomacií“, nákupní politikou, definováním a financováním rámcových programů výzkumu a vývoje by

pravděpodobně vedlo k tomu, že by se z Evropy stal významný hráč, který by měl ve velké světové energetické hře větší váhu, čehož členské státy každý zvlášť nemohou dosáhnout.

5.6 Dnes se situace vyznačuje velkou rozmanitostí národních přístupů, která bezpochyby vyplývá ze skutečnosti, že po první ropné krizi v roce 1973 si chtěl každý zajistit své vlastní zásobování energií. Příklady tohoto rozptýlení úsilí a odlišnosti přístupů je mnoho.

5.7 Aby případná kakofonie nevedla ke ztrátě postavení Evropy, je třeba vypracovat silnou evropskou energetickou politiku úzce integrovanou s politikou ve věci změny klimatu, v kteréžto oblasti si Evropa snaží v mezinárodních jednáních upevnit své vedoucí postavení. Ta by měla začít výraznou souhrou v mezinárodních institucích, jako jsou WTO, OSN, NATO, OECD, jakmile dojde na energetické otázky. Měla by ji provázet koordinace energetických politik, a zejména zavedení skutečné nákupní politiky a voluntaristické, a už ne pouze empirické politiky propojování sítí. Konečně až přijde vhodná chvíle, tato politika koordinace, jednání a společných návrhů by se mohla opřít o specifické instituce, aby Evropa dokázala najít odpověď na energetickou otázku. Troufneme si však na to?

V Bruselu dne 23. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrh byl během projednávání zamítnut, ale získal alespoň jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů:

Odstavec 4.11

Pozměnit následovně:

~~„Nevyhnutelně bude třeba položit otázku jaderné energie, členské státy na ni budou muset odpovědět v rámci své vlastní suverenity. Nemůžeme chtít dosáhnout 20 % snížení emisí skleníkových plynů do roku 2020 bez toho, abychom se zabývali obnovou programů jaderných elektráren nové generace.“~~

Odůvodnění

Německo, ve kterém je v současné době v provozu ještě 10 jaderných elektráren, vypracovalo program, jehož cílem je dosáhnout téměř 40 % snížení emisí skleníkových plynů do roku 2020 a současně přestat používat jadernou energii. Zpochybňuje zpravodaj (a EHSV) serióznost tohoto programu?

Výsledek hlasování

Pro: 46 Proti: 103 Zdrželo se: 27

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k

- návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/54/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou
- návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem
- návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů
- návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1228/2003 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou
- návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1775/2005 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám

KOM(2007) 528 v konečném znění – 2007/0195 (COD)

KOM(2007) 529 v konečném znění – 2007/0196 (COD)

KOM(2007) 530 v konečném znění – 2007/0197 (COD)

KOM(2007) 531 v konečném znění – 2007/0198 (COD)

KOM(2007) 532 v konečném znění – 2007/0199 (COD)

(2008/C 211/06)

Dne 18. října 2007 se Rada, v souladu s čl. 44 odst. 2 a články 55 a 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/54/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1228/2003 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1775/2005 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. dubna 2008. Zpravodajem byl pan CEDRONE.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 100 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Závěry

1.1.1 EHSV hodnotí v zásadě kladně důvody, které Komisi vedly k předložení třetího energetického balíčku, což je z právního i ekonomického hlediska složité téma, jež vyvolalo rozporuplné názory a reakce.

1.1.2 EHSV se domnívá, že současnou situaci v odvětví energetiky nelze dále protahovat. Po zahájení procesu integrace a liberalizace jsme došli na rozcestí a je třeba rozhodnout, kterou cestou se vydat dál. Liberalizace trhu s energií se na určitou dobu zastavila, což bylo příčinou vysokých nákladů na přechod, které by mohly být vyšší než výhody. Tyto náklady

souvisejí s neexistencí rámce jednotných právních předpisů na evropské úrovni a, v některých případech, s neexistencí skutečné ochoty k liberalizaci a jasného rozdělení odpovědností mezi různé subjekty. Tato neexistence právní jistoty může vést k nízké míře investic do odvětví a slabému rozvoji hospodářské soutěže. Evropský trh je v důsledku toho roztržštěný a v některých případech ho řídí bývalí monopolní provozovatelé, kvůli čemuž je nutné znovu se vážně utvrdit v tom, že proces liberalizace musí odhodlaně pokračovat.

1.1.3 Politické aspekty: jednotný trh

1.1.3.1 Ústředním prvkem této strategie je vytvoření *jednotného evropského trhu s energií*. Evropská unie musí vypracovat

společnou strategii, aby mohla jednat rychle a jednotně a získat silnější vyjednávací pozici na mezinárodní úrovni. Je naprosto nezbytné, aby členské státy, regulační orgány a provozovatelé přepravních soustav navzájem spolupracovali. Je nutné provést strukturální změny zaměřené na integraci provozu a rozvoje soustav na regionální úrovni. Jednotlivé členské státy musí sdílet zkušenosti, znalosti a pravidla, aby mohly jednat společně a navrhnout (zavést) vlastní politiku nákladů na zásobování s cílem maximalizace konkurenceschopnosti, a tím i dosažení spravedlivějších cen a zamezení finančním spekulacím. Je třeba, aby členské státy byly vzájemně soudržnější a v zájmu uživatelů (spotřebitelů) dodržovaly ujednaná pravidla a na vnitrostátní úrovni používaly dříve schválené právní předpisy Společenství.

1.1.4 Ekonomické aspekty

1.1.4.1 Podle názoru EHSV by spravedlivá a vhodně regulovaná hospodářská soutěž (kterou stávající návrh Komise neumožňuje) podpořila nárůst alternativních zdrojů energie a investic do energetických infrastruktur. To by oplátkou zvýšilo produktivitu podniků (například MSP), což by umožnilo dosáhnout spravedlivých cen, a podpořilo tak transparentnost a zmenšilo rizika spojená s dominantním postavením.

1.1.4.2 Jedním z prioritních cílů třetího balíčku je podnítit nezbytné investice do energetické infrastruktury a zajistit jejich koordinaci na evropské úrovni. V tomto ohledu jsou opatření navržená Komisí správná. Nicméně, je třeba zajistit, aby tato opatření umožňovala vkládat nezbytné investice do výroby, které v investorech vzbudí důvěru. Pokud jde o vytváření sítí, měla by tato opatření zajišťovat provádění dostatečného plánování zohledňujícího všechny zainteresované strany a jeho plnění na odpovídající úrovni a ve stanovených termínech. Dále je třeba kontrolovat investice na evropské úrovni (Agenturou EU pro spolupráci národních energetických regulačních orgánů). Při málo pružném trhu, s podniky pracujícími v oligopolních podmínkách a s některými členskými státy odmítajícími se vzdát kontroly nad dodávkami mizí důvěra provozovatelů a uživatelů, což vede ke ztrátě likvidity. Tento stav je třeba zvážit.

1.1.5 Sociální aspekty

1.1.5.1 Restrukturalizace vyplývající z dopadů třetího balíčku musí být prováděny politikou podporující zaměstnanost a plným zapojením odborových svazů a podniků prostřednictvím nástrojů typu „corporate social restructuring“ a sociálních opatření plánovaných na národní a evropské úrovni. Je uklidňující konstatovat, že v zemích, které provedly oddělení vlastnictví u přepravních soustav, nebyly zaznamenány negativní dopady na zaměstnanost.

1.1.5.2 I když ochrana sociálně slabých skupin obyvatelstva a spotřebitelů je a zůstane čistě v působnosti členských států, je mimořádně důležité, aby Komise uznala význam těchto opatření na mezinárodní úrovni. Komise bude muset zajistit i monitorování jejich provádění, aby tyto nástroje byly v souladu s požadavky otevřeného a konkurenčního trhu. Bylo by třeba vypracovat evropskou koncepci energetické chudoby (snížená sazba) a plnit závazky veřejné služby a obecného zájmu tak, jak jsou stanoveny ve stávajících směrnících.

1.1.6 Uživatelé (podniky a spotřebitelé)

1.1.6.1 Nová strategie energetických politik tedy musí být schopná podpořit skutečnou hospodářskou soutěž mezi podniky, aby spotřebitelé měli větší možnost výběru. Přepravní soustavy musí být dostupné každému, kdo by je chtěl využívat. Pro energeticky náročné velké podniky je třeba vypracovat evropskou smlouvu o nákupu energie za jednotné ceny (srovnatelné ceny nebo „zákon jedné ceny“) a vyloučit státní podpory (které narušují hospodářskou soutěž). Spotřebitelé musí mít zaručena svá práva stanovená na úrovni EU a musí mít možnost si svobodně zvolit toho poskytovatele, kterého chtějí a který nabízí nejnižší ceny.

1.1.7 EHSV se konečně domnívá, že návrh Komise musí být zaměřen na zamezení nedobrovolné činnosti namířené k zachování současného stavu, kterou společně vyvíjejí velké monopolní podniky usilující o zachování příjmů plynoucích z jejich postavení a odborové svazy spravedlivě bránící pracovní místa.

1.2 Návrhy EHSV

1.2.1 Jednotný trh s energií

1.2.1.1 Za účelem urychlení cesty směrem k jednotnému trhu s energií musí Komise změnit návrhy předložené v rámci třetího energetického balíčku, aby získala právo jednat na mezinárodním poli nezávisle, zejména pokud jde o zdroje energie. Návrhy na regionální spolupráci stanovené v balíčku je proto třeba považovat za etapy v dosažení konečného cíle, kterým je jednotný trh s energií. Kromě toho by členské státy měly usilovat o integraci svých trhů s elektřinou a provozovatelé soustav by měli být činní ve více různých členských státech. EHSV se domnívá, že se na návrh na regionální spolupráci mezi provozovateli soustav, který je obsažen v třetím balíčku, nesmí v žádném případě pohlížet jako na náhražku nebo alternativu jednotného trhu s energií. Regionální spolupráce (založená na „odděleném vlastnictví“) provozovatelů soustav, kteří by byli skutečně odděleni od výroby a prodeje, má zásadní význam. Regionální iniciativy podporované v několika posledních letech skupinou evropských regulačních orgánů pro elektroenergetiku a plynárenství (ERGEG) by měly být rovněž zapojeny do ověřování jednotnosti regulace a stability trhu.

1.2.2 Integrované vertikální oddělení (unbundling)

1.2.2.1 EHSV je toho názoru, že by Komise měla dát přednost oddělení vlastnictví (*ownership unbundling*), které je pro podporu investic bezpochyby lepší než funkční oddělení. To by zvýšilo transparentnost i důvěru provozovatelů, zlepšilo bezpečnost systému a kontrolu nad činností monopolu, vyloučilo diskriminační chování a zoptimalizovalo využití a údržbu soustav.

1.2.2.2 Dalšího prohloubení a analýz je zapotřebí u strategických aspektů spojených s vlastnictvím soustav a s potřebou zajistit jejich nezávislost i v souvislosti s eventuelními zájmy třetích zemí, včetně volby vlastnictví soustav (veřejné či soukromé). Návrh Komise, který spočívá v odděleném vlastnictví, nevyžaduje privatizaci přepravních soustav, které jsou v současné době ve veřejném vlastnictví.

1.2.2.3 Mezi elektroenergetikou a plynárenstvím (viz Spojené státy, Dánsko, Nizozemsko, Portugalsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko) neexistují žádné rozdíly, které by ospravedlňovaly k různému zacházení s odděleným vlastnictvím. Oddělené vlastnictví výroby/prodeje od přepravy je nezbytné v obou sektorech. Případné diskriminační chování plynoucí z nedostatečné úrovně vertikálního oddělení je stejné. Společnosti, které prodávají plyn, by se neměly zajímat o to, kdo jejich plyn přepravuje, nýbrž jejich zájmem by mělo být pouze to, aby jejich partneři byly spolehlivé a z finančního hlediska silné společnosti, které budou schopny dodržet smluvní závazky a prodávat skutečně „jejich“ plyn.

1.2.3 Evropská agentura

EHSV je pevně přesvědčen, že Agentura EU pro spolupráci národních energetických regulačních orgánů (ACER) musí mít větší pravomoci v oblasti:

- výkonu samostatné a nezávislé regulační funkce,
- monitorování činnosti Evropské sítě provozovatelů přepravních soustav (ENTSO), pomoci (spolu s ENTSO a stálým výborem pro trh) Evropské komisi při vytvoření seznamu technických a tržních pravidel nezbytných pro vypracovávání a schvalování hlavních směrů a kodexů,
- určení kritérií a schválení tržního a technického kodexu,
- určení metod stanovení sazeb a určení poplatků pro mechanismus vyrovnávání nákladů provozovatelů soustav za přeshraniční přenos elektřiny,
- vypracování hlavních směrů pro zásady rozvoje soustav a schválení desetiletého investičního plánu navrženého Evropskou sítí provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav (ENTSO),

— předkládání hlášení a stanovisek Evropskému parlamentu, Evropské radě a Komisi,

— konzultací provozovatelů na trhu,

— koordinace činnosti vnitrostátních orgánů,

— podporování transparentnosti, včetně způsobů jmenování svého řídicího orgánu.

1.2.4 Vnitrostátní orgány

1.2.4.1 Vnitrostátní regulační orgány hrají zásadní roli v podporování hospodářské soutěže a v zajišťování správného provádění směrnic na národní úrovni, zejména pokud se jedná o dodržování pravidel objektivního využívání infrastruktur. Proto je zapotřebí harmonizovat jejich pravomoci a zvýšit jejich vnitrostátní nezávislost na vládě a energetických společnostech tak, aby mohly monitorovat zneužívání dominantního postavení a předcházet mu. Nezávislejší regulační orgán vzbudí důvěru v trh a bude moci aktivněji spolupracovat s ACER.

1.2.5 Evropská síť provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav (European Networks of Transmission System Operators – ENTSO)

1.2.5.1 EHSV považuje za vhodnou větší koordinaci mezi národními provozovateli soustav, aby se uskutečňovaly investice a optimalizovalo se řízení infrastruktur nezbytných pro rozvoj integrované evropské sítě. Agentura by měla hrát větší roli při navrhování, koncipování, monitorování a schvalování kodexu, než bylo plánováno, aby se zajistilo, že bude náležitě zohledněn veřejný zájem. ENTSO by měla hrát pouze takovou roli, která bude odpovídat jejím schopnostem a pravomocím. Odpovědnost za vypracovávání hlavních směrů a kodexů by proto měla nést ACER.

1.2.6 Evropské sítě a investice

1.2.6.1 EHSV se domnívá, že by Unie měla urychlit další rozvoj využívání sítí prostřednictvím investičního programu zaměřeného na vytvoření systému evropských veřejných a/nebo soukromých sítí regulovaných Uníí, které budou přístupné pro všechny, a to jak pro přepravu, tak i pro využívání energie. Pro tento účel by se mělo zaručit, aby postupy řízení propojení byly skutečně transparentní, založené na tržních postupech, a umožnily tak maximalizaci obchodní výměny. Investice by se měly uskutečňovat tam, kde z regionálního pohledu přispějí k sociální a ekonomické prosperitě, a tržní subjekty by měly být plně zapojeny do rozhodování o vypracovávání kodexu a desetiletého investičního plánu.

1.2.7 Demokracie a zastoupení

1.2.7.1 EHSV se domnívá, že je na základě platných nebo připravovaných předpisů třeba stanovit, aby byli spotřebitelé zastoupeni ve správní radě agentury. To samé platí pro všechny ostatní zainteresované subjekty (zástupce, odborové svazy, podniky), které by kromě správní rady mohly být rovněž zastoupeny v příslušném dozorčím orgánu tak, aby tvorba právních předpisů byla spojena s co nejširším konsenzem a co nejvyšší účastí, a to již od jejího počátku a nejen v jejích závěrečných fázích.

2. Úvod

2.1 Komise zhruba před deseti lety začala (s velkým zpožděním) podnikat první kroky k vypracování evropských právních předpisů pro jednotný trh se zemním plynem a elektřinou. Výbor tedy měl příležitost vyjádřit svůj názor (občas odlišný od názoru Komise) na téma, které bylo s postupujícími léty stále důležitější a kontroverznější.

2.2 Přijetím třetího balíčku legislativních návrhů pro trh se zemním plynem a elektřinou Evropská komise zamýšlí dokončit jednání, které již bylo zahájeno na mezinárodní úrovni a které se výrazně změnilo a je pro všechny zdrojem dalších problémů. Ne všechny členské státy s návrhy souhlasí, což by mohlo zpoždit schválení a uplatňování nových návrhů a ohrozit dokončení jednotného evropského trhu s energiemi.

2.3 Před EHSV stojí velká zodpovědnost spočívající ve vypracování stanoviska k jednomu z nejvýznamnějších (a nejožehavějších) témat poslední doby, na němž nezávisí jen jednotný trh s energií, ale i osud evropských podniků v tomto sektoru, evropských spotřebitelů a podniků z třetích zemí.

2.4 EHSV kladně hodnotí „posouzení dopadu“ provedené Evropskou komisí, které poskytuje řadu dobrých podnětů pro účinnou liberalizaci a „spravedlivou“ hospodářskou soutěž (viz text).

3. Důvody návrhů Komise

3.1 Zaručit, aby si spotřebitelé mohli zvolit svého konkrétního dodavatele ze široké nabídky a aby mohli těžit z „výhod“, které by tato volba „měla“ přinést. Tyto lepší podmínky pro uživatele musí respektovat i podniky z třetích zemí, které jsou činné na území EU.

3.2 Oddělit výrobu a přepravu od vlastnictví a provozování distribučních sítí elektřiny a zemního plynu. Kromě toho se uvádí druhá možnost – „nezávislý provozovatel soustavy“, jehož prostřednictvím by vertikálně integrované podniky mohly zůstat vlastníky sítí, pokud by ovšem správu jejich fixního kapitálu zaručoval nezávislý orgán nebo jiný podnik. To by mělo podpořit investice do infrastruktury.

3.3 Dát jasné odpovědi na fragmentaci trhu podél hranic jednotlivých států, na stávající vertikální integraci a na vysokou koncentraci trhu, která dosud znemožňovala skutečnou hospodářskou soutěž a existenci jednotného trhu s energií.

3.4 Zjednodušit přeshraniční obchod zřízením zvláštní agentury pro účely koordinace vnitrostátních regulačních orgánů a poskytnout stejné příležitosti všem podnikům z tohoto sektoru, které jsou činné v různých zemích. To by mělo zaručit, že bude vytvořena skutečná evropská síť umožňující zajištění dodávek a pestrost nabídky. Nezávislost těchto vnitrostátních orgánů by tak byla větší a zaručená.

3.5 Podpořit spolupráci na základě nových pravidel stanovených provozovateli evropských sítí a zajistit lepší spolupráci mezi různými domácími trhy, i těmi, kde je ohroženo zajištění dodávek.

3.6 Zvýšit transparentnost prostřednictvím zjednodušení tržních pravidel a informováním spotřebitelů, aby „vzrostla“ důvěra uživatelů v kvalitu trhu (opravdu tomu tak doposud bylo?).

3.7 Dosáhnout toho, aby bylo právo spotřebitelů na využívání energie v příštím roce zaručeno speciální „chartou“ (závaznou), která by mimo jiné měla obsahovat informace o dodavatelích, o různých možnostech na trhu, o zjednodušení byrokratických postupů, o energetické chudobě atd.⁽¹⁾

4. Návrhy směrnic (elektřina a zemní plyn)

4.1 Skutečné (právní a funkční) oddělení dodávek a přepravy elektřiny a zemního plynu prostřednictvím nevertikálně integrovaných soustav ve všech členských státech. To je klíčový prvek pro řešení případných konfliktů zájmů a pro:

- zajištění odpovídajícího investování za účelem vytvoření účinnějších dodavatelských a přepravních soustav, včetně lepšího řízení přeshraničních přenosů,
- zamezení výsadnímu postavení nebo upřednostňování podniků zapojených do vertikálně integrovaných distribučních a výrobních soustav,
- zajištění řádného a transparentního přístupu k informacím pro všechny účastníky trhu, a ne pouze pro účastníky napojené na daný podnik.

4.2 V případě vertikálně integrovaných společností a neochotě přistoupit ke skutečnému oddělení vlastnictví je řešením zřízení nezávislého provozovatele soustavy (ISO). Přestože tento provozovatel umožňuje podnikům zachovat si vlastnictví svých síťových aktiv, neumožňuje jim je spravovat. Této nezávislosti bude možné dosáhnout pouze s pomocí účinného regulačního systému.

⁽¹⁾ Viz stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Směrem k Evropské chartě práv spotřebitelů energie, CESE 71/2008.

4.2.1 Nezávislost provozovatele sítě platí pro veřejné i soukromé společnosti, stejně jako oddělení vlastnictví distribučních sítí a výrobních systémů.

4.2.2 Hlavním cílem je, aby společnosti ze sektoru výroby a dodávek elektřiny a zemního plynu fungovaly ve všech členských státech EU vzájemně naprosto odděleně.

4.2.3 Předkládaný návrh stanoví možnost dočasného odchýlení se od pravidel upravujících oddělení vlastnictví v případě investic do energetické infrastruktury.

4.3 Oddělení provozovatelů přepravních soustav od dodavatelských a výrobních činností se plánuje nejen na vnitrostátní úrovni, ale v rámci celé EU. Žádný podnik vyrábějící energii nemůže provozovat ani vlastnit distribuční systém v jiném členském státu. Všichni provozovatelé, kteří se stávají součástí soustavy, musí prokázat svoji nezávislost na dodavatelských a výrobních činnostech.

4.4 Oddělení vlastnictví musí vyústit ve správné fungování trhu a sítě, které povede ke správné tvorbě cen elektřiny a zemního plynu a možnému následnému snížení cen v jasný prospěch spotřebitelů a investorů v sektoru.

4.5 Správného chování nezávislého provozovatele soustavy a účinného oddělení vlastnictví systému dodávek a výroby bude možné dosáhnout jen díky nezávislému a fungujícímu regulačnímu orgánu. Regulační orgány budou muset být právně samostatné a funkčně nezávislé na jakémkoli jiném veřejném či soukromém subjektu a budou muset jednat nezávisle na jakýchkoli tržních zájmech. Budou muset mít veškeré pravomoci a budou moci navzájem spolupracovat mezi různými členskými státy, aby bylo možné:

- ověřit dodržování závazků na transparentnost různých provozovatelů na trhu,
- zajistit účinnost opatření na ochranu spotřebitelů,
- ověřit řádné fungování distribuce elektřiny a zemního plynu,
- kontrolovat investiční plány provozovatelů přenosové nebo přepravní soustavy a ověřit, zda jsou vzájemně slučitelné,
- monitorovat zneužívání trhu či provozovatele s dominantním postavením, kteří brání správné tvorbě cen.

Externí agentury (Evropský výbor regulátorů trhů s cennými papíry (CESR) a Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů) mají za úkol radit Komisi s prováděním uvedených pravidel.

5. Návrhy nařízení (zřízení Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů, přístup do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou a přístup k plynárenským přepravním soustavám)

5.1 Konsolidace vnitřního trhu společnými pravidly a přístupy je klíčovým prvkem rozvoje evropského trhu s energií a uskutečňování nezbytného přeshraničního obchodu. Harmonizace stávajících předpisů (například technických předpisů, podle kterých musejí elektroenergetické společnosti fungovat – „síťové kodexy“) mezi jednotlivými státy je nutná a v současnosti se zdá, že jí zatím s pomocí skupiny ERGEG nebylo dosaženo. Této harmonizace může dosáhnout pouze zvláštní a nezávislý orgán, kterým může být v souladu s ustanoveními smlouvy agentura.

5.2 Mezi hlavní úkoly této agentury by mělo patřit:

- zlepšení řízení přeshraničních situací,
- kontrola činností provozovatelů elektroenergetických přenosových soustav a přepravních soustav zemního plynu,
- ověření účinnosti desetiletých investičních plánů pro síť,
- zajištění toho, aby spolupráce mezi provozovateli přenosových nebo přepravních soustav probíhala účinným a průhledným způsobem ku prospěchu vnitřního trhu,
- přijímání konkrétních rozhodnutí ohledně individuálních technických aspektů a žádostí o výjimky,
- poradenství ohledně záležitostí regulace trhu a navrhování pokynů pro zlepšení postupů uplatňovaných vnitrostátními regulačními orgány.

5.3 Organizační struktura bude přizpůsobena obvyklému organizačnímu schématu regulačních agentur v Evropském společenství a bude brán obzvláštní zřetel na to, aby byla zaručena nezávislost regulačních funkcí. Kromě správní rady, která jmenuje ředitele agentury, by však bylo možné vytvořit radu regulačních orgánů, která bude zodpovídat za veškeré regulační záležitosti, a odvolací radu, jejímž úkolem bude řešit odvolání proti rozhodnutím přijatým agenturou. Agenturu nebude tvořit více než 40–50 osob a její celkové roční náklady budou činit 6–7 milionů eur hrazených z příspěvků Společenství.

5.4 Komise bude mít úlohu strážce smluv a „regulátora regulátorů“. Agentura bude mít rozhodovací pravomoc a volnost v jednání pouze co se týče konkrétních technických otázek. Komise může činit rozhodnutí o přijetí opatření na ochranu spolupráce nebo správného fungování trhu buď na základě oznámení agentury nebo z vlastní vůle.

5.5 Pro dosažení skutečné integrace trhu je nezbytná účinná spolupráce mezi provozovateli přenosových nebo přepravních soustav. V současné době probíhá spolupráce pouze na dobrovolném základě a ta však nepřinesla uspokojivé výsledky, zvláště když došlo k nehodám sítí a výpadkům elektřiny. Integrace provozu soustav na regionální úrovni by umožnila:

- vypracovat vzájemně provázaný soubor mezinárodně platných technických a tržních kodexů,
- stanovit technické kodexy tam, kde neexistuje účinná spolupráce mezi sítěmi,
- zaručit nediskriminační chování při provozu a rozvoji sítí,
- usnadnit integraci trhu, což umožní cenovou konvergenci, sníží obavy z koncentrace trhu, povzbudí likviditu atd.,
- podpořit financování a řízení výzkumných a inovačních činností.

5.6 Struktury zajišťující spolupráci provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav musí být na evropské úrovni plně uznávány. Bylo by možné uplatnit stávající struktury, jako jsou GTE a ETSO, nebo vytvořit centrální a stálé struktury zabývající se jak organizací, tak praktickými nástroji pro plánování a provozování sítí.

6. Obecné připomínky

6.1 Problém sítí (především elektroenergetických soustav) nespočívá ani tolik v liberalizaci jako takové, ale spíše v tom, aby je mohli využívat občané i podniky. Bylo by například možné uvažovat o veřejných evropských sítích nebo sítích regulovaných Unií, přístupných všem.

6.2 Bylo by žádoucí, aby Evropská komise podpořila investice do vytvoření zcela inovačního systému přepravy, který by umožňoval využívat elektřinu na evropské úrovni prostřednictvím inteligentní interaktivní sítě. Tato síť by se podobala internetu a díky moderním měřicím přístrojům by umožňovala tok energie oběma směry.

6.3 To by velmi podpořilo investice a mohlo vést k tvorbě nových pracovních míst a k opravdovému uskutečnění starého hesla „power to people“, tj. výměně energie podle potřeb každého a se sítěmi otevřenými pro všechny, za stejných pravidel dodržovaných ve všech členských státech Unie, bez výjimky (jak tomu již je v případě internetu).

6.4 Vzhledem k těmto důvodům by se mohlo přistoupit k úplnému oddělení systému distribuce elektřiny a k volbě mezi oddělením a „nezávislým provozovatelem soustavy“ pro plynárenské sítě.

6.5 Cílů, které sleduje Komise (posílit vnitrostátní orgány, spolupráci mezi přepravci (ISO, TSO), transparentnost trhu atd.), bude obtížné dosáhnout, pokud nebudou překonány vnitrostátní přístupy, a to nejen v případě sítí, ale také dodávek, investic atd. To je jediný způsob, jak zajistit lepší kvalitu služeb, přestože to nepomůže kontrolovat ceny.

6.6 Soustředění zásob ropy v několika málo oblastech na světě (61,8 % na Blízkém východě, 11,7 % v Evropě a Rusku, 9,4 % v Africe, 8,5 % v Jižní Americe a 3,5 % na Dálném východě (zdroj: F. Profumo, Politecnico di Torino)) by mělo Komisi přimět k uplatňování společné politiky, která bude důraznější nejen vůči těmto oblastem, ale i mezinárodním organizacím, v nichž se sjednávají dohody a činí rozhodnutí. V opačném případě by se čistá a prostá liberalizace mohla stát pouhým lákadlem, které by nebylo schopné kontrolovat ceny, neboť ty často rostou kvůli monopolům, které diktují své podmínky i politice.

6.7 EU musí rozvíjet regulovanou hospodářskou soutěž a transparentnost, aby učinila hospodářství konkurenceschopnějším a transparentnějším. Nadějným precedensem ve prospěch hospodářské soutěže jsou vítězství nad Microsoftem a VW, ale to samo o sobě nestačí. Musí být zároveň přijata účinnější opatření na snížení dopadů a následků pro zaměstnanost, ale také opatření a investice na zvýšení dynamiky hospodářství, aby byly vytvořeny příležitosti pro zaměstnance a pro mladé lidi, a snížila se tak jejich potřeba „ochrany“. Nejsou-li totiž nejnovější údaje o hospodářském růstu v Evropě povzbudivé (viz sdělení Komise), pak je to kromě silného postavení eura způsobeno nedostatečnou malou konkurenceschopností podniků a „ochranou“, jíž mnoho z nich využívá. Rušení monopolů zahájené po Jednotném evropském aktu musí být úspěšné, protože v případě neúspěchu by dezorganizace a případné opětovné státní financování na záchranu sítí narušily zájmy občanů-spotřebitelů, jako tomu bylo v případě britských železnic.

6.8 Diskuse o tomto balíčku nesmí být vyhrazena pouze institucím nebo zaměstnancům. Komise a EHSV musí tuto diskusi otevřít okolnímu světu a musí se do ní zapojit občané jakožto spotřebitelé, zaměstnanci a podniky, aby se zabránilo tomu, že rozhodnutí budou ovlivňovat stejně jen podniky ze sektoru, které mají často monopolní postavení (například by bylo možné otevřít pro občany speciální blog, ve většině členských států a v některých evropských městech by měla být pořádána otevřená slyšení a výsledky by měly být shromážděny na velké veřejné konferenci na úrovni Společenství). Kontrola evropských regulačních agentur prováděná Komisí by též měla mít demokratický rozměr a měla by být potvrzena kontrolou Parlamentu.

7. Konkrétní připomínky

7.1 Oddělení vlastnictví různých činností řetězce – dodavatelských a výrobních činností – od provozování sítě (ownership unbundling). Přijetí těchto opatření je nezbytnou podmínkou odstranění překážek při vstupu. Cílem je zamezit tomu, aby integrované podniky, které vykonávají většinu činností v řetězci, nemohly „převést“ část nákladů na liberalizované činnosti do nákladů na regulované činnosti, a nezískaly tak nedovolenou konkurenční výhodu oproti tomu, kdo se zabývá pouze činnostmi podléhajícími hospodářské soutěži. Provádění směrnice o trhu se zemním plynem a elektřinou v členských státech neproběhlo jednotně, což v některých případech umožnilo založit vertikálně integrované výrobní a dodavatelské podniky a podniky provozující přenosové nebo přepravní síť.

7.2 Skutečné posílení pravomocí vnitrostátních regulačních orgánů, které jsou zároveň garanty neutrálního provozování sítí a obecně infrastruktur provozovaných na základě koncese, jež mají zásadní význam pro liberalizaci (přenos, distribuce a měření v oblasti energetiky; doprava, distribuce, měření, skladování a znovuzplyňování v plynárenství).

7.3 Rozhodující úloha Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů spočívající v kontrole činnosti nezávislých vnitrostátních orgánů. Zřízení nadnárodního regulačního orgánu s pravomocí dohledu nad činností jednotlivých zúčastněných zemí by vedlo k jasné vymezené regulované spolupráci a vyvažovalo nerovnováhu mezi perspektivami EU jako celku a perspektivami jednotlivých zemí ve prospěch řešení usilujících o integrovaný trh s energií.

7.4 Zřízení provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav nezávislých na výrobním systému, kteří by vzájemně spolupracovali na účinném zvládnutí problémů spojených s distribucí. Provozovatelé přepravní soustavy z vertikálně integrovaných podniků totiž mají sklon upřednostňovat přidružené společnosti, což způsobuje nedostatečné informování nových konkurentů. Investice v rámci silně integrovaných společností jsou často narušené, neboť dominantní podnik nemá žádný zájem na zlepšení sítě, jelikož by z toho měly prospěch v první řadě konkurenční podniky. Formální a zásadní oddělení provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav by poskytlo stejné záruky přístupu k síti všem distributorům a umožnilo technická zlepšení nezbytná k zajištění účinnějšího řízení a v konečném důsledku i nižších sazeb pro uživatele.

7.5 Zvýšit transparentnost a zjednodušit přístup na trhy v zájmu větší likvidity trhu s elektřinou a zemním plynem. Na trhu existuje nedostatek spolehlivých a aktuálních informací (mezi stranami zapojenými do řetězce). Nevyváženost informací mezi společnostmi s tradičně monopolním postavením a jejich konkurenty je značná. Větší transparentnost by minimalizovala rizika při vstupu nových subjektů na trh a snížila by i překážky vstupu, zlepšila důvěru ve velkoobchodní trhy, a tím i důvěru

v cenové signály. Nicméně je nezbytné, aby byla zajištěna určitá jednotnost/adekvátnost informací, která – aniž by byla podceňována důležitost diskretnosti ohledně strategie/obchodů společnosti – by neponechala žádný prostor pro různé výklady, jež by ohrozily skutečnou transparentnost trhu.

7.6 Zaručit dostupnost informací všem účastníkům trhu s cílem vybudovat důvěru a umožnit jeho řádný rozvoj. Mnoho provozovatelů má malou důvěru v mechanismus tvorby cen. Smlouvy o dovozu zemního plynu jsou uzavírány na základě cenových indexů sestavených podle koše ropných výrobků a ceny se tedy důsledně řídí vývojem na trzích s ropou. Tento vztah se odráží ve velkoobchodních cenách, které proto nejsou vytvářeny na základě mechanismů poptávky a nabídky na trhu, což ohrožuje zajištění dodávek (nabídku). V případě dlouhodobých smluv o dovozu nejsou znát jasné tendence k mechanismům tvorby cen založeným na tržním vývoji.

7.7 Stanovení obzvlášť detailních požadavků v zájmu zaručení transparentnosti při výrobě elektřiny a zemního plynu. Je třeba poskytovat přesné informace o krátkodobých výhledech poptávky a nabídky. Výrobci elektřiny by měli tyto požadavky respektovat, a proto je nezbytné přiznat vnitrostátním regulačním orgánům větší pravomoci.

7.8 Vytvořit trhy derivátů. Deriváty jsou nejen účinným prostředkem řízení cenových rizik, ale rovněž přirozeným nástrojem rozvoje trhu s elektřinou a zemním plynem. I když se na trzích s elektřinou sjednávají již delší dobu dohody o derivátech přímo či nepřímo a opatření na zavedení jednotnosti v tomto ohledu tak již byla přijata (byť je třeba je vylepšit), jsou na evropském trhu se zemním plynem zjevné nesrovnalosti. Některé trhy již totiž byly do velké míry liberalizovány (např. Spojené království), zatímco jinde neexistuje dokonce ani hotovostní trh se zemním plynem (např. Itálie).

7.9 Regulace oblastí pro skladování (úložišť) za účelem zajištění toho, aby veškeré skladovací kapacity dostupné pro třetí strany byly nabízeny transparentním a nediskriminačním způsobem zamezujícím nadměrné rezervaci kapacit.

7.10 Veřejná a jednoznačná kritéria pro to, kdy a jak má mít třetí strana přístup ke skladovacím kapacitám nabízeným trhu.

7.11 Stanovení transparentních a podrobných pravidel pro přístup k terminálům LNG, která umožní určit infrastrukturu, pro kterou byla udělena výjimka. Jedná se o stanovení řádných pravidel pro uplatňování tzv. postupu „open season“. Zavedení tohoto postupu, tedy stanovení mechanismu rezervace kapacity před jejím vybudováním, by totiž nemuselo být dostačující k zaručení širšího přístupu pro provozovatele, neboť v rámci samotného postupu musí být dána přednost umístění přepravní kapacity do vnitrostátní přepravní soustavy podniku, který provozuje plynovody nebo terminály LNG a kterému byla

udělena výjimka. Kromě toho by překážkou rozvoje hospodářské soutěže na dodavatelském trhu mohl být postup přidělování zbývajících podílů kapacity ve výši 20 %, který upřednostňuje subjekty, jež se snaží vyčerpat tento podíl dlouhodobými smlouvami, a ohrožují tím jak krátkodobé trhy, tak i flexibilitu dodávek.

7.12 Určení dvoustranných dlouhodobých dodavatelských smluv na navazujícím trhu, které jsou v souladu s předpisy ES o hospodářské soutěži. Stupeň hospodářské soutěže na maloobchodním trhu je velmi nízký. Kumulovaný efekt dlouhodobých smluv, smlouvy na dobu neurčitou, smlouvy s tichou doložkou o obnovení a dlouhé výpovědní lhůty by mohly být hlavní překážkou konkurence. Smluvní povinnosti, které dlouhodobě zavazují průmyslové zákazníky a výrobce (společnosti s tradičně monopolním postavením), se liší stát od státu. Nicméně požadavky na konkurenčnější nabídku společností s nemonopolním postavením rostou a chybí nabídka panevropských dodávek, nad čímž je třeba se vážně zamyslet. Současná úroveň konkurence (málo nabízejících) je obzvlášť neuspokojivá v některých členských státech, které vykazují vysokou míru koncentrace (Rakousko, Belgie). Omezení toho, jak mohou spotřebitelé disponovat zemním plynem, který jim byl dodán, spolu s omezujícími praktikami dodavatelů v místě dodání tedy v souvislosti s hospodářskou soutěží vzbuzují nemalé obavy.

7.13 Stimulovat maloobchodní trh s elektřinou a zemním plynem s cílem završit proces liberalizace. Pouze se skutečným maloobchodním trhem budou mít občané EU prospěch z hospodářské soutěže. To znamená stanovit jednodušší pravidla pro přístup na trh, aby se ho mohli účastnit malí výrobci a distributoři, což bude stimulovat jeho likviditu a dosažení konkurenčnějších cen. Zajištění likvidity má naopak zásadní význam pro zvýšení důvěry provozovatelů v tvorbu cen jak na trhu s elektřinou, tak i se zemním plynem, neboť – zejména v případě trhu se zemním plynem – umožňuje oprostit se od vazby na produkty.

7.14 Liberalizovaný trh s elektřinou a zemním plynem hraje klíčovou roli ve zvyšování informovanosti podniků a občanů o „inteligentních“ způsobech spotřeby energie, které by mohly umožnit omezení nákladů a kontrolu emisí. To znamená informovat občany o momentálně dostupných zdrojích energie a alternativních zdrojích rozvoje energetiky (obnovitelné zdroje energie), aby vzhledem k současnému nedostatku tohoto zboží pochopili jeho životní důležitost. Nabídka pro konečné uživatele smluv, které lze podle způsobu spotřeby individuálně přizpůsobit, je nezbytná jak z hlediska úspory energie, tak i z hlediska nákladů, které tito koneční uživatelé nesou.

7.15 Občané jakožto zodpovědní koneční spotřebitelé budou také muset být informováni o dodržování pravidel ze strany regulačních orgánů a o jejich eventuálním zneužití, aby se mohli dožadovat svých práv, a to i prostřednictvím organizací bránících práva spotřebitelů.

7.16 Zaručit uspokojení poptávky i v dobách špičky. V případě elektřiny to znamená problém s výrobní kapacitou a přepravou energie v síti, v případě zemního plynu musí být připraveny dostatečné dovozní a skladovací kapacity. Je však známo, že dovozní kapacita je velmi omezená, neboť přepravu kapacity si smluvně rezervují společnosti s tradičně monopolním postavením na několik let dopředu, někdy dokonce na více než 20 let. To znamená, že nové projekty a projekty restrukturalizace/rozšíření elektroenergetických i plynárenských infrastruktur (plynovody) musí postupovat hbitě jak na evropské, tak i na národní úrovni. Prvořadý význam mají zařízení na znovuzplyňování, která hrají zejména ve středomořské oblasti klíčovou roli při napojování na hlavní země dodávající tento přírodní zdroj (Alžírsko, Libye).

7.17 Větší solidarita: je nezbytné, aby členské státy EU podporovaly na regionální i dvoustranné úrovni dohody o vzájemné pomoci a spolupráci, pokud by se některá země EU z nejrůznějších důvodů, které nevznikly přímo její vinou, ocitla v situaci nedostatečných zásob energie.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Integrovaná námořní politika pro Evropskou unii

KOM(2007) 575 v konečném znění

(2008/C 211/07)

Dne 10. října 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Integrovaná námořní politika pro Evropskou unii

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. dubna 2008. Zpravodajkou byla Dr. Bredima a spoluzpravodajem pan Chagas.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 152 hlasy pro a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV kladně hodnotí unikátní konzultační proces, který proběhl v souvislosti se zelenou knihou Směrem k budoucí námořní politice Unie: Evropská vize pro oceány a moře a k němuž aktivně přispěl svým příslušným stanoviskem i účastí na dvou konferencích ⁽¹⁾.

1.2 Sdělení potvrzuje význam lidského faktoru v rámci celého námořního odvětví. EHSV je potěšen dohodou mezi sociálními partnery (ETF a ECSA ⁽²⁾) o začlenění ustanovení úmluvy ILO ⁽³⁾ o práci na moři z roku 2006 do práva Společenství. Přeje si, aby se co nejdříve celosvětově dodržovaly námořní pracovní normy, jež v souladu s touto úmluvou zaručí veškerým námořníkům rovné podmínky. Stejně důležité je, aby členské státy ratifikovaly mezinárodní nástroje týkající se odvětví rybolovu včetně úmluvy Mezinárodní organizace práce o práci v odvětví rybolovu z roku 2007.

1.3 EHSV pozitivně hodnotí přezkum výjimek pro rybáře a námořníky z pracovního práva EU prováděný v úzké spolupráci se sociálními partnery a žádá o vysvětlení v souvislosti s osvědčením o vynikající kvalitě v námořním odvětví. Měla by se zvážit proveditelnost osvědčení námořní excelence pro námořníky, které by bylo povinné ve službách trajektové přepravy uvnitř EU a dobrovolné v ostatních službách.

1.4 Plovoucí univerzita poskytuje studentům účastnícím se její plavby zkušenost na moři. Myšlenka zaoceánského plovoucího kampusu zapadá do širších směrů vývoje a Komise by jí měla dále prozkoumat v rámci přilákání kvalitních studentů k námořní profesi ⁽⁴⁾. Sociální partneři v rámci EU by měli bezodkladně řešit a prozkoumat životosprávu námořníků.

1.5 Co se týče námořních nehod, měla by příští politika EU zohlednit následující východiska:

— Pobřežní státy by měly nést svůj podíl v řetězci zodpovědnosti za námořní bezpečnost a ochranu životního prostředí. To bude vyžadovat zpřísnění pravidel lodních rejstříků a funkční pohotovostní a asistenční síť využívající satelitní sledování a dobře vybavené námořní a letecké hlídky.

— Prevence vážných námořních nehod by neměla být zaujatě zaměřena proti lidskému faktoru a klást na námořníky nepřiměřenou zodpovědnost. Měla by být založena na integrovaném systému snižujícím možnost lidského selhání (kapitána a posádky) pomocí moderních elektronických zařízení a zlepšování konstrukce palubního zařízení. Systém námořního práva by měl rovněž spravedlivě a jasně určovat rozdělení zodpovědnosti mezi námořnické profese, pobřežní dohled, majitele lodí, lodní rejstříky a námořní orgány.

1.6 EHSV znovu zdůrazňuje, že se v odvětví námořní dopravy kvůli nedostupnosti kvalitnějších zásob v rafineriích spaluje málo kvalitní ropa. Podporuje globální iniciativy řešení kvality zásob vedoucí k průlomu v otázce emisí, které do ovzduší vypouští lodě.

1.7 Sdělení a akční plán pomíjejí významnou složku ropného znečištění moří způsobeného aktivitami rekreačních plavidel, obzvláště vzhledem k citlivosti pobřežních států, kde tato plavidla nejčastěji operují ⁽⁵⁾. Problém znečištění moří navíc dále zhoršují aktivity vojenských plavidel – stojící mimo dosah předpisů EU.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 168, 20.7.2007, s. 50–56.

⁽²⁾ ETF: European Transport Workers Federation, ECSA: European Community Shipowners' Associations.

⁽³⁾ ILO: Mezinárodní organizace práce.

⁽⁴⁾ The Economist, 1.9.2007.

⁽⁵⁾ IMO/FAO/UNESCO-IOC/WMO/WHO/IAEA/UN/UNEP Společná expertní skupina zabývající se vědeckými aspekty ekologické ochrany moří – GESAMP.

1.8 Otázkou, v níž by se úsilí EU mělo zintenzívnit, je znečištění řek a moří (Baltské a Černé moře) z vnitrozemských zdrojů. Z důvodů politické účelnosti by se problémy měly spíše řešit na vícestranné než dvoustranné úrovni.

1.9 Při řešení environmentálních otázek by měla EU hrát vedoucí úlohu. Existuje zde prostor pro posílenou spolupráci a koordinaci stanovisek členských států EU v rámci mezinárodních organizací, aniž by došlo k ohrožení jejich individuální účasti. Odborný vklad členských států EU do mezinárodních organizací se těší dobré pověsti; a ta by se měla podporovat, nikoli podkopávat.

1.10 Pokud jde o evropský prostor pro námořní dopravu bez hranic, EHSV uznává výhodu vyplývající ze skutečnosti, že se jedná o potvrzení virtuálního námořního prostoru. V souladu s postojem EHSV sdělení zdůrazňuje, že se má tato koncepce zabývat pouze zjednodušením správních a celních formalit a usnadněním obchodu v rámci jednotného trhu EU.

1.11 EHSV kladně hodnotí symbolický vzkaz obsažený ve sdělení, totiž že Evropa je a vždy byla především národem mořeplavců. Nicméně však stále očekává konkrétní opatření, aby se dalo přistoupit k realizaci.

1.12 EHSV znovu opakuje úlohu, již může hrát při provádění tvorby námořní politiky včetně územního plánování, při prosazování námořní identity a námořního kulturního dědictví EU i při zvyšování vnímavosti evropské veřejnosti k problematice globálního oteplování.

1.13 EHSV kladně hodnotí návrhy týkající se Evropské sítě námořního dozoru a zlepšení spolupráce mezi pobřežními hlídkami členských států. Tato opatření zvýší námořní bezpečnost a ochranu, kontrolu rybolovu a kontrolu vnějších hranic a ochrání mořské životní prostředí.

EHSV znovu připomíná, že v oblasti dvoustranných dohod s třetími zeměmi o nalodění je žádoucí koordinovaný přístup, aby se splnily vyšší bezpečnostní nároky. Rovněž požaduje akci na úrovni EU proti prudkému nárůstu ozbrojených přepadení a pirátství na moři, kterým jsou vystaveny obchodní lodě a v jihovýchodní Asii a v Africe.

2. Úvod

2.1 Stávající sdělení o integrované námořní politice pro EU a připojený akční plán upravující provedení 29 budoucích

konkrétních opatření berou v úvahu stanoviska vyjádřená institucemi EU i zúčastněnými stranami k příslušné zelené knize.

2.2 Zcela nové kolo konzultací v rámci zelené knihy skončilo širokou shodou na potřebě holistického, integrovaného, průřezového a strategického přístupu k této problematice. Princip nahrazení roztržičnosti, která mnohdy vede k nechtěným důsledkům, širokou vizí, si zasluhuje podporu.

2.3 EHSV kladně hodnotí symbolický vzkaz obsažený ve sdělení, totiž že Evropa je a vždy byla národem mořeplavců. Všech 29 opatření z akčního plánu EHSV hodnotí kladně (s několika konkrétními výhradami). Nejsou však dostačující.

3. Všeobecné připomínky

3.1 Environmentální aspekty

3.1.1 EHSV přikládá velký význam udržování integrity mořského životního prostředí a zajišťování toho, aby veškerá lidská činnost, která jej ovlivňuje, neměla za následek jeho postupné znehodnocení.

3.1.2 EHSV vítá plán Komise zaměřený na zefektivnění mezinárodní spolupráce, zlepšení provázanosti politik, provádění stávajících právních předpisů a podporu environmentálních technologií (šestý akční program Společenství pro životní prostředí). Je nutné klást důraz na provádění Úmluvy o zabránění znečišťování moří z pozemních zdrojů ⁽⁶⁾.

3.1.3 Hromadění CO₂ a dalších skleníkových plynů v atmosféře způsobené nadměrnými emisemi již vede ke zvyšování absorpce CO₂ oceány a předpokládá se, že tento proces bude pokračovat. Výsledkem je kyselost oceánů, která pravděpodobně zvyšuje zatížení mořského prostředí. Výzkum těchto účinků na mořské prostředí se musí dále rozšířit, společně s výzkumem možností vývoje metod zpětné absorpce CO₂ šetrných k životnímu prostředí.

3.1.4 Sdělení pomíjí významnou složku ropného znečištění moří a řek způsobeného aktivitami rekreačních plavidel, obzvláště vzhledem k citlivosti pobřežních států, kde tato plavidla nejčastěji operují ⁽⁷⁾. Problém znečištění moří dále zhoršují aktivity vojenských plavidel – stojící mimo dosah předpisů EU – které jsou pro životní prostředí a cestovní ruch stále škodlivější.

⁽⁶⁾ Paříž, 4.6.1974, ve znění protokolu ze dne 26.3.1986. Tato úmluva byla nahrazena Úmluvou o ochraně mořského prostředí severovýchodního Atlantiku (OSPAR), která byla přijata v Paříži v září 1992 a vstoupila v platnost v březnu 1998.

⁽⁷⁾ IMO/FAO/UNESCO-IOC/WMO/WHO/IAEA/UN/UNEP Společná expertní skupina zabývající se vědeckými aspekty ekologické ochrany moří – GESAMP.

3.1.5 EHSV znovu zdůrazňuje, že se v odvětví námořní dopravy kvůli nedostupnosti kvalitnějších zásob v rafineriích spaluje málo kvalitní ropa. Podporuje globální iniciativy řešení kvality zásob⁽⁸⁾ vedoucí k průlomu v otázce emisí, které do ovzduší vypouští lodě.

3.1.6 Znečištění moře a ovzduší pocházející ze všech možných zdrojů zhoršuje mořské životní prostředí a má zdravotní, sociální a hospodářské dopady. Na kontrolu a snižování znečištění z lodí existují dostatečná opatření, včetně pokut znečišťovatelům, a mělo by se přísně dbát na jejich vymáhání. Podobný rámec však neexistuje v souvislosti se znečištěním moří a řek z jiných zdrojů (např. průmyslové, městské, zemědělské činnosti, pesticidy). EHSV se obává, že pokud se nepřistoupí ke komplexním a efektivním opatřením, dojde k ohrožení pobřežního a mořského cestovního ruchu, tohoto nejvýznamnějšího průmyslu spojeného s mořem v Evropě. Tato opatření by také pomohla zachovat rozsah i rozmanitost života v mořské prostředí, včetně rybích populací.

3.1.7 EHSV zdůrazňuje potřebu vyjednání dvoustranné dohody mezi Evropskou unií a zeměmi jižního Středomoří v rámci ročních akčních plánů politiky sousedství. Tato dohoda zajistí, že třetí státy v této oblasti budou sdílet odpovědnost s členskými státy Evropské unie za udržování čistoty moří tím, že budou kontrolovat emise do ovzduší a vypouštění odpadů do řek (např. v deltě Nilu). Konečným cílem je ochrana společného dědictví Středozemního moře.

3.2 Sociální aspekty

3.2.1 Sdělení podtrhuje význam lidského faktoru v rámci celého námořního odvětví. Sociálnímu rozměru by se při hledání správné rovnováhy mezi hospodářskými, sociálními a environmentálními rozměry udržitelné námořní politiky v rámci akčního plánu také měla věnovat patřičná pozornost.

3.2.2 EHSV je potěšen dohodou mezi sociálními partnery (ETF a ECSA) o začlenění některých ustanovení úmluvy Mezinárodní organizace práce o práci na moři z roku 2006 do práva Společenství. Přeje si, aby se co nejdříve celosvětově dodržovaly námořní pracovní normy jež v souladu s touto úmluvou zaručí veškerým námořníkům rovné podmínky. Stejně významné je, aby členské státy ratifikovaly odpovídající mezinárodní nástroje v oblasti rybolovu včetně úmluvy ILO o práci v rybolovu.

3.2.3 Co se týče přípravy akčního plánu týkajícího se kvalifikace námořníků EU, EHSV upozorňuje na přezkum úmluvy

IMO STCW⁽⁹⁾ o celosvětových normách výcviku a certifikace. Jakýkoli návrh EU by měl být v souladu s režimem IMO/ILO.

3.2.4 EHSV pozitivně hodnotí přezkum výjimek pro rybáře a námořníky z pracovního práva EU prováděný v úzké spolupráci se sociálními partnery a požaduje objasnění otázky certifikátu námořní excelence. Měla by se zvážit proveditelnost osvědčení námořní excelence pro námořníky, které by bylo povinné ve službách trajektové přepravy uvnitř EU a dobrovolné v ostatních službách.

3.2.5 Podpora námořnického povolání v EU může být účinná jen tehdy, pokud se investují prostředky do vyšších norem kvality, a tím se zvýší konkurenční výhoda námořníků EU na základě kvality, spíše než ceny.

3.2.6 Rostoucí globální nedostatek kvalifikovaných námořníků představuje alarmující důsledek pro infrastrukturu námořní bezpečnosti EU a bude se zvyšovat, pokud se nevyřeší společným úsilím EU a členských zemí. Jinak bude Evropa ztrácet znalosti a zkušenosti nezbytné pro námořní činnosti, které jsou klíčové pro bezpečnost (inspekce lodí, dohled, právní předpisy, pojištění, dopravní služby pro plavidla, záchranné operace, pobřežní hlídky a lodivodské služby). Dále se mohou námořní klustry přemístit do dalších regionů. Probíhající opatření se ukazují jako nedostatečná a EHSV lituje, že až do konce roku 2009 se Komise nehodlá touto otázkou zabývat.

3.2.7 EHSV je znepokojen vysokou mírou nedokončení studia na námořních školách v některých členských státech a tím, jak brzy zaměstnaní námořníci opouštějí tuto profesní dráhu. Námořní profese v Evropské unii mohou být vážně ohroženy, pokud se této krizi nebude ihned věnovat pozornost; je třeba hledat řešení v souvislostech holistické strategie, aby se námořní profese stala přitažlivější. Bylo by vhodné dále rozvinout mapování kariér a příležitostí, které provádějí sociální partneři (ECSA a ETF). Opatření ke zvýšení přitažlivosti by se tedy měla kombinovat s opatřeními k udržení pracovníků v profesi.

3.2.8 Plovoucí univerzita poskytuje studentům účastnícím se její plavby zkušenost na moři. Myšlenka zaoceánského plovoucího kampusu si zaslouží, aby ji Evropská komise prozkoumala v rámci přilákání kvalitních studentů k námořní profesi. Stejně tak by ve velkých evropských přístavech mohly být zřízeny školy typu „Harbour school“⁽¹⁰⁾, které by na základních – a případně středních – školách na souši, ale v blízkosti moře, poskytl dětem vzdělání v předmětech souvisejících s mořským prostředím, loděmi a plavební naukou.

⁽⁸⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru *Skladba zdrojů energie v dopravě*, (TEN 305) CESE 269/2008, 13.2.2008.

⁽⁹⁾ IMO: Mezinárodní námořní organizace, STCW: Mezinárodní úmluva o normách výcviku, kvalifikace a strážní služby námořníků.

⁽¹⁰⁾ Viz New York Harbour School, <http://www.newyorkharbourschool.org>.

3.2.9 EHSV vyzývá Komisi k přezkoumání stávajících osvědčených postupů pro zatraktivnění námořního povolání na úrovni středního školství v členských státech.

3.2.10 Co se týče námořních nehod, měla by příští politika EU zohlednit následující východiska:

- Pobřežní státy by měly nést svůj podíl v řetězci zodpovědnosti za námořní bezpečnost a ochranu životního prostředí. To bude vyžadovat zpřísnění pravidel lodních rejstříků a funkční pohotovostní a asistenční síť využívající satelitní sledování a dobře vybavené námořní a letecké hlídky.
- Prevence námořních nehod by neměla být zaujatě zaměřena proti lidskému faktoru a klást na námořníky nepřiměřenou zodpovědnost. Měla by být založena na integrovaném systému snižujícím možnost lidského selhání (kapitána a posádky) pomocí moderních elektronických zařízení a zlepšování konstrukce palubního zařízení. Systém námořního práva by měl spravedlivě a jasně určovat rozdělení zodpovědnosti mezi námořnické profese, pobřežní dohled, majitele lodí, lodní rejstříky a námořní orgány.

3.2.11 Za mimořádně nebezpečného počasí mohou námořníci vykonávat i činnosti, které výrazně překračují jejich normální popis práce. Jak prohlásil generální tajemník IMO: „živelnou povahou svého pracovního prostředí se profesionální námořníci dostávají do situací, na které je nikdo a nic nemůže dostatečně připravit. Jejich reakce je zkouškou opravdové odvahy – odvahy, již musíme vzít na vědomí a uznávat“⁽¹¹⁾. EHSV vyzývá Komisi, aby vzala v úvahu výše uvedené skutečnosti při návrhu budoucích opatření v oblasti námořních nehod.

3.3 Hospodářské otázky

3.3.1 Budoucí sdělení o politice námořní dopravy v EU na období 2008–2018 by mělo vytvořit vhodný rámec pro přilákání investic do námořní dopravy a být přínosem pro posílení vedoucí pozice evropské námořní dopravy a její úlohy katalyzátoru v námořním odvětví.

3.3.2 EHSV vítá, že Komise uznala potřebu celosvětových pravidel pro takovéto globální odvětví i význam mezinárodních námořních předpisů a podporu v hledání řešení problémů se stanovením pravidel v mezinárodních orgánech (např. IMO). Globální ráz námořní dopravy, globální trh práce v němž se pohybuje a konkurenční pozice evropské námořní dopravy na

celosvětovém trhu jsou samozřejmě témata, jimž by se měla věnovat pozornost.

3.3.3 Musí se znovu zopakovat nutnost zlepšit výkonnost přístavních kapacit a služeb a potřeba vyšších přístavních kapacit a lepších spojení s vnitrozemím.

3.3.4 EHSV poznamenává, že k jeho návrhům bylo přihlédnuto v oblasti urychlení ratifikace úmluv IMO členskými státy i mezinárodně, návrhy týkající se rozvoje přístavů, snižování úrovně znečištění ovzduší z lodí, vytváření víceodvětvových seskupení a evropské sítě námořních klastrů. Byla také uznána rozhodující úloha evropské námořní dopravy v evropském a mezinárodním obchodu a v běžném životě evropských občanů.

3.3.5 Pokud jde „evropský prostor pro námořní dopravu bez hranic“, ve sdělení se v souladu s názory EHSV⁽¹²⁾ zdůrazňuje, že se tato koncepce má týkat pouze virtuálního námořního prostoru, kde se zjednoduší správní a celní formality a usnadní se obchodování v rámci jednotného trhu EU. EHSV věnuje pozornost konzultaci, již Komise zahájila s cílem rozhodnout o dalších možných návrzích na efektivnější realizaci této koncepce.

3.3.6 EHSV je přesvědčen, že existuje prostor pro posílenou spolupráci/koordinaci členských států EU v mezinárodních organizacích, aniž by došlo k ohrožení jejich individuální účasti. Odborný vklad členských států EU do mezinárodních organizací se těší dobré pověsti, která by se měla podporovat, nikoli podkopávat.

3.3.7 EHSV podporuje cíl uplatňovat vliv EU vůči třetím zemím s cílem motivovat je k tomu, aby uplatňovaly a ratifikovaly nejdůležitější mezinárodní námořní úmluvy. Evropská státní přístavní inspekce by měla kontrolovat, zda plavidla EU i třetích zemí dodržují mezinárodní environmentální a sociální normy.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Pobřežní oblasti a ostrovy

4.1.1 Je potěšitelné vidět, že návrhy EHSV na podporu cestovního ruchu v pobřežních oblastech a databázi fondů EU pro pobřežní oblasti padají na úrodnou půdu. Ostrovy by se měly dostat do centra zájmu EU prostřednictvím těchto opatření:

- zlepšit ostrovní infrastrukturu, aby docházelo k povzbuzení námořního cestovního ruchu,

⁽¹¹⁾ IMO Award for Exceptional Bravery at Sea, 19.11.2007.

⁽¹²⁾ Stanovisko k *Zelené knize – Směrem k budoucí námořní politice Unie*, Úř. věst. C 168, 20.7.2007, s. 50–56; stanovisko k tématu *Společná politika pro přístavy v EU*, Úř. věst. C 168, 20.7.2007, s. 57–62; stanovisko k tématu *Námořní dálnice v logistickém řetězci*, TEN 297, CESE 1204/2007, 18.12.2007.

- prodloužit rekreační období na ostrovech prostřednictvím kulturních a sportovních aktivit,
- zlepšit komunikaci mezi ostrovy/pevninou pomocí nových technologií za financování EU,
- poskytnout odsolovací stanice, které respektují přírodní rovnováhu, na řešení nedostatku vody, což bude jeden z nejvýznamnějších problémů, jimž bude středomořská oblast čelit v důsledku změny klimatu.

4.2 Severní ledový oceán a vztahy s třetími zeměmi

4.2.1 EHSV vítá návrhy na zlepšení spolupráce při řízení politik Středozemního a Černého moře, politiky rozšíření a evropské politiky sousedství a Severní dimenze.

4.2.2 Zhruba 20 % až 30 % neobjevených světových zásob ropy leží pod Severním ledovým oceánem. Vlivem změny klimatu mohou arktické lodní cesty do roku 2015 stát přístupné po většinu roku. Otevření arktických cest je zajímavé z důvodů vzdáleností i bezpečnosti: například arktická cesta ze Šanghaje do Rotterdamu je o tisíc mil kratší než cesta přes Suez. Kratší lodní cesty mohou významně snížit spotřebu paliva a emise. EHSV poznamenává, že s vyhlídkou na množství právních a environmentálních problémů týkajících se mnoha zemí se stane naprosto nezbytným vyjasnění mezinárodního práva o mořském zalednění. V této souvislosti se zájmem očekává ohlášenou zprávu o Severním ledovém oceánu zabývající se geopolitickými důsledky změny klimatu. Předem by se měly prostudovat možné dopady používání nových arktických lodních cest na životní prostředí.

4.3 Sledování námořního prostoru

4.3.1 EHSV kladně hodnotí návrhy týkající se Evropské sítě námořního dozoru a zlepšení spolupráce mezi pobřežními hlídkami členských států. Tato opatření zvýší námořní bezpečnost a ochranu, kontrolu rybolovu a kontrolu vnějších hranic a ochrání mořské životní prostředí.

4.4 Znečištění řek a moří

4.4.1 Otázkou, v níž by se úsilí EU mělo v akčním plánu zintenzívnit, je znečištění řek a moří (Baltské a Černé moře) z vnitrozemských zdrojů. Z důvodů politické účelnosti by se problémy měly spíše řešit na vícestranné než dvoustranné úrovni.

4.5 Rybolov

4.5.1 Vzhledem k znepokojivému snižování stavu či mizení mořských druhů zdůrazňuje EHSV nutnost racionálního využívání zásob ryb. Návrhy týkající se řízení rybolovu jdou správným směrem. Vzhledem k tomu, že lov ryb je jedním z nejnebezpečnějších povolání, by se mělo pro zvýšení povědomí o bezpečnosti mezi zaměstnanci v tomto oboru udělat více. Zejména se jedná o potřebu řešit bezpečnostní opatření u rybářských lodí do 24 m délky (v tomto mají stávající meziná-

rodní úmluvy a směrnice EU deficit). EHSV připomíná, že nezbytná ochrana druhů s sebou nese sociální následky, které samy vyžadují, aby jim byla věnována pozornost: rozhodnutí rybářů pracovat na moři často souvisí s nedostatkem prostředků, a dávají tak všanc své životy.

4.5.2 Výkon profese rybáře představuje fyzická a finanční rizika, která jsou velice vážná a vysvětlují masivní propad zájmu o tuto profesi. Projekty a programy EU jsou nutně potřebné, aby rozvíjely technologii pro rybářská plavidla. V rámci výměny osvědčených postupů pro zatraktivnění rybářského povolání EHSV oceňuje širokou propagaci „Evropské příručky pro prevenci úrazů na moři a bezpečnost rybářů“, kterou nedávno společně vydali evropští sociální partneři Evropské a ETF. Stejně důležité je, aby členské státy urychlily proces ratifikace úmluvy Mezinárodní organizace práce o práci v odvětví rybolovu z června 2007. Konečným cílem je, aby byla rybolovná činnost udržitelnější a atraktivnější.

4.6 Recyklace lodí

4.6.1 Ve svém nedávném stanovisku k zelené knize o zlepšení postupů demontáže lodí KOM(2007) 269 vyjádřil Výbor znepokojení nad tím, že „na celém světě je závažný nedostatek demontážních zařízení, která odpovídají zásadám environmentální a sociální udržitelnosti“. Tato situace se zhoršuje z důvodu nárůstu počtu lodí končících provoz, protože v několika následujících letech budou na celém světě postupně vyřazovány z provozu tankery s jednoduchým trupem⁽¹³⁾. Zlepšení provozů a pracovních podmínek v jižní Asii, kde probíhá naprostá většina recyklace lodí, musí vést k dosažení mezinárodně přijatelných standardů.

4.6.2 EHSV podporuje pokrok na mezinárodní úrovni v oblasti demontáže zastaralých lodí efektivním, bezpečným a z hlediska životního prostředí udržitelným způsobem. Prioritou je uzavření závazné úmluvy v letech 2008/2009, a do uzavření této úmluvy podpora hlavních směrů IMO. Tento mezinárodně sjednaný standard by majitelům lodí určil jasné povinnosti poskytovat podrobnosti o potenciálně nebezpečných materiálech na jejich lodích a pro recyklační zařízení stanovil minimální normy v podobě ustanovení o zdraví a bezpečnosti a nakládání s nebezpečnými materiály.

4.7 Dohody o nalodění a bezpečnost

4.7.1 Zvýšené bezpečnostní aspekty přiměly několik členských států EU, aby se třetími zeměmi uzavřely dvoustranné dohody o nalodění. EHSV znovu opakuje, že koordinovaný přístup členských států EU k takovým iniciativám je žádoucí a že by se při uplatňování těchto pravidel měla práce koordinovaně dělit mezi členské státy včetně jejich námořnictev. Alternativou by mohla být včasná ratifikace protokolů úmluv o potlačování protiprávních činů (Suppression of Unlawful Acts – SUA) členskými státy EU, které obsahují záruky k ochraně legitimních obchodních zájmů provozovatelů námořní dopravy a lidských práv námořníků.

⁽¹³⁾ Stanovisko k zelené knize o zlepšení postupů demontáže lodí, KOM(2007) 269 v konečném znění, CESE 1701/2007 v konečném znění, ze dne 13.12.2007.

4.7.2 EHSV vyjadřuje znepokojení nad stupňováním napadení obchodních plavidel a nad prudkým nárůstem počtu ozbrojených loupežných a pirátských přepadení lodí na moři, především v jihovýchodní Asii a v Africe. Zdůrazňuje opatření EU zajišťující obchodním plavidlům v nebezpečných vodách doprovod námořních sil.

4.8 Pobřežní elektřina

4.8.1 Aby se snížily emise skleníkových plynů z lodí kotvících v přístavech, navrhuje Komise využívání pobřežní elektřiny

(akční plán). Tím se zamezí spalování pohonných hmot a z lodí tak nebudou unikat zplodiny (SO_x , NO_x , PM) a CO_2 .

4.8.2 EHSV podporuje tento návrh, upozorňuje však na tyto okolnosti: jediné řešení nemusí být pro všechny typy lodí vhodné; pobřežní elektřina se může vyrábět v elektrárnách spalujících paliva včetně uhlí, které tím produkuje další CO_2 , čímž by se výhody pobřežní energie zmařily. EHSV proto vybízí Komisi, aby tyto okolnosti vzala v potaz, a mohla tak nabídnout citlivou politiku na globálním základu.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského Parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1172/98 o statistickém vykazování silniční přepravy zboží, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi

KOM(2007) 778 v konečném znění – 2007/0269 (COD)

(2008/C 211/08)

Dne 27. února 2008 se Rada, v souladu s čl. 285 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

„návrhu nařízení Evropského Parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1172/98 o statistickém vykazování silniční přepravy zboží, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi“.

Výbor bez výhrad schvaluje obsah tohoto návrhu a domnívá se, že nevyžaduje žádné připomínky z jeho strany, proto na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna), rozhodl o vydání stanoviska ⁽¹⁾, kterým schválí navržený text, 145 hlasy pro, 2 členové se hlasování zdrželi.

V Bruselu dne 22. dubna 2008.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Návrh stanoviska k regulativnímu postupu s kontrolou se právě připravuje (KOM(2007) 741 v konečném znění, KOM(2007) 822 v konečném znění, KOM(2007) 824 v konečném znění a KOM(2008) 71 v konečném znění).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Malé, čisté a konkurenceschopné Program na pomoc malým a středním podnikům při dosahování souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí

KOM(2007) 379 v konečném znění {SEC(2007) 906, SEC(2007) 907, SEC(2007) 908}

(2008/C 211/09)

Dne 8. října 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

„sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Malé, čisté a konkurenceschopné – Program na pomoc malým a středním podnikům při dosahování souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí“.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. března 2008. Zpravodajem byl pan CHIRIACO.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 109 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá iniciativu Komise na vytvoření programu, který je určen na konkrétní pomoc nejmenším, malým a středním podnikům při dosahování souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí, neboť jednak jsou tyto předpisy velmi složité a jednak jsou MSP považovány za velmi ekonomicky a sociálně významné pro evropské hospodářství. V této souvislosti však EHSV zdůrazňuje, že by se měla věnovat zvláštní pozornost nejmenším podnikům, neboť ty jsou kvůli strukturálním problémům zranitelnější.

1.2 EHSV si uvědomuje, že se MSP při přizpůsobování se právním předpisům v oblasti životního prostředí mohou potýkat s obtížemi, neboť jsou tyto předpisy velmi složité, a vítá rozvoj nástrojů určených k podpoře jejich snazšího pochopení. Přestože v posledních deseti letech rostla pozornost k sociálním tématům a zejména k životnímu prostředí, podniky stále ještě nevnímají sociální odpovědnost podniků (*corporate social responsibility*) jako faktor konkurenční výhody.

1.3 EHSV se domnívá, že Komisi navrhovaný program, který se zaměří na pomoc MSP při dosahování souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí, je velmi významným prvním krokem.

1.4 EHSV považuje za nezbytné, aby Komise rozvinula aktivní přístup k malým a středním podnikům a vypracovala strukturovaný systém spolupráce podniků na územní úrovni. V této souvislosti je třeba věnovat mimořádnou pozornost přeshraniční spolupráci.

1.5 Zásadní význam má zejména:

— stanovení jednotných právních předpisů v oblasti životního prostředí (vzhledem k jejich vysoké složitosti) tím, že vnitrostátní předpisy budou přizpůsobeny tak, aby byly soudržnější,

— zjednodušení a zlepšení právního prostředí i díky textům, které budou jednodušší a srozumitelnější,

— snižování byrokratické a administrativní zátěže,

— rozvoj odvětvových režimů řízení z hlediska ochrany životního prostředí tak, aby byly pro MSP přístupnější a „šitě na míru“,

— rozvoj (především prostřednictvím organizací MSP) schopností na základě vzdělávání místních odborníků, kteří by malým a středním podnikům poskytovali profesionální pomoc,

— jednodušší a funkční organizace finančních zdrojů programu,

— zlepšení komunikace a informovanosti, zejména v souvislosti s šířením výsledků osvědčených postupů.

2. Shrnutí sdělení Komise

2.1 Cílem sdělení Komise je pomoci malým a středním podnikům (MSP) s efektivním využíváním energie a zdrojů (!). Sdělení proto poskytuje právní rámec a navrhuje opatření zaměřená na posílení stávajících politik a iniciativ v souladu s charakteristickými vlastnostmi malých podniků. Za tímto účelem Komise navrhuje vypracovat program na pomoc MSP při dosahování souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí. Prostřednictvím tohoto programu bude možné uvolnit finanční zdroje a vyčlenit je na rozvoj podpůrných sítí, zjednodušit přístup k režimům řízení z hlediska ochrany životního prostředí a zvýšit environmentální povědomí těchto podniků.

(!) KOM(2007) 379 v konečném znění.

2.2 I když má malý nebo střední podnik méně než 250 zaměstnanců, celkem jich v Evropské unii působí přibližně 23 milionů a představují přibližně 99 % všech podniků a 57 % přidané hodnoty evropského hospodářství. Jelikož se takto významnou měrou podílejí na obratu EU, mají značný dopad na životní prostředí.

2.3 Mnoho podniků si není vědomo škodlivých účinků svých činností na životní prostředí a většina se jich domnívá, že má na životní prostředí jen minimální nebo žádný vliv. Navíc mají MSP sklon věřit, že je jejich činnost plně v souladu s platnými právními předpisy, přinejmenším dokud se jim neprokáže, že tomu tak není. V takové situaci může mít činnost MSP za následek narůstající zdravotní a bezpečnostní rizika pro pracovníky a představovat značnou hrozbu pro životní prostředí. Neintegrováním environmentálních aspektů do svých ekonomických činností mohou MSP ztratit hospodářské výhody plynoucí z lepšího řízení z hlediska ochrany životního prostředí a z ekologické inovace.

2.4 Program na pomoc malým a středním podnikům při dosahování souladu s právními předpisy v oblasti životního prostředí, který navrhla Komise, stanoví opatření, která mají na jedné straně zaručit, že MSP minimalizují dopad svých činností na životní prostředí, a na druhé straně usnadnit dodržování platných právních předpisů. Program zamýšlí snížit zátěž spojenou s dodržováním těchto požadavků na shodu stanovením nástrojů a politik zaměřených na začlenění environmentálních požadavků mezi priority činnosti MSP.

2.5 Opatření představená ve sdělení rovněž předpokládají šíření informací určených konkrétně pro MSP a rozvoj podpůrných sítí a vzdělávacích aktivit zaměřených na vytváření odborných znalostí v oblasti životního prostředí na místní úrovni.

2.6 Program bude financován z rozpočtu LIFE + (5 milionů eur na období 2007–2013) a další prostředky budou poskytnuty z rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovace (CIP) a ze strukturálních fondů.

2.7 Webové stránky o politice EU v oblasti životního prostředí pro MSP jsou již dostupné v sedmi jazycích a plánuje se zveřejnění provozních pokynů o energetické účinnosti, emisích do ovzduší, produkci odpadů a emisích znečišťujících látek do půdy a do vody. Uveřejněna bude rovněž příručka, která vysvětlí nové možnosti financování.

2.8 Od roku 2008 bude součástí provádění programu i nová síť na podporu podnikání a inovací. Spolu s dalšími podpůrnými sítěmi pro MSP bude hrát významnou úlohu při pomoci MSP s uvedením politik EU v oblasti životního prostředí do provozních opatření.

2.9 Pracovní dokument útvarů Komise, který tvoří přílohu tohoto sdělení, předkládá výběr konkrétních příkladů a osvědčených postupů uplatňovaných MSP v Evropě a na světě.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá program Komise, zejména kvůli uznání významu a hodnoty MSP pro hospodářství a evropskou společnost.

3.2 V této souvislosti EHSV vyzdvihuje důležitost rozhodnutí ze zasedání Evropské rady v Santa Maria da Feira ve dnech 19. a 20. června 2000 ⁽²⁾ a přijetí Evropské charty pro malé podniky ⁽³⁾, v níž se prohlašuje, že „malé podniky jsou páteří evropské ekonomiky“ a že „jsou klíčovým zdrojem pracovních příležitostí a líhní podnikatelských nápadů“. Mezi priority stanovené v chartě patří posílení růstu a konkurenceschopnosti podniků nejen na místní a regionální úrovni, ale také v rámci globalizovaného trhu.

3.3 Posouzení dopadů na životní prostředí musí být předmětem integrovaného řízení ze strany podniku. Vzhledem k tomu, že většina MSP – a zejména malých a nejmenších podniků – obvykle neuplatňuje environmentální politiku, bude tedy nezbytné zavést integrované řízení z hlediska ochrany životního prostředí a dbát na to, aby byla administrativní zátěž minimalizována.

3.4 Prvním krokem musí být zvýšení povědomí o tom, že tyto praktiky nepředstavují pouze dodatečné náklady či omezení, ale jsou nástrojem na zlepšení konkurenceschopnosti podniků a na vytvoření dlouhodobých hodnot.

3.5 Podniky, které dokáží nepřetržitě monitorovat své činnosti, například prostřednictvím systémů řízení z hlediska ochrany životního prostředí, jsou také schopné rozšířit oblasti řízení podléhající kontrole a systematizovat v rámci jednoho strategického plánu údaje ekonomické a finanční povahy a údaje o sociálních a environmentálních dopadech ⁽⁴⁾. Tak se díky změně v organizaci práce zajistí bezpečnost na pracovišti a zůstanou zachovány hospodářské a environmentální výhody plynoucí z účinného a racionálního využívání zdrojů.

3.6 EHSV proto souhlasí s potřebou přijmout dlouhodobou strategii, kterou členské státy neprodleně uplatní.

4. Konkrétní připomínky

Připomínky k činnostem navrhovaným v akčním plánu Komise

4.1 Lepší právní úprava v oblasti navrhování a provádění politik: „lepší právní úprava“ v této souvislosti znamená více zapojit MSP do tvorby politik v oblasti životního prostředí a podložit tyto politiky analýzou osvědčených postupů, které – jsou-li vhodně rozpoznány a šířeny – představují ekonomicky

⁽²⁾ http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00200-r1.en0.htm.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/docs/charter_cs.pdf.

⁽⁴⁾ Viz Srovnávací analýza řízení z hlediska ochrany životního prostředí, výkonnosti a inovací u MSP a u větších podniků založená na databázi OECD, Julien Labonne, 7/2006.

účinnější opatření na provádění právních předpisů na ochranu životního prostředí. Na snížení byrokratické a administrativní zátěže na evropské, národní i regionální úrovni a větší jasnost se nesmí nahlížet pouze v souvislosti s potenciálními novými právními nástroji, ale také ve vztahu k možnému přezkumu stávajících předpisů.

4.2 Přístupnější a „na míru šité“ režimy řízení z hlediska ochrany životního prostředí: integrace politik v oblasti životního prostředí do strategických rozhodnutí souvisejících s růstem a inovacemi umožní podnikům nejen dodržovat platné předpisy, ale vyzkoušet i nové a osvědčené postupy zohledňující svobodnou iniciativu a uzákoněné parametry, aby byly splněny zvláštní požadavky malých a nejmenších podniků. V prvé řadě je nezbytné podpořit režimy řízení z hlediska ochrany životního prostředí (jako EMAS nebo ISO). V souvislosti s EMAS (Evropský systém řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí) by tohoto cíle bylo možné dosáhnout například zahrnutím ustanovení ve prospěch MSP do předmětného nařízení, uplatňováním v souladu se strukturou MSP⁽⁵⁾ a postupným odbouráváním současného systému kontrol a požadavků na poskytování informací od zaregistrovaných podniků. Cílem všeho je povzbuzovat MSP, aby se do tohoto systému zapojily, jelikož v současné době je zaznamenáván trvalý trend k zapojování pouze v Itálii, Německu a Španělsku. EHSV doufá, že Komise bude moci zohlednit tato doporučení i stanovisko EHSV o změně klimatu a občanské společnosti z července 2006⁽⁶⁾, především pro účely současné revize programu EMAS. EHSV konečně vyzývá Komisi, aby v neformálních a nekodifikovaných nástrojích na jednotlivých územních úrovních hledala prvky užitečné pro rozšíření současných režimů řízení z hlediska ochrany životního prostředí, neboť pouze přímé zapojení MSP a organizací MSP na místní a regionální úrovni může přispět ke změně nynější situace.

V Bruselu dne 22. dubna 2008.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

4.3 Cílená finanční pomoc a víceletý finanční program: velké množství stávajících finančních nástrojů může být příčinou zmatků a špatného fungování těchto nástrojů. Bylo by tedy žádoucí co nejdříve, jak oznámila Komise, uveřejnit příručku, která vysvětlí nové možnosti financování pro projekty, které podporují zlepšení souladu MSP s předpisy v oblasti životního prostředí a chování MSP ve vztahu k životnímu prostředí. V této souvislosti by z dlouhodobého hlediska bylo vhodné vyčlenit vlastní rozpočtovou položku pro všechny činnosti spojené s MSP.

4.4 Vytváření odborných znalostí v oblasti životního prostředí na místní úrovni pro MSP: technická pomoc MSP vyžaduje specializované odborníky. Proto je důležité zapojit organizace MSP na místní úrovni a instituce. Mimoto musí být zaručeno, že náklady na poskytované služby budou opodstatněné, a MSP musí mít své vlastní konzultanty a mít možnost je školit.

4.5 Lepší komunikace a cílenější informace: vytvoření vícejazyčné webové stránky propojené s portálem MSP⁽⁷⁾, která se stane hlavním zdrojem informací pro podpůrné síť MSP o otázkách souvisejících s politikou EU v oblasti životního prostředí a s MSP. EHSV považuje za zásadní zaručit okamžitý přístup k informacím a přímý kontakt mezi orgány Společenství a MSP.

4.6 EHSV souhlasí s iniciativou Komise na vytvoření *Enterprise Europe Network*, což bude nová významná evropská síť podporující podniky na území EU a v zahraničí. EHSV považuje za mimořádně důležité, aby EU nadále podporovala služby pro MSP zvláště v obchodě a přeshraničních investicích, technologickou spoluprací mezi MSP a velkými podniky, inovace, znalosti finančních zdrojů EU a výzkumné programy pro MSP.

⁽⁵⁾ Pokyny pro ověřovatele týkající se přezkoumání, která musejí provést MSP a zejména malé a nejmenší podniky, které tvoří přílohu IV doporučení Komise ze dne 7. září 2001 [není k dispozici v češtině] o pokynech k provádění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 761/2001 ze dne 19. března 2001 o dobrovolné účasti organizací v systému řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS).

⁽⁶⁾ NAT/310 – Čelíme klimatické změně – úloha občanské společnosti.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index.htm>.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o přezkumu doporučení 2001/331/ES, kterým se stanoví minimální kritéria pro inspekce ochrany životního prostředí v členských státech

KOM(2007) 707 v konečném znění

(2008/C 211/10)

Dne 14. listopadu 2007 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

„sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o přezkumu doporučení 2001/331/ES, kterým se stanoví minimální kritéria pro inspekce ochrany životního prostředí v členských státech“.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 27. března 2008. Zpravodajem byl pan **Josef ZBOŘIL**.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro, 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV souhlasí s názorem Komise, že obecný rámec pro systémy inspekce ochrany životního prostředí v členských státech by měl **zachovat formu doporučení**. Doporučení by však mělo být změněno tak, aby se zlepšilo jeho provádění a posílila jeho účinnost. Prostřednictvím oborových právních předpisů je inspekční činnost, její rozsah i provedení v důležitých oblastech v celém Společenství právně závazná.

1.2 Základní zásadou pro efektivní uplatnění doporučení je jeho srozumitelnost a jednoznačnost. Proto je nezbytné, aby byly **dobře definovány oblasti působnosti inspekce** ochrany životního prostředí se zřetelem na zjištěné problémy.

1.3 **Výklad pojmů a jejich ujasnění a sjednocení** má zcela zásadní význam pro harmonizaci inspekční činnosti na území Společenství a nastavení rovných podmínek pro podniky. V právních předpisech Společenství lze nalézt řadu stejných pojmů, jejichž definice se mohou lišit v různých předpisech. Definice pojmů si tudíž obecně bude vyžadovat hlubší pozornost.

1.4 Jednoznačnější **vymezení kritérií pro plánování a provádění inspekce, následná opatření a vykazování inspekce** je rovněž zcela nezbytné.

1.5 Pro **systém řízení inspekčních činností** by mělo být doporučeno využití moderních manažerských metod. Tyto metody pomohou soustředit inspekční činnost na rozhodující oblasti zájmu ochrany životního prostředí, umožní zlepšit plánování a mohou přispět k trvalému zlepšování ochrany životního prostředí.

1.6 Je potřebné **další ujednacení přístupu k informacím** podle platné právní úpravy Společenství. Poskytnuté informace by měly dát celostní obraz o skutečnostech, které inspekční činnost zjistila, o nařízených nápravných opatřeních a jejich naplňování.

1.7 Pro další zkvalitňování mezinárodní spolupráce je nutné, aby byla podporována síť IMPEL a zajištěna větší harmonizace standardů inspekce a jejich prosazení.

2. Dokument Komise

2.1 Inspekce jsou důležitým nástrojem zajišťujícím provádění a vynucování právních předpisů Společenství v oblasti ochrany životního prostředí. Evropský parlament a Rada přijaly v roce 2001 doporučení 2001/331/ES, kterým se stanoví minimální kritéria pro inspekce ochrany životního prostředí v členských státech ⁽¹⁾.

2.2 Doporučení obsahuje právně nezávazná kritéria pro plánování, provádění, následná opatření a podávání zpráv o inspekci ochrany životního prostředí s cílem posílit soulad s právem Společenství a přispět k jeho důslednému provádění a prosazování ve všech členských státech.

2.3 Komise provedla průzkum provádění a prosazování uvedeného doporučení, který bude východiskem pro návrh dalšího vývoje doporučení, a tento návrh předloží v roce 2008.

2.4 Všechny členské státy předložily zprávu o provádění doporučení a zprávu o svých zkušenostech s používáním doporučení, nutno ovšem konstatovat, že proces uplatnění doporučení je v jednotlivých členských zemích velmi rozdílný. Je patrné, že všechny členské státy doporučení částečně provedly,

⁽¹⁾ Úř. věst. L 118, 27.4.2001, s. 41.

pouze několik jich však dosáhlo uplatnění v plné míře. Stále tak existují velké rozdíly v provádění inspekce ochrany životního prostředí v rámci Společenství. Rozdíly vedou rovněž k narušení hospodářské soutěže podniků.

2.5 Významné rozdíly, které bude žádoucí vyrovnat, jsou zejména v následujících oblastech:

2.5.1 Definice oblastí působnosti

2.5.1.1 Stávající oblast působnosti se zaměřuje zejména na průmyslová zařízení a zařízení na zpracování odpadu a vylučuje mnohé činnosti, které jsou upravovány právními předpisy Společenství v oblasti životního prostředí. Doporučení neobsahuje zejména kritéria pro inspekce přepravy odpadů. Přeshraniční přeprava odpadů je na úrovni EU upravována nařízením o přepravě odpadů ⁽²⁾. Provádění uvedeného nařízení má pro Komisi vysokou prioritu.

2.5.1.2 Doporučení rovněž neobsahuje kritéria pro inspekce lokalit Natura 2000. Komise proto vítá vytvoření sítě Green Enforce, jejímž cílem bude podpořit spolupráci a výměnu zkušeností mezi členskými státy, aby se usnadnilo provádění právních předpisů v oblasti ochrany přírody. Síť Green Enforce v současnosti zvažuje přispět k dalšímu rozvoji inspekci ochrany životního prostředí prostřednictvím vytvoření kritérií pro inspekce lokalit Natura 2000.

2.5.1.3 Další právní předpisy v oblasti životního prostředí, na něž se doporučení nepoužije, se týkají registrace a povolování chemických látek (REACH ⁽³⁾), omezení některých nebezpečných látek ve výrobcích (např. směrnice RoHS ⁽⁴⁾), obchodu s ohroženými druhy ⁽⁵⁾ a rovněž činností vztahujících se ke geneticky upraveným organismům a systémům založeným na odpovědnosti výrobců.

2.5.2 Ujasnění definic. Některé pojmy používané v doporučení jsou členskými státy vykládány různě. Různé interpretace lze nalézt zejména u těchto pojmů:

⁽²⁾ Nařízení (ES) č. 1013/2006 o přepravě odpadů, Úř. věst. L 190, 12.7.2006, s. 1.

⁽³⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 ze dne 18. prosince 2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, o zřízení Evropské agentury pro chemické látky, o změně směrnice 1999/45/ES a o zrušení nařízení (ES) č. 793/93 a nařízení Komise (ES) č. 1488/94, směrnice Rady 76/769/EHS a směrnice Komise 91/155/EHS, 93/67/EHS, 93/105/ES a 2000/21/ES, Úř. věst. L 396, 30.12.2006, s. 1.

⁽⁴⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/95/ES o omezení používání některých nebezpečných látek v elektrických a elektronických zařízeních, Úř. věst. L 37, 13.2.2003, s. 19.

⁽⁵⁾ Nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, Úř. věst. L 61, 3.3.1997, s. 1.

— inspekce, kontrola, audit

— inspekční orgán

— plán inspekci, program inspekci

— přeshraniční mechanismus

— běžné a mimořádné inspekce.

2.5.3 **Kritéria pro plánování, provádění, následná opatření a vykazování inspekci.** Cílem doporučení je posílení souladu kontrolovaných zařízení s právními předpisy v oblasti ochrany životního prostředí a dosažení vysoké úrovně ochrany životního prostředí. Aby toho bylo dosaženo, stanovuje doporučení kritéria, jak plánovat, provádět, sledovat a vykazovat inspekce ochrany životního prostředí.

— *Plánování inspekci.* Doporučení stanoví vytvoření plánů inspekci a obecná kritéria pro tyto plány a jejich minimální obsah. V mnoha členských státech však plány inspekci neobsahují strategické prvky, ale jsou tvořeny spíše seznamem zařízení nebo odvětví a termínů provedení inspekce. Zde existuje potenciál pro další zlepšení plánování inspekci v členských státech a co nejlepší využití jejich dostupných zdrojů. Některé členské státy již vytvořily pokročilé systémy plánování inspekci s využitím řídicích přístupů založených na hodnocení rizik ⁽⁶⁾.

— *Provádění inspekci.* Doporučení uvádí, že návštěvy lokalit by měly být orgány prováděny pravidelně jako součást běžných inspekci a v případě stížností, nehod, problémů nebo výskytu nesrovnalostí a po vydání povolení i před opětovným vydáním nebo obnovením či úpravou povolení. Jsou stanovena kritéria, jež popisují, jak by měly být tyto návštěvy na místě prováděny. Zde zjevně nejsou mezi jednotlivými členskými zeměmi významné rozdíly, přesto si i tato problematika заслужuje harmonizaci.

— *Hodnocení plánů inspekci.* Hodnocení úspěchu plánu inspekci se považuje za důležitý nástroj pro zlepšení plánování inspekci. Některé členské státy zavedly moderní systémy hodnocení svých plánů inspekci. Tyto systémy jim pomohly definovat jejich plány do budoucnosti.

⁽⁶⁾ Jako příklad tohoto přístupu lze uvést britský systém OPRA (Operator and Pollution Risk Appraisal).

2.5.4 Vykazování. První praktické vykazování přineslo velké množství informací, jež ukazují, jak je doporučení v členských státech prováděno a používáno. Informace však nejsou vždy srovnatelné. Pro zajištění srovnatelnosti údajů bude pro tento systém vykazování třeba vytvořit velmi jasný jednotný formát.

2.5.5 Přístup k informacím. Doporučení uvádí, že plány inspekce a inspekční zprávy by se měly v souladu platnými směrnici Společenství zveřejňovat. Zprávy ukazují, že několik členských států nezveřejňuje ani své plány inspekce, ani inspekční zprávy. Informací souvisejících s inspekcemi ochrany životního prostředí se týká směrnice 2003/4/ES, takže zákonná povinnost zveřejňovat informace již existuje. Směrnice rovněž poskytuje dostatečné odůvodnění pro výjimečné zamítnutí přístupu k těmto informacím, pokud je třeba ochránit jiné, důležitější zájmy. Pro naplnění tohoto práva bude nutno nalézt vhodné mechanismy.

2.6 Navrhovaný další postup

Podle stanoviska Komise je vzhledem k nedostatečnému provádění doporučení v plném rozsahu třeba zvážit vytvoření právně závazných požadavků na inspekce ochrany životního prostředí. Dále existuje potřeba ujasnit obecná kritéria inspekce ochrany životního prostředí a zajistit další pokyny a výměnu informací o jejich provádění. Proto se navrhuje tyto akce:

2.6.1 Revize doporučení. Doporučení by mělo být chápáno jako obecný rámec pro systémy inspekce ochrany životního prostředí v členských státech. Jeho kritéria jsou obecné povahy. Vzhledem k této velmi obecné a popisné povaze kritérií se nezdá vhodné je převádět do právně závazných požadavků. Doporučení by však mělo být pozměněno tak, aby se zlepšilo jeho provádění a posílilo jeho účinnost.

2.6.2 Požadavky na odvětvové inspekce. Kromě obecných kritérií pro inspekce ochrany životního prostředí stanovených doporučením by měly být do odvětvových právních předpisů začleněny konkrétní právně závazné požadavky na inspekce některých zařízení nebo činností. Právně závazné požadavky jsou nezbytné pro zajištění vyšší politické priority inspekce a pro lepší vymáhání právních předpisů v oblasti ochrany životního prostředí v rámci celého Společenství. Požadavky na odvětvové inspekce mohou mít ve vztahu k doporučení doplňující charakter nebo se mohou vztahovat na zařízení nebo činnosti, jež v doporučení nejsou uvedeny.

2.6.2.1 Jako součást přezkumu směrnice IPPC ⁽⁷⁾, který je v plánu legislativní práce Komise pro rok 2007, a na základě analýzy provádění tohoto právního předpisu Komise zváží

způsoby, jak zajistit lepší rámec pro soulad k zajištění větší důslednosti a důvěry v inspekce členských států v zařízeních IPPC.

2.6.2.2 Komise zvažuje navržené zvláštních právně závazných pravidel pro inspekce přepravy odpadů. Měla by být definována konkrétní kritéria pro zajištění dostatečné kvality a četnosti inspekce a učiněna opatření pro vhodná školení a spolupráci mezi orgány.

2.6.3 Vytvoření pokynů a spolupráce mezi členskými státy. Síť IMPEL uskutečnila celou řadu projektů, jejichž cílem bylo posílit spolupráci a podpořit výměnu informací o inspekci ochrany životního prostředí mezi členskými státy ⁽⁸⁾. Komise tyto projekty podporovala a aktivně se jich účastnila. Všechny tyto iniciativy měly příznivý dopad na posilování inspekce ve Společenství a síť IMPEL by měla být v pokračování takových projektů podpořena.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá Sdělení Komise o přezkumu doporučení 2001/331/ES, kterým se stanoví minimální kritéria pro inspekce ochrany životního prostředí v členských státech, a oceňuje úsilí ⁽⁹⁾ vynaložené na provedení průzkumu uplatnění uvedeného doporučení.

3.2 Inspekce ochrany životního prostředí je důležitou součástí výkonné moci každého státu na úseku péče o životní prostředí a měla by uplatňovat jak státní politiku životního prostředí, tak společné zásady politiky životního prostředí Společenství, a to co nejjednodušším způsobem bez ohledu na to, jaký právní subjekt je pověřen agendou inspekce v tom kterém členském státě.

3.3 EHSV si je vědom významu nutnosti posílit soulad s právem Společenství v oblasti ochrany životního prostředí a přispět k jeho důslednému provádění a prosazování ve všech členských státech s tím, aby minimální kritéria, dohodnutá a uplatněná, vedla v budoucnu k nastavení rovných podmínek i z hlediska hospodářské soutěže.

3.4 EHSV věří, že další projednávání sdělení se zainteresovanými stranami přinesou poznatky nezbytné k nastavení optimálního rámce pro inspekční činnost, který bude jasný a dobře uplatnitelný v rámci celého Společenství.

⁽⁸⁾ Pro podrobnější informace viz internetová stránka sítě IMPEL: <http://ec.europa.eu/environment/impel/index.htm>

⁽⁹⁾ Pracovní dokument útvarů komise Zpráva o uplatnění doporučení 2001/331/ES, kterým se stanoví minimální kritéria pro inspekce ochrany životního prostředí v členských zemích, SEK(2007) 1493.

⁽⁷⁾ Směrnice 96/61/ES o integrované prevenci a omezení znečištění.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Základní zásadou pro efektivní uplatnění doporučení je jeho srozumitelnost a jednoznačnost. EHSV proto velmi vítá vůli Komise orientovat pozornost tímto směrem.

4.1.1 EHSV považuje za naprosto nezbytné, aby byly dobře definovány oblasti působnosti inspekci ochrany životního prostředí se zřetelem na rozhodující problémové oblasti, aniž by přitom byla narušena pružnost systémů inspekci a některé národní specifické přístupy. Ty by však měly být uplatněny pouze tehdy, jestliže to vyžadují specifické národní cíle ochrany životního prostředí.

4.1.2 Tam, kde specifické právní předpisy Společenství ukládají inspekční činnost, by tato činnost měla být usměrňována pouze jediným specifickým právním předpisem, aby nedocházelo k možnosti různého výkladu.

4.1.3 Ze sdělení je patrné, že ujasnění a sjednocení rozdílného výkladu pojmů má zcela zásadní význam pro harmonizaci inspekční činnosti na území Společenství a nastavení rovných podmínek. Zcela nezbytným pro jednotné uplatnění doporučení je zpřesnění definic základních pojmů tak, aby umožňovaly harmonizaci a navazovaly na další právní předpisy.

4.1.4 EHSV přitom upozorňuje i na to, že v právních předpisech Společenství lze nalézt řadu stejných pojmů, jejichž definice se mohou lišit v různých předpisech. Definice pojmů si tudíž obecně bude vyžadovat hlubší pozornost.

4.2 EHSV pokládá za nezbytné rovněž jednoznačnější vymezení kritérií pro plánování, provádění, následná opatření a vykazování inspekci, opět při zachování potřebné pružnosti pro vlastní inspekční činnost. Měl by být vytvořen co nejjednodušší a nejjasnější systém vykazování, aby poskytl srovnatelné informace o tom, jak fungují inspekční systémy a zda dosahují cílů zlepšení souladu s právními předpisy v oblasti ochrany životního prostředí.

4.3 Pro systém řízení inspekčních činností by mělo být doporučeno využití moderních manažerských metod, s nimiž mají některé členské státy prokazatelně dobré zkušenosti. Tyto

metody pomohou soustředit inspekční činnost na rozhodující oblasti zájmu ochrany životního prostředí, umožní zlepšit plánování a mohou přispět k trvalému zlepšování ochrany životního prostředí.

4.4 EHSV doporučuje další ujednacení přístupu k informacím podle platné právní úpravy Společenství při respektování specifické úrovně zpřístupnění informací v členských státech. Poskytování informací by nemělo omezit účinnost inspekční činnosti a poskytnuté informace by měly dát celostní obraz o skutečnostech, které inspekční činnost zjistila, o nařízených nápravných opatřeních a jejich naplňování.

4.5 EHSV souhlasí s názorem Komise, že obecný rámec pro systémy inspekci ochrany životního prostředí v členských státech by měl zachovat formu doporučení, poněvadž vzhledem k obecné a popisné povaze kritérií se nezdá vhodné převádět je do právně závazných požadavků. Doporučení by však mělo být změněno tak, aby se zlepšilo jeho provádění a posílila jeho účinnost.

4.6 Tento názor je podpořen i skutečností, že řada současných a připravovaných právních předpisů Společenství zahrnuje podmínky a kritéria pro provádění specifické odvětvové inspekční činnosti. Prostřednictvím těchto právních předpisů je inspekční činnost, její rozsah i provedení v celém Společenství právně závazná.

4.7 EHSV považuje za nezbytné, aby pro další zkvalitňování mezinárodní spolupráce byla podporována síť IMPEL, která vytvořila řadu dokumentů s pokyny pro plánování a provádění inspekci. Byly organizovány výměny informací a zkušeností mezi inspektory a odborná činnost sítě IMPEL může být významným přínosem také prostřednictvím specifických projektů podobně, jako tomu bylo v minulosti. IMPEL by mohl sehrát užitečnou roli ve zprostředkování společného výcviku a odborného rozvoje. Mohl by být rovněž užitečný, aby vyvinul ústřední jednotku ke sběru celoevropských statistik z dalších informačních nástrojů, týkajících se inspekčních a prosazovacích činností.

V Bruselu dne 22. dubna 2008.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o potravinách určených pro zvláštní výživu (přepracované znění)

KOM(2008) 3 v konečném znění – 2008/0003 (COD)

(2008/C 211/11)

Dne 30. ledna 2008 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

„návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o potravinách určených pro zvláštní výživu (přepracované znění)“.

Vzhledem k tomu, že Výbor bez výhrad schvaluje obsah návrhu a již se k tomuto tématu vyjádřil ve svém dřívějším stanovisku přijatém dne 17. září 1986 ⁽¹⁾, a dále ve stanovisku EHSV 848/2004, přijatém dne 2. června 2004 ⁽²⁾, rozhodl se na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), vydat stanovisko, které podpoří tento návrh, a odkázat na svůj postoj, který zaujal ve výše uvedených dokumentech 148 hlasů bylo pro a 3 členové se zdrželi hlasování.

Stanovisko Výboru k regulativního postupu s kontrolou se právě připravuje (KOM(2007) 741 v konečném znění, KOM(2007) 822 v konečném znění, KOM(2007) 824 v konečném znění a KOM(2008) 71 v konečném znění).

V Bruselu dne 22. dubna 2008.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o sblížení právních předpisů členských států týkajících se potravin určených pro zvláštní výživu (Úř. věst. C 328, 22.12.1986, s. 9).

⁽²⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o potravinách určených pro zvláštní výživu (kodifikované znění) – KOM(2004) 290 v konečném znění (Úř. věst. C 241, 28.9.2004, s. 23).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Přizpůsobení právních aktů regulativnímu postupu s kontrolou/návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi

KOM(2008) 104 v konečném znění – 2008/0042 (COD)

(2008/C 211/12)

Dne 17. března 2008 se Rada, v souladu s čl. 175 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Přizpůsobení právních aktů regulativnímu postupu s kontrolou/návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi

Vzhledem k tomu, že Výbor bez výhrad schvaluje obsah návrhu a již se k tomuto tématu vyjádřil v rámci svého dřívějšího stanoviska, přijatého dne 26. května 1992 (*) rozhodl na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna (jednání dne 22. dubna 2008), 146 hlasy pro, přičemž 2 členové se zdrželi hlasování, vydat stanovisko, které podpoří tento návrh, a odkázat na svůj postoj, který zaujal ve výše uvedeném dokumentu.

Stanovisko Výboru k regulativnímu postupu s kontrolou se nyní připravuje [KOM(2007) 741 v konečném znění, KOM(2007) 822 v konečném znění, KOM(2007) 824 v konečném znění a KOM(2008) 71 v konečném znění].

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

(*) Stanovisko k návrhu nařízení Rady (EHS), kterým se stanoví ustanovení pro vlastnictví a obchodování s druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, Úř. věst. C 223, 31.8.1992, s. 19 (české znění neexistuje – pozn. překl.).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu přizpůsobení právních aktů regulativnímu postupu s kontrolou/návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi

KOM(2008) 105 v konečném znění – 2008/0038 (COD)

(2008/C 211/13)

Dne 10. března 2008 se Rada, v souladu s čl. 175 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

přizpůsobení právních aktů regulativnímu postupu s kontrolou/návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi

Vzhledem k tomu, že Výbor bez výhrad schvaluje obsah návrhu a již se k tomuto tématu vyjádřil ve svém dřívějším stanovisku přijatém dne 25. května 1977 (*), a dále ve stanovisku přijatém dne 14. září 1994 (**), rozhodl se na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), vydat stanovisko, které podpoří tento návrh, a odkázat na svůj postoj, který zaujal ve výše uvedených dokumentech. 143 hlasů bylo pro a 5 členů se zdrželo hlasování.

Stanovisko Výboru k regulativnímu postupu s kontrolou se v současnosti připravuje [KOM(2007) 741 v konečném znění, KOM(2007) 822 v konečném znění, KOM(2007) 824 v konečném znění a KOM(2008) 71 v konečném znění].

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

(*) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o ochraně ptáků, Úř. věst. C 152, 29.6.1977, s. 3.

(**) Stanovisko k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (94/C 393/19), Úř. věst. C 393, 31.12.1994, s. 93.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 999/2001 (o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií), pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi

KOM(2008) 53 v konečném znění – 2008/0030 (COD)

(2008/C 211/14)

Dne 22. února 2008 se Rada, v souladu s čl. 152 odst. 4 písm. b) Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) 999/2001 (o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií), pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi

Vzhledem k tomu, že Výbor bez výhrad schvaluje obsah návrhu a již se k tomuto tématu vyjádřil ve svých dřívějších stanoviscích ze dne 7. července 1999 (*) a ze dne 9. března 2005 (**), rozhodl se na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), vydat stanovisko, které podpoří tento návrh, a odkázat na svůj postoj, který zaujal ve výše uvedených dokumentech. 154 hlasů bylo pro a 2 členové se zdrželi hlasování.

Stanovisko Výboru k regulativnímu postupu s kontrolou je nyní ve fázi přípravy [KOM(2007) 741 v konečném znění, KOM(2007) 822 v konečném znění, KOM(2007) 824 v konečném znění a KOM(2008) 71 v konečném znění].

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

(*) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o stanovení pravidel pro prevenci a tlumení některých přenosných spongiformních encefalopatií, Úř. věst. C 258/1999, s. 19.

(**) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 999/2001 o stanovení pravidel pro prevenci, tlumení a eradikaci některých přenosných spongiformních encefalopatií – KOM(2004) 775 v konečném znění, Úř. věst. C 234, 22.9.2005, s. 26–27.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – K obecným zásadám flexikurity: větší počet a vyšší kvalita pracovních míst prostřednictvím flexibility a jistoty

KOM(2007) 359 v konečném znění

(2008/C 211/15)

Dne 27. června 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – K obecným zásadám flexikurity: větší počet a vyšší kvalita pracovních míst prostřednictvím flexibility a jistoty

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. dubna 2008. Zpravodajem byl pan Thomas Janson a spoluzpravodajem pan Christian Ardhe.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá příspěvky Evropského parlamentu, Rady a evropských sociálních partnerů do diskuse o flexikuritě. V dnešním světě, který se stále mění, je třeba diskutovat o tom, jak může přispívat rovnováha mezi flexibilitou a jistotou na úrovni EU i členských států k vytváření většího počtu a kvalitnějších pracovních míst.

1.1.1 EHSV již zdůraznil, že koncept flexikurity neznamená jednostranné a nelegitimní snížení práv pracovníků. Evropští sociální partneři vyzývají členské státy, aby přezkoumaly a v případě potřeby upravily své systémy pracovního práva, ochrany pracovních míst a spolu se sociálními partnery i postupy kolektivního vyjednávání, aby tak bylo možné například „zajistit optimální rovnováhu mezi flexibilitou a jistotou ve všech pracovních vztazích a poskytnout přiměřenou jistotu pracovníkům se všemi typy smluv a čelit tak segmentovanému trhu práce“.

1.2 Diskuse o flexikuritě vyvolaly diskuse i v členských státech, a v některých z nich i koordinovanou činnost. To podtrhuje význam aktivního zapojení sociálních partnerů do diskuse a rozhodovacího procesu.

1.3 EHSV zdůrazňuje, že na flexikuritu nelze nahlížet odděleně od výzev, jimž Evropská unie čelí. Evropský trh práce se proměňuje v důsledku globalizace, rychlého rozvoje nových technologií a demografických i environmentálních výzev. Součástí odpovědi na tyto vnější i vnitřní tendence a tlaky by měla být flexikurita, jejímž cílem je spravedlivá rovnováha mezi pracovníky a zaměstnavateli.

1.4 EHSV má za to, že by se Evropa měla soustředit na svou inovační schopnost, vysokou kvalitu svých produktů a služeb,

vzdělané pracovníky a svůj sociální model, a se svými globálními konkurenty vstoupit do hospodářské soutěže s důrazem na kvalitu. To by se mělo odrazit i v hlavních směrech zaměstnanosti. EHSV by rád viděl změny v hlavních směrech v návaznosti na diskuse o flexikuritě a zvláště co se týká kvality pracovních míst.

1.5 Výbor nakonec dává několik doporučení týkajících se provádění flexikurity:

- doporučuje, aby Komise zhodnotila různé příspěvky a názory na její sdělení a aby konzultovala sociální partnery v členských státech na všech úrovních,
- vybízí Komisi, aby monitorovala proces provádění a zřídila platformu pro výměnu osvědčených postupů, které by se účastnili i sociální partneři, podporuje aktivní zapojení sociálních partnerů do navrhování a provádění politik založených na flexikuritě v členských státech do všech fází procesu,
- zdůrazňuje, že je velmi důležitá vzájemná důvěra mezi zúčastněnými stranami,
- klade důraz na to, že důležitými předpoklady fungování flexikurity jsou promyšlené makroekonomické politiky, které napomáhají růstu zaměstnanosti, a příznivé obchodní prostředí, které realizuje a podporuje plný potenciál růstu, povzbuzuje členské státy a EU, aby při provádění flexikurity vytvořily a udržovaly právní rámec, který bude usnadňovat adaptabilitu, bude jednoduchý, transparentní a předvídatelný a bude posilovat a hájit práva zaměstnanců a dodržování a soudní vymahatelnost těchto práv, a dále aby podporovaly stabilní právní rámec pro kolektivní vyjednávání a sociální dialog v celé Unii,

- připomíná, že obecné sociální systémy mohou podpořit mobilitu tím, že zajistí, aby na pracovníky neměly negativní dopad změny, se kterými se setkávají na pracovišti; dodržování národních i evropských norem týkajících se informování a konzultace je důležité pro předvídání změn a zmírňování jejich důsledků, klade důraz na to, jak je důležité přidělit flexikuritě finanční prostředky, včetně veřejné i soukromé podpory zaměstnanců při přechodu do nového zaměstnání,
- zdůrazňuje vzájemné posílení příslušných politik,
- chce vidět integrovaný víceúrovňový přístup; vzhledem k mnohodimenzionální povaze flexikurity je třeba usilovat o integraci různých úrovní politik,
- má za to, že by měla být zohledněna nová rizika a oceněny „přechody“ k provádění flexikurity, neměly by se však systematicky potlačovat trvalé pracovní poměry,
- domnívá se, že Komise by za 5 let měla provést hodnocení postupů v oblasti flexikurity v členských státech a jejich dopadu na míru zaměstnanosti v těchto zemích i na úrovni EU.

2. Kontext

2.1 Flexikurita je diskutovanou otázkou již od přijetí prvních hlavních směrů zaměstnanosti. Současná debata však začala v lednu 2006 neformálním zasedáním Rady, jehož tématem byla flexikurita. Na zasedání Evropské rady na jaře 2006 byly členské státy požádány, aby výzvě klíčového významu, již „flexikurita“ představuje, věnovaly zvláštní pozornost. Otázka flexikurity byla předmětem jednání na dvou vrcholných sociálních schůzkách tripartity, které proběhly zároveň s evropskými summity v prosinci 2006 a v březnu 2007. V červnu 2007 Komise zveřejnila sdělení o flexikuritě, které se od té doby projednává a zpracovává v Evropském parlamentu i v Radě, a rozhodnutí Rady bylo jednomyslné. V říjnu 2007 navíc sociální partneři uzavřeli společnou analýzu klíčových výzev, jimž čelí evropské trhy práce, do níž zahrnuli i doporučení týkající se flexikurity. EHSV vítá všechny příspěvky, obzvláště společnou analýzu evropských sociálních partnerů ⁽¹⁾.

2.2 Diskuse o flexikuritě vyvolaly diskuse i v členských státech, a v nedávné době v některých z nich i koordinovanou činnost. EHSV tyto diskuse a činnosti vítá, zdůrazňuje však, že klíčové je aktivní zapojení sociálních partnerů do této diskuse i do rozhodovacího procesu.

⁽¹⁾ Klíčové výzvy, kterým čelí evropské trhy práce: společná analýza evropských sociálních partnerů (říjen 2007).
URL: http://www.ceep.eu/media/right/publications/key_market_challenges_facing_european_labour_markets.

2.3 Toto stanovisko si bere za stále platný základ stanovisko EHSV k flexikuritě přijaté v červenci 2007 ⁽²⁾ a jeho cílem je:

- prezentovat postoje EHSV k hlavním bodům, aby se tak usnadnilo provádění flexikurity v členských státech, a věnovat se důsledkům pro politiku EU;
- zachovat postoj EHSV, co se týká klíčové úlohy sociálních partnerů, a dále vyzdvihnout úlohu občanské společnosti v tomto procesu.

3. Provádění flexikurity

3.1 EHSV vítá různé příspěvky do diskuse o flexikuritě. V dnešním světě, který se stále mění, je třeba diskutovat o tom, jak může přispívat rovnováha mezi flexibilitou a jistotou na úrovni EU a členských států k vytváření většího počtu a vyšší kvalitě pracovních míst.

3.2 Výzvy pro trh práce

3.2.1 Na flexikuritu nelze nahlížet odděleně od výzev, jimž Evropská unie čelí. Evropský trh práce se proměňuje v důsledku globalizace, rychlého rozvoje nových technologií a demografických výzev. EHSV by však rád dodal, že na trh práce mají pravděpodobně dopad i environmentální výzvy. Součástí odpovědi na tyto vnější i vnitřní tendence a tlaky by měla být flexikurita, jejímž cílem je spravedlivá rovnováha mezi sociálním, environmentálním a hospodářským pokrokem.

3.2.2 EHSV je toho názoru, že evropský trh práce bude ovlivněn environmentálními výzvami. Ty zvýší tlak na úspory energie a zavedení systémů pro udržitelnější životní prostředí. Mohou však podnítit i technologické inovace, které přispějí k růstu ekonomiky i zaměstnanosti.

3.2.3 Výbor shledává, že změna klimatu může zhoršit stávající sociální nerovnováhu a rozdíly v EU i jiných částech světa ⁽³⁾. Poznamenává také, že cílem musí být to, řídit přizpůsobení se změně klimatu a snižování jejího dopadu tak, aby to nezpůsobovalo nezaměstnanost a sociální nerovnováhu ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV ze dne 11. července 2007 k tématu Koncept flexikurity (rozměr vnitřní flexibility – kolektivní vyjednávání a úloha sociálního dialogu jako nástroje pro regulaci a reformu trhů práce), zpravodaj: pan Janson (Úř. věst. C 256, 27.10.2007).

⁽³⁾ Viz <http://www.etuc.org>: Dopad změny klimatu na zaměstnanost.

⁽⁴⁾ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ze dne 24. října 2007 k tématu Změna klimatu a Lisabonská strategie, zpravodaj: pan Ehnmark (NAT/362, Úř. věst. C 44, 16.2.2008), odstavec 1.11.

3.2.4 Trhy práce v Evropě ovlivňuje globalizace a integrace trhů, která z ní vyplývá. Mění se spotřební, výrobní i investiční vzorce. Tento vývoj není ani nevyhnutelný, ani není nemožné ho nějak ovlivňovat či směřovat. Právní předpisy týkající se zdraví a bezpečnosti a práv pracovníků zlepšují pracovní život a formují normy na celém světě. Normy pro výrobky mohou zvýšit konkurenceschopnost s ohledem na adaptabilitu podniků. Evropské trhy práce se nicméně budou muset přizpůsobit, aby dokázaly čelit výzvám globalizovaného světa. V mnoha ohledech má Evropa z globalizace prospěch. Jednotný trh napomohl vzniku globálně konkurenceschopných společností v EU. V důsledku toho je EU schopná prodávat produkty a služby na vrcholu hodnotového řetězce.

3.2.5 Globalizace a technologické změny nijak nenarušují růst zaměstnanosti v Evropě. V letech 1995–2005 došlo v EU k čistému nárůstu počtu pracovních míst o 18,5 milionu. Počet pracovních míst, která zanikla z důvodu změn v obchodním světě, je ve srovnání s celkovou výší vytváření pracovních míst v ekonomice malý. Jak ukázal vývoj v Evropské unii v poslední době, otevřenost obchodu může zvýšit možnosti zaměstnání.

3.2.6 Globalizace však také může způsobit větší ohrožení. Společnosti jsou vystaveny zvýšené konkurenci. Pracovní místa, která byla předtím považována za chráněná, jsou nyní vystavena mezinárodní konkurenci. Služby, které byly mnoho let považovány za místní, je nyní možné poskytovat přes hranice. Restrukturalizace probíhá častěji a rychleji. Pracovníci, kteří se stanou obětmi změn v oblasti obchodu, a pak si najdou nové zaměstnání, obvykle dostanou nižší plat. Proto znamená pro mnoho lidí globalizace při změně místa ztrátu příjmu. Podíl mezd v ekonomice ve skutečnosti klesá. Sociální partneři také poznamenávají, že ve srovnání s USA vytváří EU více pracovních míst v odvětvích na dolním konci škály růstu produktivity, zatímco počet pracovních míst v odvětvích s vysokým nárůstem produktivity klesá ⁽⁵⁾.

3.2.7 Změny na trhu práce vedou ke stále většímu podílu práce na částečný úvazek a na dobu určitou. Tyto typy pracovního poměru mohou usnadňovat lidem vstup do zaměstnání a zvyšovat zaměstnanost v Evropě. Pracovníci v pracovním poměru na dobu určitou však bývají méně produktivní, dostává se jim od zaměstnavatelů méně školení ⁽⁶⁾ a jsou více ohroženi pracovními úrazy ⁽⁷⁾. Také jim hrozí, že budou i v budoucnu pracovat jen v zaměstnáních na dobu určitou. Jen něco přes polovinu těch, kdo mají smlouvu na dobu určitou, se během šesti let dopracuje ke smlouvě na dobu neurčitou, na rozdíl od

více než tří čtvrtin těch, kdo začínali se smlouvou na dobu neurčitou ⁽⁸⁾.

3.2.8 K tomu, abychom mohli řešit demografické problémy, je třeba vytvořit nové služby a pracovní příležitosti, například služby péče o děti a seniory. V tomto rámci musí Evropa také zlepšit organizaci práce, rovnost mezi ženami a muži a rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem.

3.2.9 V mnoha zemích EU je ve fiskální politice taková tendence, že je volnější v lepších časech a přísnější tehdy, když se obchodu příliš nedaří. Tak je tomu zejména v případě zemí v rozšířené eurozóně. Navíc vzhledem ke stárnutí populace zůstává dluh veřejných financí v mnoha zemích EU vysoký ⁽⁹⁾.

3.3 Flexikurita a strategie zaměstnanosti

3.3.1 Při provádění politik flexikurty v členských státech jsou nezbytné hlavní směry zaměstnanosti, které členským státům budou udávat, na jaké typy trhu práce a ekonomiky by se měla Evropa zaměřit. Pohled EHSV na tuto otázku je jasný: Evropa by se měla soustředit na svou inovační schopnost, vysokou kvalitu svých produktů a služeb, kvalifikované pracovníky a sociální model a se svými globálními konkurenty vstoupit do hospodářské soutěže s důrazem na kvalitu místo do závodění o nejnižší mzdy a sociální standardy, ve kterém Evropa může jen prohrát ⁽¹⁰⁾.

3.3.2 Některé z hlavních směrů zaměstnanosti by mohly tvořit základ pro diskusi o flexikuritě. EHSV by rád viděl změny v hlavních směrech, které by reagovaly na jeho doporučení, zvláště co se týká kvality pracovních míst, jak uvedl ve svém stanovisku k hlavním směrům zaměstnanosti ⁽¹¹⁾.

3.3.3 EHSV se již k přepracovanému lisabonskému procesu a novým hlavním směrům zaměstnanosti vyjádřil několikrát ⁽¹²⁾. Výbor nový integrovaný přístup a víceletý cyklus uvítal, nicméně také konstatoval, že:

— je v některých oblastech nedostatečná soudržnost mezi hlavními směry hospodářské politiky a hlavními směry zaměstnanosti;

⁽⁸⁾ Společná analýza (viz poznámka pod čarou č. 1).

⁽⁹⁾ Tamtéž.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV ze dne 13. září 2006 k tématu Kvalita profesního života, produktivita a zaměstnanost v kontextu globalizace a demografických výzev, zpravodajka: paní Engelen-Kefer (Úř. věst. C 318, 23.12.2006), odstavec 1.1.

⁽¹¹⁾ Hlavní směry zaměstnanosti (SOC/303), zpravodaj: pan Greif (přijetí se předpokládá v březnu 2008). Nový soubor hlavních směrů zaměstnanosti na období 2008–2010, který navrhla Komise v prosinci 2007, je shodný s předchozími hlavními směry zaměstnanosti (2005–2008).

⁽¹²⁾ Stanovisko EHSV ze dne 31. května 2005 k hlavním směrům zaměstnanosti na období 2005–2008, zpravodaj: pan Malosse (Úř. věst. C 286, 17.11.2005). Stanovisko EHSV ze dne 17. května 2006 k hlavním směrům zaměstnanosti, zpravodaj: pan Greif (Úř. věst. C 195, 18.8.2006). Stanovisko EHSV ze dne 24. dubna 2007 k hlavním směrům politik zaměstnanosti, zpravodajka: paní O'Neill (Úř. věst. C 168, 20.7.2007).

⁽⁵⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

⁽⁶⁾ Assessing the impact of labour market policies on productivity: a difference-in-differences approach. OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 54, 2007. URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/27/20/38797288.pdf>.

⁽⁷⁾ Průzkum pracovních podmínek (Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek).

- úspěch závisí především na tom, zda budou členské státy brát vážně své závazky a na národní úrovni opravdu realizovat dohodnuté priority;
- přitom musí být zajištěno skutečné zapojení vnitrostátních parlamentů, sociálních partnerů a občanské společnosti do všech fází koordinace politik zaměstnanosti.

3.3.4 EHSV již také upozornil na to, že jedním z klíčů k úspěchu národních programů reformy je co nejrozsáhlejší zapojení všech příslušných sociálních aktérů – obzvláště sociálních partnerů – do všech fází procesu a že úlohu sociálních partnerů je třeba posílit⁽¹³⁾. Výbor by také rád zdůraznil význam konzultací s vnitrostátními hospodářskými a sociálními radami v tomto rámci.

3.4 Koncept flexikurity

3.4.1 Flexikurita může hrát velkou roli v dosahování cílů obnovené Lisabonské strategie, protože představuje rámec pro národní reformy a možnosti politiky. Avšak ani koncept flexikurity, ani její složky nejsou žádnou novinkou. Už první hlavní směry zaměstnanosti přijaté v kontextu evropské strategie zaměstnanosti v roce 1998 požadovaly, aby sociální partneři vyjednávali o rovnováze mezi flexibilitou a jistotou.

3.4.2 EHSV si přeje zdůraznit, že neexistuje žádné univerzální řešení, a že v každém členském státě se bude tato kombinace lišit. EHSV již zdůraznil, že diskuse na toto téma byla až do současné doby omezena převážně na vzrůstající vnější flexibilitu a způsoby kompenzace tohoto nárůstu posilováním politik trhu práce či ustanoveními o sociální jistotě. Namísto toho by měla být pozornost soustředěna na jiné aspekty, aby bylo možné vytvořit situace výhodné pro všechny⁽¹⁴⁾. Flexikurita s sebou také nese rozhodování o vyvažování práv a povinností zaměstnavatelů a pracovníků, kde je třeba vyrovnané a spravedlivé „balíčky“ vyjednat⁽¹⁵⁾.

3.4.3 Flexikuritu mimo jiné používá Komise při hodnocení národních plánů reformy a také předsednictví při projednávání výzev na trhu práce. Stala se rámcem pro hodnocení trhů práce členských států. Komise musí zohlednit všechny nejnovější vývoj a všechny příspěvky. K tomu, aby bylo možné zhodnotit různé a často velmi komplexní předpoklady v jednotlivých členských státech, je nezbytná úzká spolupráce s příslušnými subjekty. Předtím, než vlády předloží své národní plány reformy, musí je konzultovat se sociálními partnery.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV ze dne 17. května 2006 k hlavním směrům zaměstnanosti, zpravodaj: pan Greif (Úř. věst. C 195, 18.8.2006).

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV ze dne 11. července 2007 k tématu Koncept flexikurity (rozměr vnitřní flexibility – kolektivní vyjednávání a úloha sociálního dialogu jako nástroje pro regulaci a reformu trhů práce), zpravodaj: pan Janson (Úř. věst. C 256, 27.10.2007), odstavec 1.1.

⁽¹⁵⁾ Tamtéž, odstavec 4.1.

3.5 Složky provádění flexikurity

3.5.1 EHSV již zdůraznil, že koncept flexikurity neznamená jednostranné a nelegitimní snížení práv pracovníků, takové pojetí EHSV odmítá⁽¹⁶⁾. Evropské sociální partneři⁽¹⁷⁾ vyzývají členské státy, aby přezkoumaly a v případě potřeby upravily své systémy pracovního práva, ochrany pracovních míst a spolu se sociálními partnery i postupy kolektivního vyjednávání, aby tak bylo možné

- zajistit optimální rovnováhu mezi flexibilitou a jistotou ve všech pracovních vztazích;
- poskytnout přiměřenou jistotu pracovníkům se všemi typy smluv a čelit tak segmentovanému trhu práce;
- rozvinout doplňková opatření k zajištění jistoty v zaměstnání, která by podpořila přechod k produktivním a užitečným pracovním místům;
- zvýšit právní jistotu a transparentnost jak pro zaměstnavatele, tak pro zaměstnance, a to s ohledem na oblast působnosti a vymáhání pracovního práva;
- provádět a dodržovat na národní úrovni zásady a pravidla evropských sociálních směrnic včetně těch, které jsou odvozeny od rámcové dohody mezi evropskými sociálními partnery, stejně jako základní zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace;
- podporovat stabilní pracovní vztahy a udržitelné postupy na trhu práce;
- realizovat rámec k rozvoji postupů v podniku, které zlepšují rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem, a napomáhají tak plnému využití produktivního potenciálu všech evropských pracovníků.

3.5.2 Výbor souhlasí s tím, že ucelené strategie celoživotního vzdělávání a lepší investice do lidských zdrojů mají pro dosahování Lisabonské strategie klíčový význam. Čísla Eurostatu však ukazují, že, pokud jde o zvyšování účasti pracovníků na celoživotním vzdělávání, nedochází téměř k žádnému pokroku. Význam celoživotního vzdělávání pro zvyšování odbornosti pracovníků, zvyšování šancí na pracovní uplatnění a zvyšování produktivity byl zdůrazněn v několika stanoviscích EHSV z nedávné doby. Přestože v minulosti bylo přijato mnoho závazků ohledně celoživotního vzdělávání, v praxi ještě členské státy a ostatní subjekty mnoho nedosáhly. V roce 2002 se evropské sociální partneři dohodli na Rámci akcí pro celoživotní rozvoj schopností a kvalifikací.

⁽¹⁶⁾ Tamtéž, odstavec 1.4.

⁽¹⁷⁾ Viz poznámka pod čarou č. 1.

3.5.3 EHSV se domnívá, že inkluzivní sociální systémy v kombinaci s aktivními politikami trhu práce zlepšují zprostředkování zaměstnání a podněcují inovace a vyšší produktivitu v ohrožených odvětvích, která jsou klíčová pro budoucí konkurenceschopnost Evropy. Důležitou součástí flexikurity jsou dávky v nezaměstnanosti a vysokého podílu náhrady, které jsou účinné a zaměřené na zaměstnanost a poskytují další možnosti pro zprostředkování vhodného a kvalitního zaměstnání a zvyšují jistotu zaměstnání. Není to tedy jen otázka toho, nabídnout „přiměřenou“ výši náhrady, ale také zajistit, aby tyto dávky pomáhaly zachovat slušnou životní úroveň a zároveň byly udržitelné a spojené se strategiemi aktivace a kvalitními službami zaměstnanosti.

3.5.4 EHSV již dříve zdůraznil význam rovnosti žen a mužů⁽¹⁸⁾. Měly by se provádět politiky, které by pomáhaly sladit práci se soukromým a rodinným životem, a také opatření, která by umožnila ženám i mužům realizovat svůj profesní potenciál a stát se ekonomicky nezávislími. EHSV vybízí Evropský institut pro rovnost žen a mužů, aby flexikuritu monitoroval z tohoto hlediska.

3.5.5 Nezbytnými nástroji k zajištění efektivního trhu práce a zmírnění nerovnováhy mezi poptávkou a nabídkou pracovních míst (řešením kritických míst v konkrétních odvětvích a profesích) jsou geografická a profesní mobilita pracovníků. Geografická mobilita může přispět k dalšímu sblížení pracovních a životních podmínek. Geografická a profesní mobilita mají dále významný dopad na úroveň růstu a zaměstnanosti. V posledních letech zaznamenávají členské státy s nejvyšší celkovou úrovní mobility rychlý hospodářský růst a nízkou – či značně sníženou – nezaměstnanost. To poukazuje na vztah mezi mobilitou a výkonností ekonomiky a trhu práce.

3.6 Flexikurita a jednotlivé zúčastněné strany

3.6.1 EHSV klade důraz na sociální dialog a na aktivní zapojení sociálních partnerů na všech příslušných úrovních do navrhování a provádění politik založených na flexikuritě⁽¹⁹⁾. Ve svém předchozím stanovisku EHSV upozornil na to, že posilování systémů pracovních vztahů na evropské a vnitrostátní úrovni je nezbytné pro každé jednání o flexikuritě.

3.6.2 Flexikurita vyžaduje prostředí důvěry a široký dialog mezi všemi zúčastněnými stranami, v němž jsou všichni připraveni převzít odpovědnost za změnu a vytvářet sociálně vyrovnané politiky. To zahrnuje i možnosti monitorování a hodnocení provádění i výsledků politik.

⁽¹⁸⁾ Stanovisko EHSV ze dne 11. července 2007 k tématu Koncept flexikurity (rozměr vnitřní flexibility – kolektivní vyjednávání a úloha sociálního dialogu jako nástroje pro regulaci a reformu trhů práce), zpravodaj: pan Janson (Úř. věst. C 256, 27.10.2007).

⁽¹⁹⁾ Tamtéž, odstavec 4.1.

3.6.3 Při provádění flexikurity hraje roli i občanská společnost. Neziskové organizace poskytují nezbytné služby těm, kdo jsou ohroženi marginalizací nebo jí jsou již vystaveni, a přispívají ke sladění rodinného a pracovního života. Vzdělávací sdružení podporují dospělé v učení a poskytují jim celoživotní vzdělávání. Organizovaná občanská společnost může pomáhat zvyšovat kvalitu pracovních míst a zmírňuje problémy, kterým musí čelit nejohroženější skupiny, jako jsou mladí a starší lidé, ženy, přistěhovalci a zdravotně postižení, kteří jsou na trhu práce v celé Evropě vystaveni diskriminaci.

4. Doporučení

4.1 EHSV vyzývá Komisi, aby zhodnotila různé příspěvky a názory na její sdělení a další nedávný vývoj. Členské státy a sociální partneři na všech úrovních také mají ve formování konceptu flexikurity při jejím provádění svůj význam. To je nutné, protože flexikurita se využívá v hodnotícím procesu národních programů reforem členských států.

4.2 Až členské státy začlení společné zásady do svých národních programů reforem a vypracují kombinaci národních politik podle svých podmínek a postupů, EHSV vybízí Komisi, aby celý proces monitorovala a zřídila platformu pro výměnu a srovnávání osvědčených postupů, které by se účastnili zejména sociální partneři, ale také organizovaná občanská společnost. EHSV tudíž vítá průzkumnou „misi pro flexikuritu“, kterou Komise zřídila.

4.3 EHSV podporuje aktivní zapojení sociálních partnerů do navrhování a provádění politik založených na flexikuritě ve všech fázích procesu. EHSV již dříve zdůraznil potřebu „živého sociálního dialogu, jehož se aktivně účastní sociální partneři, kteří jsou schopni vyjednávat, ovlivňovat, přebírat odpovědnost za vymezení a součásti konceptu flexikurity a hodnotit jeho výsledky ...“⁽²⁰⁾.

4.4 Velmi důležitá je vzájemná důvěra mezi zúčastněnými stranami. Organizovaná společnost může hrát důležitou úlohu v budování důvěry, ale i v tom, že poskytuje „odrazový můstek“ pro ty, kdo mají na trh práce nejdále.

4.5 Důležitými předpoklady fungování flexikurity jsou promyšlené makroekonomické politiky, které napomáhají růstu zaměstnanosti, a příznivé obchodní prostředí, které realizuje a podporuje plný potenciál růstu.

⁽²⁰⁾ Stanovisko EHSV ze dne 11. července 2007 k tématu Koncept flexikurity (rozměr vnitřní flexibility – kolektivní vyjednávání a úloha sociálního dialogu jako nástroje pro regulaci a reformu trhů práce), zpravodaj: pan Janson (Úř. věst. C 256, 27.10.2007), odstavec 1.3.

4.6 EHSV povzbuzuje členské státy a EU, aby při provádění flexikurity vytvořily a udržovaly právní rámec, který bude usnadňovat adaptabilitu, bude jednoduchý, transparentní a předvídatelný a bude posilovat a hájit práva zaměstnanců a dodržování a soudní vymahatelnost těchto práv, a dále aby podporovaly stabilní právní rámec pro kolektivní vyjednávání a sociální dialog v celé Unii. Základem všech modelů flexikurity je politika schopná zaručit vysoký stupeň sociální ochrany, převzetí odpovědnosti ze strany veřejných služeb vybavených dostatečnými prostředky a stabilní právní rámec pro kolektivní vyjednávání a sociální dialog. V tomto rámci jsou důležitým základem transparentní a předvídatelné pracovní standardy MOP a právní předpisy EU.

4.7 Obecné sociální systémy mohou podpořit mobilitu tím, že zajistí, aby na pracovníky neměly negativní dopad změny, se kterými se setkávají na pracovišti. Dodržování národních i evropských norem týkajících se informování a konzultace je důležité pro předvídaní změn a zmírňování jejich důsledků. EHSV v předchozím stanovisku navrhl přezkum směrnice o evropských radách zaměstnanců ⁽²¹⁾ a Komise v nedávné době spustila druhou fázi konzultací, která sociálním partnerům dává příležitost zahájit vyjednávání s cílem přezkumu stávajících právních předpisů. Výbor také povzbuzuje Radu a Komisi, aby se snažily vyřešit právní předpisy v sociální oblasti, které právě projednávají.

4.8 EHSV zdůrazňuje, jak je důležité přidělit flexikuritě finanční prostředky. Provádění flexikurity bez investování do posílení institucí, aktivních politik trhu práce a celoživotního

vzdělávání nepřinese trh práce vysoké kvality. Neobejde se bez rozšíření jistoty i na nejistá pracovní místa. Politiky by se měly zaměřit na integraci žen, mládeže a seniorů do trhu práce. Flexikurita by se měla uplatňovat za použití holistického a konzistentního přístupu. V tomto ohledu je nezbytné vyčlenit dostatečné prostředky evropským fondům, jako je Evropský sociální fond (ESF) a Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR).

4.9 EHSV zdůrazňuje nutnost, aby se příslušné politiky vzájemně posilovaly. Růst, pracovní místa, sociální soudržnost a životní prostředí jsou všechny stejně důležité a jedno není možné bez druhého. Udržitelný růst závisí na úsilí o lepší životní podmínky a zlepšování životního prostředí.

4.10 EHSV chce vidět integrovaný víceúrovňový přístup. Vzhledem k mnohodimenzionální povaze flexikurity je třeba usilovat o integraci různých úrovní politik. Ke zvýšení hospodářské a sociální soudržnosti je nutná koherentnější politika v této otázce a zvýšená interakce mezi různými zúčastněnými stranami a úrovněmi.

4.11 EHSV má za to, že by měla být zohledněna nová rizika a oceněny „přechody“ při provádění flexikurity. Globalizace přinese větší rizika pro pracovníky i podniky. K řešení výzev globalizace je podle EHSV nutné zohlednění těchto rizik. Rozhodující je zde podpora pracovní mobility pozitivní a kvalitní cestou – prostřednictvím investování do lidí a zlepšováním „přenositelnosti“ práv.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²¹⁾ Stanovisko EHSV ze dne 13. září 2006 k tématu Evropské rady zaměstnanců: nová úloha v podpoře evropské integrace, zpravodaj: pan Ioizia (Úř. věst. C 318, 23.12.2006).

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Boj proti rozdílu v odměňování žen a mužů

KOM(2007) 424 v konečném znění

(2008/C 211/16)

Dne 18. července 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Boj proti rozdílu v odměňování žen a mužů

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. dubna 2008. Zpravodajkou byla paní KÖSSLER.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 128 hlasy pro, 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá politickou snahu Komise o pokračování v boji proti rozdílu v odměňování žen a mužů. Stejně jako Komise považuje EHSV skutečnost, že nic nenaznačuje tomu, že by došlo k výraznému snížení tohoto rozdílu, za velmi vážnou. Rozdíl nadále trvá i přes zavedená opatření a přesto, že na jeho potírání byly již dříve vynaloženy prostředky. Proto je důležité, aby se všechny subjekty podílely na tomto úsilí a ukázaly vůli provést opravdové změny. Strategie EU pro růst a zaměstnanost zakotvená v Lisabonské strategii je důležitým nástrojem pro podporu rovnosti na trhu práce a pro snížení existujících rozdílů v odměňování žen a mužů. Mzdy musí být vyrovnány, aby bylo dosaženo cílů Lisabonské strategie, byl zaručen blahobyt občanů a byla zajištěna globální konkurenceschopnost Evropské unie. To je důležité pro budoucnost žen i mužů.

1.2 EHSV zdůrazňuje s ohledem na boj za stejné mzdy a platy následující doporučení a obrací se přitom na instituce EU, vlády jednotlivých států, vnitrostátní orgány odpovědné za rovnost žen a mužů a na sociální partnery.

1.2.1 Podle názoru EHSV by měl každý členský stát zajistit uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci, jak je zakotvena ve směrnici 75/117/EHS, v právních předpisech jednotlivých států a kolektivních smlouvách.

1.2.2 EHSV je toho názoru, že členské státy musí soustředit své úsilí na potírání příčin rozdílů v odměňování. Ty souvisí s tím, že práce vykonávaná muži a ženami je rozdílně hodnocena, že na trhu práce existuje dělba práce podle pohlaví a že muži a ženy mají jiný vztah k pracovnímu životu a liší se i jejich moc a postavení.

1.2.3 Vzhledem k platným předpisům je nutné, aby

- byly tyto předpisy skutečně uplatňovány v boji proti mzdové diskriminaci;
- byly zachovány a účinně uplatňovány právní možnosti k provádění pozitivních opatření podle čl. 141 odst. 4 Smlouvy o ES s cílem usnadnit profesní činnost méně zastoupeného pohlaví;
- zaměstnavatelé prováděli každoroční přezkum mezd a jejich vývoje, identifikovali tak problémy diskriminace na základě pohlaví v systémech klasifikace pracovních míst a zaváděli odpovídající řešení formou vypracování plánu rovných příležitostí včetně transparentních platových systémů;
- členské státy musejí zajistit snadný přístup k mechanismům použití právních prostředků proti diskriminujícím rozhodnutím a ohlášení případů diskriminace a to, aby v souladu se směrnicí Rady 97/80/ES o důkazním břemenu v případech diskriminace na základě pohlaví⁽¹⁾ příslušelo žalovanému prokázat před soudem nebo jiným odpovědným orgánem, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.

1.2.4 S ohledem na dohodu sociálních partnerů je nezbytné zajistit, aby

- byl posílen sociální dialog a kolektivní vyjednávání na všech úrovních jakožto jeden z hlavních nástrojů k odstraňování nerovného odměňování žen a mužů;
- byla provedena pečlivá studie stávajících kritérií klasifikace pracovních míst – jejich explicitních a implicitních důsledků, postupu práce z časového hlediska, dostupnosti a domácích povinností;

⁽¹⁾ Článek 4: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:03:31997L0080:CS:PDF>.

- v ustanoveních o informování a konzultacích zaměstnanců a jejich zástupců o otázkách odměňování a vývoje platů žen a mužů v rámci jednoho podniku, příp. jedné organizace existovala transparentnost;
- byla přijata opatření proti rozdílnému odměňování žen a mužů;
- byly stanoveny možnosti pružné pracovní doby.

1.2.5 Rovnost žen a mužů na trhu práce je klíčová pro odstranění rozdílu ve mzdách, a proto je důležité, aby

- byla podporována opatření, kterými by byl ženám i mužům usnadněn rovnoprávný přístup na trh práce a zvýšena účast všech, přičemž je třeba využít i prostředky ze strukturálních fondů;
- byly dávány dětem a mladým lidem obojího pohlaví dobré příklady, čímž by byl podporován netradiční výběr povolání;
- byla rovnoprávnost uplatňována tam, kde se jedná o účast a vliv v pracovním životě;
- byla přijata kombinovaná, vzájemně provázaná a koherentní opatření k zajištění rovnováhy mezi soukromým a pracovním životem tak, aby bylo možno vzájemně sladit rodinné povinnosti a zaměstnání;
- byla zavedena placená rodičovská dovolená v zemích, kde v současnosti neexistuje (např. převzetím ustanovení platných v institucích EU), a byly vytvořeny možnosti delší placené rodičovské dovolené. Členské státy musí přijmout účinná opatření, aby si muži a ženy mohli snadněji rozdělit rodičovskou dovolenou mezi sebou ⁽²⁾;
- existovala rozsáhlá a dotovaná zařízení péče o děti, která umožní rodičům setrvat v pracovním procesu a zkrátit dobu přerušování profesní dráhy a rozšiřovala se kvalitní a cenově dostupná nabídka pomoci pro závislé osoby a jejich rodiny ⁽³⁾;
- byly poskytovány široké a veřejně financované služby pro seniory a další osoby závislé na péči.

1.2.6 Členské státy musí navíc zajistit, aby

- všichni, kterých se to týká, byli informováni o příčinách rozdílu v odměňování žen a mužů a o příčinách diskriminace na základě pohlaví;

⁽²⁾ Toto téma je na programu jednání evropských sociálních partnerů, jak bylo navrženo v průběhu druhé konzultace evropských sociálních partnerů o sladění zaměstnání, soukromí a rodinného života.

⁽³⁾ EHSV se odvolává na řadu doporučení, která v této věci formuloval ve svých dřívějších stanoviscích, naposledy ve Stanovisku EHSV k tématu Hlavní směry politik zaměstnanosti (podle článku 128 Smlouvy o ES), zpravodaj: pan Greif (SOC/303), zejména v bodě 2.3.

- se uskutečňovala výměna osvědčených postupů a intenzivnější dialog mezi zeměmi;

- byli informováni jak občané obecně, tak i zástupci zaměstnanců a zaměstnavatelů a právníci o právech, která má občan, jenž se cítí diskriminován.

1.2.7 Výbor vyzývá Evropský institut pro rovnost žen a mužů, aby se při plnění svých úkolů prioritně zaměřil na téma rozdílu v odměňování žen a mužů.

1.2.8 Výbor je velmi znepokojen zjištěními zprávy Komise Rovnost žen a mužů – 2008 ⁽⁴⁾. Zpráva uvádí, že nepřiměřeně nízké zastoupení žen se objevuje v odvětvích, která mají klíčový význam pro hospodářský rozvoj a v nichž je práce vysoce ceněna; prvořadou výzvou by proto mělo být prosazení kvalitativního hlediska rovnosti.

1.2.9 Výbor také podporuje European Platform of Women Scientists (Evropskou platformu vědkyň) ⁽⁵⁾, vyzýváje všechny zúčastněné strany na evropské a národní úrovni ke zvláštnímu zaměření na situaci žen ve vědě a výzkumu. Z celkového počtu vědců a inženýrů v EU představují ženy pouze 29 %.

1.3 Výbor očekává, že praxe vládních institucí v členských státech a chování politických elit budou modelovým příkladem zavádění principů, o nichž se zmiňuje toto stanovisko.

1.4 EHSV doporučuje věnovat zvláštní pozornost vlivu hromadných sdělovacích prostředků s cílem odstranit stereotypy mužů a žen a podpořit zastoupení obou pohlaví, které by přesněji odráželo příspěvek mužů a žen ve všech sférách společnosti.

2. Úvod

2.1 Ze sdělení Komise vyplývá, že v Evropské unii ženy stále ještě vydělávají v průměru o 15 % méně než muži. Odstranění nerovného odměňování je jedním z hlavních témat Plánu pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006–2010 ⁽⁶⁾. Problém rozdílu v odměňování žen a mužů značně přesahuje problematiku stejné odměny za stejnou práci. Jedna z hlavních příčin souvisí se způsobem, jakým jsou schopnosti žen oceňovány ve srovnání se schopnostmi mužů. Práce, pro které jsou zapotřebí srovnatelné kvalifikace nebo zkušenosti, jsou obecně hůře placené, pokud jsou považovány za typicky ženskou doménu.

⁽⁴⁾ KOM(2008) 10 v konečném znění, 23. ledna 2008.

⁽⁵⁾ Viz www.epws.org.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV k tématu Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006–2010, zpravodajka: paní Attard, Úř. věst. C 318, 23.12.2006. V této souvislosti je třeba uvést tato další stanoviska: stanovisko EHSV ze dne 28.9.2005 k tématu Zřízení Evropského institutu pro rovné postavení žen a mužů, zpravodajka: paní Štechová (Úř. věst. C 24, 31.1.2006), stanovisko EHSV ze dne 29.9.2005 k tématu Chudoba žen v Evropě, zpravodajka: paní King (Úř. věst. C 24, 31.1.2006). Je zde nutno také zmínit Chartu EOK k prosazování rovných příležitostí mužů a žen v odborech, přijatou sjezdem EOK v Seville dne 23. května 2007 a Příručku Evropské komise k prosazování rovných příležitostí mužů a žen v zaměstnaneckých politikách, červenec 2007.

2.1.1 Rozdíly v odměňování jsou také výrazem nerovnosti na trhu práce, které se týkají v první řadě žen – především těžkostí při sladění profesního a soukromého života. Ženy častěji pracují na zkrácený úvazek a častěji přerušují na určitou dobu zaměstnání, což omezuje možnosti celoživotního učení a brání jejich profesnímu rozvoji. Při obsazování vedoucích pozic jsou nadále v nevýhodě a při postupu na profesním žebříčku se častěji setkávají s překážkami a odporem. V důsledku toho je profesní dráha žen přerušována častěji, je pomalejší a kratší než u mužů, a proto méně odměňována. Ze statistik vyplývá, že rozdíl v odměňování se zvětšuje s přibývajícím věkem, vyšším vzděláním a delší dobou zaměstnání v jednom podniku: rozdíl v platech činí více než 30 % u věkové skupiny 50 až 59 let a 7 % u mladých lidí do 30 let. U absolventů vysokých škol je vyšší než 30 % a u lidí se základním vzděláním 13 %.

2.1.2 Ve sdělení jsou naznačeny čtyři oblasti opatření:

- lépe uplatňovat existující právní předpisy (přezkoumat, jak by mohly být současné zákony lépe prováděny, a vytvořit lepší povědomí o problému);
- zařadit boj proti rozdílům v odměňování jako pevnou součást do opatření politiky zaměstnanosti členských států (za použití prostředků EU, především Evropského sociálního fondu) (⁷);
- podporovat myšlenku rovného odměňování v podnicích, především prostřednictvím jejich sociální odpovědnosti;
- podporovat výměnu osvědčených postupů v celé EU a zapojit sociální partnery.

2.1.3 Ve sdělení jsou zkoumány příčiny rozdílů v odměňování a je projednáván možný postup na úrovni EU. Hlavní myšlenkou je, že účinně bojovat proti rozdílům v odměňování je možno pouze tehdy, jestliže se postupuje na všech úrovních, jsou zapojeny všechny subjekty, kterých se to týká, a jsou zohledněny všechny příčiny.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV souhlasí s tím, že všechny zúčastněné strany se musí podílet na úsilí o snížení rozdílů v odměňování žen a mužů.

3.1.1 Pokrok, kterého ženy dosáhly ve vzdělání, výzkumu a podnikání, se neodráží na jejich postavení na trhu práce. Míra zaměstnanosti žen je nižší než u mužů (55,7 % ve srovnání se

70 %); mnohem nižší je u žen ve věku mezi 55 a 64 lety (31,7 %). Kromě toho je nezaměstnanost žen vyšší než nezaměstnanost mužů (9,7 % oproti 7,8 %).

3.1.2 EHSV je toho názoru, že vlády jednotlivých států, vnitrostátní orgány odpovědné za rovnost žen a mužů a především sociální partneři jsou povinni starat se o to, aby strukturální rozdíly, které se vyskytují ve formě segregace v různých odvětvích, profesních oborech a způsobech zaměstnávání, byly sníženy a byly vytvořeny mzdové systémy, které zmenšují rozdíly v odměňování žen a mužů.

3.1.3 Pokrok, kterého ženy dosáhly v tak významných oblastech, jako je vzdělávání a výzkum, se neodráží na jejich odměňování a příjmových poměrech. Hlavní důvod, proč mají ženy nižší příjem než muži, spočívá v tom, že ženy přerušují svoji pracovní kariéru, aby se věnovaly dětem a rodině. Jsou to ženy, které rodí děti a stráví péči o ně nesrovnatelně více času než muži. Mateřská dovolená znamená také kratší dobu výdělečné činnosti, méně pracovních zkušeností a horší možnosti dalšího vzdělávání. Čím déle trvá toto přerušení, tím větší jsou ztráty v platovém vývoji. Ženy též nesou hlavní zodpovědnost za péči o seniory a další osoby závislé na péči.

3.1.4 Nevýhodné postavení žen na trhu práce a z toho vyplývající rozdíly v odměňování se také projevují na jejich důchodu. Proto musí být důchodové systémy upraveny, aby ženy, které přerušují svou výdělečnou činnost z důvodu mateřské, příp. rodičovské dovolené, nebyly znevýhodněny, a mohla tak být zaručena rovnost žen a mužů s dlouhodobým cílem individualizace důchodů (⁸). Muži a ženy si musí odpovědnost za rodinu rozdělit a rodičovská odpovědnost by neměla být spojena s horšími důchodovými podmínkami.

4. Zvláštní připomínky

4.1 V Římské smlouvě je od roku 1957 zakotvena v článku 119 zásada stejné odměny mužů a žen za stejnou práci. Tento článek je nyní článkem 141 Smlouvy o ES a stanoví, že členské státy musí zajistit uplatnění zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci.

4.1.1 V odstavci 4 je členským státům proto umožněno „s ohledem na zajištění úplné rovnosti mezi muži a ženami v profesním životě“ zachovat nebo zavést pozitivní opatření „pro usnadnění profesní činnosti méně zastoupeného pohlaví“.

(⁸) Stanovisko EHSV ze dne 29. listopadu 2001 „Hospodářský růst, zdanění a udržitelnost důchodových systémů v EU“ (Úř. věst. C 48, 21.2.2002). Zpravodaj: pan Byrne, spoluzpravodaj: pan van Dijk.

(⁷) Viz pozn. pod čarou 3.

4.1.2 Právní možnosti k provedení těchto pozitivních opatření by měly být zachovány a případně posíleny, protože ve vedoucích pozicích i nadále existují velké rozdíly mezi ženami a muži. V roce 2000 bylo pouze 31 % vedoucích míst obsazeno ženami; do roku 2006 se tento podíl zvýšil pouze o jedno procento, na 32 % ⁽⁹⁾.

4.1.3 Směrnice 75/117/EHS přijatá Radou v roce 1975 mimo jiné stanoví, že zásadu stejné odměny za práci pro muže a ženy je třeba chápat tak, že u stejné práce nebo u práce, které je přiznána stejná hodnota, jsou odstraněny veškeré formy diskriminace na základě pohlaví. Většina vnitrostátních právních předpisů o zásadě stejného odměňování, a stejně tak i kolektivní smlouvy, se opírá o tato ustanovení právních předpisů Společenství, které tak přispěly k posílení postavení ženy na trhu práce.

4.1.4 Podle článku 141 Smlouvy ES se „odměnou“ rozumí obvyklá základní či minimální mzda nebo plat a veškeré ostatní odměny, jež zaměstnavatel přímo nebo nepřímo, v hotovosti nebo v naturáliích vyplácí zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním.

4.1.5 Předpisy členských států o rovných podmínkách zaměstnávání a odměňování musí být koherentnější, aby se zabránilo přímé a nepřímé diskriminaci žen.

4.1.6 Platná legislativa byla zjevně nedostatečně prováděna, aby prosadila zásadu stejné odměny za stejnou práci. Tento druh diskriminace lze jen těžko odhalit. Ti, kterých se týká, si diskriminace nejsou vždy vědomi a/nebo ji mohou pouze těžko prokázat. Podle názoru Výboru musí mít zaměstnanci, příp. jejich zástupci přístup k účinným prostředkům pro ověření, zda jsou za stejnou nebo rovnocennou práci stejně odměňováni.

4.1.7 Účinný způsob monitorování a zaručení spravedlivého odměňování spočívá v tom, že zaměstnavatelé ve velkých a středních podnicích provádějí každoroční přezkum mezd a jejich vývoje, aby identifikovali problémy diskriminace na základě pohlaví v systémech klasifikace pracovních míst a zaváděli odpovídající řešení formou vypracování plánu rovných příležitostí včetně transparentních platových systémů a zajistili tak pro všechny zaměstnance spravedlivou odměnu za dovednosti, zkušenosti a schopnosti. Měly by být vypracovány plány s konkrétně stanovenými cíli, například snížení rozdílu mezd o 1 % ročně. Ve všech členských státech by zaměstnavatelé měli každý rok předkládat pracovníkům a jejich zástupcům mzdové statistiky rozdělené podle pohlaví.

4.1.8 Překážkou plného uplatňování právních předpisů je to, že osoby, kterých se to týká, mají nedostatek informací a neznají platná ustanovení. Pouze každý třetí dotazovaný uvádí, že zná

svá práva v případě diskriminace ⁽¹⁰⁾. Podle názoru Výboru je důležité dále informovat o těchto právech jak občany obecně, tak zástupce zaměstnanců a zaměstnavatelů a právníky.

4.1.9 Členské státy musejí zajistit snadný přístup k mechanismům použití právních prostředků proti diskriminujícím rozhodnutím a ohlášení případů diskriminace a to, aby příslušelo žalovanému prokázat před soudem nebo jiným odpovědným orgánem, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení (směrnice 97/80/ES).

4.1.10 Přes existenci právních předpisů a kolektivních smluv nebyl rozdíl v odměňování žen a mužů odstraněn. Z toho jasně vyplývá, že pro tyto rozdíly jsou jiné důvody (psychologické, sociální nebo kulturní), například obtížné sloučení rodinného života a zaměstnání. Je důležité vytvořit rovnováhu mezi soukromým a pracovním životem. Proto je Výbor toho názoru, že boj za stejné mzdy a platy musí pokračovat dál v mnoha různých oblastech.

4.1.11 Měly by být využívány zákonné možnosti pro zohlednění sociálních doložek při zadávání veřejných zakázek, neboť tak mohou být podporovány ty hospodářské subjekty, které dodržují rovné postavení a spravedlivé odměňování žen a mužů.

4.1.12 Výbor se domnívá, že státní správa členských států se musí stát vzorem pro všechny ostatní zaměstnavatele nejen v otázkách spojených přímo s rovností platů nebo profesním postupem, ale také vytvářením organizačních řešení (např. v oblasti pružné pracovní doby) umožňujících sladit pracovní a rodinný život nebo řešení v oblasti politiky odborné přípravy, které podporují vyrovnání profesních příležitostí obou pohlaví.

4.1.13 Značný vliv na zlepšení povědomí společnosti mohou mít veřejně činné osoby, mezi něž patří politici. Jejich osobní příklad jak v pracovním, tak v soukromém životě může mít lepší účinek než mnoho nákladných programů podpory.

4.2 Odstranění rozdílu v odměňování jako součást politiky zaměstnanosti členských států

4.2.1 Strategie EU pro růst a zaměstnanost zakotvená v Lisabonské strategii je důležitým nástrojem podpory rovnosti na trhu práce a snížení existujících rozdílů v odměňování žen a mužů. Výbor považuje za důležitá ta opatření, kterými by byl všem usnadněn přístup na trh práce a zvýšena účast všech, přičemž je podle možností třeba využít prostředky ze strukturálních fondů.

⁽⁹⁾ Eurostat, šetření EU o pracovních silách, vedoucí pracovníci v EU – rozdělení podle pohlaví v roce 2000 a 2006.

⁽¹⁰⁾ Eurobarometr.

4.2.2 Výbor proto navrhuje následující opatření:

- Zajistit transparentnost systémů klasifikace pracovních míst pomocí souboru kritérií navrženého a používaného bez diskriminace na základě pohlaví.
- Zajistit různá hodnotící kritéria, která by se vztahovala k povaze práce, nikoliv osobě, a která by neobsahovala různé potenciální formy diskriminace.
- Podporovat netradiční výběr povolání, aby se tak ovlivnila a zmenšila nerovnováha na trhu práce. Cílem musí být, aby se ženy rozhodovaly pro zaměstnání ve vědeckých a technických oborech, zatímco muži by měli vyhledávat a volit si taková povolání, která zpravidla vykonávají ženy.
- Podporovat zaměstnavatele, aby vypracovávali plány na rovné postavení, jejichž součástí by byla mzdová analýza, používali je a upravovali je podle aktuálního vývoje.
- Pobídnout zaměstnavatele a zaměstnance v rámci podpory dalšího vzdělávání.
- Povzbudit zaměstnavatele a odbory k zavedení mechanismů dozoru nad odměňováním. Přitom by měla být používána pracovní nomenklatura, právní případy, právní praxe a klasifikace zaměstnání.
- Stimulovat a podporovat vývoj k tomu, aby ženy usilovaly o vyšší a vedoucí pozice v oblasti výzkumu a vývoje, technologií a inovací a vykonávaly je.
- Povzbuzovat a podporovat vyšší podíl žen na všech personálních úrovních v rozrůstajících se odvětvích jako cestovní ruch, ochrana životního prostředí a recyklace, telekomunikace a biotechnologie.
- prosazovat postupy řízení podporující rovnost žen a mužů.
- Zařadit speciálně vytvořený ukazatel do strategie zaměstnanosti za účelem monitorování mzdového vyrovnávání na úrovni Společenství.

4.3 Výbor navrhuje na podporu rovnosti ve všeobecném vzdělávání a odborné přípravě tato opatření:

- Podporovat účast žen na odborné přípravě a vzdělávání týkajícím se trhu práce v oblasti technologie a informatiky a zvýšit jejich podíl (především na vyšších pozicích v oblasti IT).
- Stimulovat a podporovat vývoj prostřednictvím vzdělávání, praxe a dalších opatření trhu práce, aby se více mužů ucházelo o zaměstnání v sektoru služeb a zdravotnictví a pečovatelských.

— Podpořit flexibilnější nabídku vzdělávání a odborné přípravy, aby se ho mohly účastnit i ženy ve venkovských a řídkě osídlených oblastech.

— Podporovat příležitosti pro zlepšení profesních dovedností žen prostřednictvím odborné přípravy během rodičovské dovolené a ihned po jejich návratu do práce.

4.4 Výbor navrhuje tato opatření k vytvoření a zlepšení možností pro ženy k zakládání a rozvoji vlastních podniků:

- Použít strukturální fondy na podporu zakládání vlastních podniků ženami ⁽¹⁾.
- Zvýšit povědomí vedoucích pracovníků a poradců pro zakládání podniků o rovném zacházení a zohledňování otázek rovnosti.
- Nové zaměření a utváření (finančních a technických) služeb podpory pro malé a střední podniky tak, aby lépe vyhovovaly potřebám žen, které zakládají a rozšiřují vlastní podnik.
- Poskytovat finanční podporu/půjčky ženám zakládajícím a rozšiřujícím podniky.
- Podpora sítí a organizací pro podnikatelky a mentorství prováděné ženami pro ženy.
- Podporovat především ženy, které chtějí založit a budovat podnik v oboru telekomunikací a vyspělých technologií.
- Pomoc ženám, které podporují a vyvíjejí iniciativy v oblasti sociální ekonomiky.

4.5 Právo žen na zaměstnání a vlastní příjem musí být posíleno. Jak ženy, tak muži by měli mít možnost mít svou vlastní důstojnou mzdu nebo plat a být finančně nezávislí. Výbor navrhuje tato opatření, aby se usnadnilo sladění rodinného života a zaměstnání:

- Státem dotovaná zařízení péče o děti umožňují rodičům zůstat výdělečně činní i po narození dítěte a mohou zkrátit dobu přerušování profesní dráhy.
- Podpora odborné přípravy personálu pečujícího o děti a zdravotnického personálu.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Podnikavost a lisabonská agenda ze dne 25. října 2007, zpravodajka: paní Sharma, spolupřevodaj: pan Olsson, Úř. věst. C 44, 16.2.2008.

- Měla by být zavedena placená rodičovská dovolená v zemích, kde v současnosti neexistuje (např. převzetím ustanovení platných v institucích EU). Dále by měla být vytvořena možnost delší placené rodičovské dovolené. Musí být možné, aby si rodičovskou dovolenou rozdělili rodiče mezi sebou. V úsilí o větší odpovědnost otců v rodině je velkým pokrokem skutečnost, že část rodičovské dovolené je vyhrazena otcům. Finanční pobídky za účelem vyrovnání za chybějící příjem by přispěly k tomu, že by více mužů nastoupilo na rodičovskou dovolenou (toto téma je na programu jednání evropských sociálních partnerů, jak bylo navrženo v průběhu druhé konzultace evropských sociálních partnerů o sladění zaměstnání, soukromí a rodinného života) ⁽¹²⁾.
- Pomocí práce na dálku vytvořit více možností pro ty, kteří z různých důvodů nemohou dojíždět, aby se účastnili vzdělávacích kurzů a nastoupili do zaměstnání.
- Vytvořit možnosti školení pro návrat do zaměstnání, mj. pomocí daňových opatření. Toto vzdělávání by mělo být zaměřeno na ženy, které z důvodu mateřské dovolené byly delší dobu mimo pracovní proces.
- Veřejně financované služby pro seniory a další osoby závislé na péči, které usnadní především ženám zapojení do trhu práce.

4.6 Výbor navrhuje tato opatření ke zlepšení účasti a vlivu žen:

- Zajistit vyvážený poměr žen a mužů ve výběrech a rozhodovacích orgánech.
- Zapojit reprezentativní organizace pro rovné příležitosti a organizace žen do monitorovacích orgánů, partnerství a jiných fór.
- Zlepšit možnosti obsazování žen do vedoucích a rozhodovacích míst v orgánech s vedoucími a prováděcími úkoly.
- Zajistit ženám trvale rovnoprávné místo v pracovním životě tak, aby o ně byl zájem na trhu práce nejen v době hospodářského rozmachu, zatímco v době hospodářského útlumu jsou jím jako první a nejvíce postiženy.
- Pravidelně organizovat výměnu názorů s organizacemi pro rovné příležitosti.

⁽¹²⁾ V Dánsku jsou všechny podniky ze zákona povinny od 1. října 2006 přispívat do celostátního vyrovnávacího fondu na rodičovskou dovolenou. Tímto způsobem není žádný podnik znevýhodněn z důvodu finančního vyrovnání za rodičovskou dovolenou a rodiče na rodičovské dovolené nepodstupují riziko, že se stanou finanční zátěží pro jednotlivého zaměstnavatele. Odpovídající systém existuje na Islandu, kde všichni zaměstnavatelé a zaměstnanci přispívají do státní pokladny na rodičovskou dovolenou. Dále zde byl zaveden třídílný systém, podle kterého si matka a otec berou vždy jednu třetinu devítiměsíční rodičovské dovolené, přičemž poslední třetinu si mohou rozdělit. Od té doby, co tato právní úprava vstoupila v platnost, bere si téměř 90 % otců na Islandu rodičovskou dovolenou.

4.7 Zajistit dodržování rovnosti platů a společenské odpovědnosti zaměstnavatelů

4.7.1 Stejný plat za stejnou práci je v Evropě stále více uznávanou zásadou, i když ne samozřejmou ve všech 27 členských státech EU. Přestože úmluva MOP č. 100, více než 50 let stará (přijata v roce 1951), byla ratifikována všemi členskými státy a její článek 2 stanoví, že „každý členský stát bude prostředky, odpovídajícími metodám užívaným pro stanovení tarifů odměn, podporovat a pokud je to slučitelné s takovými metodami, zajišťovat, aby byla na všechny pracovníky uplatňována zásada stejného odměňování pro pracující muže a ženy za práci stejné hodnoty“, panuje tichý předpoklad, že se žena může spolehnout na příjem muže – předpoklad, který dnes již neplatí. Také není samozřejmostí a není obecně uznáváno, že rovnocenná práce je stejně odměňována. Navíc je těžké posuzovat práci a zaměstnání podle toho, zda jsou rovnocenné. Některé právní případy mohou sloužit v této oblasti jako vodítko.

4.7.2 Zaměstnavatelé mohou podle názoru Výboru přispět ke zmenšení rozdílu v odměňování těmito opatřeními:

- Pružná pracovní doba zlepšuje rovné postavení žen a mužů na trhu práce. Pro rodiče je práce na dobrovolný částečný úvazek možností jak sladit zaměstnání a rodinný život, je však důležité umožnit jim návrat k plnému úvazku. Ti, kteří pracují nedobrovolně na částečný úvazek, by měli mít možnost pracovat na plný úvazek, aby měli vlastní příjem, což je důležité především pro ty, kteří musí o někoho pečovat.
- Pracovní doba by měla být slučitelná s rodinným životem. Rozdělení domácích prací a pečovatelských úkolů musí být změněno tak, aby bylo dosaženo rovného rozdělení mezi muži a ženami. Muži musí převzít větší pečovatelskou roli v rodině a domácnosti.
- Pomocí modelů na srovnání povolání a oblastí činnosti je možno vytvořit základ pro vyhodnocení mezd, a tím i nástroj na podporu zásady stejné odměny. Je také třeba vyvinout postupy hodnocení pracovních míst, které by umožňovaly určení rovnocenných pracovních míst v rámci různých skupin pracovníků. To by přispělo k zajištění stavu, kdy je za stejnou práci vyplácena stejná mzda nezávisle na pohlaví pracovníka.
- Pokud bude rodičovská dovolená považována za něco záslužného a tato skutečnost při povýšení a odměňování odpovídajícím způsobem oceňována, může to přispět k snížení rozdílu v odměňování žen a mužů. Nemělo by to však přivést osoby bez dětí do nerovného postavení co do platových podmínek a kariérního postupu.

- Zajištěním zařízení péče o děti může společnost a zaměstnavatelé přispět k tomu, aby ženy měly větší příležitosti najít zaměstnání a možnosti kariérního postupu.
- Zaměstnavatel může přispět k lepší slučitelnosti rodinných povinností a zaměstnání, jestliže zaručí uvolnění pracovníka v době školních prázdnin, a v případech, když jsou děti nemocné.
- V členských státech, ve kterých není v zákoně zakotveno právo na rodičovskou dovolenou otce při narození dítěte nebo v případě adopce, může zaměstnavatel jít příkladem tím, že převezme sociální odpovědnost a takové možnosti nabídne ⁽¹³⁾.
- Zaměstnavatelé by měli povolit dovolenou v případě onemocnění blízkého člena rodiny.
- Ženám by se měly poskytovat programy dalšího vzdělávání a mělo by se investovat do programů rozvoje jejich kariéry.
- Muži a samy ženy se musí naučit brát na vědomí schopnosti žen, chápat je, zařadit a využívat.

4.8 Podporovat intenzivnější výměnu osvědčených postupů v EU a zapojení sociálních partnerů

4.8.1 Podle názoru Výboru existuje konkrétní cesta k úspěchu prostřednictvím výměny a podpory osvědčených postupů a prostřednictvím intenzivnějšího dialogu mezi členskými státy.

Skutečně rovného postavení a spravedlivého odměňování lze dosáhnout pouze tehdy, jestliže všechny členské státy provedou konstruktivní opatření a zasadí se za odstranění rozdílů v odměňování žen a mužů. Organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců i Evropský institut pro rovné postavení žen a mužů hrají významnou úlohu při uskutečňování tohoto cíle.

4.8.2 Sociální partneři se musí při kolektivních jednáních cíleně zasazovat za odstraňování rozdílů v odměňování. Konkrétním příkladem takové úspěšné iniciativy je rámec činností na podporu rovnosti žen a mužů přijatý evropskými partnery v roce 2005, ve kterém snížení rozdílů v odměňování žen a mužů patří mezi čtyři priority ⁽¹⁴⁾.

4.8.3 Ve statistikách odměňování jsou nutné změny různého druhu, aby se informace o platových rozdílech staly přiměřenějším základem rozhodování. Příčiny rozdílů v odměňování vyžadují podrobnější studii a sdílení výsledných poznatků může přispět k odhalování diskriminací a jejich nápravě a prevenci.

4.8.4 K tomuto účelu měla Evropská nadace pro zlepšení pracovních podmínek se sídlem v Dublinu a Evropský institut pro rovnost žen a mužů předložit srovnatelné statistiky z členských států o podílu žen ve vedoucích pozicích jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru a také statistiky o pokroku jednotlivých členských států v oblasti stejné odměny za stejnou práci.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹³⁾ Dne 1. července 2006 byl ve Švédsku vydán nový zákon o rodičovské dovolené, podle kterého zaměstnavatel nesmí zaměstnance znevýhodnit z důvodů souvisejících s rodičovskou dovolenou. Podle tohoto nového zákona se nesmí dělat žádné rozdíly mezi zaměstnanci na rodičovské dovolené a těmi, kteří nejsou na rodičovské dovolené. Podle zástupce pro rovnoprávnost musí být se zaměstnanci na rodičovské dovolené zacházeno stejně, jako kdyby aktivně pracovali. Ženy si častěji berou v průměru delší rodičovskou dovolenou než muži, takže častěji přichází o prémie a příplatky.

⁽¹⁴⁾ Framework of Actions on Gender Equality:
http://ec.europa.eu/employment_social/news/2005/mar/gender_equality_en.pdf.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Prevenci terorismu a násilné radikalizace

(2008/C 211/17)

Paní Margot WALLSTRÖMOVÁ, místopředsedkyně Evropské komise, požádala dopisem ze dne 17. prosince 2007, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska ve věci

Prevence terorismu a násilné radikalizace

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. dubna 2008. Zpravodajem byl pan RETUREAU, spoluzpravodajem pan CABRA DE LUNA.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Komise požádala Výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu prevence terorismu, a zejména politik prevence násilné radikalizace, k nimž se chystá vydat sdělení v červenci 2008. Hlavním cílem sdělení je stanovit osvědčené postupy v případě politik, činností a iniciativ v oblasti boje proti násilné radikalizaci. V současné době se předpokládá, že se sdělení bude zabývat tématy jako násilná radikalizace ve věznicích a na jiných citlivých místech či v místech náboru, a zaměří se na projevy a ideologii, které hlásají násilní radikálové, a také na angažovanost a posílení občanské společnosti.

1.2 Po skončení studené války a pod vlivem hospodářské globalizace se zásadně změnilo mezinárodní rozložení sil ve světě. Tato skutečnost se promítla do povahy mezinárodních institucí, jako je Organizace spojených národů, jež zaznamenaly (a uznaly) opravdový boom nových státních celků, které vyhlásily svou svrchovanost a prohlásily se za subjekty mezinárodního práva.

1.3 V některých z těchto nových zemí navíc vypukly konflikty a části jejich území stále okupují ozbrojená hnutí, přičemž často dochází k pošlapávání lidských práv.

1.4 Území nebo jejich části, které jsou špatně kontrolovány nebo se kontrole naprosto vymykají, poskytují útočiště vůdcům hlavních teroristických skupin, kteří obvykle zřizují své základny tam, kde přestal existovat právní stát a občanské svobody.

1.5 Ukázalo se, že není zcela účinné vést klasickou válku proti rozptýlené hrozbě, která nabývá mnoha podob, má široce rozvětvené struktury a která se projevuje na pozadí fundamentalismu a antidemokratické politické ideologie organizací a neformálních skupin, které jsou připraveny uchýlit se k politickému násilí.

1.6 Skutečnost, že se doposud nepodařilo dosáhnout mírového urovnání situace v Palestině a dalších ozbrojených konfliktů ve světě, rovněž představuje politický faktor, který napomáhá extrémistickým názorům a mezinárodním teroristickým útokům. Je však zapotřebí podotknout, že většina teroristických akcí je podnikána v rámci vnitřních konfliktů.

1.7 Je zřejmé, že nebyla věnována dostatečná pozornost zkoumání motivace a metod náboru, které dokáží, jak tomu bylo v případě 11. září 2001, z vedoucích pracovníků, inženýrů a intelektuálů udělat strůjce a pachatele koordinovaných sebevražedných atentátů, jejichž rozsah svědčí o vysoké míře odhodlání, inteligence a schopnosti proniknout do demokratických společností. K vypracování odpovídající strategie boje proti terorismu, která by byla stejně propracovaná jako strategie teroristů, je kromě geopolitických analýz a využití veškerých zpravodajských a informačních prostředků nezbytné co nejdůkladněji pochopit jeho ideologické a psychologické pohnutky.

1.8 Krizi národních států v době, kdy sdělovací prostředky a globalizace vytvořily globalizovaný svět, kde mnohé otázky nelze řešit pouze na národní úrovni, doprovází krize v mezinárodním právu, které neobsahuje odstrašující prostředky kontroly, a už vůbec ne odpovídající právní prostředky pro intervenci. Pouze Rada bezpečnosti OSN má dostatečné pravomoci, které jsou však omezeny právem veta, jímž disponuje pět zemí.

1.9 Důsledný a revidovaný multilaterální systém by nicméně mohl vytvořit lepší podmínky pro řešení celosvětových, klimatických, hospodářských a sociálních problémů; mezinárodní terorismus by mohl být účinněji potírán v multilaterálním rámci, který by zajistil koordinaci a spolupráci mezi vládami, mezinárodními agenturami (Interpol) a účast nevládních organizací, které bedlivě sledují situaci v oblasti demokracie a ochrany procesních práv a veřejných svobod.

2. Zodpovědnost Evropy a probíhající či připravované aktivity

2.1 Pro účinný boj proti terorismu na úrovni Evropské unie bylo zapotřebí, aby členské státy přijaly společnou definici trestného činu terorismu a aby sblížili svou úpravu trestního práva také v oblasti vznášení obžaloby a udělování trestů. Tento proces byl, stejně jako přijetí evropského zatykače, rychle zahájen a Rada postupem času začala v této oblasti (zejména od 90. let) přijímat rámcová rozhodnutí.

2.2 Po vražedných atentátech ve Spojených státech amerických z 11. září 2001 byla na jak mezinárodní, tak na evropské úrovni a v rámci Společenství zavedena nezbytná koordinace mezi Radou bezpečnosti OSN, Interpolem, NATO pro vojenské operace, Radou Evropy (především díky Evropské úmluvě o potlačování terorismu), OBSE a také Evropskou unií a Evroplem. Rozvíjí se spolupráce s USA, zeměmi Maghrebu a Africkou unií, společně s dílčími operacemi zaměřenými na vojenskou, policejní a finanční pomoc určitým zemím.

2.3 V rámci institucí Společenství, mezi politickými představiteli členských států a velkou většinou občanů byl dosažen konsenzus, pokud jde o definici terorismu a typ zákonných či protizákonných aktivit, které pod tuto definici nespádají. Je totiž zapotřebí dokázat se cíleně zaměřit na hrozbu a její proměny, aby nedošlo ke tříštění sil a zbytečnému omezení individuálních a kolektivních práv a svobod.

2.4 V některých afrických a blízkovýchodních zemích (především tam, kde vládne autoritativní režim) lze nicméně pozorovat tendenci označovat jakýkoli boj proti politické opozici za boj proti terorismu. Tato skutečnost by měla být důvodem ke znepokojení pro Evropskou unií a její členy – z nichž někteří udržují s vůdci zmíněných zemí hospodářské a politické vztahy a vojenskou spolupráci – a ti by měli využít svého vlivu, aby toto zneužívání omezili.

2.5 Z mezinárodního hlediska se nejobtížnějším problémem zdá být stanovení odpovídající reakce na hrozby, které neustále představují různá teroristická hnutí po celém světě pro velvyslanectví či různé jiné „cíle“, především pro civilní obyvatelstvo. Z geografického hlediska je přitom hrozbě teroristických útoků stále nejvíce vystavena Evropa.

2.6 Cílem teroristických akcí je vytvořit atmosféru strachu a nejistoty a podkopat demokratické instituce. Je tedy důležité nepadnout do pastí, kterou představují neopodstatněná omezení lidských práv a občanských svobod zaváděná ve jménu bezpečnosti; nejhroženější země už roky zažívají různý stupeň výjimečného stavu a některá opatření mohou přesáhnout míru nezbytnosti či zvládnutelnosti, jako například v případě osobních údajů cestujících přes Atlantik, které obsahují velké množství podrobných informací a jsou uchovávány po příliš dlouhou dobu.

2.7 Monitorování sítí, široce rozšířené využívání bezpečnostních kamer na veřejných a soukromých místech a prostranstvích, která jsou přístupná veřejnosti, politika v oblasti hraničních kontrol, organizace demonstrací a důkladné prohlídky na letištích mohou, jsou-li nepřiměřené, představovat zásah do soukromého života, omezení svobody pohybu a všech občanských svobod vůbec. To může mít vliv na podporu občanů pro politiku boje proti terorismu, neboť mohou mít dojem, že tyto akce jsou namířeny především proti nim.

2.8 Zásahy do života občanů a přísné kontroly s sebou nesou také riziko (na které se již často upozorňuje) znásobení kontrol

zaměřených na určité, záměrně vybrané „viditelné menšiny“, které se budou cítit stále více stigmatizovány a vystaveny etnické či rasové diskriminaci; míra tolerance byla už zdaleka překročena, což přispívá k jisté „násilné radikalizaci“ při konfliktních situacích a střetech mezi policejními či vojenskými silami a mládeží z určitých problematických městských částí, kde jsme také svědky ničení budov a veřejného i soukromého majetku.

2.9 Jestliže však tyto projevy násilí ve městech budou spojovány s pojmem „radikalizace vedoucí k násilí“, která je považována za předchůdce terorismu, či dokonce za jednu z jeho podob, může to vést k příliš široké definici spáchaných trestných teroristických činů nebo pokusu o ně či jejich napomáhání a rozšíření této definice na různé formy násilí, které navzdory své závažnosti nemusí být podnikány s úmyslem spáchat teroristický zločin, i kdyby toto násilí způsobilo rozsáhlé materiální škody a někdy i závažná zranění.

2.10 K tomu, aby mohl být konkrétní čin či pokus o něj označen za teroristický, je nezbytné znát jeho motiv.

2.11 V nedávné minulosti začala na našem kontinentu působit teroristická hnutí, a je tomu tak dodnes. Politické násilí nemá opodstatnění v demokratických zemích, kde je možné zakládat politické strany a účastnit se pravidelných a spravedlivých voleb na všech správních úrovních, tj. místní, vnitrostátní a, v případě EU, do Evropského parlamentu.

3. Obecné připomínky

3.1 Jestliže v otázce definice terorismu bylo dosaženo konsenzu, některé nové pojmy mohou představovat problém, jak je tomu například v případě „násilné radikalizace“, kterou Evropská komise definuje jako „jev, kdy jednotlivci přijímají názory, přesvědčení a ideje, které by mohly vést k teroristickým činům definovaným v článku 1 rámcového rozhodnutí“ z roku 2002.

3.2 Tato skutečnost byla zdůrazněna v Burgessově zprávě pro Evropský parlament v souvislosti s novou koncepcí „násilné radikalizace“ spojenou s podporou terorismu a nábořem do teroristických organizací. V této zprávě se také uvádí, že hlavním problémem při definování násilné radikalizace a jejího předcházení je úmysl. Radikalizace navíc často představuje postupný proces, který může trvat i několik let, což poskytuje prostor pro dialog, výchovné a informační postupy a jiná preventivní opatření.

3.3 Terorismus není v politickém životě žádnou novinkou, využívá globální komunikační prostředky, daňové ráje a možnosti, které nabízejí země se slabou vládou nebo se zhroutilou státní strukturou, s cílem vybudovat základny a výcvikové tábory. Jde však spíše o rozptýlené hnutí, než o jednotnou a strukturovanou mezinárodní síť.

3.4 Nejnovějším faktorem, který má vliv na dopad terorismu, jsou bezpochyby pohotová světová média, která podrobně a jasně informují a přinášejí, někdy takřka v přímém přenosu, záběry z atentátů, jejichž ohlas je tak daleko širší než kdykoli předtím. Vzhledem ke svobodě tisku se však tato honba za senzaci nedá zastavit, a vlastně se tak značně prohlubuje pocit strachu a nejistoty u civilního obyvatelstva a zajišťuje publicitu pro teroristy.

3.5 Internet je komunikačním prostorem, který je zneužíván k šíření ideologií podporujících násilí a k náboru pomocníků, či dokonce zájemců o to, stát se sebevražednými atentátníky, ke komunikaci mezi pachateli atentátů a jejich vůdci, a také k šíření postupů např. na domácí výrobu výbušnin.

3.6 Nicméně, odhlédneme-li od pátrání po internetových stránkách opěvujících terorismus, bude těžké kontrolovat komunikaci mezi určitými skupinami, vzhledem k současným šifrovacím technologiím a technologiím na utajování zakódovaných informací, ať už v písemné či ústní podobě.

3.7 Výbor také vyjadřuje pochybnosti nad očekávanou účinností zesílených opatření, která se v současnosti přijímají za účelem sledování internetu a soukromé komunikace.

3.8 Lze také pochybovat o tom, zda kontroly totožnosti a prohlídky zavazadel nebo vozidel na silničních hraničních přechodech, letišťích, v přístavech a méně častěji na autobusových či železničních nádražích opravdu zabrání pohybu teroristů, i když opatření na ochranu dokladů totožnosti představují účinnou obranu proti jejich padělání. I když tato opatření do jisté míry opravdu ztěžují celkový pohyb zločinců, komplikují život všem občanům a postupně vedou k tomu, že je možné podrobně sledovat jakýkoli pohyb osob, vezmeme-li v úvahu rozšířené využívání bezpečnostních videokamer, soukromých bezpečnostních služeb, elektronických průkazů ke vstupu do veřejných a soukromých institucí, signály mobilních telefonů a další prostředky lokalizace osob v reálném čase. Tyto prostředky však nedokáží zamezit sebevražedným útokům. Vytvářejí atmosféru policejního státu, nejsou-li přijata demokratická opatření, která by prokázala, že využívání těchto technologií nepřekračuje míru skutečně nezbytnou k dosažení jejich cíle. K řešení by mohly přispět vnitrostátní orgány dohledu, které by dohlížely na dohlížitele, a vytvoření evropské analytické skupiny zaměřené na tuto oblast a na problematiku údajů o osobách podezřelých z terorismu.

3.9 Sledování nelegálních finančních toků v zásadě nenarušuje běžný život občanů a umožňuje sledovat nelegální aktivity (obchod s lidmi, se zbraněmi, drogami ...), jež umožňují nabýt kapitál, který je taktéž nelegální, což na jedné straně vede ke zpomalení přísunu prostředků určených na teroristické násilí

a na straně druhé k poznání podhoubí, ze kterého vyrůstá⁽¹⁾. Je však velmi obtížné zabránit hotovostním převodům nebo převodům prostřednictvím sítě osob, které v jedné zemi vloží na účet obnos, jenž byl v jiné zemi předán prostředníkovi, a také transakcím prováděným nebo potvrzovaným kódovanou poštou či kódovanými zprávami. Sledování a vyšetřování může být účinné zejména v případě získávání finančních prostředků pro charitativní a humanitární organizace, které jsou tajně napojené na teroristické skupiny. Mělo by se však zabránit tomu, aby byly sledovány všechny nevládní organizace nebo byla znesnadněna jejich humanitární či charitativní činnost a získávání finančních prostředků a byla vytvořena atmosféra všeobecného podezření, která vadí občanům a komplikuje činnost nevládních organizací, někdy až do té míry, že je na překážku normálnímu provádění jejich programů.

3.10 Výměna údajů mezi policejními orgány a zpravodajskými službami se týká mimořádně citlivých informací, jako jsou fotografie, jména, adresy, otisky prstů a genetický profil DNA, členství v různých organizacích, přičemž nadále přetrvává nejistota, pokud jde o skutečné zajištění ochrany soukromí a ochrany proti chybám při zpracování či vyhodnocování údajů v informačních systémech VIS, SIS, policejních záznamech a různých spisech a také možnost, aby osoby, jež jsou v těchto spisech vedeny, dosáhly opravy údajů o své osobě.

3.11 Závěrem lze tedy říci, že hlavní přínos EU spočívá v harmonizaci, spolupráci a výměně zkušeností, které by měly být dále zlepšeny, přičemž by se však mělo zabránit hromadění právních předpisů a zvláštních opatření, když by působnost stávajících zákonů a orgánů zaměřených na boj proti organizovanému zločinu a finanční kriminalitě mohla být rozšířena i na potlačování terorismu.

3.12 Existuje množství literatury, která potvrzuje, že výjimečné stavy, a to i pouze nízkého či středního stupně, obvykle vedou k omezování občanských svobod, narušování záruk právního státu a podezřívání cizinců, legálních i nelegálních migrantů a žadatelů o azyl. Tento jev lze pozorovat ve většině členských států. Začíná se šířit atmosféra poznamenaná rasismem a xenofobií. Proti přílivu těchto nálad je zapotřebí bojovat slovy i činy.

3.13 Úlohy členských států, institucí EU, Europolu, Eurojustu atd. jsou jasně definované, avšak především organizační zajištění spolupráce mezi zpravodajskými službami a vyšetřovacími orgány je zapotřebí neustále zlepšovat.

3.14 Předcházení násilné radikalizaci a terorismu totiž vyžaduje znalost prostředí a ideologií, které jsou jejich živnou půdou, což může vyvrátit mnohé předpoklady, ale nepotvrzené názory.

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV ze dne 11. května 2005 k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz, včetně financování terorismu, zpravodaj pan Simpson, Úř. věst. C 267, 27.10.2005, odstavce 3.1.8 a 3.2.1.

3.15 Boj proti terorismu je potřeba vést dlouhodobě, neboť je zapotřebí obnovit či upevnit demokracii a úctu k občanským svobodám ve státech, které jsou slabé nebo nemají kontrolu nad celým svým územím, a v zemích s autoritářským či diktátorským režimem.

3.16 Výbor se domnívá, že obvykle diskrétní činnost zpravodajských služeb a policejních vyšetřovacích orgánů by neměla za každou cenu provázet politika systematického utajování informací před občany a jejich vnitrostátními a evropskými zastupiteli. Mělo by být možné získat informace, jež by umožnily zapojení občanů, a provádět demokratickou kontrolu bez ohledu na okolnosti, v přiměřené podobě, zejména s cílem zabránit jakémukoli narušení právního řádu.

4. Úloha občanské společnosti při prevenci terorismu a radikalizace vedoucí k násilí

4.1 Hlavní úkol občanské společnosti

4.1.1 Občanská společnost je největší obětí mezinárodního terorismu, ať již terorismus vyplývá z iredentistického nacionalismu, z instrumentalizace náboženského fundamentalismu, anebo se jedná o terorismus, pro nějž je násilí cílem již samo o sobě. Proti občanské společnosti je nasměrován terorismus, který má za cíl trestat kolektivně a bez rozdílu, který se snaží nastolit ve společnosti strach a ovládat stát. Občanská společnost je také jedním z hlavních aktérů všech strategií boje proti této hrozbě, jak již bylo uvedeno ve stanovisku EHSV o účasti občanské společnosti v boji proti organizované trestné činnosti a terorismu⁽²⁾, a to jak z hlediska mechanismů boje s viditelnými dopady terorismu, tak i s jeho výchozími podněty, přičemž nelze opomenout její zásadní úlohu při pomoci obětem terorismu.

4.1.2 S ohledem na vedoucí roli státu a institučního rámce Evropské unie – zejména v oblasti bezpečnosti, obrany, spravedlnosti a financí – v boji proti nejviditelnějším příznakům a dopadům této hrozby (předcházení teroristickým činům, pronásledování a odhalování teroristických skupin, zadržení, soud a odsouzení osob odpovědných za teroristické činy, zmražení jejich finančních zdrojů atd.) může i občanská společnost v této souvislosti hrát významnou roli, která spočívá v následujících úlohách:

4.1.2.1 Aktivně dohlížet na to, aby boj proti terorismu nikdy nepřekročil hranice právního státu a aby byla dodržována lidská práva, hodnoty, zásady a svobody, které jsou vlastní otevřené a demokratické společnosti.

4.1.2.2 Spolupracovat s orgány Společenství a států na všech úrovních při identifikaci činností a osob zapojených do teroristických sítí (v této oblasti je obzvláště důležitá práce finančních institucí a subjektů spravujících telekomunikační služby). Tato spolupráce se musí zakládat na vzájemném závazku všech zúčastněných stran sdílet informace, schopnosti a úsilí za účelem dosáhnout společného cíle, kterým je vymýcení terorismu.

4.1.2.3 Vytvořit kanály pro dialog s hlavními činiteli a sociálními aktéry společností, ve kterých mají teroristické skupiny své základny, a posílit tak společné úsilí vedoucí k odsouzení a odebrání legitimacy proslovům, jež propagují násilí, a násilným činům.

4.1.2.4 Provádět mezi jednotlivými sociálními aktéry a vnitrostátními orgány a orgány Společenství výměnu zkušeností a postupů, které slouží k izolaci a kontrole jedinců a skupin, u nichž existuje možnost, že sklouznou k vyloučení a radikalizaci vedoucí k násilí, přičemž je třeba důrazně dbát na zaručení základních práv a svobod a předpisů právního státu.

4.1.2.5 Navrhovat přístupy (o procesu integrace a o vizích, postojích a fungování skupin majících v této souvislosti zvláštní význam) v rámci vzdělávacích programů pro zaměstnance policie, bezpečnostních složek a tajných služeb, kteří mají v boji proti této hrozbě nejdůležitější úlohu.

4.1.2.6 Spustit pilotní akce zaměřené na místa, kde může snadno dojít k odcizení, radikalizaci a náboru (vězení, místa spojená s náboženstvím, školy, předměstí, veřejná telefonní centra, telekomunikační střediska atd.), a snažit se předejít vyloučení, radikalizaci a demonizaci osob či skupin z důvodu jejich sociálního zařazení, pohlaví a příslušnosti k nějaké etnické či náboženské skupině.

4.2 Integrace jako preventivní přístup. Konkrétní návrhy

4.2.1 Občanská společnost může hrát skutečně zásadní roli při sledování výchozích podnětů, které jsou podhoubím pro teroristické násilné činy. Je zřejmé, že i když žádný z podnětů uvedených v této souvislosti nemůže ospravedlnit žádný druh násilí, lze nahlížet na řadu teroristických činů jako na výsledek procesu odcizení, radikalizace a náboru, jež vycházejí z horizontálních rozdílů mezi skupinami v rámci jedné oblasti, vyloučení a diskriminace (sociální, politické či ekonomické) a jsou podpořeny uplatňováním dvojích standardů při trestně-právním rozhodování o činech různých osob. Integrace je tedy těžištěm každé rozsáhlé strategie, která by měla mít pokud možno preventivní zaměření a následující cíle:

4.2.2 Posílit formální a neformální vzdělávací systémy, které jsou zaměřeny na odstranění negativních stereotypů a na umožnění tolerance a soužití na základě sdílených hodnot, jejichž základem jsou lidská práva (to vyžaduje mimo jiné přepracovat texty stávajících učebnic tak, aby se odstranily stereotypy vedoucí ke konfrontaci a aby se učebnice staly zdrojem tolerance a multikulturního učení).

4.2.3 Vypracovat společný závazek různých sdělovacích prostředků (včetně kodexu chování) k tomu, že nebude poskytován prostor příspěvkům a názorům, které by podporovaly vyloučení, rasismus a xenofobii. Současně s jednoznačným dodržováním svobody tisku a projevu je třeba podporovat mediální příspěvky a přístupy, které šíří hodnoty sdílené v minulosti a přednosti multikulturního bohatství v globalizovaném světě.

⁽²⁾ Průzkumné stanovisko EHSV ze dne 13. září 2006 k tématu Účast občanské společnosti v boji proti organizované trestné činnosti a terorismu, zpravodajové: pánové Rodríguez García Caro, Pariza Castaños, Cabra de Luna, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, odstavec 13.

4.2.4 Prostřednictvím veřejných kampaní rozšiřovat zprávy a obsáhlé přístupy, které by přispěly k vyjasnění a nahrazení chybných konceptů (nahradit pojem islámský terorismus označením mezinárodní terorismus, pojem asimilace označením integrace) nebo nevhodných označení (používat občané místo migranti), které posilují rozdělení a konflikty.

4.2.5 Posilovat povědomí o tom, že je důležité, aby lidská práva byla základem soužití v multikulturní společnosti. V této souvislosti musí být občanská společnost významnou silou při vytváření společnosti, ve které by měli všichni stejná práva (sociální, politická a ekonomická) a povinnosti.

4.2.6 Podporovat vytváření sociálních platform, do kterých by byli zapojeni aktéři různých skupin společnosti jednoho státu a jejichž cílem by bylo zřizování mechanismů pro integraci a pokojné řešení problémů.

4.2.7 Vybrat a podporovat osobnosti a organizace občanské společnosti, které jako hlavní partneři zastupují jiné společenské skupiny na území EU při integraci osob z jiných kultur, za účelem umožnit dialog a spolupráci a odstranit tak příčiny vedoucí k odcizení a radikalizaci některých osob.

4.2.8 Vytvořit speciální programy zaměřené na zabránění radikalizaci u osob, které by případně mohly sympatizovat s myšlenkami a chováním teroristů a které se zdržují na běžných místech náboru (vězení, náboženská místa apod.), tyto programy by dále podporovaly sociální integraci a vytváření pracovních míst.

4.2.9 Soustředit se z tohoto pohledu na decentralizovanou spolupráci, a to jak na vnitrostátní úrovni, tak na úrovni Společenství (příčemž lze využít existujících rámců, jakým je např. evropsko-středomořské partnerství, evropská politika sousedství či rámec spolupráce se zeměmi AKT). V této souvislosti je nutné využít velkého potenciálu, který má politika spolupráce pro rozvoj členských států a EU samé, a vytvořit projekty pro spolupráci na místě s aktéry, kteří i přes svůj náboženský či nacionalistický základ jasně odmítnou násilí jako způsob jednání.

4.2.10 V rámci EU a v rámci vztahů se zeměmi mimo EU významně rozšířit počet a rozpočet výměnných programů pro učitele, žáky, novináře, podnikatelské a zaměstnanecké organizace ochránce lidských práv, členy nevládních organizací apod., se zvláštním ohledem na nutnost zlepšit rovnost žen a mužů. Osobní znalost a výměna zkušeností a názorů jsou hlavními metodami pro odstranění negativních stereotypů a pro vytvoření společné budoucnosti v století, které bude stoletím multikulturním⁽³⁾. V této souvislosti se zdá velmi vhodné využít a posílit možnosti EHSV k zajištění nových pracovních postupů zaměře-

ných na zabránění radikalizace určitých jednotlivců či skupin, a to prostřednictvím aktivních kontaktů a spolupráce Výboru s orgány mimo EU.

4.2.11 Usnadňovat rozvoj a posilování platform pro začleňování obyvatelstva (jak místního obyvatelstva, tak cizinců), které se zakládají na zastoupení všech skupin občanů spíše než na nacionalistickém či náboženském profilu.

4.2.12 Podporovat výzkumnou činnost specializovaných center a institucí jak v rámci EU, tak i v zemích, které jsou pro tuto oblast obzvláště významné. Zvláštní pozornost je třeba věnovat projektům a studiím zaměřeným na prozkoumání procesů, které mohou vést k odcizení, náboru a násilné radikalizaci, a prozkoumání vzájemných vztahů mezi příslušnými faktory.

4.3 Péče o oběti

4.3.1 I péči o přímé oběti teroristických činů je nutné chápat jako základní součást globálního přístupu, v němž má občanská společnost důležitou roli v boji proti hrozbě terorismu. Aby se na tyto oběti nezapomnělo či nebyly sociálně vyloučeny, je v této oblasti nutné následující:

4.3.2 Zasazovat se za to, aby obětem jakéhokoliv druhu teroristických činů jak na území státu, tak kdekoli jinde byla plně přiznána všechna práva (včetně odpovídajícího finančního odškodnění).

4.3.3 Zřizovat podpůrné sociální mechanismy (fyzické, psychologické a ekonomické), které obětem usnadní překonat trauma a zabrání vzniku odsuzujících či otevřeně rasistických nebo xenofobních projevů.

4.3.4 Mobilizovat politickou vůli příslušných vnitrostátních vlád a EU za účelem vytvořit dohodnutý základ, podle kterého by tyto osoby byly určovány a byla jim poskytována pomoc a ochrana.

4.4 Lidé jako hlavní předmět bezpečnosti a prevence: doprovodná opatření

4.4.1 Předpokládáme-li, že lidé jsou nejdůležitější hodnotou státu, a tedy i EU, vedou požadavky na bezpečnost, budování míru a předcházení násilným konfliktům k následujícímu:

4.4.2 Formulovat strategie a nejrůznější úsilí vedoucí k zaručení jisté úrovně blahobytu a bezpečí všem, kdo žijí v konkrétním státě, i jejich sousedům, neboť podporujeme-li jejich rozvoj a bezpečnost, zaručíme tak i rozvoj a bezpečnost vlastní.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV ze dne 20. dubna 2006 k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku mezikulturního dialogu (2008), zpravidajka: paní Cser, Úř. věst. C 185, 8.8.2006.

4.4.3 Snižovat a odstranit nerovnosti mezi skupinami a zeměmi, což je nejlepší cestou k podpoře bezpečnosti všech. Společným základem soužití a oslabení teroristického ohrožení je vždy přísné dodržování lidských práv a upevňování demokratického prostředí a současně zajištění svobody vykonávání různých náboženských zvyků v rámci oddělení věcí veřejných. To znamená, že ve společnosti nesmí existovat žádné prostory, které by byly na hranici zákona (oblasti na hranici práva či ghetta, v nichž vládou zvyklosti, jež jsou z tohoto pohledu nepřijatelné).

4.4.4 Chápat, že bezpečnosti nelze dosáhnout ani na úkor svobody, ani omezením právního rámce, který je vlastní otevřené a demokratické společnosti, ani používáním metod boje proti terorismu, které se podobají metodám těch, proti nimž je boj veden.

4.4.5 Uznat to, že strategie, kterou vyžaduje boj proti terorismu a která musí být nutně multidisciplinární, multidimenzionální a dlouhodobá, může být úspěšná pouze tehdy, bude-li pro tento účel k dispozici vlastní rozpočet s dostatečnými prostředky, v nichž se sloučí společné úsilí jednotlivých států a Společenství.

4.5 *Partnerství veřejného a soukromého sektoru*

4.5.1 Hrozba terorismu je všudypřítomná, stálá a všeobecně rozšířená. Nikdo si nemůže být jist, že nebude vystaven jejímu dopadu, a terorismus neustále mění svůj profil a způsoby projevu. To je společně s tím, že dodnes neexistuje vhodná strategie pro boj s terorismem, důvodem pro neustálé přehodnocování analýz, vyhodnocení a metod uplatňovaných v tomto boji. Jedná se o práci, na které se musí podílet všichni, jak vlády a instituce Společenství, tak i občanská společnost jako celek. Při

této činnosti, která se ze své povahy týká všech, je nutné prozkoumat možnosti partnerství veřejného a soukromého sektoru, což nemá v žádném případě znamenat zahájení privatizace v oblasti bezpečnosti a obrany, která by byla kontraproduktivní; toto partnerství by mělo sloužit společnému cíli, jímž je blahobyt a bezpečnost všech⁽⁴⁾. Toto úsilí by se mělo zakládat na následujících bodech:

4.5.2 Nutnost vypracovat seznam pojmů, který sjednotí označení jak na úrovni popisu, tak na úrovni operativní a který bude určující pro práci všech zúčastněných stran a aktérů.

4.5.3 Demokratická kontrola strategie boje proti terorismu na všech úrovních a ve všech formách.

4.5.4 Uznání významu zahraniční politiky členských států, společné zahraniční a bezpečnostní politiky na úrovni Společenství a politiky na úrovni vnitrostátní i na úrovni Společenství pro spolupráci a rozvoj za účelem předcházení terorismu a zabránění radikalizaci potenciálních teroristů.

4.5.5 Bezpodmínečná nutnost vyčlenit trvale a v přiměřené výši rozpočtové prostředky na všechny programy a činnosti uvedené v tomto stanovisku.

4.5.6 Vhodnost vytvořit či případně zachovat dialog a spolupráci s aktéry a organizacemi činnými na sociální, politické a ekonomické úrovni jak uvnitř EU, tak mimo ni, s vědomím, že není možné proti této hrozbě obstát jednotlivě a že je výhodné úsilí zaměřené na vypracování koherentních a udržitelných vizí a strategií činnosti koordinovat.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁴⁾ V souladu s poznámkami v průzkumném stanovisku EHSV ze dne 13. září 2006 k tématu Účast občanské společnosti v boji proti organizované trestné činnosti a terorismu; zpravodajové: pánové Rodríguez García Caro, Pariza Castaños, Cabra de Luna, Úř. věst. C 318, 23.12.2006, odstavec 13.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o jiných než základních sazbách DPH

KOM(2007) 380 v konečném znění – SEC(2007) 910

(2008/C 211/18)

Dne 5. července 2007 se Komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o jiných než základních sazbách DPH

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. března 2008. Zpravodajem byl pan BURANI.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo dne 22. dubna 2008, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 112 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá iniciativu Komise určit základy politické diskuse v Evropském parlamentu a Radě, ze které by vzešly obecně přijaté zásady poskytování výjimek ze systému DPH. Vzhledem k tomu, že se jedná o proces s výrazně politickými implikacemi, jeví se mezní datum konce roku 2010 stanovené pro přijetí nových pravidel jako zcela reálné.

1.2 Původním cílem přijetí systému DPH bylo vytvoření předpokladů pro **daňovou harmonizaci**, která by umožnila správné fungování vnitřního trhu. Nicméně četné úpravy, ke kterým od té doby došlo, především však osvobození od daně a výjimky, **působily opačně** a snahu o přizpůsobení výjimek je třeba považovat za to nejlejší, co lze za současné situace dělat.

1.3 Výjimky se používají v každém členské státě na základě daňových kritérií smíšených s **motivy politického a sociálního charakteru**, které se připouštějí, pokud nemají přeshraniční dopad nebo jsou v souladu s jednotnými kritérii politiky Společenství. EHSV se domnívá, že ačkoliv je třeba tato kritéria respektovat, je nutné je přezkoumat zejména – i když ne výlučně – z hlediska jejich přínosu k politice **přerozdělení příjmů**.

1.4 Zvláštní pozornost by při diskusích měla být věnována **místně poskytovaným službám, jež nelze dodávat ze vzdáleného místa** a jež tedy nemají bezprostřední dopad na vnitřní trh. Jde o kategorii, do které patří mnoho činností, jež vedle nepochybné hospodářské a sociální užitečnosti představují **sporné aspekty** nebo na které lze nahlížet odlišně: řemeslné činnosti, restaurace, veřejné a soukromé zdravotnické služby, sektory s vysokým podílem nekvalifikované lidské práce, knihy a noviny.

1.5 EHSV upozorňuje na to, že je nezbytné poskytovat osvobození od daně na základě kritéria diferenciací výdajů mezi **skupinami s nízkými a vyššími příjmy**, což je rozlišení, které se obtížně provádí. Připomíná však především, že osvobození od daně musí být inspirováno **kritérii transparentnosti** a brát

v úvahu **náklady, jež kvůli nepřesným nebo vágním právním předpisům vzniknou daňovým orgánům a podnikům** a které nakonec dopadnou na konečné spotřebitele.

1.6 Zvláštní pozornost by měla být věnována **přímým dotacím jako alternativní variantě snížených sazeb DPH**. Komise toto řešení naznačuje, aniž by k němu ale zaujala nějaký postoj. EHSV se domnívá, že tuto alternativu je třeba zvážit se zvláštní obezřetností a přijmout se zdrženlivostí a pouze tehdy, když se jiná řešení ukáží jako obtížná. Dotace by v každém případě nikdy neměly mít podobu státní podpory.

2. Úvod

2.1 Systém DPH je ze své podstaty založen na složitém uspořádání zavedeném v roce 1977 jako „provizorní“⁽¹⁾ a jako takový je tento systém stále, i po třiceti letech, označován. Během této doby prošel nesčetnou řadou změn, jež byly výsledkem přizpůsobení nepředvídaným nebo trvalým okolnostem, politických úvah, vývoje vnitřního trhu, rozšíření.

2.2 Komise podnikla nezbytný krok ke zjednodušení práce daňových správ a hospodářských subjektů přijetím **směrnice o DPH v roce 2006**⁽²⁾, která zavedla řád do právních předpisů a v praxi představuje „kodifikované znění“ v této oblasti. Hlavní podněty této nové směrnice, částečně upravené v roce 1992, pocházejí z roku 1977: **minimální normální sazba** je obecně 15 %⁽³⁾ a daň se v zásadě odvádí v místě původu. Jsou však stanoveny různé odchylky a výjimky: normální sazbu lze snížit a zdanění některého zboží či některých služeb může proběhnout v místě určení.

⁽¹⁾ „Definitivní“ systém by měl logicky stanovit zdanění v místě určení, nebo lépe řečeno spotřeby. Tehdy stejně jako dnes zabránily různorodé překážky jeho všeobecnému uplatnění.

⁽²⁾ Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (Úř. věst. L 347, 11.12.2006).

⁽³⁾ Články 96 a 97 směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. listopadu 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty (Úř. věst. L 347, 11.12.2006); maximální hodnota nebyla nikdy určena.

2.3 Podle právních předpisů mohou členské státy uplatňovat jednu či dvě snížené sazby, avšak pouze na zboží a služby, které jsou uvedeny v příloze směrnice o DPH⁽⁴⁾. Všechny členské státy, s částečnou výjimkou Dánska, této možnosti využívají, avšak v různé míře a uplatňují ji na různé zboží nebo služby, které vybraly ze seznamu přípustného zboží či přípustných služeb. Takto různorodý přístup má daleko k praktickému uplatnění zásad koordinace nezbytných pro správné fungování jednotného trhu. Komise nyní navrhuje „**vyzvat k politické diskusi Radu a Evropský parlament** – za účasti EHSV, který byl požádán o stanovisko – za účelem dosažení dohody mezi členskými státy o **novém uspořádání snížených sazeb DPH**“.

2.3.1 Prakticky jde o **revizi celé struktury** zvláštních a dočasných výjimek již udělených členskými státy z dřívějšího rozšíření, respektive skupině „nových“ členských států, a obnovení struktury, která zohlední cíle shodné s logikou vnitřního trhu. Není to jednoduchý proces, neboť bude nutné najít **rovnováhu – na společném základě** – mezi politickými, hospodářskými a sociálními potřebami, které svého času oprávnily odchylky a výjimky, které poté byly uplatněny každým členským státem podle jeho konkrétních potřeb. Komise si nedělá iluze o obtížnosti této cesty, protože neočekává, že proces konzultace bude moci vyústit do **nové právní úpravy do konce roku 2010**.

2.4 Úvodní krok, který je nezbytný k vyrovnání všech členských států, pokud jde o výjimky, byl učiněn návrhem směrnice, jež prodlužuje až do 31. prosince 2010 **dočasné výjimky udělené novým členským státům**⁽⁵⁾. Důvodem návrhu, který byl schválen 20. prosince 2007, je různý režim výjimek: členské státy, které se staly členy již dříve, využívají výjimek, jež nemají určený konec platnosti, zatímco platnost výjimek pro nové členské státy skončila na konci roku 2007. Prodloužení, které bylo těmto novým členským státům přiznáno 20. prosince 2007, tak staví všechny členské státy na stejnou úroveň nejméně do konce roku 2010. Komise doufá, že k tomuto datu Rada a Evropský parlament dosáhnou dohody o přijetí **stálého a jednotného systému jiných než základních sazeb DPH**.

2.5 Cílem sdělení, kterým se toto stanovisko zabývá, je určit **základy „politické diskuse“** v Evropském parlamentu a Radě, ze které by vzešly **obecně přijaté zásady** umožňující připravit návrhy právní úpravy, jež by měly značnou **pravděpodobnost být schváleny**. Komise je s ohledem na minulé a současné zkušenosti oprávněně opatrná ve svých tvrzeních a pragmatická, pokud jde o rozhodnutí, jež je nutné přijmout – čeká, jaké signály dostane. Ve svém sdělení se tedy omezuje na vyvážené předložení všech **prvků ke zvážení a úsudku**, přičemž se inspirovuje konsolidovanými zásadami jednotného trhu a Lisabonské strategie, aniž by však zaujímal jednoznačné postoje. EHSV považuje tuto iniciativu za rozhodující pro budoucnost vnitř-

ního trhu v daňové oblasti, za jedinečnou příležitost, jejíž úspěch bude záviset na smyslu pro odpovědnost a dobré vůli tvůrců politik.

3. Obsah sdělení

3.1 Sdělení stručně shrnuje **studii společnosti Copenhagen Economics**, která jménem Komise a z pověření Rady a Evropského parlamentu prozkoumala dopad snížených sazeb DPH a výjimek z těchto sazeb a zvláště se zaměřila na **sociální hlediska** (rozdělení příjmů) a **náklady** systému. EHSV považuje za nutné zvláště pochválit Komisi za kvalitu dokumentu, který na základě studie vypracovala. Nejsou v něm totiž žádné opomenuté prvky ani mrtvá místa; diskuse, která z tohoto dokumentu vzejde, se může opírat o všechny nezbytné prvky k úsudku.

3.2 Komise v úvodu vyjadřuje svůj cíl „zajistit členským státům rovné příležitosti i více transparentnosti, jednotnosti a především bezproblémové fungování vnitřního trhu, např. odbouráváním překážek přeshraniční hospodářské činnosti a snižováním nákladů na dodržování předpisů v oblasti DPH“⁽⁶⁾.

3.3 Komise konkrétně, a s odkazem na studii společnosti *Copenhagen Economics*, zdůrazňuje, že z čistě ekonomického hlediska by nejrozumnějším řešením byla **jednotná sazba DPH**, která by umožnila snížit náklady řízení pro daňové správy a podniky a teoreticky i snížit narušení hospodářské soutěže. Je však nebezpečí, že jednotná sazba, jako každý rigidní právní předpis, nebude vždy přizpůsobená všem okolnostem, a proto je třeba, aby byla trochu flexibilní, což je zásada, na které jsou založeny **snížené sazby**.

3.4 Uplatňování snížených sazeb reaguje na hospodářská kritéria, avšak je ovlivněno i sociálními a politickými kritérii. Příkladem jsou služby s vysokým podílem lidské práce (zvláště pokud jde o nekvalifikovanou práci) a místně poskytované služby, pokud nemají významný dopad na přeshraniční obchod. Tato kritéria vycházejí z toho, že nižší sazby (a tím pádem nižší ceny) zvyšují produktivitu a zaměstnanost, protože občané více využívají profesionální poskytovatele služeb, čímž se snižuje přístup „udělej si sám“ a také se méně utrácí ve stínové ekonomice.

3.5 Úplný seznam zboží a služeb, na které se uplatňují snížené sazby (článek 98 směrnice o DPH), je uveden v příloze III zmíněné směrnice. Pokud jde o **služby s vysokým podílem lidské práce**, musí splňovat (článek 107) tři kritéria: kromě kritéria uvedeného v předchozím odstavci se musí jednat o **služby poskytované z velké části přímo konečným spotřebitelům** a služby **místní povahy, které nejsou s to**

⁽⁴⁾ Viz články 98–101 a přílohu III směrnice.

⁽⁵⁾ Návrh směrnice Rady KOM(2007) 381 v konečném znění a stanovisko EHSV k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES, pokud jde o některá dočasná ustanovení o sazbách daně z přidané hodnoty (Úř. věst. C 44, 16.2.2008, s. 120).

⁽⁶⁾ Sdělení KOM(2007) 380 v konečném znění v části „Úvod“.

narušovat hospodářskou soutěž. Pro **zboží** a „obvyklé“ služby nejsou kritéria tak explicitní, ale z jejich seznamu jasně vystupují vnitřní „sociální“ motivy: jedná se totiž o potravinářské výrobky, léky, vodu, tiskoviny, televizní služby atd. Výbor se k těmto hlediskům vyjádří níže (viz odstavec 4.12).

3.6 Komise se vyjadřuje k jednomu z nejběžněji předkládaných argumentů ve prospěch snížených sazeb, podle kterého by tyto sazby vyhovovaly kritériu **větší sociální spravedlnosti**, neboť by zlepšily rozdělení příjmů ve prospěch méně majetných společenských tříd. Studie, a zdá se, že i Komise, uvádí několik **podmínek** k souhlasu s tímto argumentem: snížené sazby mají skutečný distribuční účinek, pouze když je část výdajů na spotřebu „oblíbeného“ zboží dlouhodobě stabilní a vytváří situaci **skutečné diferenciaci mezi skupinami s nízkými a vyššími příjmy**. Sdělení nicméně zdůrazňuje, že existují značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi a že větší či menší účinnost snížených sazeb souvisí s větším či menším rozdílem příjmů mezi společenskými třídami.

3.7 Nikoliv nevýznamné hledisko se týká **nákladů systému**: jiné než základní sazby znamenají zvýšenou administrativní zátěž pro podniky a daňové orgány, zejména když je jejich uplatňování náchylné k výkladům, což je téměř pravidlem.

3.8 Komise cituje studii, ale nezpochybňuje výslovně systém snížených sazeb, ptá se však, zda pro účely, které si členské státy předsevzaly, neexistují vhodnější **alternativní politické nástroje**. Jako alternativu, nebo jako jednu z alternativ, uvádí **systém přímých dotací**, pomocí kterého by se dosáhlo stejných cílů, ale s nižšími náklady. Tento systém by mohl být vytvořen tak, aby se zamezilo negativním účinkům na úrovni EU, a mohl by zaručit větší transparentnost a být méně nákladný pro rozpočty členských států. Přesto je třeba poznamenat, že by se přímé dotace mohly projevit jako pochybná výhoda pro podniky, neboť jejich přidělení by se mohlo ukázat jako nejisté a dočasné v závislosti na potřebách státního rozpočtu nebo aktuálních politických směrech.

3.9 Zdá se, že Komise přisuzuje značnou důležitost této alternativě, nebo v každém případě *nějaké* alternativě systému snížených sazeb; koneckonců **„členským státům doporučuje, aby pečlivě prozkoumaly všechny dostupné možnosti“**. Komise si všímá, aniž by vytvářela dojem, že zaujímá stanovisko, že **„pro státní rozpočet jsou často účinnější a méně nákladné jiné nástroje než snížené sazby DPH, což by mělo být zohledněno v rozhodovacím procesu“**.

4. Poznámky a připomínky

4.1 Je třeba pográtulovat Komisi za střízlivost a vyváženost jejího sdělení. Konkrétně pro EHSV je zvláště uspokojivé, že zde **našel potvrzení odůvodněnosti některých postojů, které již vyjádřil** a které připomene v rámci těchto poznámek. Výbor

především připomíná, s odkazem na již řečené v odstavci 3.9, že projevil **pochybnosti o systému výjimek** ve svém stanovisku ke směrnici o DPH ⁽⁷⁾, kde řekl, že „se zdá, že chybí vůle [členských států] analyzovat tyto výjimky ... aby byly zrušeny“. Tento postoj je nyní potvrzen a posílen autoritativní studií společnosti *Copenhagen Economics*, se kterou Komise, jak se zdá, souhlasí. Nicméně se bere na vědomí, že **hypotéza alternativních řešení** zatím zůstává hypotézou, přinejmenším dokud členské státy nezmění stávající politické směry.

4.2 DPH je sama o sobě komplikovaná daň, která se obtížně uplatňuje, je značně náchylná k daňovým únikům a jejíž **uplatňování je pro členské státy a podniky nákladné** ⁽⁸⁾. Především však **nedosahuje původního cíle**, kterým bylo **vytvoření definitivního systému daňové harmonizace**. Je nicméně třeba poznamenat, že daňová harmonizace není cílem sama o sobě, ale je nezbytnou podmínkou **správného fungování vnitřního trhu**. Takové byly v každém případě plány zakladatelů, které Komise připomněla svým sdělením z ledna 1993. Výbor tento dokument považuje za milník ve vývoji DPH a s lítostí zdůrazňuje, že se tímto dokumentem nikdo neřídil (s výjimkou přijetí minimální sazby 15 %) kvůli opozici některých členských států. Dnes je situace stále stejná. Snaha Komise uspořádat alespoň oblast osvobození od daně je jistě chválná, avšak současně je ukázkou **bezmocnosti udělat více na cestě k daňové harmonizaci na úrovni Společenství**. Komise za tuto situaci není objektivně odpovědná, ale stejně tak za ni nejsou, nebo alespoň ne výlučně, odpovědné členské státy, jelikož **základní problém tkví v samotné struktuře DPH v „dočasném systému“**, jak bude vysvětleno níže.

4.3 Zkrátka je třeba si uvědomit, a ještě na dlouho připustit, že DPH ve svém současném pojetí odpovídá v každém členském státě převážně daňovým účelům, spolu s politickými a sociálními hledisky, což se projevuje při uplatňování snížených sazeb nebo sazeb vyšších než minimální. Harmonizace na úrovni Společenství je tedy aspirací neopírající se o skutečnost a sdělení, kterým se nyní zabýváme, představuje úsilí o zavedení částečné nápravy, tedy **harmonizace snížené sazby DPH alespoň pro činnosti, které mají přeshraniční dopad nebo odpovídají již přijatým kritériím politik Společenství**. EHSV zdůrazňuje, že tvůrci politik by měli mít vždy na mysli, že je-li jedním z účelů snížené sazby DPH umožnit **přerozdělení příjmů**, pak je nutné, aby se **opírala o skutečnost**. Jinak řečeno, každé snížení daně musí být pečlivě analyzováno, aby se ověřilo, že **skutečně odpovídá sociálním kritériím a neskrývá jiné, méně přiznatelné cíle**. Další

⁽⁷⁾ Viz stanovisko EHSV k návrhu směrnice Rady týkající se společného systému daně z přidané hodnoty (přepřacování) (Úř. věst. C 74, 23.3.2005, s. 21).

⁽⁸⁾ K tomu viz stanovisko EHSV obsahující připomínky k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 77/388/EHS s cílem zjednodušit povinnosti týkající se DPH a k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1798/2003 s ohledem na zavedení opatření správní spolupráce v oblasti zjednodušeného systému jednoho správního místa a postupu při vrácení daně z přidané hodnoty (Úř. věst. C 267, 27.10.2005, s. 45).

požadavky, které je třeba zvážit, jsou **zjednodušení povinností a transparentnost pravidel**, což jsou dva požadavky, které podnikům usnadňují život, ale které na druhou stranu umožňují daňovým orgánům snadnější a hospodárnější kontroly.

4.4 Příloha III ke směrnici o DPH obsahuje seznam 18 kategorií, na něž lze uplatnit sníženou sazbu. Každý členský stát má právo vybrat si kategorie, činit výjimky uvnitř těchto kategorií a určit míru snížené daně. Zkoumané sdělení členské státy vyzývá, aby „analyzovaly různé oblasti, v nichž by bylo možné zavést další snížené sazby, aby mohly stanovit míru narušení, která může na základě – dobrovolného – používání těchto snížených sazeb vzniknout, a rozhodly, zda je taková úroveň narušení přijatelná“⁽⁹⁾. Z obecného kontextu sdělení nevyplývá, že by se tato výzva dala interpretovat jako pobídka k rozšíření seznamu tohoto zboží a těchto služeb, právě naopak. EHSV je v každém případě jednoznačně proti rozšíření kategorií zboží nebo služeb, na něž se mají uplatnit snížené sazby daně. Má-li se pokračovat, prozatím alespoň teoreticky, v harmonizaci, pak členské státy musí spíše zkracovat, nikoliv rozšiřovat, seznam uvedený v příloze III.

4.5 Se směrem daným Komisí lze přesto celkově souhlasit a zapomeneme-li, nebo dlouhodobě odložíme, vidinu „definitivního“ systému, je jednou z priorit poskytnutí větší autonomie členským státům při stanovení snížených sazeb pro **místně poskytované služby, jež nelze dodávat ze vzdáleného místa**. Komise zdůrazňuje, že tyto služby „nemají dopad na fungování vnitřního trhu“, nejde tedy ani tak o pragmatismus, jako o uznání **politických a sociálních potřeb, které jsou základem přiznání osvobození od daně**.

4.6 Nicméně je třeba pozorně analyzovat tvrzení, která mohou být snadno zevšeobecněna: jestliže zdanění místních činností nemá dopad na fungování vnitřního trhu, pak **každé zboží nebo každá služba, které jsou vytvořeny a spotřebovány na místě, by mohly podléhat zdanění stanovenému na místním základě**, což je zásada, jež by zcela rozvrátila samotný základ směrnice o DPH. Komise zřejmě nemá v úmyslu ani stanovit, ani přijmout takovou zásadu.

4.7 Jdeme-li do detailů, pokud jde o hlediska zmíněná Komisí, zaslouží si komentář tvrzení, podle kterého může uplatňování snížené sazby DPH v citlivě zvolených odvětvích znamenat konkrétní přínos a zvýšit **celkovou produktivitu**, a tedy i HDP. Do této kategorie patří **místně poskytované služby**. Snížení DPH by přimělo spotřebitele, aby vynakládali méně času na přístup „udělej si sám“ a věnovali tak více času své běžné práci. Je však třeba vidět, že ve skutečnosti jsou svépomocné činnosti vykonávány ve volném čase a jsou nejen společensky užitečné, ale pro rodiny i ekonomicky odůvodněné, a měly by tedy být podporovány. Na druhou stranu je možné, že snížení daně vytvoří značné příjmy pro státní pokladnu,

avšak pouze za tu část svépomocných činností, které lze nahradit činností podniků podléhajících dani. Nelze odhadovat, jaká část naopak přejde do sektoru stínové ekonomiky. Stínová ekonomika, ani daňové úniky, zajisté neskončí jen proto, že budou využívat sníženou DPH. K tomu jsou nutná zcela jiná opatření.

4.8 Zvláštní pozornost se věnuje **restauračním službám**, které jsou podle Komise mezní, nebo lépe řečeno spornou, kategorií. Komise si na jednu stranu všímá, že tyto služby jsou určeny především pro vnitřní spotřebu, avšak na druhou stranu uznává, že mají značný význam v rámci politik cestovního ruchu některých zemí a pro všechny v pohraničních oblastech. Nebude jednoduché nalézt dohodu v této oblasti, jak se již ukázalo dříve, ale bude **nutné dospět k čistě politickému rozhodnutí**. Jakékoliv jiné úvahy vyvolané hospodářskými nebo daňovými důvody v sobě nesou riziko, že se diskuse bude prodlužovat do nekonečna, protože každá země bude hájit svoje postoje oprávněnými důvody domácí politiky.

4.9 V oblasti místně poskytovaných služeb Komise dále upozorňuje na sektor, který by se mohl stát předmětem značné diskuse: jde o **veřejné a soukromé zdravotnické služby**, které již za jistých podmínek mohou využít snížené sazby⁽¹⁰⁾. Poukazuje se na rostoucí trend mezi občany některých členských států využívat veřejných služeb lékařské a chirurgické pomoci v jiných zemích považovaných, ať oprávněně či nikoliv, za lépe fungující. Tento jev není prakticky vůbec spojen s daňovým systémem. Mnohem případnější je z daňových účelů volba využít **služby poskytované soukromými klinikami a lékaři v jiných zemích**. Značný rozdíl mezi cenami v různých členských státech vytváří, zejména v některých sektorech zdravotnictví, odklon od domácího trhu k jiným zemím. „Místní“ povaha těchto služeb se tedy oslabuje a u některých služeb a v některých zemích je spíše nahrazována přeshraničním charakterem. Rozlišení v této oblasti není snadné, ani nelze zobecňovat, a proto je nebezpečí sporných případů velké.

4.9.1 Dohoda bude záviset na rovnováze, které se podaří dosáhnout mezi různými a protichůdnými potřebami. Výrazně sociální povaha ochrany zdraví na jednu stranu svědčí ve prospěch zahrnutí těchto služeb mezi služby se sníženou sazbou DPH, na druhou stranu lze uvést otázky hospodářské soutěže. Konečné rozhodnutí musí vzít v úvahu právo občana nechat se léčit s co nejnižšími náklady pro rodinný rozpočet. Jinak řečeno, **zájem občana/spotřebitele musí mít při zvažování přednost před zásadami hospodářské soutěže**.

4.10 Sporné je uplatnění snížené sazby DPH v **sektorech s vysokým podílem nekvalifikované lidské práce**. Studie citovaná Komisí poznamenává, že toto opatření může trvale vést k větší zaměstnanosti, ale je pravděpodobné, že „přínosy budou

⁽⁹⁾ Viz sdělení KOM(2007) 380 v konečném znění, článek 3.3 Požadavky vnitřního trhu, druhý odstavce.

⁽¹⁰⁾ Viz body 15 a 17 přílohy III ke směrnici o DPH.

nevýznamné“, což je nejspíše pravda. I v tomto případě se rozhodnutí ukazuje jako obtížné. Poptávka v těchto sektorech (stavebnictví, silniční práce, úklidové firmy, trhy atd.) je obecně nepružná, což znamená, že snížení DPH by mělo pouze nepatrný dopad na zaměstnanost. Na druhou stranu jde o sektory, v nichž je zaměstnávání nekvalifikovaných pracovních sil „načerno“ nejčastější. Snížení DPH by určitě přispělo ke snížení nákladů podniků, ale zůstává otázkou, jestli by se příslušné snížily ceny a zvýšila „reálná“ zaměstnanost.

4.11 V obecnější rovině Komise poznamenává, že snížené sazby jsou efektivní pouze tehdy, jsou-li výdaje na spotřebu zboží nebo služeb z dlouhodobého hlediska stabilní a liší-li se podstatným způsobem mezi skupinami s nízkými a vyššími příjmy. Tyto rozdíly jsou největší u potravin, oděvů a ve stavebnictví, kde mezi jednotlivými zeměmi existují značné rozdíly. Nejzjevnější rozdíly – a nejméně spravedlivé ze sociálního hlediska – se často objevují uvnitř jednotlivých členských států. EHSV upozorňuje, že v různých členských státech se snížená sazba uplatňuje na celou kategorii, aniž by se zohlednilo, že v rámci mnohých kategorií jsou produkty určené k masové spotřebě, zatímco jiné jsou rozhodně exkluzivní a jejich cena je poměrně velkým násobkem prvně zmíněných produktů. Nezodpovězenou otázkou zůstává, jak a podle jakých měřítek odlišně zdaňovat zboží nebo služby, které mají stejné označení, ale podle ceny a kvality jsou určeny jiným sociálním skupinám. Dalším problémem je zvolit trvalé rozlišení, které nebude podléhat módním změnám, a jak ho dodržovat bez nutnosti zavedení nákladných a složitých kontrol. Je také nutné zvážit hledisko podvodů, k nimž může dojít ve všech sektorech, zejména však ve dvou výše zmíněných. Zevrubná a detailní označení je mohou usnadnit, přičemž jejich kontrola není vůbec snadná. EHSV upozorňuje na to, že je nutné uplatnit rozhodující kritéria na základě sociálních úvah; jinak řečeno, snížené sazby by měly přispět k sociální politice přerozdělení příjmů anebo, není-li možné použít alternativní možnosti, o nichž se mluví v odstavci 4.15, podpory důležitých sociálních programů. V každém případě musí být zajištěna transparentnost vůči vlastním občanům a ostatním členským státům.

4.11.1 Stejnou poznámku je možné učinit i ke **knihám a novinám**, u nichž jsou občas do jedné kategorie spojeny společensky zdůvodnitelné tiskoviny s jinými, které nemají žádnou vzdělávací či zábavnou hodnotu nebo které jsou, což je horší, za hranou případně na hraně zákona nebo obecné slušnosti. Zdá se, že je nezbytné zavést rozlišení, jakkoli to je obtížné, neboť jsou v každém případě oprávněná z hlediska demokratické transparentnosti.

4.12 Komise dále poznamenává, že velké množství sazeb způsobuje **podnikům a daňovým orgánům značné náklady**, což je zjevné. Výbor by byl raději, kdyby se mluvílo spíše o **zvýšení nákladů** vzhledem k tomu, že v rámci daňového systému je DPH již sama o sobě **zdaleka nejnákladnější daní**,

pokud jde o její uplatnění a vymáhání. EHSV již zdůraznil toto zjištění ⁽¹¹⁾, které zde připomíná spolu s výzvou členským státům, aby oznámily, jaký je **čistý výnos DPH pro jejich rozpočet** poté, co se odečte část určená pro rozpočet Společenství a náklady na správu, vybírání, kontrolu daně a potlačení podvodů. Doporučuje se, aby Komise tuto výzvu vzala za svou ve jménu transparentnosti a zároveň zvažila, zda není potřeba **prozkoumat alternativní daňový systém** ⁽¹²⁾. Je práním, aby případné zvážení celé otázky bylo založeno také na výsledcích (které by mohly být překvapivé) týkajících se **přínosu pro státní pokladnu**. Jakmile budou známy „skutečné“ výsledky, není nemožné, že se iniciativy ujmou samy daňové orgány.

4.13 Nicméně aktuální otázkou je pouze nahodilé zvyšování nákladů „pro podniky a daňové orgány“, které se týkají administrativních a účetních nákladů spojených s uplatňováním a výkladem právních předpisů odlišných od norem. Výbor upozorňuje, že **každé zvýšení nákladů podniků bude přesunuto na konečné spotřebitele**, a proto bude třeba případ od případu posoudit, zda a v jakém rozsahu se uplatnění snížené sazby skutečně projeví jako přínos pro občany. V současnosti je naprostá většina velmi početných sporných případů způsobená **obecností klasifikace** a následnými protikladnými interpretacemi, zásahy poradců, kontrolami, rekurzí. Nová pravidla by tedy měla být upravena také podle hospodárnosti jejich uplatnění.

4.14 Systém snížených sazeb je prozatím jediným možným, i když jde o nákladný systém. S ohledem na to, že sama Komise tento systém definovala jako strnulý a nedůsledný ⁽¹³⁾, si Výbor přeje, aby politické diskuse mezi Radou a EP vedly ke společným rozhodnutím nepochybně podníceným **zásadami vnitřního**

⁽¹¹⁾ Prvním stanoviskem k tomuto tématu bylo stanovisko EHSV *Boj proti daňovým podvodům na jednotném trhu* (Úř. věst. C 268, 19.9.2000, s. 45 – není k dispozici v češtině) a mnoho dalších stanovisek, z nichž posledním v časovém pořadí je stanovisko EHSV k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 77/388/EHS s cílem zjednodušit povinnosti týkající se DPH a k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1798/2003 s ohledem na zavedení opatření správní spolupráce v oblasti zjednodušeného systému jednoho správního místa a postupu při vrácení daně z přidané hodnoty (Úř. věst. C 267, 27.10.2005, s. 45), samozřejmě bez jakéhokoliv výsledku.

⁽¹²⁾ Také na tuto otázku EHSV začal upozorňovat v roce 2000 stanoviskem zmíněným v předchozí poznámce pod čarou a pokračoval řadou následných stanovisek. Výbor se v této záležitosti vyjádřil stanoviskem ke *společnému systému daně z přidané hodnoty (přepracování)*, (Úř. věst. C 74, 23.3.2005, s. 21).

⁽¹³⁾ Viz stanovisko EHSV k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 77/388/EHS s cílem zjednodušit povinnosti týkající se DPH a k návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1798/2003 s ohledem na zavedení opatření správní spolupráce v oblasti zjednodušeného systému jednoho správního místa a postupu při vrácení daně z přidané hodnoty (Úř. věst. C 267, 27.10.2005, s. 45).

trhu, ale vždy s ohledem na potřeby občanů/spotřebitelů, podniků a daňových orgánů.

4.15 Pokud jde o **alternativní možnosti** ke sníženým sazbám DPH, Komise vznesla otázku, zda by je nešlo nahradit **přímými dotacemi**, což je účinnější, transparentnější a méně nákladný politický nástroj. Výbor se domnívá, že alternativní řešení národní povahy jsou schůdnou cestou ve zvláštních případech a pouze dočasně, za předpokladu, že nebude použito žádné opatření, které by mělo povahu státní podpory. O každém řešení národní povahy, které by bylo alternativou k výjimkám DPH, by se nicméně mělo rozhodnout na základě kritérií

transparentnosti, přičemž by se mělo brát v úvahu, že by v každém případě představovalo další **vzdálení se cílům jednotného trhu**.

4.16 Závěrem, jako další doplnění mnoha stanovisek k tomuto tématu, Výbor opět předkládá podnět vycházející ze zdravého rozumu a transparentnosti: **odstranit označení současného systému DPH jako „provizorního“**. Toto přídavné jméno, které se používá i po třiceti letech a bez vyhlídky, že by se ve střednědobém horizontu změnilo na „definitivní“, je mystifikací, jež snižuje důvěryhodnost předpisů Unie. To potvrzuje, je-li to vůbec nutné, platnost starého rčení, že „nic není tak trvalé jako dočasnost“.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie pro nejvzdálenější regiony: výsledky a výhledy do budoucnosti

KOM(2007) 507 v konečném znění

(2008/C 211/19)

Dne 21. září 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Strategie pro nejvzdálenější regiony: výsledky a výhledy do budoucnosti

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 28. března 2008. Zpravodajem byl pan COUPEAU.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 128 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Smlouva o Evropské unii v článku 299 odstavci 2 umožňuje přihlédnout k zvláštnímu charakteru nejvzdálenějších regionů, zachovat jejich specifčnost a mírnit omezující okolnosti.

1.2 Za nejvzdálenější regiony se považuje sedm oblastí: španělské autonomní společenství Kanárské ostrovy, portugalské autonomní regiony Madeira a Azory a čtyři francouzské departementy (Guadeloupe, Francouzská Guyana, Martinik a Réunion).

1.3 Od roku 1989 tyto regiony využívají specifického programu, který podporuje opatření v oblasti socio-ekonomického rozvoje směřující k vyšší konvergenci se zbytkem Evropské unie.

1.4 Ve svém sdělení ze dne 12. září 2007 „Strategie pro nejvzdálenější regiony: výsledky a výhledy do budoucnosti“

Komise zahájila veřejnou konzultaci, aby získala názor všech stran zainteresovaných do politiky pro nejvzdálenější regiony s ohledem na hlavní výzvy, s nimiž budou nejvzdálenější regiony v nadcházejících letech konfrontovány. Toto stanovisko EHSV je reakcí na tuto konzultaci.

1.5 EHSV se domnívá, že finanční politika týkající se nejvzdálenějších regionů měla několik příznivých dopadů, ale že stále existují strukturální obtíže, které je třeba vyřešit. EHSV se rovněž domnívá, že je nezbytné posílit tuto politiku v budoucnosti.

1.6 EHSV konstatuje, že dostupnost evropského území a přístup na evropský trh zůstávají trvale problematickým tématem, protože se jedná o značně odlehlá území ostrovní povahy (kromě Francouzské Guyany), jež mají svá geografická a strukturální specifika.

1.7 EHSV konstatuje, že nejvzdálenější regiony dávají Evropě díky své poloze poblíž zónám vlivu Mercosuru, západní Afriky, jižní Afriky a Karibské oblasti světový rozměr. Podotýká, že umístění nejvzdálenějších regionů v různých oceánech poskytuje Evropě exkluzivní hospodářský prostor o rozloze 25 milionů km² s dosud neprozkoumaným bohatstvím a zdroji.

1.8 EHSV také tvrdí, že odlehlost těchto regionů škodí konkurenceschopnosti:

- vzhledem k omezeným trhům je nemožné dosahovat úspor z rozsahu;
- přírodní zdroje, jako např. ropa, zemní plyn či minerály, jsou omezené;
- hospodářský rozvoj nejvzdálenějších regionů je málo diversifikovaný, neboť je z velké části závislý na cestovním ruchu, zemědělství a rybolovu;
- vzhledem k malému tržnímu prostoru dochází k soustředění podniků a vzniku monopolů nebo oligopolů, což omezuje hospodářskou soutěž.

1.9 EHSV se domnívá, že by měla být zachována či dokonce posílena skupina vytvořená v rámci Komise, která se věnuje nejvzdálenějším regionům, aby bylo možné zlepšit účinnost evropských politik.

2. Analýza odvětvové činnosti nejvzdálenějších regionů a doporučení

2.1 Cestovní ruch

2.1.1 Cestovní ruch představuje v ekonomikách nejvzdálenějších regionů významný segment, který je někdy jediným zdrojem hospodářského růstu.

2.2 Kanárské ostrovy dokázaly vytvořit podmínky pro atraktivní a různorodý cestovní ruch, který láká více než deset milionů turistů ročně. Rovněž Madeira dokázala rozvinout svůj cestovní ruch a výrazně zvýšit svou přijímací kapacitu. Pro Antily a Réunion je toto odvětví významné, ale zůstává nestabilní. Nejvzdálenější regiony využily svého výjimečného přírodního prostředí a podnebí, což umožnilo rozvoj kvalitních služeb cestovního ruchu. Zvýšila se tím však ekonomická závislost zahrnující rizika, jež není možné přehlížet, neboť poptávka po službách v oblasti cestovního ruchu je velmi nestálá, především s ohledem na klima, směnné kurzy eura, zdravotní situaci atd.

2.3 EHSV považuje za naléhavé rozvíjet logo „nejvzdálenější regiony“, informovat o něm a podporovat tyto regiony ve všech evropských zemích, popřípadě v ostatních zemích sousedících s nejvzdálenějšími regiony, aby bylo možné diversifikovat a zvýšit kvalitu a udržitelnost cestovního ruchu.

2.4 Aktéři cestovního ruchu budou muset posílit příspěvek udržitelných postupů s ohledem na ochranu přírodních zdrojů a shodnout se se všemi zainteresovanými subjekty na místní úrovni, aby se stanovila správná kritéria rozvoje. Sensibilizace nejvzdálenějších regionů je jistá, ale musí jí doprovázet udržitelná politika stanovená zainteresovanými subjekty na místní úrovni s evropskou finanční podporou.

2.5 Zemědělství

2.5.1 EHSV konstatuje, že odvětví zemědělství je tradičním odvětvím a zůstává významným hospodářským pilířem nejvzdálenějších regionů, ačkoli se jeho podíl na přidané hodnotě snižuje. Představuje důležitý zdroj primárních pracovních míst, který je bezpodmínečně nutné chránit, ba rozvíjet.

— Azory mají mezi nejvzdálenějšími regiony nejvyšší podíl zemědělské výroby; v zemědělství (chov, ale také řepa, tabák atd.) je zaměstnáno 24 % pracovních sil; rybolov je strategickým odvětvím zaměřeným na vývoz, především tuňáků – v posledních letech však zaznamenává pokles.

— Připomeňme, že nejvzdálenější regiony jsou také zdrojem těchto produktů:

- banány (Kanárské ostrovy, Madeira, Martinik, Guadeloupe);
- cukrová třtina (Réunion, Guadeloupe, Martinik);
- tropické ovoce (Réunion, Francouzská Guyana);
- tropické květiny (Antily);
- nápoje (Madeira, Kanárské ostrovy, Martinik, Guadeloupe).

2.5.2 Je třeba poznamenat, že v těchto oblastech existuje silná konkurence třetích zemí, což může částečně vysvětlovat ztrátu přidané hodnoty.

2.5.3 Je možné rozlišovat dva typy zemědělské produkce: produkci pro místní trh a produkci pro vývoz. Tyto dva typy zemědělství jsou často v protikladu, ale někdy se také mohou doplňovat. EHSV se domnívá, že je zcela nezbytné, aby místní distributoři propagovali místní zemědělství.

2.5.4 V případě zemědělství pro vývoz si EHSV přeje, aby probíhala kampaň propagující produkty z nejvzdálenějších regionů a aby byly tyto produkty odlišeny, neboť odpovídají evropským normám, jež mají vysoké sociální, environmentální a sanitární požadavky.

2.5.5 EHSV považuje za naléhavé, aby Evropa posílila politiku dozoru nad produkty pocházejícími z třetích zemí, aby se zabránilo nákazám a jiné kontaminaci rostlin a ochránily se zemědělské podniky.

2.5.6 EHSV navrhuje zajištění určité komplementárnosti mezi produkty pocházejícími z třetích zemí a mezi produkty nejvzdálenějších regionů pod podmínkou, že:

- nebudou ohroženy místní podniky;
- bude umožněn růst životní úrovně obyvatel třetích zemí;
- bude existovat poradní orgán, který stanoví rámce udržitelného rozvoje.

2.5.7 EHSV upozorňuje na výše uvedená přírodní znevýhodnění nejvzdálenějších regionů a přeje si, aby byly zachovány kompenzace těchto znevýhodnění.

2.5.8 EHSV je znepokojen pozemkovým řízením v některých nejvzdálenějších regionech, neboť bude třeba ochránit zemědělské oblasti. Evropské orgány budou muset podnítit místní orgány, aby v rámci udržitelného rozvoje klasifikovaly ochranné zóny a urbanistické zóny.

2.5.9 V nejvzdálenějších regionech má velký význam biologická rozmanitost, která znamená nespornou ekonomickou výhodu; EHSV je toho názoru, že tato politika by měla být vedena citlivě a musí disponovat přiměřenými finančními prostředky, aby byl zachován důležitý zemědělský systém využívající techniky beroucí ohled na ekosystémy.

2.6 Rybolov

2.6.1 Rybolov, významné odvětví pro nejvzdálenější regiony, bude působit problémy v řízení rybolovných zdrojů. Je třeba uvažovat o jiném zdroji zajištění zásob ryb, jímž by mohla být mořská akvakultura.

2.6.2 V této oblasti by výzkum a odpovídající politiky měly nalézt řešení pro zachování zásob ryb. Dosavadní víceméně kladný vývoj umožnil zachování rybolovu.

2.6.3 Odvětví akvakultury dělá teprve první krůčky; dobře se však rozvíjí na Kanárských ostrovech a Réunionu. EHSV připomíná pozitivní zkušenosti s chovem krevet na Guayaně.

2.6.4 Poloha nejvzdálenějších regionů umožňuje Evropské unii využívat rozsáhlé mořské oblasti (v Indickém oceánu, Atlantickém oceánu, Karibském moři ...), což umožňuje, aby Evropa disponovala značnou biologickou rozmanitostí ryb. EHSV se domnívá, že mořské prostory musí být řízeny individuálně, neboť situace v Indickém oceánu není totožná se situací v Atlantickém oceánu. Diferenciované řízení by mělo také brát v úvahu situaci v oblasti rybolovných zdrojů.

2.7 Obchod a distribuce

2.7.1 Obchod představuje v nejvzdálenějších regionech významné odvětví. Je však závislý na dovozech z členských států; spotřeba je podporována místním obyvatelstvem, ale také kolísá v závislosti na množství turistů.

2.7.2 EHSV se domnívá, že je třeba rozvinout drobný specializovaný prodej, který by nabízel různorodý sortiment a odpovídající služby obyvatelům i turistům.

2.8 Hospodářská soutěž a podniky

2.8.1 Ve nejvzdálenějším regionu se malý podnik může vzhledem k omezenému rozsahu místního trhu rychle dostat do monopolního postavení. Velký podnik v nejvzdálenějším regionu však představuje v kontinentální Evropě jen podnik o skromné velikosti, což neumožňuje žádné úspory z rozsahu v těchto regionech.

2.8.2 EHSV se domnívá, že je nezbytné posílit transparentnost trhů a podporovat hospodářskou soutěž mezi podniky.

2.8.3 Představa o zvýšených nákladech v nejvzdálenějších regionech se často obtížně definuje. Uvedme některé příčiny zvýšení nákladů:

- přeprava zboží a materiálů po moři nebo vzduchem;
- služební cesty mezi kontinentem a nejvzdálenějšími regiony jsou dosti komplikované, v letovém řádu scházejí přímé

spoje, jsou málo frekventované a jsou spojeny s vysokými výdaji vyplývajícími z délky letů a dvojí odlučitelnosti;

- nákladnější skladování vzhledem k nedostatečnému námořnímu a leteckému spojení;
- nákladnější obsazování pracovních míst, protože nedostatečně připravený personál má nižší produktivitu, což si vyžaduje vnitropodniková odborná příprava;
- nákladnější doprava, nezbytná odborná příprava pracovníků a vyšší náročnost na skladovací prostor než v kontinentální Evropě vyžadují také vyšší finanční kapacity a tím snižují konkurenceschopnost;
- vyšší instalační náklady vzhledem k nutným dovozům materiálu.

2.8.4 EHSV se domnívá, že evropské politiky musí zohlednit tyto zvýšené náklady a snažit se přijmout opatření co nejúčinněji omezující tyto zvýšené náklady.

2.9 Energetika

2.9.1 Strukturální slabosti ekonomik nejvzdálenějších regionů jsou chybějící nebo nedostatečné klasické energetické zdroje a energetická závislost na vnějších zdrojích. Nejvzdálenější regiony mají nicméně řadu možností v oblasti rozvoje obnovitelných energetických zdrojů.

2.9.2 EHSV konstatuje, že energetické problémy v těchto regionech přetrvávají, přestože je tu mnoho příležitostí k využívání energie sluneční, geotermální, mořské či větrné.

2.9.3 Určité obtíže se v těchto regionech rovněž vyskytují v nakládání s odpady – ty jsou potenciálním energetickým zdrojem. Společně s politikou energetické diversifikace by bylo možné zároveň řešit problém veřejného zdraví.

- většina regionů leží v pásmu tropického podnebí a má možnost využívat tuto energii;
- některé regiony leží ve vulkanických oblastech, kde je možné využít geotermální energii;
- díky přímořské poloze je možné vyvíjet zařízení pro získávání energie z moře;
- energii je možné získávat z odpadů.

2.9.4 EHSV se domnívá, že diversifikace energetických zdrojů musí být dlouhodobá a musí mít finanční podporu.

2.10 Výzkum a vývoj

2.10.1 Musejí se vyvinout nové komunikační technologie, které by dokázaly prolomit izolaci nejvzdálenějších regionů a nabídnout hospodářskou příležitost pro rozvoj tamních podniků.

2.10.2 Je nutné rozvíjet výzkum v tradičních i netradičních odvětvích a nalézat řešení problémových témat v nejvzdálenějších regionech.

2.10.3 EHSV se domnívá, že posílení výzkumných center v těchto regionech by mělo velmi pozitivní důsledky. Kromě toho by to bylo nezanedbatelnou diversifikací hospodářství v nejvzdálenějších regionech.

2.11 Význam rozvoje a diversifikace regionálních ekonomik

2.11.1 V míře rozvoje nejvzdálenějších regionů existují velké nerovnosti. S výjimkou několika iniciativ se nová odvětví v nejvzdálenějších regionech velmi málo prosazují, v žádném případě však nejsou alternativou tradičního sektoru.

2.11.2 Je třeba zdůraznit, že veřejný sektor (evropská správa, ústřední a regionální správa, veřejné společnosti, univerzity, výzkumná centra) má prvořadou úlohu a představuje hnací sílu aktivity. Rovněž je třeba uvést, že univerzitní centra jsou v nejvzdálenějších regionech důležitá; jejich zachování je tedy prvořadým úkolem. EHSV navrhuje zavést stipendium evropských studií, aby byli přilákáni studenti všech národností.

2.11.3 Místním podnikům scházejí investiční kapacity. Z tohoto důvodu trpí vysokou závislostí na podpoře z prostředků Společenství, chtějí-li uskutečnit projekty jinde než v tradičních odvětvích.

2.11.4 Vzhledem ke zvýšeným nákladům mají podniky omezené možnosti financování. EHSV považuje za nezbytnou politiku financování, která by napomáhala podnikům rozvíjet jejich činnosti. EHSV rovněž navrhuje stimulovat politiku zakládání podniků tím, že se jim usnadní přístup k rizikovému kapitálu, což umožní také uskutečnění projektů přinášejících nejvzdálenějším regionům přidanou hodnotu.

2.12 Životní podmínky

2.12.1 EHSV navrhuje, aby byly brány v úvahu zvláštnosti nejvzdálenějších regionů a politiku bylo možné přizpůsobit koherentním a dlouhodobým způsobem. Je třeba zvýšit přitažlivost regionů a měst zlepšením dostupnosti a podporou výzkumu a inovací, včetně nových informačních a telekomunikačních technologií.

2.12.2 EHSV se domnívá, že v těchto regionech je třeba podporovat sociální dialog a že evropské politiky ho musí zohlednit ve svých budoucích cílech týkajících se nejvzdálenějších regionů.

2.12.3 Je nutné vytvořit větší počet lepších pracovních míst, přivést na trh práce více osob, podporovat vytváření více podniků a zlepšovat přizpůsobivost pracovníků i podniků za zvyšování investic.

2.12.4 Regionální a místní vlády, které jsou odpovědné za aplikaci politik týkajících se nejvzdálenějších regionů, mají často tendenci zapomínat na zlepšování sociální soudržnosti. EHSV se domnívá, že sociální a územní soudržnost je prioritou a musí být brána v potaz.

2.12.5 Evropské politiky musejí brát v úvahu tyto záměry a zahájit akční politiku směřující k hospodářskému rozvoji. V první řadě si EHSV přeje politiku zlepšení přístupnosti nejvzdálenějších regionů:

— lepší dopravní obsluhu, přijatelnější ceny, otevření dopravního trhu, zlepšení stavu tranzitních zařízení (přístavů a letišť), racionalizaci logistiky dopravy, kompenzování odloučenosti atd.;

— rozvoj tradičních odvětví, podpora a odborná příprava pracovníků.

2.12.6 EHSV pozorně sleduje specifické podmínky v nejvzdálenějších regionech a přeje si zlepšování pracovních podmínek a zvyšování životní úrovně dosahované ambiciózní politikou snižující znevýhodnění, která otevírá možnosti tvorby přidané hodnoty.

2.12.7 Uvedme, že veřejné služby obecného zájmu jsou jedním z hlavních problémů, kterým čelí obyvatelé nejvzdálenějších regionů. EHSV se domnívá, že politiky Společenství ve prospěch nejvzdálenějších regionů musí zohlednit, že je třeba posílit sociální soudržnost a zlepšit kvalitu veřejných služeb, aby se mohla zvyšovat konvergence.

2.13 Přeshraniční spolupráce

2.13.1 EHSV považuje za nezbytné, aby existovala dynamická přeshraniční spolupráce s jinými regiony mimo Evropskou unii a bylo tak možné nalézt v těchto oblastech společnou synergií a zvýšit rozvoj, a to za podmínky, že do ní budou zapojeny místní orgány nejvzdálenějších regionů.

2.13.2 EHSV by rád získal úplnou expertní zprávu o formách přeshraniční spolupráce, neboť se domnívá, že lze nalézt řešení, ale přeje si, aby byla přijata obvyklá opatření, aby nedošlo k dalším problémům.

2.14 Daňový systém

2.14.1 Nejvzdálenější regiony mají specifické hospodářské a daňové režimy, které se objevují mezi systémy uznávanými v EU. EHSV se domnívá, že zachování specifických hospodářských a daňových režimů je nezbytným prostředkem, jak pomoci nejvzdálenějším regionům překonat strukturální obtíže, se kterými se setkávají.

2.15 Politika soudržnosti

2.15.1 Hospodářská, sociální a územní soudržnost je jedním z hlavních evropských cílů, který bude třeba v budoucnu posílit. EHSV se domnívá, že evropské politiky týkající se nejvzdálenějších regionů musí směřovat k posílení soudržnosti, aby měli všichni obyvatelé přístup k lepší kvalitě života.

2.15.2 Politika soudržnosti musí umožnit modernizaci podniků, jejich rozvoj a zakládání nových podniků pro mladé. Inovace jsou proto prioritou pro vytváření nových příležitostí a zaměření se na výzkum a vzdělávací subjekty spojené s podnikatelským světem.

2.15.3 Za účelem posílení soudržnosti je třeba podnítit hospodářský rozvoj, ale také zlepšit kvalitu zaměstnanosti, mezd a veřejných služeb.

2.15.4 Nejvzdálenější regiony mohou hrát významnou roli v regionálním rozvoji, neboť se jedná o velmi důležité evropské platformy pro podniky. Nejvzdálenější regiony mohou rovněž být regionálním modelem, aby byla rozvíjena účast občanské společnosti, a zároveň být světovým vzorem, pokud jde o sociální model.

2.16 Posílení akčního plánu pro „širší sousedství“

2.16.1 Poloha nejvzdálenějších regionů jim umožňuje stát se přednostními partnery s ostatními regiony v jejich blízkém geografickém prostoru. Tuto politiku je však ještě třeba posílit, protože není aplikována dostatečně a chybí jí konzistence. EHSV připomíná, že toto partnerství nemůže probíhat pouze formou spolupráce s evropskými územími a na základě jejich iniciativ, ale s iniciativními opatřeními k lepšímu vzájemnému poznání v těchto prostorech.

2.17 Dohody o hospodářském partnerství

2.17.1 Dohody o hospodářském partnerství se pro nejvzdálenější regiony mohou stát rozvojovou příležitostí, ale je k tomu nutné prostudovat a mít k dispozici spolehlivé expertní posudky budoucích dohod. Dohody o hospodářském partnerství musí zohledňovat zájmy všech zainteresovaných stran.

2.17.2 EHSV se domnívá, že tyto dohody musí usnadnit účast sociálních partnerů a občanské společnosti v nejvzdálenějších regionech i v třetích zemích.

2.17.3 EHSV doporučuje, aby docházelo k jednáním a výměně zkušeností mezi nejvzdálenějšími regiony a zeměmi AKT a byly tak stanoveny synergie za účelem hospodářského rozvoje všech zúčastněných stran.

2.18 Migrační toky

2.18.1 Evropská unie v současnosti pracuje na přípravě společné imigrační politiky, která zohledňuje demografickou situaci, trhy práce a spolupráci se zeměmi původu. Migrační toky jsou pro nejvzdálenější regiony akutním problémem. Nejvzdálenější regiony by potřebovaly opatření ke snížení nelegálních a/nebo neregulérních migračních toků. Evropská migrační politika proto musí odpovídajícím způsobem zohlednit zvláštní potřeby nejvzdálenějších regionů a nabídnout udržitelná řešení jejich problémů.

2.18.2 Pro lepší pochopení této tematiky a nalezení řešení migračních jevů by se měla vypracovat dopadová studie.

2.18.3 EHSV se domnívá, že evropská imigrační politika musí být ambicióznější, aby se imigrace řídila společnou legislativou a transparentnějšími postupy. Pokud jde o nejvzdálenější regiony, Evropa musí zjednodušit imigraci a zohlednit demografický vývoj a trh práce.

2.18.4 Kvůli demografickému vývoji v Evropě se budou migrační toky zvyšovat. Kvůli své poloze musí nejvzdálenější regiony čelit problémům vyplývajícím z neregulérní imigrace a v tomto ohledu potřebují solidaritu EU. Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie musí posílit své aktivity v nejvzdálenějších regionech.

2.19 Rozšíření počtu nejvzdálenějších regionů

2.19.1 Některé členské státy v současnosti uvažují o rozšíření počtu nejvzdálenějších regionů, konkrétně Francie a Nizozemsko. Zvýšení počtu nejvzdálenějších regionů vyžaduje pozitivní rozhodnutí Rady. EHSV však zdůrazňuje, že pro zajištění lepší integrace existujících a nových nejvzdálenějších regionů bude EU muset vyčlenit více finančních prostředků.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Svoboda sdružování ve středomořských partnerských zemích

(2008/C 211/20)

Dne 16. února 2007 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko k tématu

Svoboda sdružování ve středomořských partnerských zemích.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 22. února 2008. Zpravodajem byl pan MORENO PRECIADO.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 99 hlasy pro, 1 člen se zdržel hlasování.

1. Shrnutí a doporučení

1.1 Dodržovat svobodu sdružování je jedním z výslovně uvedených závazků vlád, které v listopadu 1995 podepsaly Barcelonskou deklaraci, jež byla základem pro Evropsko-středomořské partnerství.

Dohody o přidružení podepsané mezi EU a každou zemí středomořského partnerství⁽¹⁾ obsahují klauzuli, která stanoví, že dodržování demokratických zásad a základních práv je jedním z hlavních prvků těchto dohod.

Akční plány, které EU vypracovává se středomořskými partnerskými zeměmi v rámci evropské politiky sousedství, jež byla zahájena v roce 2004, odkazují rovněž na řádnou správu věcí veřejných a podporu lidských práv a základních svobod.

1.2 Skutečností ovšem je, že svoboda sdružování není ve středomořských partnerských zemích zaručena (i když v rozdílné míře) a rozvoj občanské společnosti je omezován politickými a správními překážkami, které mají v některých případech formu zamítnutí zřízení sdružení a v jiných případech jsou sdružení prohlášena za ilegální nebo je jejich fungování přechodně pozastaveno.

I úředně povolená sdružení se setkávají při své běžné práci s omezeními, přičemž k obzvláště závažným patří zákazy či omezení, které úřady vydávají v souvislosti s přístupem k finanční pomoci v rámci mezinárodní spolupráce.

1.3 Zřizování společenských uskupení volně sdružených v různých sektorech občanské společnosti (zaměstnanci, zaměstnavatelé, zemědělci, sociální hospodářství, ženy, mládež, spotřebitelé atd.) je nezbytným předpokladem pro demokratizační proces ve středomořských partnerských zemích. Evropsko-středomořské partnerství je na hospodářské úrovni dobře definováno prostřednictvím dohod o přidružení mezi EU a jednotlivými zeměmi středomořského partnerství a musí být doplněno o sociální a demokratický rozměr, pro nějž je nezbytná účast organizované občanské společnosti.

1.4 Odbory jsou na jednotlivých organizačních úrovních vystaveny zásahům politické moci, což omezuje ochranu

zástupců zaměstnanců při výkonu jejich práv, včetně práva na stávku.

1.5 Sociální dialog a konzultace jsou málo rozvinuty, což poukazuje na nedostatečnou činnost zaměstnavatelských a odborových sdružení. Tento bipartitní a tripartitní dialog je méně rozvinut v zemích na Blízkém východě než v zemích Maghrebu.

1.6 EHSV žádá Evropskou komisi, aby byly dodržovány demokratizační závazky Evropsko-středomořského partnerství, dohody o přidružení a akční plány politiky sousedství. Dále žádá, aby Komise upozornila příslušné vlády na to, že proti sdružením lze uplatnit opatření vedoucí k jejich rozpuštění či k přechodnému pozastavení jejich činnosti pouze formou spravedlivého soudního procesu.

1.7 EHSV dále žádá Komisi, aby vlády středomořských partnerských zemí zaručily, že členové a zástupci sdružení nebudou zbaveni svobody na základě toho, že oprávněně vykonávali úkoly vyplývající z jejich funkce ve sdružení.

1.8 EHSV žádá Evropskou komisi, aby při přípravě strategických dokumentů zemí, které v rámci akčních plánů vytyčují rámec spolupráce Společenství, přihlédla k tomu, do jaké míry vlády partnerských zemí dodržují svobodu sdružování a lidská práva.

Tento požadavek se zakládá také na akčním programu Společenství pro středomořskou oblast (2005–2010) a konkrétně na jeho prvním odstavci (politické sdružování a bezpečnost), ve kterém se jako hlavní cíle navrhuje posílení občanské účasti, posílení účasti žen, zajištění svobody projevu a sdružování, posílení role občanské společnosti, provádění mezinárodních úmluv.

1.9 EHSV žádá Evropskou komisi, aby vyžadovala účast občanské společnosti středomořských partnerských zemí na naplňování dohod o přidružení a akčních plánů.

1.10 EHSV navrhne parlamentnímu shromáždění EU-Středomoří, v němž má status pozorovatele, aby parlamentům partnerských zemí byla sdělena nutnost změnit právní předpisy, které omezují svobodu sdružování.

⁽¹⁾ Maroko, Alžírsko, Tunisko, Egypt, Jordánsko, Izrael, palestinská území, Libanon, Sýrie, Turecko, Mauritánie a Albánie (Mauritánie a Albánie jsou součástí barcelonského procesu od prosince 2007).

1.11 EHSV bude moci (ve spolupráci se sítěmi Euromed zaměstnavatelů, odborů, sociálního hospodářství v oblasti a dalšími) pravidelně vypracovávat podrobné zprávy týkající se situace ohledně svobody sdružování a lidských práv ve středomořských partnerských zemích, které pošle Evropské komisi a Evropskému parlamentu. Toto stanovisko se bude projednávat na příštím summitu hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí, který se bude konat v roce 2008 v Maroku, a získané názory a údaje poslouží k monitorování.

1.12 EHSV bude i nadále podporovat zřizování institucionálních poradních orgánů občanské společnosti ve středomořských partnerských zemích (hospodářské a sociální rady či obdobné orgány) a obnovení aktivity těchto již existujících orgánů v Libanonu a Jordánsku a doporučí, aby se tyto orgány skládaly z organizací zastupujících různé oblasti společnosti a aby disponovaly prostředky nutnými pro zajištění samostatného a účinného fungování.

1.13 EHSV znovu zdůrazňuje nutnost posílit postavení ženy ve společnosti a zejména její účast ve sdruženích v partnerských zemích v souladu se zásadními doporučeními stanoviska k tématu Podpora podnikání žen v evropsko-středomořském regionu ⁽²⁾.

V tomto smyslu také zdůrazňuje význam závěrů evropsko-středomořské ministerské konference ⁽³⁾, ve kterých se požaduje posílení zastoupení a účasti žen na pozicích, kde dochází k rozhodování o ekonomických otázkách, zejména ve sdruženích zaměstnavatelů, odborů a jiných hospodářských a společenských organizací.

1.14 EHSV bude podporovat setkávání a dialog zaměstnavatelských organizací (UMCE) a odborů (Fórum odborů) a jejich rozvoj, jakož i setkávání a dialog dalších sítí a organizací občanské společnosti v evropsko-středomořské oblasti, jako např. Evropsko-středomořské sítě sociálního hospodářství (ESMED) či organizací žen.

2. Základy svobody sdružování s ohledem na dosažení demokratizačních cílů barcelonského procesu

2.1 Potřeba sepsat toto stanovisko vychází z nedostatků, na které bylo poukázáno v závěrech prvního summitu nejvyšších představitelů států a vlád zemí Euromed (listopad 2005), které se týkaly úlohy občanské společnosti. Dalším důvodem je rozpracování závěrečných prohlášení posledních evropsko-středomořských summitů hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí (Ammán, listopad 2005, Lublaň, listopad 2006, Atény, říjen 2007). Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy je přispět k plnému výkonu práv sdružování v partnerských zemích jižního Středomoří.

⁽²⁾ REX/233 – CESE 1004/2007.

⁽³⁾ Istanbul, 14. a 15. prosince 2006.

2.2 Státy, které podepsaly Barcelonskou deklaraci, přijaly především následující závazky:

- jednat v souladu s Chartou Organizace spojených národů a s Všeobecnou deklarací lidských práv, jakož i s jinými povinnostmi vyplývajícími z mezinárodního práva, především s těmi, které vyplývají z regionálních a mezinárodních nástrojů, jejichž jsou tyto státy součástí;
- rozvíjet ve svých politických systémech právní stát a demokracii a uznávat současně právo každé země vybrat si a svobodně rozvíjet vlastní politické, sociálně-kulturní, hospodářské a právní systémy;
- dodržovat lidská práva a základní svobody a zaručit skutečný a oprávněný výkon těchto práv a svobod, ke kterým patří svoboda projevu, svoboda sdružování za mírovými účely, svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání, a to jak pro jednotlivce, tak pro členy jedné skupiny bez jakékoliv rasové, národnostní, jazykové a náboženské diskriminace, jakož i diskriminace z důvodu pohlaví.

2.3 První summit nejvyšších představitelů států a vlád zemí Euromed, který se konal v roce 2005 v Barceloně s cílem zhodnotit prvních deset let procesu Euromed, byl obecně hodnocen jako úspěšný, neboť ve srovnání s prohlášením z roku 1995 bylo dosaženo částečného pokroku a nových ustanovení v souvislosti s rozvojem role občanské společnosti. Demokracie a lidská práva jsou však i nadále zdrojem vážných obav, jak bylo konstatováno na samotném summitu.

2.4 Na summitu roku 2005 proto vznikl závazek dosáhnout rozšíření politického pluralismu na všechny občany a zapojení všech občanů, zejména žen a mládeže, a to za podpory politického rámce s konkurenčním prostředím, který zahrnuje svobodné a spravedlivé volby a kroky směrem k decentralizaci a lepší veřejné správě.

2.5 Evropská komise v podstatě uznala nedostatečný pokrok v oblasti lidských práv, neboť ve sdělení Radě a Evropskému parlamentu ⁽⁴⁾ uvádí lidská práva jako jednu ze tří priorit pro oblast Středomoří a také pro posílení vztahů mezi EU a partnerskými zeměmi a poukazuje v první řadě na cíl pokročit na cestě k lidským právům a demokracii. EHSV sdílí tento názor Komise a považuje za nezbytné zahájit a konsolidovat demokratizační procesy v zemích středomořského partnerství.

2.6 K zásadním doporučením zprávy Rozvojového programu OSN (PNUD) k roku 2004 ⁽⁵⁾ patří postupný přechod k reprezentativnější správě, jehož první etapou by bylo osvobození sil občanské společnosti a umožnění výkonu tří základních svobod, k nimž patří svoboda názoru, svoboda projevu a svoboda sdružování.

⁽⁴⁾ Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu ze dne 12. dubna 2005 – Desáté výročí evropsko-středomořského partnerství – Pracovní program pro řešení problémů příštích pěti let, KOM(2005) 139 v konečném znění.

⁽⁵⁾ Zpráva o lidském rozvoji v arabských zemích, PNUD, duben 2005.

V tomto smyslu a za účelem usnadnění účasti žen na všech aspektech veřejného života ve středomořských partnerských zemích je důležité, aby došlo ke změnám v legislativě, zejména v zákonech o právním postavení jednotlivce, aby se ženy při výkonu základních svobod mohly svobodně rozhodovat.

2.7 Závěrečná prohlášení dvou posledních summitů hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí pojednávala o aspektech, které se týkají hlavního tématu tohoto stanoviska z vlastní iniciativy.

2.8 Na setkání v Lublani v roce 2006 byla zdůrazněna potřeba posílit dialog a spolupráci vlád a nevládních organizací v oblasti Euromed, především sdružení žen a mládeže a socioprofesionálních organizací. Závěrečné prohlášení navrhovalo v tomto smyslu, aby slovinské předsednictví Rady Evropské unie (první semestr 2008) zorganizovalo tripartitní konferenci o pokroku v oblasti sociálního dialogu.

2.9 Závěrečné prohlášení posledního summitu hospodářských a sociálních rad a obdobných institucí, které se konalo v Aténách ve dnech 15. a 16. října 2007, obsahovalo řadu významných požadavků: a) žádost o pravidelné sledování toho, jak je občanská společnost zapojena do přípravy a provádění národních akčních plánů, a návrh, aby HSR a obdobné instituce sloužily jako nástroj pro takové sledování; b) žádost o zdroje, podporu a uznání pro HSR, aby se mohly nezávisle vyjadřovat, a požadavek, aby se HSR zavázaly k tomu, že budou přístupné pro zástupce občanské společnosti, kteří nejsou jejími členy; c) v bodě 12 se výslovně žádá o dodržování svobody sdružování za účelem umožnění dialogu občanské společnosti.

3. Stav svobody sdružování ve středomořských partnerských zemích

3.1 Bezpečnost a hledání míru mají zásadní význam pro vytvoření vhodného prostředí pro pokrok demokratizačního procesu ve všech středomořských partnerských zemích.

Závažná situace na palestinských územích, válka v Iráku, nárůst extremismu a terorismu měly velmi negativní dopad na rozvíjení svobod. Některé vlády použily vnějších hrozeb či nebezpečí jako důvodu pro odsunutí demokratizačních reforem. Tato situace způsobila v některých zemích omezení osobních svobod a svobody sdružování.

3.2 Zaručení výkonu lidských práv je nezbytně nutné pro to, aby mohlo být dosaženo stanovených demokratizačních záměrů. Svoboda sdružování a podpora a rozvoj sdružení je v zájmu různých sektorů a je klíčovým prvkem pro rozvoj Evropsko-středomořského partnerství, zejména s ohledem na zapojení občanské společnosti a jejích různých orgánů do tohoto partnerství.

3.3 Je nutné opakovat, že právo na svobodu sdružování zahrnuje právo na to stát se a být členem skupin, sdružení

a společností různého druhu, jakož i na to je založit či z nich vystoupit. Vyžaduje, aby stát nezasahoval do tvorby sdružení a do jejich záležitostí, pokud fungují v rámci zákona. Vyžaduje také podporu státu při vytváření a udržování prostředí, které usnadňuje výkon práva na svobodu sdružování.

3.4 Právo sdružovat se nelze oddělit od ostatních občanských a politických práv, kterými jsou např. svoboda projevu a názoru a právo na volný pohyb či na azyl. Prosperující občanská společnost bude prospěšná pro zavedení či upevnění pluralitnějších politických systémů.

3.5 Ve většině středomořských partnerských zemí existuje rozpor mezi mezinárodními úmluvami (zaručujícími právo svobodně se sdružovat), které podepsaly vlády těchto zemí, a národními právními předpisy, a mezi těmito právními předpisy a realitou, na niž se uplatňují. S výjimkou několika zemí je zakládání sdružení a výkon jejich činnosti podmíněn různými omezeními, které mají (údajně) za cíl zaručit bezpečnost či národní jednotu.

3.6 Pod záminkou právní úpravy se zákony omezuje (a někdy dokonce zakazuje) právo stávkovat, sdružovat se, demonstrovat či zakládat sdružení. Silná centralizace výkonné moci, která je obecnou charakteristikou politických systémů partnerských zemí, se projevuje nadměrnou kontrolou sdružení.

3.7 Tolerance, kontrola či represe jsou tři pojmy (někdy v kombinaci), které státní orgány používají při jednání se sdruženími. V některých zemích existuje přijatelný stupeň svobody sdružování, která je omezena pouze v určitých specifických případech, v jiných zemích se připouští činnost nezávislých sdružení, která se ovšem omezuje prostřednictvím správních a finančních kontrol, a také existují země, kde jsou povolena pouze provládní sdružení.

3.8 Zasahování a kontrola negativně ovlivňují různá stadia sdružování, a to od založení až po rozpuštění sdružení. Je-li zakládání sdružení selektivní či pokud se neděje podle objektivních kritérií, jsou pak sdružení často vyhazována pro osoby blízké moci a bývají zdrojem korupce. Pokud jsou sdružení rozpouštěna svévolně, fungují v ovzduší strachu a nerozvíjejí všechny svůj potenciál a možnosti.

3.9 Existují tři druhy sdružení, která jsou z různých důvodů obzvláště hlídána. Prvním druhem jsou islámská fundamentalistická sdružení, a to ze strachu, že budou podporovat extrémní politický islamismus, který je v některých zemích legální či nelegální hlavní opoziční silou. Druhým jsou sdružení pro lidská práva, neboť jsou někdy také blízká alternativním politickým skupinám. Třetím jsou odbory, protože jsou v některých případech masovými organizacemi, které mohou zpochybňovat hospodářskou a sociální politiku země, a jsou v úzkém spojení s mezinárodními organizacemi a institucemi.

3.10 I přes uvedená omezení je nutno říci, že v partnerských zemích není v souvislosti s právem na sdružování stejná úroveň svobod. V mnoha zemích se i přes obtíže mohou nezávisle sdružovat zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné, zaměstnavatelé, ženy, mládež, zemědělci atd.

4. Situace a charakteristika hlavních sdružení ve středomořských partnerských zemích

4.1 Tradiční organizace zastupující zaměstnance, zemědělce, zaměstnavatele a různé jiné činnosti a organizace sociálního hospodářství existují i přes uvedená omezení ve všech zemích, ačkoliv jsou poměrně slabé.

4.2 Další druh sdružení jsou charitativní sdružení a sdružení sociální pomoci, která pracují se znevýhodněným obyvatelstvem a poskytují služby na obecním, náboženském, regionálním, kmenovém či rodinném základě. V některých případech se z nich staly skutečné organizované sociální služby.

4.3 V 90. letech se objevily jiné druhy sdružení, se zaměřením na životní prostředí či kulturu, které se do veřejné či státní práce snažily zapojit prostřednictvím iniciativ a dokonce i návrhy akcí, a tedy nebyly pouhými náplastmi na nedostatečnou aktivitu státu. Tato nová sdružení se často setkávají s nedůvěrou a bojkotem ze strany správních a politických systémů.

4.4 Další důležitá sdružení jsou taková, která se zabývají případy v oblasti lidských práv, práv žen, obhajobou menšin a rozvojem demokracie obecně.

4.5 Situaci v práci a pracovními vztahy ve středomořských partnerských zemích se obšírně zabýval poslední summit hospodářských a sociálních rad, kde španělská HSR předložila společnou zprávu, jejíž některá hodnocení se vyskytují v následujících čtyřech odstavcích.

4.6 Zásada svobodného sdružování v odborech je zakotvena v ústavních textech středomořských partnerských zemí. V posledních letech bylo dosaženo pokroku v ratifikaci základních sociálních úmluv MOP. K tomuto pokroku však nedošlo při jejich promítání do národních právních předpisů. Výbor pro svobodu sdružování MOP, který má za úkol prověřovat stížnosti odborových či zaměstnavatelských organizací na jejich příslušné vlády týkající se porušování svobody sdružování, obdržel různé stížnosti ze středomořských partnerských zemí, a to především z Maroka a Turecka ⁽⁶⁾.

4.7 Odborové organizace se typově odlišují podle země. V některých zemích existují jediné, povinné odbory (monopol) a v některých je příslušnost k jediným odborům dobrovolná (jediné odbory), zatímco v mnoha jiných zemích existuje řada odborových organizací. Odborové organizace podléhají silné funkční závislosti na politické moci obecně.

⁽⁶⁾ V současné době se tématem odborových práv v Turecku zabývá společný smíšený výbor EU-Turecko.

4.8 Reprezentativnost odborových a zaměstnavatelských organizací se vyznačuje nedostatkem jasných a konkrétně definovaných právních předpisů, což ponechává politickým silám velký prostor pro diskreční postupy.

4.9 Většina odborových organizací ve středomořských partnerských zemích je členem mezinárodních organizací a koordinuje své činnosti s evropskými odbory prostřednictvím Fóra odborů Euromed. Toto fórum se skládá z Evropské konfederace odborových svazů (EKOS), Mezinárodní odborové konfederace (International Trade Union Confederation, ITUC), Mezinárodní konfederace arabských odborových svazů (International Confederation of Arab Trade Union, ICATU) a Odborové konfederace pracovníků arabského Maghrebu (Trade Union Confederation of Arab Magreb Workers, USTMA). K jejím cílům patří rozvoj spolupráce mezi severem a jihem a ochrana a podpora zájmů pracovníků v rámci barcelonského procesu.

4.10 Zaměstnavatelská sdružení jsou velmi rozšířená ve všech středomořských partnerských zemích a při výkonu své zastupitelské funkce obecně nepodléhají v takové míře právně politickým či právně administrativním omezením. Běžná jsou odvětvová sdružení zaměstnavatelů a ve většině zemí postupně vznikají meziodvětvové konfederace. Kromě zaměstnavatelských sdružení je třeba poukázat na důležitou roli, kterou mají v středomořských partnerských zemích obchodní komory.

Pluralismus je stabilnější u zaměstnavatelských sdružení než u odborových sdružení. Organizace každé země se mohou sdružit pouze v jedinou zaměstnavatelskou konfederaci, jako např. v Tunisku, kde UTICA ⁽⁷⁾ sdružuje všechna hospodářská odvětví kromě zemědělství; v jiných ovšem existují různé organizace, jako např. v Maroku, kde fungují tři zaměstnavatelské organizace ⁽⁸⁾.

4.11 Zaměstnavatelské organizace jedenácti partnerských zemí ⁽⁹⁾ (a Maltý) tvoří Středomořský svaz podnikových konfederací (UMCE), který má své sídlo v Tunisu a k jehož cílům patří zavést institucionalizovanou konzultaci mezi socioprofesionálními organizacemi a přispět k vytvoření zóny volného obchodu v evropsko-středomořské oblasti.

4.12 Sociální hospodářství ve svých různých podobách (družstva, vzájemné pojišťovací spolky, rozvojová sdružení) zaměstnává v středomořských partnerských zemích velkou část obyvatelstva a jeho role je rozhodující pro hospodářský růst a zaměstnanost, a to především u MSP a mikropodniků. Kromě toho mají tyto organizace důležitou roli jako poskytovatelé sociálních služeb.

4.13 Sdružovací aktivity nejsou v oblasti sociálního hospodářství v zásadě politicky omezeny, ale podléhají některým administrativním kontrolám, které byly uvedeny u jiných skupin. Sdružování tohoto druhu je rozšířeno zejména u zemědělských družstev v Maroku, Palestině, Turecku, Egyptě, Izraeli atd.

⁽⁷⁾ Union Tunisienne de l'Industrie, du Commerce et de l'Artisanat (Tuniský svaz průmyslu, obchodu a řemesel).

⁽⁸⁾ Unión Marocaine de l'Agriculture (Marocký svaz zemědělců), Union Générale de l'Industrie et du Commerce (Všeobecný svaz průmyslu a obchodu), Confédération Générale des Entreprises du Maroc (Všeobecná konfederace podniků Maroka).

⁽⁹⁾ CGEA-Alžír, OEB-Kypr, FEI-Egypt, MAI-Izrael, JCI-Jordánsko, ALI-Libanon, MFOI-Malta, CGEM-Maroko, PFI-Palestina, FSCC – CCI-Sýrie, UTICA-Tunisko, TUSIAD-TISK-Turecko.

4.14 Různé druhy sdružení (sociální partneři, socioprofesionální partneři, environmentální organizace, rodinná sdružení a sdružení spotřebitelů, sociální hospodářství atd.) se snaží hrát aktivní roli při provádění politik partnerství a sousedství, jak se konstatuje v nedávné informační zprávě EHSV ⁽¹⁰⁾.

4.15 V roce 2000 byla v Madridu vytvořena Evropsko-středomořská síť pro sociální hospodářství (ESMED), která v současné době sdružuje organizace z Francie, Řecka, Itálie, Portugalska, Španělska, Maroka a Tuniska. Síť ESMED se zapojila

do různých prací a fór, které pořádaly EHSV a Evropsko-středomořské partnerství.

4.16 Nevládní organizace a jiná sdružení sociální pomoci mají také významnou roli především při ochraně lidských práv a potýkají se s obtížemi jako jiné skupiny, o kterých jsme se již zmínili. Jejich činnost je také velmi viditelná v rámci rozvíjení cílů barcelonského procesu. Nevládní platforma Euromed, která vznikla v roce 2005, sdružuje četné sítě a nevládní organizace, k nimž mimo jiné patří Evropsko-středomořská síť lidských práv.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁰⁾ REX/223 – CESE 504/2007 Zapojení občanské společnosti na místní úrovni do provádění akčních plánů evropské politiky sousedství z hlediska vyrovnaného a udržitelného rozvoje.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Jednání o nových obchodních dohodách – postoj EHSV

(2008/C 211/21)

Na plenárním zasedání, které se konalo dne 26. září se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko k tématu

„Jednání o nových obchodních dohodách – postoj EHSV“.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 1. dubna 2008. Zpravodajem byl pan Peel a spoluzpravodajkou byla paní Pichenot.

Na svém 444. dubnovém plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání ze dne 22. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 101 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a obecná doporučení

1.1 Výbor vítá skutečnost, že Komise znovu potvrdila své obecné úsilí o liberalizaci vícestranného obchodu. Tento obrat Evropské komise k dvoustranné agendě chápe jako důsledek nedostatečného postupu ve vícestranné agendě.

1.2 Výbor je přesvědčen, že dvoustranné dohody musejí být chápány jako slučitelné s vícestranným přístupem, případně jej i posilující. Případný pokrok dosažený bilaterálně může povzbudit multilaterální proces. Naše prosperita je závislá na obchodu, jak uvádí Evropská komise.

1.3 Výbor nicméně zdůrazňuje, že musí dojít ke kvalitativní změně v přístupu k tomuto novému kolu jednání: Pouhé pokusy opakovat na dvoustranné úrovni politiky, které nevedly k úspěchu na vícestranné úrovni, jsou nedostatečné.

1.4 Dvoustranný přístup možná umožňuje větší respekt k místním a národnostním zvláštnostem, než je tomu v případě vícestranných dohod, které mají ze své podstaty širší zaměření.

1.5 Výbor proto velice vítá přístup GŘ pro obchod, který projevil zájem o asistenci Výboru v oblasti jednání o nových obchodních dohodách, jak je uvedeno ve sdělení Komise Globální Evropa z října 2006.

1.6 Výbor potvrzuje svůj základní záměr udržovat a rozvíjet, jako plnohodnotný partner Evropské komise, významnou schopnost spolupracovat a reagovat v zastoupení evropské občanské společnosti v součinnosti s Komisí a dalšími hlavními institucemi Evropské unie.

1.7 Výbor vítá tuto příležitost, aby podpořil záměr Komise, která chce zajistit vyšší úroveň monitorování a transparentnosti jednání, a rozšířit a prohloubit svou spolupráci s občanskou společností jiných zemí a oblastí světa, které se účastní jednání.

1.8 Výbor je přesvědčen, že v oblasti monitorování má vzhledem ke své struktuře potenciál sehrát aktivní úlohu. Zkušenosti Výboru zejména umožňují identifikovat účinné potenciální partnery v jiných zemích.

1.9 Výbor vzal na vědomí, že v tomto případě Komise žádá o konzultaci a spolupráci k navrhovaným jednáním jako celku, a bere rovněž na vědomí velmi rozsáhlý okruh témat a problémů, který budou tato jednání pokrývat; na mnohé z nich se v textu tohoto stanoviska odkazuje. Výbor tudíž naléhavě doporučuje, aby se mnoho z těchto specifických témat prozkoumalo hlouběji a podrobněji v blízké budoucnosti v samostatných stanoviscích, například v souvislosti s důstojnou prací a přístupem na trh.

1.10 Výbor zejména vítá opětné zařazení sociálních a environmentálních témat do pokynů Komise pro tato jednání; poznamenává v této souvislosti, že udržitelný rozvoj zahrnuje ekonomická, sociální a environmentální hlediska. Výbor však také poznamenává, že mnohé řešené záležitosti primárně spojené s ekonomikou zahrnují rovněž hlediska občanské společnosti, zvláště ty, které mají vliv na volný pohyb osob.

1.11 V tomto dvoustranném přístupu Výbor soudí, že báze základních a všeobecných práv chráněných standardy MOP má zásadní význam. Výbor je také přesvědčen, že takové standardy musí být využity k posílení vzájemně uznatelných a použitelných definic důstojné práce.

2. Situace – význam obchodu

2.1 Obchod tvoří samotné jádro mezinárodních vztahů. Interakce mezi zeměmi probíhá v mnoha rovinách a má zejména tyto formy:

- geopolitická nebo vojenská interakce,
- obchodní a hospodářské vazby,

- organizace na úrovni států (*soft governmental*) – stálé, jako WTO (Světová obchodní organizace), OSN a její agentury, včetně MOP (Mezinárodní organizace práce), Mezinárodní měnový fond a Světová banka, a *ad hoc* vytvářené organizace na základě na společných zájmů především v oblasti životního prostředí, udržitelného rozvoje a změny klimatu (Rio, Kjóto). Všechny mají původ ve společně sdílených zájmech,
- sportovní, kulturní nebo historické vazby,
- kontakty občanské společnosti – mající pro Výbor zvláštní význam.

Mezi těmito formami nabízí obchod nejúčinnější, nehlouběji založený a nejtrvalejší prostředek vytváření vztahů mezi zeměmi a světovými oblastmi, ze kterého nejsnáze vyrůstají další kontakty a vazby.

2.2 Mezinárodní obchod a investice jsou také podstatnými hnacími silami evropského hospodářského růstu a vnějšího rozměru konkurenceschopnosti EU. Jak uvádí sdělení Komise Globální Evropa, „naše prosperita závisí na obchodu“. Významné je také to, že Komise má plnou pravomoc ve věcech obchodní výměny, zatímco v mnoha dalších oblastech mezinárodních vztahů si může EU klást jen politické ambice. Zodpovědnost Komise v této oblasti však zůstává důležitou otevřenou otázkou a bude muset být nadále v průběhu jednání monitorována.

2.3 Podpora obchodní výměny, nižších cel a odstranění dalších obchodních a investičních bariér je často považována za rozhodující prvek dosažení obecného přijetí pozitivnějších a užitečných stránek globalizace. Nastupující hospodářské mocnosti jako Čína, Brazílie a Indie, země, které jsou všechny zahrnuty do nové strategie Komise, nyní začínají používat méně restriktivní obchodní praktiky, což je ukazatelem toho, že rychlost globalizace exponenciálně narůstá. Pevnější hospodářské vazby vycházející z intenzivnější obchodní výměny umožňují podstatně posílit kulturní vztahy, a což je pro EHSV zvláště významné, také vztahy v rovině občanské společnosti. Obecně se předpokládá, že tyto vazby podpoří a podnítí akceptování a rozvoj nejlepších postupů v oblasti zlepšování životního prostředí, podpory udržitelného rozvoje a dosažení vyšších standardů v sociální oblasti a oblasti zaměstnanosti. Tento vývoj však dosud není jistý a Výbor je přesvědčen, že zde bude nutné pozorné monitorování za pomoci přímé účasti občanské společnosti.

2.4 V mechanismech provádění a monitorování přičítá Výbor rozhodující význam úloze občanské společnosti v těch částech dohod, které souvisejí s udržitelným rozvojem. Oceňujeme výhodnost dialogu založeného na spolupráci při vytváření atmosféry důvěry mezi partnery; je to jediná cesta, jak řešit citlivé otázky v těchto jednáních.

2.5 Vítáme, že do mandátu k jednání o nových obchodních dohodách byly začleněny významné hlavní směry, které stano-

vují, že tyto dohody musejí směřovat k prosazení ohledu k udržitelnému rozvoji (zejména sociálním a environmentálním standardům). Tento mandát je třeba vidět na pozadí významných globálních témat: změny klimatu, cílů tisíciletí, potírání chudoby, důstojné práce a zdravotních standardů (zejména u potravin).

2.6 Výbor by doporučoval obnovení diskuse v občanské společnosti o kolektivních preferencích, o něž se opírá evropský model sociálně tržního hospodářství. Při dvoustranných jednáních musí Evropa jasně ukázat, že zastává své kolektivní preference v sociálních záležitostech a v oblastech potravinové bezpečnosti a životního prostředí. Tento názor potvrzuje sdělení Komise z října 2007: „EU musí zajistit, aby byly třetí země vůči vývozcům a investorům z EU srovnatelně otevřené a také aby existovala základní pravidla, jež by neomezovala naši schopnost ochránit občany, vlastní zájmy a hodnoty, a abychom zaručili vysoký standard produktů z hlediska zdraví, bezpečnosti, vlivu na životní prostředí a ochrany spotřebitele“.

2.7 Komise oznámila, že brzy předloží nové návrhy řešení těchto zásadních otázek, založené na odhodlání EU otevřít trhy a zajistit rovnou hospodářskou soutěž. Výbor proto považuje za naléhavé usilovat o pokrok v dvoustranných dohodách ve směru tří politických cílů – ochrany, rovnosti a vzájemnosti – aby bylo dosaženo dohod nové generace.

3. Sdělení Komise *Globální Evropa* – podstatná změna v obchodní politice EU

3.1 Schválení sdělení Komise *Globální Evropa: konkurenceschopnost na světovém trhu* Radou ministrů v dubnu 2007 je celosvětově vysoce významnou událostí. Evropská unie je jedním z největších účastníků světového obchodu; připadá na ni 26 % světového obchodu se službami a 17,5 % obchodu se zbožím (EU25 – 2005, údaje EK). Strategie Komise znovu potvrzuje multilaterální zaměření Evropské unie, podporuje však novou generaci bilaterálních a regionálních obchodních dohod a zaměřuje se na odstranění necelních a regulativních bariér.

3.2 Tato nová koncepce je zjevně důsledkem nedostatečného praktického pokroku kola jednání z Dohy. Jako takovou je třeba ji přivítat jako projev záměru pokračovat v liberalizační agendě. Komise správně zdůrazňuje, že tato koncepce nenahrazuje multilaterální přístup, ale je projevem úsilí o zachování dynamiky. To Výbor vítá. Uzavření kola jednání z Dohy zůstává strategickou politickou nutností.

3.3 Sdělení nicméně představuje podstatnou změnu zaměření obchodní politiky Evropské unie, první od roku 1999. Výbor nicméně již sdělení přivítal⁽¹⁾, zejména protože znovu potvrzuje úsilí Komise o rozvoj obchodní výměny a multilaterální přístup Evropské unie.

⁽¹⁾ Malosse, stanovisko z května 2007 (REX 228 – CESE 136/2007 fin).

3.4 Je důležité, aby dvoustranné dohody nebyly překážkou multilaterálnímu přístupu. Dvoustranné dohody by se proto měly omezit na podporu multilaterálního přístupu a musejí být chápány jako s ním slučitelné, případně jej i posilující. Výbor se skutečně domnívá, že případné pokroky dosažené dvoustranným jednáním mohou stimulovat vícestranný postup v důsledku hlubších diskusí a vyšší míry sblížení pozic, které dvoustranné přístupy přinášejí.

3.5 Poznamenejme, že tyto složité vztahy byly velmi přehledně podány profesorem Patrickem Messerlinem⁽²⁾. V některých malých státech a oblastních uspořádáních jsou lidské zdroje natolik vzácné, že rozhodnutí mezi vícestrannými a dvoustrannými závazky je obtížnou a kritickou volbou.

3.6 Má proto zásadní význam, aby Komise sjednala takové dohody o volném obchodu, které mohou poskytnout skutečnou přidanou hodnotu. Dvoustranná jednání umožňují větší respekt k rozdílným oblastním a národním přístupům, než je tomu v případě vícestranných dohod, které mají ze své podstaty širší zaměření. V tomto ohledu také zaznamenáváme zřetelný obnovený důraz na tři hlavní tzv. singapurská témata, jmenovitě hospodářskou soutěž, investice a veřejné zakázky, která Komise zamýšlí řešit při jednání o navrhovaných dohodách o volném obchodu, přestože je Evropská unie vypustila v Cancúnu z jednání o rozvojové agendě z Dohy.

3.7 Výbor nicméně zdůrazňuje, že musí dojít ke kvalitativní změně v přístupu k tomuto novému souboru jednání: Pouhé pokusy opakovat na dvoustranné úrovni politiky, které nevedly k úspěchu na vícestranné úrovni, jsou nedostatečné.

3.8 EU musí také brát v úvahu, že v každém jednotlivém případě bude partner při jednání chtít postupovat rychlostí a způsobem, které odpovídají jeho vlastním tradicím. Mezi evropskými a asijskými přístupy jsou v mnoha oblastech velké rozdíly, které je třeba respektovat. Především mezi členskými zeměmi ASEAN jsou další podstatné rozdíly, zejména v úrovni rozvoje. EU nemůže bez vyjednávání rozšiřovat své standardy.

4. Obecná doporučení pro budoucí dohody o volném obchodu

4.1 Komise sestavila soubor klíčových dohod o volném obchodu a dalších obchodních jednání, které hodlá podpořit, zároveň se souborem klíčových oblastí jednání, včetně technických a necelních bariér a tzv. singapurských témat, čímž chce rozvinout a posílit svou „agendu konkurenceschopnosti“ v politice obchodní výměny. Prostor jednání musí být co nejširší, ale přímé rozpory a neslučitelné standardy různých dohod je třeba za každou cenu vyloučit. V následujících oblastech bude Výbor hledat jasnou formulaci hlavních zásad, které je nutné sledovat v očekávaných dohodách o volném obchodu a dalších jednáních, která mohou následovat.

4.2 **Technické překážky obchodu:** Technické překážky v mnoha zemích nyní představují větší omezení rozvoje obchodní výměny a hospodářského růstu a ztěžují přístup na trh závažnějším způsobem, než je tomu u překážek celních (především je tomu tak proto, že četné jednotlivé rozvojové země jednostranně snížily cla, aby rozvinuly obchod a investice). V tomto ohledu zůstávají významným konfliktním tématem normy, zejména v oblasti zdraví lidí, zvířat i rostlin, především protože EU se řídí ve světovém měřítku jednání z nejnáročnějších norem, které jsou někdy vnímány v okolním světě jako nepřímá forma protekcionismu. EU se musí připravit na intenzivnější přípravu a rozšiřování současné kapacity a rozvíjet úspěch stávajících programů technické pomoci v obchodních záležitostech (TRTA).

4.3 **Celní překážky** budou klíčovým tématem všech tří nejvýznamnějších jednání, tj. s Koreou, Indií a ASEAN. Zvláště Indie má některé velmi vysoké celní sazby, doplněné dalšími cly, především dodatečným clem a zvláštním dodatečným clem, takže celková sazba u některých výrobků dosahuje až 550 %. Problémem je nedostatek harmonizace mezi zeměmi ASEAN – používá se široká škála různých celních sazeb a diskriminačních systémů spotřební daně⁽³⁾.

4.4 Významné místo na pořadu jednání bude mít co nejúplnější odstranění **necelních překážek**, přestože v této oblasti zůstanou obtíže vyplývající z přebujelé byrokracie, dusivého působení místní regulace, nedostatku alternativních pracovních míst pro nadbytečné úředníky i možné korupce. Podle odhadů WTO se například 93 % dovozu do Indie potýká s nějakým druhem necelních překážek ve srovnání s pouhými 22 % dovozu do Brazílie⁽⁴⁾. Také v zemích ASEAN jsou necelní překážky závažné, ale zde se jejich rozsah také dosti liší (například ovlivňují 31 % dovozu do Indonésie ve srovnání s pouhými 2 % dovozu do Singapuru). V Koreji se to týká 25 % dovozu.

4.5 **Rozhodující musí být ekonomická kritéria** – současné a budoucí trhy musejí tvořit základní směr orientace budoucích dohod o volném obchodu.

4.6 Do dohod musejí být zahrnuty v podstatě **všechny druhy zboží a služeb**, tj. přinejmenším 90 %. Všeobecná dohoda o clech a obchodu v článku XXIV stanoví, že mezi stranami dohody o volném obchodu mají být vyloučena omezení. Některé výjimky budou nutné, především tam, kde se jedná o subsistenční úroveň zemědělství. Toto omezení však není možné vztahovat na oblast **služeb**, u nichž bude optimální zahrnutí kritické. V sázce zde jsou velké potenciální zisky jednající stran, možná nejsnáze vyčíslitelné z obchodního hlediska. Mají-li všechny strany získat maximální prospěch, bude mít rozhodující význam volný pohyb kapitálu a financí. Značné obtíže však vyvstávají především v oblasti volného pohybu osob, především v typech 3 a 4. Úspěšné řešení této oblasti bude zvlášť velkou výzvou, protože zároveň umožní kvalifikovaným

⁽²⁾ CBI Briefing Paper, březen 2007.

⁽³⁾ Market access: Unfinished Business – Post Uruguay round Inventory, WTO, 2003.

⁽²⁾ Jan Tumlr Policy Essays, ECIPE, 2007.

odborníkům z partnerských zemí dohody snazší přístup do jednotlivých členských států. V této oblasti bude chtít občanská společnost monitorovat vývoj a provádění velmi pozorně. Je zřejmé, že pro všechny strany dohod jsou některá odvětví citlivější než jiná, ale je třeba za každou cenu předejít tomu, aby dohoda odporovala některým jiným uzavřeným dohodám nebo s nimi byla neslučitelná. Výbor nicméně podporuje záměr Komise pracovat na základě pozitivního seznamu, jak je tomu u jednání o rozvojové agendě z Dohá; nikoliv na základě negativního seznamu, což je přístup zvolený Spojenými státy.

4.7 Evropská unie by měla propagovat **mezinárodní rozměr vnitřního trhu**, nejen aby podpořila užší hospodářskou integraci všude, kde je to přínosné, jako např. u účetních standardů, ale také aby zajistila rovné podmínky.

4.8 Všechny dohody o volném obchodu budou vyžadovat **ochranné doložky a mechanismy rozhodování sporů** a nějaký postup monitorování sociální agendy. Výbor doporučuje, aby byl zaveden mechanismus rychlého řešení necelních překážek. **Jednalo by se o bilaterální nástroj, který by mohl nabídnout pružný prostředek k dosažení dohody, jako je tomu u systému Solvit v interních záležitostech Evropské unie.** EHSV se již zabýval otázkou monitorování takové sociální agendy v kontextu dvoustranných dohod a doporučil zakládati „společných bilaterálních observatoří“⁽⁵⁾.

5. Doporučení pro budoucí obchodní dohody – sociální a environmentální hlediska⁽⁶⁾

5.1 Výbor zvláště vítá skutečnost, že sdělení objasňuje význam sociální spravedlnosti a uvádí, že „si musíme rovněž uvědomit potenciální ničivé dopady otevření trhu na některé regiony a pracovníky, zejména méně kvalifikované“. Sdělení také připomíná související hrozbu změny klimatu a v tomto kontextu energii a biologickou rozmanitost.

5.2 V uruguayském kole Komise podporovala sociální klauzuli pro světový obchod, ale tento krok se neuskutečnil, především pro odpor rozvojového světa, jenž v takové podmíněnosti viděl příležitost k skrytému protekcionismu.

5.3 V Evropské unii však přetrvává znepokojení ze „sociálního dumpingu“ – stanovení uměle nízkých mezd a sociálních nákladů umožňujícího „nekalou“ konkurenci. Zvláště EHSV⁽⁷⁾ je toho názoru, že zóny volného obchodu v zemích, s nimiž probíhají dvoustranná jednání, nesmějí v žádném případě působit mimo rámec stanovený vnitrostátní legislativou (týkající se sociálních a environmentálních záležitostí). Dochází zde

skutečně k sociálnímu a environmentálnímu dumpingu. Vyjednané dohody musejí zajistit, aby žádný podnik pomocí smluv se subdodavateli nemohl nastavit cílové podmínky na nižší úrovni, než připouští vnitrostátní legislativa a základní úmluvy MOP.

5.4 Všechna dvoustranná jednání musejí spočívat na struktuře, kterou vytvářejí hlavní mezinárodní závazky: deklarace MOP z roku 1998, summit o udržitelném rozvoji v roce 2005, závazky přijaté v rámci cílů tisíciletí v oblasti boje s chudobou a ministerské prohlášení z roku 2006 o důstojné práci.

5.5 Přes citlivost a nedostatečný postup v plnění této sociální agendy vícestranně prostřednictvím WTO požaduje Výbor, aby Komise zvážila, jak může být sociální agenda plněna dvoustranně. Jak již bylo řečeno, dvoustranný přístup může opravdu vést k lepším výsledkům při dosahování záměru Komise, protože lépe zajišťuje plné a přímé projednání s odpovídajícím respektem k rozdílnostem v rozvoji.

5.6 Stále více evropských občanů si klade otázky o globalizované budoucnosti Evropy. Komise v této oblasti usiluje o definování „evropského zájmu“, jak dokládá souhrnná zpráva o Lisabonské strategii z prosince 2007. Komise zdůrazňuje vnější rozměr⁽⁸⁾: poznamenává, že je stále naléhavější zajistit rovné podmínky na mezinárodní úrovni.

Komise, aby posílila vnější rozměr Lisabonské strategie kombinující obranu a legitimní otevírání evropských zájmů, se shodla na tom, že zintenzivní a zracionalizuje dialog se třetími zeměmi, přičemž bude klást jasnější důraz na otázky oboustranného zájmu, jako je přístup na trh, sblížení regulativního prostředí, migrace a změna klimatu. Každoročně přijme souhrnnou zprávu o přístupu, kde budou uvedeny země a odvětví s přetrvávajícími podstatnými překážkami. Výbor by přivítal zapojení občanské společnosti v Evropě a našich partnerů v jednání. To by mělo obnovit viditelnost a koherenci v politikách Unie v oblasti obchodu, vnějších vztahů a rozvojové pomoci.

5.7 Vzhledem k bezprostřední situaci a probíhajícím jednáním o obchodu je Výbor přesvědčen, že základem pro kapitolu udržitelného rozvoje (sociální, environmentální, lidskoprávní a správní hlediska) je 27 úmluv uvedených již v současném systému GSP+⁽⁹⁾. Záměrem je, aby se tyto úmluvy staly společným referenčním bodem. Ratifikace, provádění a monitorování těchto 27 mezinárodních úmluv by mělo představovat prahovou úroveň diskusí o kapitole udržitelného rozvoje při jednáních zahájených s asijskými zeměmi⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Viz REX/182, Sociální dimenze globalizace.

⁽⁶⁾ Stanovisko Globalizace: výzvy a příležitosti pro EU, zpravodaj pan Malosse, 31. května 2007.

⁽⁷⁾ Sociální odpovědnost podniků, Evelyne Pichenot, prosinec 2006.

⁽⁸⁾ Sdělení Komise z 11. prosince 2007, hodnocení a souhrn Lisabonské strategie.

⁽⁹⁾ Seznam uvádí příloha.

⁽¹⁰⁾ Tabulka uvádějící ratifikaci mezinárodních úmluv asijskými zeměmi.

5.8 Vzhledem k rozdílné úrovni rozvoje těchto asijských zemí a jejich institucionálních možnostech účinného provádění Výbor doporučuje, aby byla tato podmínka vyhodnocována individuálně a aby byly přidělovány finanční podpory odpovídající vzdálenosti, kterou jednotlivé země musejí ještě urazit, aby se dostaly na úroveň ostatních. Zároveň je třeba tento základ považovat pouze za výchozí bod, který může být doplněn o pevnější závazky v případě rozvinutějších zemí, jako je např. Jižní Korea.

5.9 Dohody o volném obchodu se proto musí opírat o dohody o spolupráci nabízející podstatnou finanční pomoc k dosažení úrovně mezinárodních standardů. Tato úroveň finančních závazků bude mít silný vliv na přísnost požadavků, především v oblasti životního prostředí. Technická asistence bude tím účinnější, bude-li vázána na výsledky dosažené při provádění určitých úmluv. Kontrola závazků se poskytnutím financování stane povzbuzením pro sociální pokrok.

5.10 Technická pomoc se bude týkat také zavedení nebo posílení místních nebo regionálních institucí zaměřených na sledování provádění (např. inspekce práce, agentury k používání pesticidů). Výbor zvláště připomíná, že je nutné, aby se dvoustranné mechanismy monitorování opíraly o místní nebo regionální instituce schopné převzít na celém území účinný dohled a postihovat případné přestupky. Opravdový přístup k veřejným trhům předpokládá také širší zapojení územních samospráv při monitorování a provádění.

5.11 Výbor žádá, aby posouzení dopadu v sociální a environmentální oblasti v jednotlivých zemích bylo k dispozici již v úvodních stádiích jednání, aby vyjednávači měli objektivní celkový obraz o možnostech a obtížích při dosahování realistických závazků s kteroukoliv z těchto zemí. Je lepší zvolnit postup vyjednávání, aby byl zaručen spolehlivý výsledek, brát v úvahu probíhající posuzování dopadu, což umožní občanské společnosti posoudit vývoj v podmínkách naprosté transparentnosti, a vyhodnotit finanční pomoc potřebnou k dosažení nejlepších sociálních a environmentálních výsledků.

5.12 Po snížení celních sazeb přijdou mnohé země o příjmy, které slouží k financování veřejných služeb. Tato komplexní otázka si заслужuje hlubší prozkoumání. Dohody o volném obchodu by tedy neměly obsahovat návrhy či opatření, která by přímo či nepřímo bránila provozování veřejných služeb.

6. Dynamický přístup k tématu důstojné práce v dohodách Unie o obchodu

6.1 Výbor je přesvědčen, že důstojná práce, jak ji definuje MOP, se musí stát prvořadým srovnávacím standardem obchodní výměny v evropském a světovém měřítku. Tato

koncepte je mezinárodně uznávána zaměstnavateli, státy i pracovníky. Záruka důstojné práce – včetně zaměstnání, dodržení práv na pracovišti, sociálního dialogu a sociální ochrany – má klíčový význam při odstraňování chudoby a dosahování globálního pokroku ⁽¹¹⁾.

6.2 Výbory pro monitorování dohod o volném obchodu musejí posílit již existující procedury dialogu, zejména když asociační dohoda zavedla strukturu dialogu „zaměstnanost a sociální záležitosti“.

6.3 Výbor zastává názor, že pokrok v sociálních standardech by měl být součástí přístupu z hledisek udržitelného rozvoje stanoveného v mandátu. V roce 1996 bylo dohodnuto, že je třeba posílit společnou práci MOP a WTO. V roce 2007 tato spolupráce vyústila ve společnou zprávu o obchodu a zaměstnanosti a měla by pokračovat v podobě studie o „neformálním“ sektoru. Výbor doporučuje, aby EU brala v úvahu zásady MOP na oblastní úrovni při posuzování dopadu obchodní integrace na důstojnost zaměstnání a na to, jak jsou upraveny politiky v oblasti zaměstnanosti, sociální ochrany a pracovních standardů. Rád by připomněl vyjednávačům, že je významné, aby se stanovovaly ukazatele slučitelné s programem důstojné práce.

6.4 V současném stádiu jednání považuje Výbor za zásadní, aby bylo ratifikováno osm základních úmluv ⁽¹²⁾ a aby byly tyto úmluvy řádně provedeny (bude ověřeno společnou pracovní skupinou WTO/ILO); vyzývá, aby byly brány v úvahu ostatní čtyři prioritní úmluvy o zdraví a bezpečnosti a pracovních inspekcích; požaduje, aby při zohlednění zásady diferenciací bylo ratifikováno co nejvíce úmluv vztahujících se k předmětným zemím.

6.5 Výbor doporučuje, aby jednání o nových obchodních dohodách provázelo zavádění národních programů důstojné práce. Vyzývá příslušné asijské země, aby si vyžádaly asistenci MOP při provádění třídní diagnózy a přispěly k uznání tohoto programu všemi mezinárodními institucemi. Výbor by přivítal zahrnutí tématu dvoustranných jednání do následného sdělení o důstojné práci plánovaného na rok 2008.

6.6 Výbor vyzývá Evropskou unii a členské státy, aby poskytly finanční podporu a příspěvky na pozdější monitorovací stádium dohod a přispěly tak k provádění národních programů důstojné práce. Ve svých výročních zprávách o jednotlivých zemích by EU měla věnovat zvláštní pozornost využívání práv odborových organizací a doporučením výboru MOP pro pracovní standardy.

⁽¹¹⁾ Stanovisko Sociální dimenze globalizace, zpravodajové: pan Etty a paní Hornung-Draus.

⁽¹²⁾ Tabulka postupu ratifikace asijskými zeměmi je uvedena v příloze.

6.7 Výbor zastává názor, že v mechanismu monitorování musejí být sociální partneři na regionální a místní úrovni vyzváni, aby přispěli k posouzení dopadů. Doporučuje ustavit odvětvové struktury pro náležitou analýzu specifických obtíží, se kterými se jednotlivá odvětví potýkají.

7. Práva duševního vlastnictví a jejich vymáhání

7.1 Výbor vítá důraz, jež Komise ve svém sdělení kladé na posílení ustanovení o právech duševního vlastnictví a způsob, jakým jsou pojednávána, včetně nabídky podpory MSP a dalším subjektům obchodujícím s nově se rozvíjejícími ekonomikami. Vývoj strategie EU pro ochranu práv duševního vlastnictví a posílení aktivit k jejich vymáhání má zásadní význam, má-li EU splnit svůj cíl a omezit porušování práv duševního vlastnictví a výroby a vývozu padělaného zboží. Klíčovou oblastí je zde vymáhání těchto práv. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPs) musí být stranami dohody o volném obchodu plně prováděna, takže prvotním cílem Evropské unie při uzavírání těchto dohod by mělo být získání jednoznačných závazků ke konkrétnímu vymáhání současné legislativy v oblasti práv k duševnímu vlastnictví s dostatečnou kontrolou a hodnocením dosažených výsledků, nikoli dosahování zcela nových dohod. Evropské kapacity a schopnosti v oblasti výzkumu a vývoje, zcela správně zdůrazněné v Lisabonské strategii, budou významným faktorem zachování konkurenceschopnosti EU ve světě, kde významné hospodářské výzvy rostoucí měrou přicházejí z mimoevropských zemí.

7.2 V oblasti boje proti padělání vyzývá Výbor vyjednaváče, aby zejména v případě Indie projednali opatření zaměřená na ochranu zákazníků před riziky spojenými s padělkami. Monitorování dohody musí zahrnout existenci společného výboru EU-Indie proti padělání (jak je tomu v případě Číny) ⁽¹³⁾.

7.3 Vzhledem k tomu, že se Indie zapojila do Heiligendammského procesu (zahájeného v červnu 2007) G8 a pěti rozvíjejících se ekonomik pro strukturovaný dialog o podpoře inovací a ochraně práv duševního vlastnictví, je pro občanskou společnost užitečné brát v úvahu v bilaterálních jednáních monitorování tohoto procesu.

8. Pravidla původu

8.1 Měla by být povolena kumulace původu mezi partnery Evropské unie v dohodách o volném obchodu a pravidla původu by měla být harmonizována, aby se usnadnila obchodní výměna s našimi partnery v těchto dohodách. Nedostatečná kumulace a rozdíly mezi pravidly původu u mnohostranného obchodu („nepreferenční pravidla“) a u zón volného obchodu („preferenční pravidla“) neumožňují hospodářským subjektům plně využívat nižších celních sazeb v dohodách o volném obchodu. Četní evropští dovozci nyní raději platí plná nepreferenční cla než nižší cla podle dohod o volném obchodu, aby se vyhnuli možným sankcím za akceptování průkazu původu s pochybnou přesností. V takových případech dohody o volném obchodu neplní své poslání zvyšovat obchodní výměnu.

⁽¹³⁾ Viz též stanovisko INT/390, Různá politická opatření, jiná než náležité financování, jež mohou přispět k růstu a rozvoji malých a středních podniků, zpravodaj pan Cappellini.

9. Trhy vládních veřejných zakázek, investice a pravidla hospodářské soutěže v zahraničí

9.1 Přes znepokojení nad agendou z Dohá a vhodností načarování opětovného zařazení tzv. singapurských témat, vítá Výbor podrobné návrhy Komise týkající se otevírání zahraničních trhů s veřejnými – stále častěji nazývanými vládními – zakázkami, investic a pravidel státní pomoci, vzhledem k tomu, že u mnoha hlavních obchodních partnerů EU byly v této oblasti shledány restriktivní postupy. Jak již bylo řečeno, má-li mít dohoda o volném obchodu smysl, musí být vnímána jako přidaná hodnota.

9.2 Výbor připomíná existenci pracovní skupiny WTO pro **vládní veřejné zakázky**, která umožňuje obdobně smýšlejícím zemím konsensuální postup ve veřejných zakázkách s podporou WTO, čímž se otevírá možnost nárůstu dynamičnosti, aniž se některé země nutily k tomu, aby zacházely za úroveň, kterou považují za dosažitelnou nebo přijatelnou. To by mohl být vhodný model pro postup ve dvoustranném prostředí.

9.3 Vládní veřejné zakázky, jak uvádí sdělení, „jsou pro vývozce EU oblastí dosud nevyužitého potenciálu“. To je zvláště významné pro vývozce z Evropské unie v mnoha odvětvích nově se rozvíjejících trhů. Vzhledem k příkladu, kterým je současná dohoda o volném obchodu mezi Evropskou unií a Chile, pohlížíme na standardy, ke kterým dospěla dohoda o vládních zakázkách z r. 1994, jako na minimum, o něž je nutné usilovat; EU nabídne partnerům v případě potřeby technickou asistenci a jinou pomoc při budování kapacit dalším stranám, aby jim umožnila splnit požadavky dohody. Poznamenáváme, že USA ve svých jednáních usilují o dosažení tohoto cíle, a vítáme ujištění Komise, že je to i cílem Evropské unie. Nepodléháme žádným iluzím, že toho bude snadné dosáhnout, přinejmenším ne s Indií, kde pravomoc spočívá na státní, nikoliv federální úrovni.

9.4 Rovněž zlepšení **investičních podmínek** ve třetích zemích bude důležité při zajištění růstu v Evropské unii a v „přijímajících“ zemích. Velká, ne-li převažující část klíčových obchodních partnerů Evropské unie zachovává vysoký stupeň ochrany před přímými zahraničními investicemi pomocí diskriminačních režimů a pravidel povolování investic spojených s podstatnou administrativní nebo byrokratickou zátěží; příliš mnoho odvětví přitom zůstává částečně nebo zcela nedostupných evropským investicím, především v oblasti služeb (bankovníctví, finance, pojištění, právní služby, telekomunikace, maloobchod, doprava). Při jednání bude klíčové odstranění zbytečných omezení a zajištění toho, že jednání a následující postup budou zcela transparentní a výsledná procedura povolování investic v partnerské zemi dohody o volném obchodu bude spravedlivá, rychlá a účinná. Poznamenejme, že model dohod o volném obchodu používaný při jednání Spojenými státy obsahuje souhrnný přístup zahrnující i ochranu investora.

9.5 Víťame úsilí Evropské unie, aby do jednání o dohodách o volném obchodu byla zahrnuta ustanovení o **hospodářské soutěži**. Mnohé problémy týkající se investic a usnadnění obchodní výměny plynou z nedostatku přiměřených režimů hospodářské soutěže v těchto zemích, což brzdí a narušuje globální obchodní výměnu; investičním tokům často brání narušení trhu způsobená neexistencí hospodářské soutěže nebo závažnými nedostatky v jejím provedení. To vše jsou nadále závažná témata globální správy. Obě současné dohody s Jihoafrickou republikou a Chile umožňují spolupráci Komise s místním úřadem pro hospodářskou soutěž. Komise by se měla zaměřit na zahrnutí takových ustanovení do dohod o volném obchodu, přestože toho bude obtížné dosáhnout (možná s výjimkou Jižní Koreje).

9.6 Rovněž vítaný je obnovený důraz Komise na **strategii přístupu na trh** společně se závazkem soustředit zdroje v hlavních zemích a vytýčit jasné priority ohledně odstranění necelních překážek a dalších překážek obchodu v prioritních zemích.

9.7 Výbor poznamenává, že v současnosti aktivně probíhá přezkoumání **nástrojů Evropské unie na ochranu obchodu**. Výbor je přesvědčen, že nástroje na ochranu obchodu musejí nadále hrát ochrannou úlohu, a to i v oblasti dvoustranných dohod (opatření proti dumpingu, subvencím, ochranná opatření).

10. Usnadnění obchodu

10.1 Čtvrté singapurské téma je stále integrální součástí agendy z Dohy. Návrh textu WTO o usnadnění obchodu se považuje za blízky dohodě. To by mělo vést až k zavedení hlavních norem pro řízení hranic a cel v celosvětovém obchodu a snížení rizika nepředvídatelných vládních intervencí. Taková dohoda by měla zahrnovat zrychlené a zjednodušené postupy pro propouštění a proclení zboží, postupy právních kroků a opravných prostředků, zveřejnění obchodních pravidel, minimalizaci poplatků a především zřízení „jednotného kontaktního místa“ – exponenciálně zvýšené využívání informačních technologií pro celní procedury. To samotné by mohlo značně snížit duplicitu, náklady a čas, zejména v situacích, kdy různé vládní složky vyžadují v podstatě stejné informace. Zvláštní význam by to mělo při jednání s Indií. Podle údajů Světové banky ⁽¹⁴⁾ trvá vývoz zboží z Indie průměrně deset dní (z Brazílie 7) a dovoz do Indie průměrně 41 dní (ve srovnání s 24 dny dovozu do Brazílie). Existují dále značné rozdíly mezi zeměmi ASEAN, zvláště mezi Singapurem a Thajskem. Vyzýváme naléhavě Komisi, aby vyvinula veškeré úsilí k dosažení takové dohody, i kdyby se širší jednání rozvojové agendy z Dohy zcelaablokovala. Dohoda by měla vést k vyšším standardům jednodušších, účinnějších a méně nákladných hraničních a celních procedur.

10.2 Hlavní přínosy takové dohody by měly pocítit vnitrozemské země, kterým by transparentní postupy založené na

informačních technologiích měly pomoci vyloučit ztráty a zpoždění při přepravě zboží přes třetí země na cestě od přístavu nebo k přístavu.

10.3 Malé podniky jsou nejvíce vystaveny vlivu celních nákladů obchodní výměny a často nedosahují nezbytné velikosti (z hlediska úspor z rozsahu, velikosti obrátu, distribuční sítě, dopravních zařízení atd.), potřebné k zvládnutí vysokých celních nákladů vznikajícím z administrativních průtahů, korupce a dalších faktorů, výsledkem je pak ztráta potenciálních trhů. Z dohody o usnadnění obchodu by měly užít zejména MSP Evropské unie. V krátkodobém výhledu mohou MSP získat více z ambiciózní dohody o usnadnění obchodu než ze snížení cel.

10.4 Bez ohledu na pokrok dosažený v jednáních o rozvojové agendě z Dohy sleduje Výbor se stejným důrazem současná jednání o dohodách o volném obchodu v oblasti usnadnění obchodní výměny jako o dalších třech singapurských tématech.

10.5 Výbor zaznamenal úspěch Komise v oblasti programů technické pomoci v obchodních záležitostech (TRTA), které výrazně podpořily schopnost rozvojových zemí vyrovnat se s požadavky členství ve WTO a zvýšit svou schopnost vyhovět náročným požadavkům jak v roli vývozců zboží a služeb do EU, tak v roli příjemců investic z EU. Takové programy mohou využívat technickou expertní zkušenost mezinárodních orgánů zaštitěných OSN (např. UNIDO, WIPO a ITC), což může dále posílit váhu Evropské unie a vést ke spolupráci mezinárodních institucí. To by mělo zvláštní význam, pokud by se měly více zapojit nejméně rozvinuté členské země ASEAN, a bylo by to významné i pro pokrok v Latinské Americe.

11. Úloha občanské společnosti

11.1 Výbor vítá záměr Komise, která chce zajistit vyšší úroveň monitorování a transparentnosti jednání, a rozšířit a rozvinout svou spolupráci s občanskou společností v těch zemích a oblastech světa, které se účastní jednání. Vzhledem ke své struktuře může Výbor hrát aktivní úlohu v oblasti monitorování. Zkušenosti Výboru mu zejména umožňují identifikovat účinné potenciální partnery ve třetích zemích. Zapojení těchto partnerů pak povede k posílení jejich úlohy na domácí scéně.

11.2 Při jednání o dohodách o hospodářském partnerství (EPA) je podle dohody z Cotonou v pravomoci Výboru organizovat konzultace a setkání s ekonomickými a sociálními zájmovými skupinami ze zemí AKT; v roce 2003 byla na žádost tehdejšího komisaře pro obchod pana Lamyho tato pravomoc rozšířena o oblast monitorování jednání. Za aktivní účasti vyjednavačů Evropské komise se dospělo k tomu, že schůze Monitorovacího výboru AKT-EU se konají dvakrát ročně, oblastní semináře jednou či dvakrát ročně a generální konference jsou pořádány v Bruselu za účasti delegátů ze všech zemí AKT. Výsledkem konzultací bylo, že dohodnutá EPA pro karibskou

⁽¹⁴⁾ „Doing Business 2007“, Světová banka, září 2006.

oblast zahrnula sociální i environmentální kapitolu a byl vytvořen Konzultativní výbor pro občanskou společnost, pověřený monitorováním provádění EPA a přezkoumáním jejich hospodářských, sociálních a environmentálních aspektů.

11.3 S ohledem na navrhované asociační dohody se středoamerickými a andskými oblastmi započal roku 1999 pravidelný dialog se zástupci organizované občanské společnosti z Latinské Ameriky a karibské oblasti; páté setkání má proběhnout v dubnu 2008. Účelem dialogu je zajistit příspěvek ze strany občanské společnosti pro bienální vrcholné schůzky Evropské unie a Latinské Ameriky. Výbor také udržuje rozsáhlé vztahy s Hospodářským a sociálním poradním fórem Mercosuru, Poradní radou pracujících Andského společenství, Poradní radou zaměstnavatelů Andského společenství a Poradním výborem Středoamerického integračního systému, zastupujícím občanskou společnost.

11.4 Výbor se také jako člen delegace Evropské unie účastní kulatých stolů EU-Indie a EU-Čína. První z nich byl ustaven v roce 2001, druhý v červnu 2007. Oba kulaté stoly pravidelně jednají a jejich práce již byla potvrzena výročními schůzkami na nejvyšší úrovni. Výbor dále udržuje vztahy v rovině občanské společnosti s národními HSR Jižní Koreje a Thajska prostřednictvím Mezinárodní asociace hospodářských a sociálních rad a podobných institucí (IAESCSI).

11.5 Výbor očekává spolupráci při organizování pravidelných konzultačních setkání o obchodních jednáních s občanskou společností na regionální úrovni, kde by využil rozsáhlé regionální kontakty a zkušenosti, které nashromáždil při monitorování jednání o dohodách o hospodářském partnerství. Nabízí organizaci seminářů nebo jiných pravidelných setkání pro konzultace s hospodářskými a sociálními zájmovými skupinami v předmětných zemích a regionech; tam, kde by to bylo vhodné, by využil stávající kulaté stoly. Vyjednávači z Evropské unie (se svými protějšky) by byli zváni, aby informovali o stavu jednání a získali zpětnou vazbu od zástupců občanské společnosti v evropských a třetích zemích. Výbor by dále mohl doplnit činnosti Evropské komise umožněním účasti zástupců evrop-

ských a třetích zemí v souvislosti s probíhající procedurou zkoumání dopadu v oblasti udržitelnosti a poskytnutím přímého přístupu ke všem svým elektronickým kontaktům na občanskou společnost v příslušných zemích.

11.6 Výbor by měl věnovat pozornost orgánům a procedurám používaným k monitorování citlivých témat udržitelného rozvoje. Výbor zastává názor, že pravidelný dvoustranný dialog by měl čerpat z doporučení vycházejících z různých mechanismů zavedených v rámci 27 mezinárodních úmluv citovaných v odstavci 5.8, především zapojením pozorování občanské společnosti nebo zkoumáním nálezů nefinanční ratingu vedeného pro jednotlivé země Světovou bankou nebo specializovanými agenturami. Občanská společnost musí také provést prvotní zhodnocení různých použitých monitorovacích mechanismů.

11.7 Pro Koreu Výbor doporučuje využití pravidelných zpráv OECD, zejména ve vztahu k moratoriu podepsanému se sociálními partnery do roku 2010.

11.8 Společenská odpovědnost podniků, která je definována jako forma udržitelného rozvoje na úrovni podniků, může na dobrovolném základě přispět k provádění sociálních a environmentálních závazků obsažených v nových obchodních dohodách. Tento postup se bude opírat především o padesátku rámcových mezinárodních dohod již vyjednaných ve velkých podnicích často evropského původu. Představují přínos pro program důstojné práce svým příkladem sociálního dialogu podporovaného v pobočkách těchto partnerských zemí a znamenají vyšší přitažlivost pro kvalifikované místní pracovní síly. Respektování závazků sociální odpovědnosti podniků velkými nadnárodními podniky nebo pobočkami výrobního odvětví kromě toho představuje také hybný faktor pro celý hodnotový řetězec (dodavatelů a subdodavatelů), zejména ve velkých rozvíjejících se zemích, jako je Čína. Výbor doporučuje začlenit do agendy monitorovacího výboru pro obchodní dohodu otázku sociálního a environmentálního označování, které by nabídlo hodnotnou informaci zákazníkům a reagovalo na potřebu výsledovatelnosti.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Partnerství pro komunikaci o Evropě*KOM(2007) 568 v konečném znění a příloha KOM(2007) 569 v konečném znění*

(2008/C 211/22)

Dne 3. října 2007 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Partnerství pro komunikaci o Evropě

V souladu s čl. 20 Jednacího řádu jmenoval EHSV paní van Turnhout hlavní zpravodajkou.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 92 hlasy pro, 12 hlasů bylo proti a 26 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor znovu opakuje svoji výzvu, aby se Komise zabývala problémem chybějícího právního základu komunikační politiky. Uznává nicméně, že existují právní a politické překážky, a tedy se nestaví proti interinstitucionální dohodě mezi Radou, Evropským parlamentem a Komisí. Výbor se v nejvyšší možné míře bude držet záměrů popsaných v takové dohodě.

1.2 Výbor opět upozorňuje na dvojí problém s prostředky: nedostatek finančních prostředků a odrazující komplikované byrokratické postupy jejich vyplácení. Výbor vyzývá Komisi, aby zefektivnila postupy pro udělování grantů a aby do příštích rámcových smluv zapojila také poradní orgány jako EHSV; např. co se týče audiovizuálních služeb, EBS a průzkumů veřejného mínění.

1.3 Výbor vítá myšlenku soudržné a jednotné komunikace o Evropě v partnerství prostřednictvím posílení vlivu občanů a rozvoje evropské veřejné sféry. K tomu, aby sdělení EU proniklo k občanům, jsou nezbytná i) krátká, jednoduchá a atraktivní sdělení, jasná vize, kterou občané přijmou za svou; a ii) vhodná forma komunikace s občany a příslušné komunikační nástroje. K tomu lze přispět vypracováním ročního pracovního plánu ohledně vybraných priorit komunikace EU. Pokud bude mít EHSV k dispozici přiměřené prostředky, bude připraven a ochoten spojit v tomto bodě síly s ostatními institucemi a uznává myšlenku, že EU není pouze Brusel a že jen nutné spolupracovat s místní úrovní.

1.4 EHSV přikládá velkou důležitost svému zastoupení v interinstitucionální informační skupině. Dodatek k protokolu o spolupráci mezi Evropskou komisí a Evropským hospodářským a sociálním výborem, následující po Bílé knize, který byl podepsán dne 31. května 2007, poskytuje vynikající rámec pro to, aby Evropská komise (EK), Evropský parlament (EP) a evropské domy v členských státech aktivně zapojily 344 členů EHSV do aktivit na národní a regionální úrovni. Vyzýváme

Komisi, aby při komunikaci s občanskou společností respektovala možnou roli Výboru jako mostu mezi evropskými institucemi a organizovanou občanskou společností. Výbor spatřuje možný přínos rovněž v aktivním zapojení svých členů do navrhované internetové pilotní informační sítě. Výbor by rád navázal a udržoval kontakty s navrhovanými styčnými místy s občanskou společností v útvech Komise a v dalších důležitých sítích, jako jsou sítě kontaktních míst s EHSV na zastoupeních EK a v centrech „Europe Direct“. Proto vyzývá Komisi, aby prozkoumala možnosti zvýšení podpory svých sítí, jako jsou „Europe Direct“ a přednášející ze skupiny „Team Europe“.

2. Důvodová zpráva

2.1 Sdělení Komise Partnerství pro komunikaci o Evropě (KOM(2007) 568) bylo přijato dne 3. října 2007. Jedná se o čtvrtý dokument, který přijala Evropská komise v souvislosti s otázkami komunikace. Třemi předchozími jsou: i) Bílá kniha Evropské komise o evropské komunikační politice (KOM(2006) 35 v konečném znění), přijatá dne 1. února 2006; ii) vnitřní akční plán (SEC(2005) 985 v konečném znění), přijatý dne 20. července 2005, a iii) sdělení Komise s názvem Příspěvek Komise k období pro úvahu a poté: plán D pro demokracii, dialog a diskusi (KOM(2005) 494 v konečném znění), přijaté dne 13. října 2005.

2.2 Sdělení Partnerství pro komunikaci o Evropě zdůrazňuje zásadní význam interinstitucionální spolupráce při komunikaci o otázkách EU a připravuje podmínky pro úspěšnou komunikační politiku založenou na partnerství mezi hlavními politickými, ekonomickými a sociálními aktéry na všech úrovních. Ve stejný den také Komise přijala – jak je uvedeno v odstavci 2.1 a v souladu s usnesením Evropského parlamentu o evropské komunikační politice – interinstitucionální dohodu (KOM(2007) 569) o partnerství pro komunikaci v Evropě. Tak měl být posílen závazek všech institucí EU plnit každoroční komunikační priority EU a zapojovat zainteresované členské

státy. Uznávajíc nezávislost a rozdílné úlohy každého orgánu EU, tato interinstitucionální dohoda zdůrazňuje potřebu a přidanou hodnotu lepší koordinace způsobu, jakým orgány a instituce EU komunikují v evropských otázkách. Za tímto účelem také poskytuje rámec pro koherentní činnost. S ohledem na výjimečný význam, který má rok 2008 pro proces ratifikace v členských státech lisabonské reformní smlouvy a pro přípravu evropských voleb v roce 2009, vyzývá Komise Evropský hospodářský a sociální výbor, aby vyjádřil svůj názor na toto sdělení.

2.3 Evropský hospodářský a sociální výbor v nedávné době přijal tři stanoviska z oblasti komunikace; první z nich nese název Období reflexe: struktura, témata a rámec pro hodnocení diskuse o Evropské unii (CESE 1249/2005 ⁽¹⁾), bylo přijato 26. října 2005 a určeno Evropskému parlamentu; druhé stanovisko se týkalo sdělení Komise o komunikaci o tzv. plánu D (CESE 1499/2005 ⁽²⁾) a bylo přijato dne 14. prosince 2005. Obě tato stanoviska navrhuji celou řadu operačních doporučení. Třetí stanovisko se týkalo Bílé knihy o evropské komunikační politice (CESE 972/2006 ⁽³⁾) a bylo přijato dne 6. července 2006. V tomto posledním stanovisku Výbor apeluje na Komisi, aby se zabývala problémem chybějícího právního základu komunikační politiky, a podporuje posílení interinstitucionální spolupráce, přičemž zdůrazňuje decentralizovaný přístup.

2.4 Toto stanovisko k tématu Partnerství pro komunikaci v Evropě by se proto nemělo zabývat oblastmi, kterým se Výbor již věnoval v minulosti a jimž se věnuje i v současnosti. Mělo by se spíše věnovat třem základním oblastem, které byly stanoveny ve sdělení. Tedy:

- posílení vlivu občanů,
- rozvoj evropské veřejné sféry a
- posílení partnerského přístupu (včetně interinstitucionální dohody o komunikaci).

2.5 Kromě tří výše uvedených stanovisek a sdělení Komise Partnerství pro komunikaci v Evropě vychází stanovisko z několika doplňujících informačních zdrojů, které zahrnují:

- souhrnné zprávy o debatách vedených na plenárních zasedáních EHSV od června 2005;
- souhrnné zprávy o debatách v rámci komunikační skupiny EHSV;
- usnesení Výboru vypracované jako *Příspěvek k zasedání Evropské rady ve dnech 21. a 22. června 2007 – Plán pro ústavu*, přijaté dne 30. května 2007 (CESE 640/2007);
- doporučení vyplývající z Římské deklarace mládeže ze dne 25. března 2007 vydané k 50. výročí podpisu Římských smluv;

- účast Výboru na šesti projektech plánu D spolufinancovaných Komisí;
- závěry z konference zúčastněných stran *Vaše Evropa, Váš názor* pořádané EHSV 18. října 2007 v Dublinu; a
- závěry ze semináře EHSV pro tiskové pracovníky *Informovat o Evropě: Jakou úlohu si přeje hrát občanská společnost?* konaného dne 12. listopadu 2007 v Bruselu.

2.6 Toto stanovisko ke sdělení Partnerství pro komunikaci o Evropě je rozděleno do tří částí, které odpovídají třem oblastem stanoveným v dokumentu Komise, a v každé části se zabývá pouze několika klíčovými otázkami.

3. Obecné připomínky

3.1 Posílení vlivu občanů

3.1.1 Ve specifické oblasti komunikace o Evropě je úloha občanské společnosti zásadní. Do obnoveného rámce plánu D by mělo být zapojeno také mnoho partnerů, kteří se účastní rozvoje Evropské unie, včetně nevládních organizací, profesních sdružení a rostoucího počtu podniků, které se chtějí dozvědět více o Evropě, jejích politikách, programech a postupech. EHSV souhlasí s výzvou, kterou Římská deklarace mládeže adresovala EU, totiž aby EU zajistila navýšení prostředků pro financování nevládních organizací jakožto hlavních poskytovatelů neformálního vzdělání a organizací na podporu zapojení občanů, lidských práv a demokracie.

3.1.2 Výbor zcela souhlasí s tím, aby se v komunikaci uplatňovala mnohojazyčnost. Nejenže se bude informovat v příslušných jazycích, ale bude se používat jednoduchý, srozumitelný jazyk. To bylo jasně řečeno v listopadu na diskusi v rámci semináře EHSV pro tiskové pracovníky.

3.1.3 EHSV mnohokrát upozorňoval na to, že EU není pouze Brusel. Proto také podporuje myšlenku „jenání na místní úrovni“. Výbor rozhodně vítá iniciativu Komise stanovit kontaktní místa pro EHSV na všech zastoupeních EK. Je to logické vyústění podpisu dodatku k protokolu o spolupráci mezi oběma institucemi. Na tomto dodatku bude postaven další rozvoj pracovních vztahů mezi těmito institucemi. EHSV má 344 členů ze všech 27 členských států EU. Kmenovými organizacemi členů jsou různé národní organizace, které zastupují tři skupiny Výboru. Členové znají situaci v členských státech i v regionech a díky své práci ve Výboru také evropské hledisko. Zastoupení EK a informační kanceláře EP by měly těchto cenných zdrojů informací využívat. Prvním zajímavým úkolem pro stanovená kontaktní místa by mohla být spolupráce se členy EHSV na oslavách 50. výročí EHSV v květnu 2008.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 28, 3.2.2006, s. 42–46.

⁽²⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 92–93.

⁽³⁾ Úř. věst. C 309, 16.12.2006, s. 115–119.

3.1.4 Pro úsilí o komunikaci o Evropě na místní úrovni jsou důležité četné sítě založené po celé Evropě. Např. centra „Europe Direct“ by o evropských politikách měla informovat s ohledem na všechny instituce EU. EHSV těmto sítím rád přispěje svými znalostmi a případně poskytne relevantní informační materiál a školení. Komise by měla přezkoumat relativně nízkou finanční podporu těchto sítí. S větším objemem prostředků a v případě více diferencovaného přístupu Komise by centra mohla účinnějším způsobem podpořit cíl „jednání na místní úrovni“. Navíc by Komise a Evropský parlament měly zvážit, jakým způsobem zapojit síť evropských agentur, rozptýlených po celé Evropě, do komunikačních činností EU. A konečně, EHSV ze zkušenosti ví, že zájem u občanů vzbuzují akce z oblasti kultury, které jsou důležitým prostředkem pro propagaci evropské myšlenky.

3.1.5 Konzultace Komise o bílé knize ukázaly rozhodný požadavek aktérů občanské společnosti na užší zapojení do evropského procesu. EHSV by chtěl zdůraznit, že závěry ze semináře EHSV pro tiskové pracovníky konaného v Bruselu v listopadu 2007 poukazují na potřebu využívat stávajících struktur a sítí pro konzultace a nevracet se pokaždé opět na začátek. EHSV jako zástupce evropské organizované občanské společnosti v tom musí hrát důležitou úlohu a ostatní instituce Evropské unie to musí uznat.

3.1.6 EHSV souhlasí s Komisí v tom, že zodpovědnost za vzdělávání a přípravu k aktivnímu občanství nesou členské státy. EHSV zaznamenal fakt, že práva a povinnosti evropských občanů figurují ve školních osnovách méně než polovina členských států EU. Dublinské fórum mládeže, které EHSV uspořádal v říjnu 2007, potvrdilo, že pokud občané dostanou příležitost zapojit se do diskusí o evropských záležitostech, tak ji využijí. Důležitým předpokladem je vzdělání a začlenění tématu EU do školních osnov. Seminář vyzval k posílení zapojení mládeže do rozhodovacího procesu. Rozhodně je možné, aby EU podporovala lepší dobrovolnické aktivity a výměnné programy, aniž by došlo ke ztrátě národní identity. EHSV vyzývá k tomu, aby se v této oblasti organizovaly specifické akce.

3.1.7 EHSV vítá iniciativy jako Jaro Evropy nebo Evropa ve škole. Výbor vyzývá Komisi, aby zvážila, jak lépe zapojit existující regionální a místní sítě do těchto aktivit. Ty by měly být určeny všem vzdělávacím stupňům, včetně základních škol.

3.2 Rozvoj evropské veřejné sféry

3.2.1 Komise zdůrazňuje význam plnění svých politických předsevzetí jakožto nejlepšího způsobu, jak zajistit veřejnou podporu evropskému projektu. Zdá se, že omezený rozsah komunikačních aktivit v souvislosti s ratifikací lisabonské reformní smlouvy je v rozporu s myšlenkou evropské veřejné

sféry. Ve svém usnesení z května 2007 k červnovému zasedání Evropské rady vyzval EHSV k uznání významu participativní demokracie zejména tím, že evropské instituce budou mít povinnost vést transparentní a pravidelný dialog s organizacemi občanské společnosti a s občany Unie.

3.2.2 EHSV s Komisí a Evropským parlamentem sdílí jejich přání zvýšit účast ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2009. Jeden ze způsobů, jak toho dosáhnout, je uskutečnit návrh Komise na stanovení společných dohodnutých komunikačních priorit. EHSV je ochoten se takovým společným cílům věnovat. EU potřebuje skutečný projekt a obsah, s kterým by se mohli občané ztotožnit. Veškeré cíle, které si Evropa stanoví, musí zahrnovat oblast sociálních věcí a zaměstnanosti, v nichž má EHSV ideální pozici. Aby byla komunikace kvalitní, musí vycházet z jasného, dobře vymezeného plánu a musí být přínosná pro evropské občany. Členové EHSV by měli být přizváni k účasti na iniciativě Komise k vytvoření internetových pilotních informačních sítí.

3.2.3 Nejvýznamnějším komunikačním nástrojem jsou audiovizuální sdělovací prostředky a k těm mají přístup větší instituce, jako je Komise nebo Evropský parlament. Nezávislost vysílání se zajistí, pokud se zakázky zadají těm, kdo své služby poskytují prostřednictvím EBS (Europe by satellite, Evropa přes satelit) nebo přes internet. Bylo by žádoucí, aby Komise při navazování takových kontaktů myslela i na možnosti pro ostatní instituce a orgány EU, aby zajistila vyváženost komunikace – také s ohledem na to, že pro poradní a další orgány EU jsou administrativní postupy spojené s uzavíráním smluv zatěžující. Komise by rovněž mohla zajistit vytvoření vhodné součinnosti. Mohlo by to mít význam i při stanovování oblastí pro zjišťování veřejného mínění.

3.3 Posílení partnerského přístupu

3.3.1 EHSV v plné míře podporuje partnerský přístup prosazovaný Evropskou komisí. Ten nejen zahrnuje instituce EU, ale také členské státy a politické činitele a orgány s rozhodovací pravomocí na národní a regionální úrovni, které musí akceptovat rozhodnutí EU, jejichž přijímání se účastní. EHSV vítá navazování kontaktů s vedoucími pracovníky v oblasti komunikace na národní úrovni a vyzývá k dosahování větší součinnosti s organizacemi občanské společnosti a jejich komunikačními zdroji. EHSV má takovou platformu díky síti tiskových pracovníků. Je také třeba upozornit na to, že většina členských států EU má národní hospodářské a sociální rady a že členové EHSV jsou ve výhodném spojení s hostitelskými organizacemi ve svých členských státech. To je mocná síť, díky níž může být EHSV silným partnerem pro ostatní instituce.

3.3.2 Výbor je plně zapojen do práce interinstitucionální informační skupiny, v níž má pozici pozorovatele. EHSV by rovněž rád zdůraznil význam dobré technické přípravy na tato setkání. Co se týče účasti na schůzích interinstitucionální informační skupiny, má EHSV také jeden praktický problém – schůze se vždy konají ve Štrasburku a souběžně se schůzemi předsednictva EHSV a s plenárními zasedáními, které se konají v Bruselu. EHSV by uvítal, kdyby se schůze interinstitucionální informační skupiny přeložily, aby se jich Výbor mohl účastnit v nejvyšší možné míře. EHSV rovněž vítá politiku otevřených dveří, které vedou do pracovní skupiny pro informace Rady EU, a doufá, že tyto dveře zůstanou otevřené, což umožní EHSV, aby se účastnil utváření komunikační politiky EU.

3.3.3 Ačkoliv EHSV již dříve prosazoval myšlenku zavedení vhodného právního základu pro komunikaci, bere na vědomí návrh na navázání interinstitucionální dohody pro oblast komunikace mezi Komisí, Evropským parlamentem a Radou. Výbor sám dále aktualizuje a provádí svůj strategický komunikační plán. Jeho součástí je neustálá revize komunikačních nástrojů Výboru a jejich využívání a hledání inovačních metod. Ve svých komunikačních prioritách EHSV zohledňuje komunikační cíle

předložené Komisí. EHSV se vyslovuje pro to, aby cíle byly jasné, ostře vymezené, aby měly význam pro občany a nebyly příliš početné.

3.3.4 EHSV podporuje poskytování grantů prostřednictvím plánu D a nadále zdůrazňuje význam transparentních a méně byrokratických administrativních postupů, které by umožnily zapojení celé občanské společnosti do těchto projektů. EHSV očekává opatření navazující na plán D s názvem Debate Europe, která ohlásila Komise.

4. Připomenutí dřívějších doporučení Výboru

4.1 Výbor připomíná Komisi v souvislosti s tématem komunikace svá dřívější doporučení uvedená v příloze stanoviska Období reflexe: struktura, témata a rámec pro hodnocení diskuse o Evropské unii (CESE 1249/2005) z října 2005; své stanovisko z prosince 2005 k Příspěvkům Komise k období pro úvahu a poté: Plán D pro demokracii, dialog a diskusi (CESE 1499/2005); a stanovisko z července 2006 k Bílé knize o evropské komunikační politice (CESE 972/2006).

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS